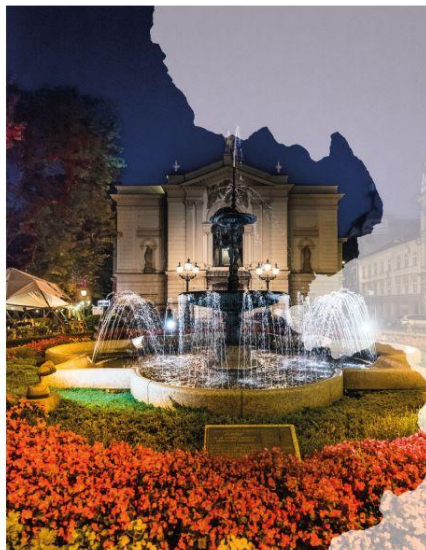
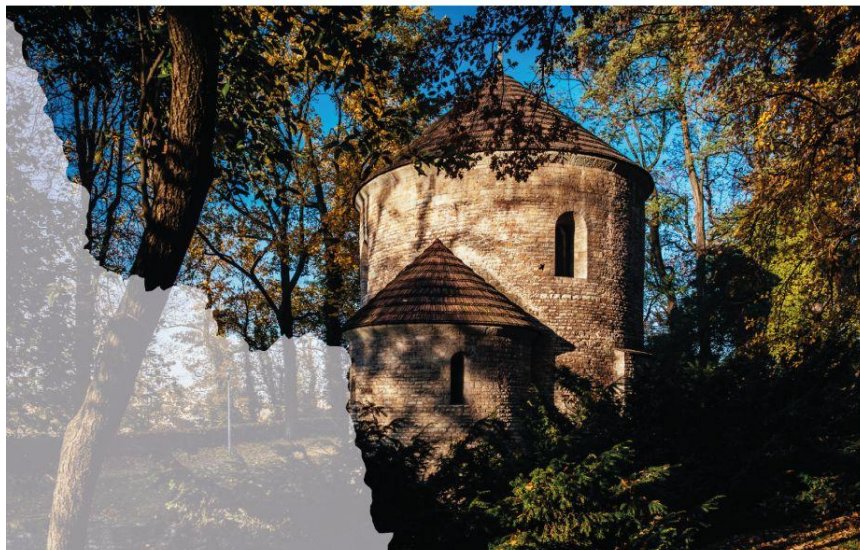

**STRATEGIA
ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO
AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ
NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

*aglomeracja
beskidzka*

Opracowanie:

Biuro Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka

BIELSKO-BIAŁA, LIPIEC 2025 R.

Szanowni Państwo,

przekazuję w Państwa ręce Strategię Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 (z perspektywą do roku 2030) – dokument, w którym określone zostały strategiczne i operacyjne cele rozwojowe dla Aglomeracji Beskidzkiej, a także niezbędne do ich osiągnięcia działania w perspektywie następnych siedmiu lat.

Na jej podstawie do naszego subregionu, w latach 2021-2027, trafi ponad 350 mln euro, dzięki którym zrealizowane zostaną inwestycje samorządowe z różnych obszarów tematycznych, w tym przedsięwzięcia o znaczeniu strategicznym dla rozwoju regionu, finansowane ze środków unijnych na poziomie regionalnym oraz krajowym.

Ponad połowa tych środków skierowana zostanie na inwestycje z zakresu zrównoważonej mobilności, czyli budowę węzłów przesiadkowych, wymianę taboru i budowę tras rowerowych, ale możliwa będzie również kontynuacja działań służących poprawie jakości powietrza poprzez likwidację niskiej emisji w miastach i gminach Aglomeracji Beskidzkiej oraz tych zmierzających do zwiększenia efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Kolejne środki pozwolą sfinansować szereg projektów z obszaru turystyki i kultury, dzięki którym wzbogacona zostanie oferta regionu w tej dziedzinie, a także realizowane będą działania na rzecz wzmocnienia różnorodności biologicznej oraz zwiększenia świadomości mieszkańców i turystów w zakresie jej znaczenia dla jakości życia. Obecna perspektywa finansowa pozwala również na rekultywację i renaturyzację terenów pogórnich oraz przemysłowych, jak również na dostosowanie kształcenia zawodowego do dynamicznie zmieniającego się rynku pracy i stworzenie w tym zakresie atrakcyjnej oferty edukacyjnej w kontekście transformacji w kierunku zielonej i cyfrowej gospodarki we współpracy z pracodawcami.

Pomimo pewnych dysproporcji rozwojowych i zróżnicowania samorządów tworzących Aglomerację Beskidzką, istnieją kluczowe kierunki współpracy, akceptowane i podzielane przez wszystkie samorządy. Tworzymy Stowarzyszenie 41 jednostek samorządu terytorialnego od 2019 roku, jednak współpracę na polu sprawnego wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju naszego regionu kontynuujemy dzięki wspólnym doświadczeniom w realizacji instrumentów terytorialnych polityki spójności UE w latach 2007 – 2020.

Wierzę, że w myśl zasady „WSPÓLNIE MOŻEMY WIĘCEJ!”, współpraca samorządów, partycypacyjne podejście oraz wynegocjowane przez Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka środki unijne pozwolą w pełni zrealizować określoną w Strategii wizję rozwoju naszego subregionu jako obszaru aktywnego gospodarczo, zasobnego w zieloną energię, dobrze skomunikowanego, wykorzystującego swoje naturalne walory przyrodniczo-krajobrazowe i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe w sposób zrównoważony, tworząc w oparciu o szeroką współpracę ugruntowany potencjał turystyczny i społeczno-gospodarczy.

Jarosław Klimaszewski

Przewodniczący Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka
Prezydent Miasta Bielska-Białej

A stylized handwritten signature in blue ink, consisting of a series of loops and a long horizontal stroke at the end.

Spis treści

<i>Wstęp</i>	9
<i>1. Synteza diagnozy społeczno-gospodarczej i przestrzennej Aglomeracji Beskidzkiej</i>	17
<i>1.1. Mieszkaniec</i>	17
1.1.1. Demografia i procesy społeczne	17
1.1.2. Oświata i wychowanie	23
1.1.3. Kultura	25
1.1.4. Turystyka	26
1.1.5. Ochrona zdrowia	30
<i>1.2. Gospodarka</i>	33
1.2.1. Struktura gospodarcza	33
1.2.2. Transformacja i specjalizacje gospodarcze.....	34
1.2.3. Rynek pracy	38
1.2.4. Finanse publiczne i potencjał rozwojowy.....	42
<i>1.3. Środowisko i przestrzeń</i>	48
1.3.1. Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii	48
1.3.2. Zanieczyszczenia komunikacyjne, klimat akustyczny	51
1.3.3. Środowisko przyrodnicze i różnorodność biologiczna.....	52
1.3.4. Gospodarka wodna i wodno-ściekowa.....	54
1.3.5. Gospodarka odpadami	57
1.3.6. Adaptacja do zmian klimatu w kontekście planowania przestrzennego	58
1.3.7. Planowanie przestrzenne.....	60
1.3.8. Transport i mobilność.....	64
<i>1.4. Współpraca i zarządzanie</i>	70
1.4.1. Współpraca międzynarodowa, transgraniczna	70
1.4.2. Współpraca regionalna i ponadregionalna.....	71
1.4.3. Współpraca wewnętrzna i wspólne zarządzanie, w tym procesami rozwoju	71
1.4.4. Udział społeczności lokalnej	73
<i>2. Analiza problemów i potencjałów rozwojowych Aglomeracji Beskidzkiej</i>	79
<i>2.1. Potencjały i wyzwania w układzie terytorialnym. Obszary strategicznej interwencji (OSI) określone na poziomie krajowym i regionalnym</i>	79
2.1.1. Obszar strategicznej interwencji – ośrodki wzrostu	79

2.1.2.	Obszar strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją	80
2.1.3.	Obszar strategicznej interwencji – gminy tracące funkcje gospodarcze	81
2.1.4.	Obszar strategicznej interwencji – obszary cenne przyrodniczo	83
2.1.5.	Obszar strategicznej interwencji – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza	84
2.1.6.	Obszar strategicznej interwencji – gminy w transformacji górniczej	86
2.2.	<i>Obszary strategicznej interwencji na poziomie Aglomeracji Beskidzkiej.....</i>	87
2.2.1.	Aglomeracja Beskidzka jako podregion w transformacji górniczej	87
2.2.2.	Współpraca klastrowa w zakresie jakości powietrza	93
2.2.3.	Aglomeracja Beskidzka jako obszar o wyjątkowych walorach turystycznych, kulturowych oraz przyrodniczo-krajobrazowych.....	96
2.2.4.	Aglomeracja Beskidzka jako obszar integracji transportu publicznego i zrównoważonej mobilności oraz korytarz i węzeł sieci transportowej	99
2.2.5.	Aglomeracja Beskidzka jako obszar przygraniczny.....	102
2.2.6.	Partnerstwo gmin z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją wraz z gminami powiązаныmi funkcjonalnie	103
2.2.7.	Aglomeracja Beskidzka jako obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi	105
2.3.	<i>Analiza SWOT.....</i>	107
3.	<i>Wizja i misja, strategiczne i operacyjne cele rozwojowe Aglomeracji Beskidzkiej oraz kierunki działań realizowanych w ramach instrumentów terytorialnych i przedsięwzięć strategicznych.....</i>	115
3.1.	<i>Główne wyzwania rozwojowe.....</i>	115
3.2.	<i>Misja, wizja i cele strategiczne.....</i>	119
3.2.1.	Misja i wizja rozwoju w kontekście realizacji ZIT i integralnych projektów strategicznych Aglomeracji Beskidzkiej.....	119
3.2.2.	Cele strategiczne	120
3.3.	<i>Cele operacyjne i kierunki działania</i>	121
3.3.1.	Cel strategiczny 1: Sprawiedliwa i zielona transformacja gospodarcza Aglomeracji Beskidzkiej	121
3.3.2.	Cel strategiczny 2: Zmniejszenie emisyjności oraz integracja transportu i mobilności Aglomeracji Beskidzkiej.....	123
3.3.3.	Cel strategiczny 3: Podniesienie jakości środowiska naturalnego Aglomeracji Beskidzkiej	125
3.3.4.	Cel strategiczny 4: Rozwój turystycznego i kulturowego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej	127
3.3.5.	Cel strategiczny 5: Sprawne zarządzanie procesami rozwojowymi Aglomeracji Beskidzkiej	129

4.	<i>Źródła finansowania realizacji Strategii.....</i>	<i>133</i>
5.	<i>Przedsięwzięcia zintegrowane oraz strategiczne realizujące cele Strategii.....</i>	<i>139</i>
5.1.	<i>Dla celu operacyjnego 1.1: Rozwój energii odnawialnej w kontekście zielonej transformacji Aglomeracji Beskidzkiej.....</i>	<i>139</i>
5.2.	<i>Dla celu operacyjnego 1.2: Przywracanie terenom przemysłowym wartości gospodarczych, środowiskowych, społecznych, edukacyjnych lub przyrodniczych</i>	<i>143</i>
5.3.	<i>Dla celu operacyjnego 1.3: Wykorzystanie endogenicznego i przedsiębiorczego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej jako podregionu w transformacji górniczej oraz wspieranie zielonej i sprawiedliwej transformacji w kierunku inteligentnych, cyfrowych i kreatywnych branż, a także zrównoważonej mobilności.....</i>	<i>144</i>
5.4.	<i>Dla celu operacyjnego 1.4: Dostosowanie kształcenia zawodowego do wymagań rozwojowych sprawiedliwej transformacji, w tym zielonej i cyfrowej gospodarki.....</i>	<i>146</i>
5.5.	<i>Dla celu operacyjnego 2.1: Zmniejszenie emisyjności transportu publicznego w Aglomeracji Beskidzkiej.</i>	<i>147</i>
5.6.	<i>Dla celu operacyjnego 2.2: Rozwój infrastruktury multimodalnego transportu publicznego.....</i>	<i>148</i>
5.7.	<i>Dla celu operacyjnego 2.3: Ograniczenie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach Aglomeracji Beskidzkiej.....</i>	<i>149</i>
5.8.	<i>Dla celu operacyjnego 2.4: Spójna sieć regionalnych tras rowerowych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej.</i>	<i>150</i>
5.9.	<i>Dla celu operacyjnego 3.1: Zwiększona efektywność energetyczna Aglomeracji Beskidzkiej, w tym dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE).....</i>	<i>151</i>
5.10.	<i>Dla celu operacyjnego 3.3: Zachowanie naturalnego dziedzictwa Aglomeracji Beskidzkiej wraz ze zwiększeniem świadomości mieszkańców i turystów w zakresie jego znaczenia.....</i>	<i>152</i>
5.11.	<i>Dla celu operacyjnego 4.1: Wykorzystanie potencjału przyrodniczo-krajobrazowego i dziedzictwa kulturowego w kierunku tworzenia nowych i wzmacniania istniejących ponadlokalnych produktów turystycznych Aglomeracji Beskidzkiej.....</i>	<i>155</i>
5.12.	<i>Dla celu operacyjnego 4.2: Ponadlokalne szlaki rowerowe jako nowy produkt turystyczny Aglomeracji Beskidzkiej.....</i>	<i>157</i>

5.13. Dla celu operacyjnego 5.1: Zintegrowane zarządzanie rozwojem Aglomeracji Beskidzkiej.....	158
5.14. Dla celu operacyjnego 5.2: Inicjowanie wspólnych zintegrowanych inwestycji oraz inwestycji strategicznych dla obszaru Aglomeracji Beskidzkiej.....	159
5.15. Dla celu operacyjnego 5.3: Systemowe wzmacnianie potencjału administracji samorządowej.....	160
6. Produkty i rezultaty	161
7. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii.....	168
7.1. System instytucjonalny	168
7.2. Monitoring realizacji Strategii.....	171
8. Zaangażowanie partnerów w przygotowanie i wdrażanie Strategii.....	176
9. Analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu	180
Podsumowanie.....	185
Załączniki.....	186
Spis tabel	187
Spis rysunków.....	188
Spis zdjęć.....	190

Wstęp

Aglomeracja Beskidzka obejmuje obszar tzw. subregionu południowego województwa śląskiego (w rozumieniu dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym) lub tzw. podregionu bielskiego (w rozumieniu nomenklatury prawa wspólnotowego ws. klasyfikacji jednostek nie administracyjnego poziomu NUTS 3), tj. powiatów: bielskiego, cieszyńskiego i żywieckiego oraz miasto na prawach powiatu Bielsko-Biała. Zatem ilekroć w dokumencie mowa jest o subregionie południowym województwa śląskiego, podregionie bielskim NUTS 3 lub Aglomeracji Beskidzkiej oznacza to tożsamy obszar, delimitowany w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”¹ (Strategia „Śląskie 2030”) jako miejski obszar funkcjonalny (MOF) – subregion południowy województwa śląskiego, położony wokół aglomeracyjnego miasta rdzenia, tj. Bielska-Białej.

Na podstawie reformy administracyjnej z roku 1999 w ramach utworzonego województwa śląskiego zaproponowano realizację polityki rozwoju w oparciu o cztery obszary polityki rozwoju², nazwane później subregionami:

- centralny (środkowy) – obejmujący 5 podregionów na poziomie NUTS 3 (bytomski, gliwicki, katowicki, sosnowiecki i tyski), w tym powstałą później Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolię,
- południowy – obejmujący zasięgiem zachodnią część byłego województwa bielskiego, tj. powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki oraz miasto Bielsko-Biała jako centrum,
- północny – obejmujący większość byłego województwa częstochowskiego zasięgiem, tj. powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski i miasto Częstochowę jako centrum,
- zachodni – obejmujący powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławskie oraz miasta na prawach powiatu: Jastrzębie-Zdrój, Rybnik (centrum) i Żory.

Subregion południowy województwa śląskiego zajmuje obszar 2 352 km², co stanowi ok. 19 % powierzchni województwa. Zamieszkiwany jest przez 664 001 mieszkańców³. Strukturę administracyjną subregionu stanowią cztery powiaty:

- Bielsko-Biała - miasto na prawach powiatu,
- bielski (skupiający 10 gmin: Bestwina, Buczkowice, Czechowice – Dziedzice, Jasienica, Jaworze, Kozy, Porąbka, Szczyrk, Wilamowice, Wilkowice),

¹ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

² Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr I/24/1/2000 z dnia 25 września 2000 r.

³ GUS - stan na dzień 30 czerwca 2021 r.

- cieszyński (skupiający 12 gmin: Brenna, Chybie, Cieszyn, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Skoczów, Strumień, Ustroń, Wiśła, Zebrzydowice),
- żywiecki (skupiający 15 gmin: Czernichów, Gilowice, Jeleśnia, Koszarawa, Lipowa, Łękawica, Łodygowice, Milówka, Radziechowy - Wieprz, Rajcza, Ślemień, Świnna, Ujsoły, Węgierska Górka, Żywiec).

Delimitacja obszarów rozwoju województwa śląskiego została poprzedzona długotrwałym procesem konsultacyjnym oraz analizami w zakresie określenia wspólnych problemów i potencjałów rozwojowych. Celem ich wyznaczenia była organizacja procesów rozwojowych w oparciu o istniejące powiązania funkcjonalne, gospodarcze i społeczno-historyczne. Na podstawie tego podziału podjęto działania związane z procesem monitorowania rozwoju województwa oraz wdrażania polityki rozwoju, m. in. w oparciu o środki europejskie zarządzane z poziomu regionalnego.

Podział na subregiony stał się podstawowym elementem przestrzennego rozróżnienia obszaru województwa śląskiego, a kolejne przyjmowane w regionie strategie rozwoju nie tylko powielały podział na subregiony, ale umacniały ich znaczenie dla kształtowania polityki rozwoju, oddając w ich kompetencje realizację instrumentów unijnej polityki spójności. Dało to impuls do zawiązania współpracy pomiędzy gminami i powiatami w poszczególnych subregionach, której głównym zadaniem było formowanie wspólnych celów rozwojowych i pozyskiwanie zewnętrznego finansowania na ich realizację. Najnowsza regionalna strategia – Strategia „Śląskie 2030” imiennie wskazuje cztery stowarzyszenia odpowiedzialne za instytucjonalną współpracę w subregionach, w tym Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Subregionu Południowego Województwa Śląskiego Aglomeracja Beskidzka z siedzibą w Bielsku-Białej (Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka).

Silnym czynnikiem motywującym współpracę samorządów lokalnych w ramach subregionów/ miejskich obszarów funkcjonalnych w województwie śląskim, ale i w całym kraju, stały się terytorialne instrumenty polityki spójności Unii Europejskiej, jako dodatkowe możliwości pozyskiwania środków unijnych w kontekście realizacji zintegrowanych działań. Już w ramach perspektywy unijnego budżetu na lata 2007-2013 w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego (RPO WSL) pojawił się instrument pod nazwą Program Rozwoju Subregionów (PRS), który na ten czas był ewenementem w skali kraju, przenosząc niektóre decyzje w zakresie wdrażania programu z poziomu regionalnego na poziom subregionalny⁴. Na realizację PRS w województwie przeznaczono kwotę niemal 986 mln zł,

⁴ Realizacja PRS w subregionie południowym województwa śląskiego opierała się na zawartym 14 maja 2007 r. Porozumieniu w sprawie przygotowania Programu Rozwoju Subregionu Południowego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, z zachowaniem konsensusu subregionalnego, do którego załączono uzgodnioną listę projektów. Reprezentację subregionu południowego wobec Zarządu Województwa Śląskiego stanowili przedstawiciele Miasta Bielska-Białej oraz Powiatów: bielskiego, cieszyńskiego i żywieckiego, przy czym jako lidera wskazano Miasto Bielsko-Białą, upoważnione do kontaktów z Zarządem Województwa oraz koordynacji działań związanych z opracowaniem i realizacją PRS.

w tym zgodnie z algorytmem uwzględniającym liczbę mieszkańców, odwrotność PKB per capita oraz liczbę bezrobotnych, ponad 154 mln zł dla subregionu południowego, który dodatkowo otrzymał 150 mln zł na wspólny projekt kluczowy z zakresu turystyki.

W kolejnej perspektywie finansowej budżetu UE do polityki spójności wprowadzono tzw. zintegrowane podejście terytorialne, skierowane przede wszystkim do miejskich obszarów funkcjonalnych. Regionalne Inwestycje Terytorialne Subregionu Południowego Województwa Śląskiego (RIT) stanowiły odpowiedź na wymogi prawa wspólnotowego w tym zakresie, stanowiąc jednocześnie rozszerzoną kontynuację PRS, realizowaną w ramach RPO WSL na lata 2014-2020, w oparciu o porozumienie⁵, którego sygnatariuszami stało się 41 jednostek samorządu terytorialnego z całego subregionu. Na podstawie porozumienia Miasto Bielsko-Biała podjęło się roli lidera, a Prezydent Miasta stał się przewodniczącym organów RIT – Rady RIT oraz Zgromadzenia Ogólnego RIT, podejmującym kluczowe decyzje w oparciu o opinie tych organów. Jednocześnie, Miasto Bielsko-Biała zostało zobligowane do pełnienia roli i realizacji zadań tzw. instytucji pośredniczącej w systemie wdrażania programu RPO WSL 2014-2020 (dalej: IP RIT) na podstawie odrębnego porozumienia⁶, zawartego z Zarządem Województwa Śląskiego. Alokacja środków RPO WSL 2014-2020 uzyskanych przez Miasto Bielsko-Biała dla całego subregionu południowego na realizację RIT wyniosła ponad 106 mln euro, z których zrealizowano ponad 200 projektów inwestycyjnych oraz społecznych i edukacyjnych. Równolegle, za kwotę ponad 100 mln zł środków europejskich, zrealizowano w subregionie wspólny projekt kluczowy w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, na który złożyło się niemal dwadzieścia mniejszych przedsięwzięć.

Doświadczenia we wspólnym wdrażaniu instrumentów terytorialnych oraz projektów kluczowych w ramach dwóch perspektyw finansowych w pełni przyczyniły się do decyzji o podniesieniu rangi współpracy oraz jej zinstytucjonalizowaniu. Nazwa „Agglomeracja Beskidzka” nadana została w związku z podjęciem przez wszystkie samorządy subregionu południowego województwa śląskiego współpracy w formie stowarzyszenia. Stowarzyszenie Agglomeracja Beskidzka liczy 41 członków (3 powiaty, 1 miasto na prawach powiatu, 37 gmin), a jego działalność realnie otwiera współpracę samorządów na całym obszarze. Zgodnie ze statutem współpraca dotyczyć ma zarówno ochrony wspólnych interesów, wspólnego i spójnego kształtowania polityki rozwoju, jak i realizacji wspólnych zintegrowanych przedsięwzięć wraz z pozyskiwaniem zewnętrznego finansowania. Statutowym elementem działalności jest m. in. opracowanie niniejszej Strategii

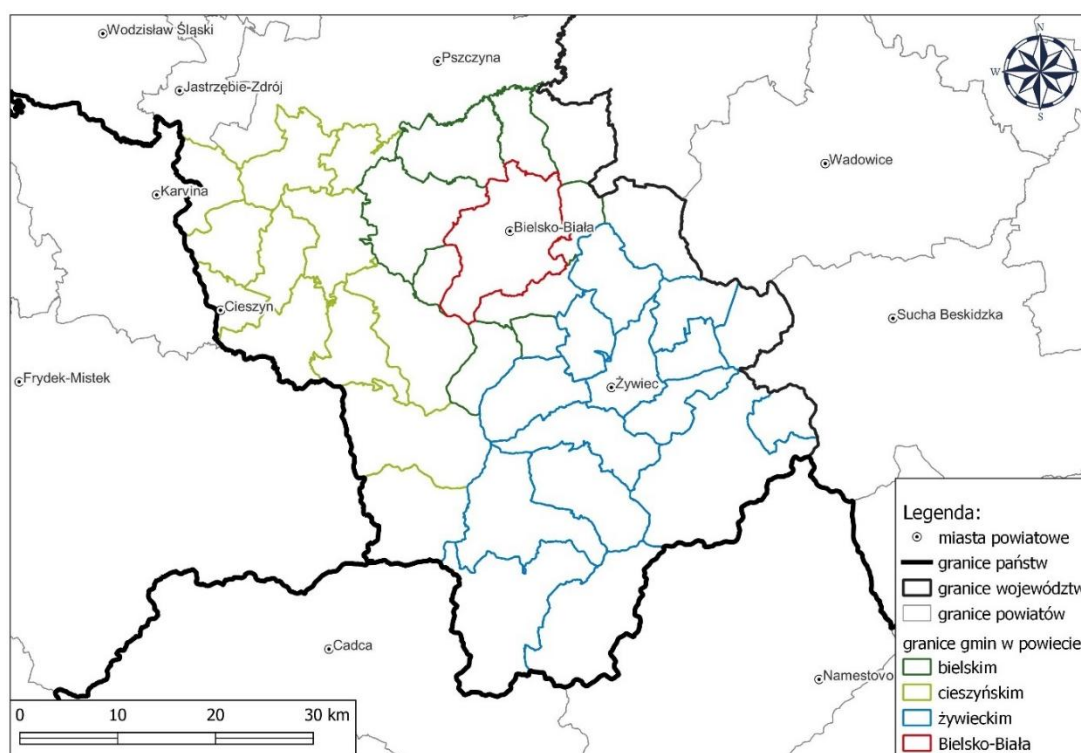
⁵ Porozumienie o współpracy w sprawie realizacji Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Południowego Województwa Śląskiego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 z 11 marca 2015 r.

⁶ Porozumienia w sprawie powierzenia zadań z zakresu realizacji instrumentu Regionalne Inwestycje Terytorialne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020 z 13 marca 2015 r.

i realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) Aglomeracji Beskidzkiej jako instrumentu wdrażania polityki spójności. Działalność Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka jest jednocześnie elementem instytucjonalizacji współpracy w ramach subregionu południowego województwa śląskiego z uwagi na doświadczenie zarówno w planowaniu polityki rozwoju, jak i realizacji zintegrowanych przedsięwzięć.

Główne wyróżniki subregionu południowego to przede wszystkim położenie przygraniczne (a co za tym idzie – rozwijająca się współpraca transgraniczna), infrastruktura transportowa stwarzająca możliwości dostępu do nowych terenów inwestycyjnych, silnie rozwijająca się nowoczesna gospodarka (w tym wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców) oraz duży potencjał kulturowy i turystyczny (obszary o wysokich walorach środowiskowych, krajobrazowych oraz odmienności kulturowej na tle województwa śląskiego).

Rysunek 1 Aglomeracja Beskidzka/subregion południowy województwa śląskiego

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

W diagnozie poprzedzającej przygotowanie Strategii Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027⁷ przedstawiono aspekty

⁷ „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze społeczno-gospodarczym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r., oraz „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

społeczno-gospodarcze oraz środowiskowo-przestrzenne, kluczowe z punktu widzenia subregionu południowego, niezbędne do dalszych prac nad planowaniem rozwoju obszaru. Dane przedstawione w diagnozie zostały powiązane z informacjami i danymi zawartymi w Strategii „Śląskie 2030”. Informacje i dane statystyczne w diagnozie zostały opatrzone komentarzem, wnioskami oraz bibliografią i załącznikami.

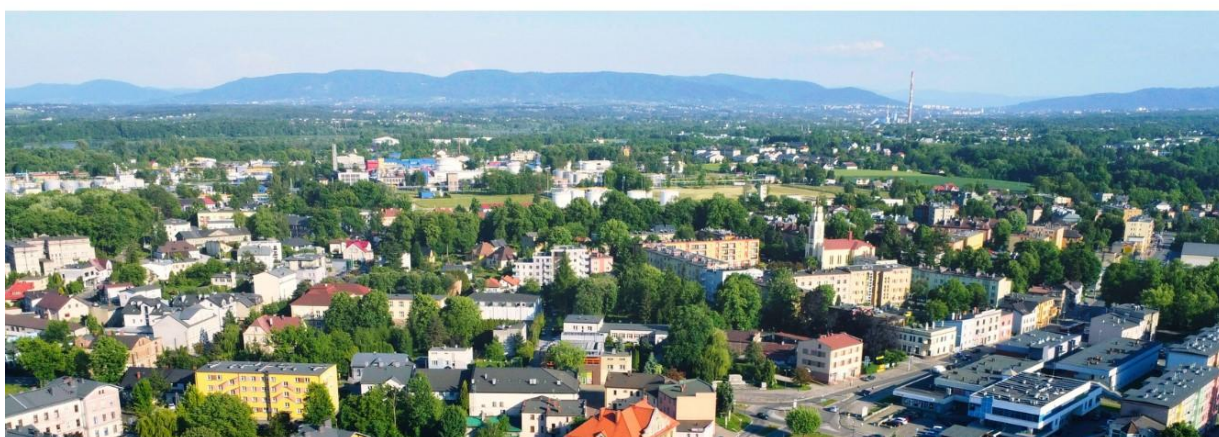
Diagnoza wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów obszaru Aglomeracji Beskidzkiej w wymiarze społeczno-gospodarczym oraz środowiskowo-przestrzennym opracowana została z udziałem interesariuszy reprezentujących różne grupy społeczne.

W przygotowaniu Strategii wykorzystany został ponadto Raport diagnostyczno-strategiczny⁸ opracowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Strategia Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 pełni ustawową funkcję tzw. strategii ZIT dla subregionu południowego województwa śląskiego. Jest kluczowym dokumentem rekomendującym cele rozwoju oraz instrumenty ich realizacji w kontekście wdrażania terytorialnych elementów polityki spójności UE na lata 2021-2027. Dokument stanowi wynik prac analitycznych oraz szeroko zakrojonego procesu partycypacji społecznej, przeprowadzonych w latach 2021-2023. W prace związane z przygotowaniem dokumentu, zaangażowani byli zarówno przedstawiciele jednostek samorządu lokalnego, środowisko eksperckie, jak i przedstawiciele organizacji pozarządowych. Dokument jest odpowiedzią na zmieniające się uwarunkowania krajowe i europejskie. Pozwala na wykorzystanie pojawiających się szans rozwojowych, minimalizowanie zagrożeń, a także budowanie i wzmacnianie potencjału endogenicznego regionu. Podejmuje także tematykę nowych, jak i kontynuowanych wyzwań rozwojowych, wyznaczając cele rozwojowe oraz instrumenty realizacji. Dokument wpisuje się w krajową politykę rozwoju określoną w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą 2030 roku – SOR) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030). Odpowiada również na wyzwania polityki europejskiej, które wyrażone zostały w Europejskim Zielonym Ładzie oraz założeniach do polityki spójności UE na lata 2021-2027, a także w Strategii „Śląskie 2030”. Opracowanie kładzie nacisk na wykorzystanie różnych źródeł finansowania, zgodnie jednak z podstawowym założeniem, w szczególności dotyczy działań finansowanych w ramach instrumentów terytorialnych polityki spójności UE oraz instrumentu na rzecz odbudowy i zwiększania odporności – przede wszystkim w formie zintegrowanych inwestycji terytorialnych, realizowanych w programie Fundusze Europejskie dla Śląskiego na lata 2021-2027.

⁸ Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

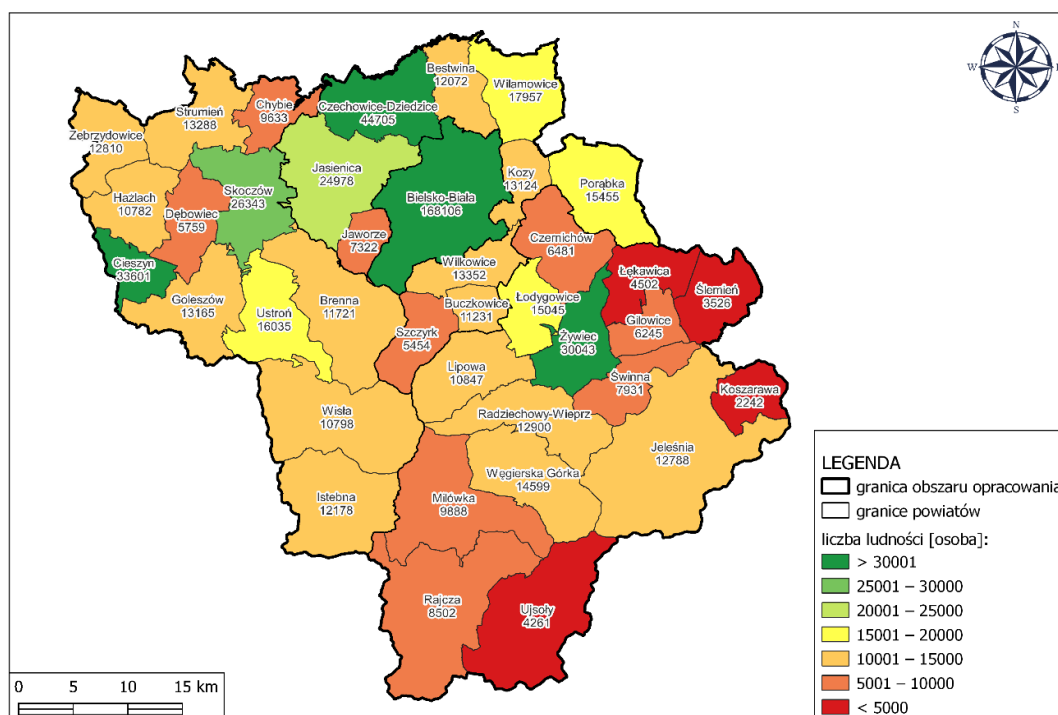
1. Synteza diagnozy społeczno-gospodarczej i przestrzennej Aglomeracji Beskidzkiej

1.1. Mieszkaniec

1.1.1. Demografia i procesy społeczne

Subregion południowy województwa śląskiego zajmuje obszar 2 352 km², co stanowi ok. 19 % powierzchni województwa. Zamieszkiwany jest przez 664 001 mieszkańców. Analiza demograficzna obszaru Aglomeracji Beskidzkiej w okresie 10 ostatnich lat pokazuje, iż długo utrzymująca się w latach 2010-2018 tendencja wzrostu liczby ludności uległa zmianie – w latach 2019-2021 liczba ludności zmniejszyła się, co jest pochodną ujemnego przyrostu naturalnego oraz zwiększonej śmiertelności w wyniku pandemii wirusa COVID-19. Tendencje te zbliżone są do tych, które można zaobserwować w całym województwie śląskim.

Rysunek 2 Ludność w Aglomeracji Beskidzkiej w 2022 roku

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

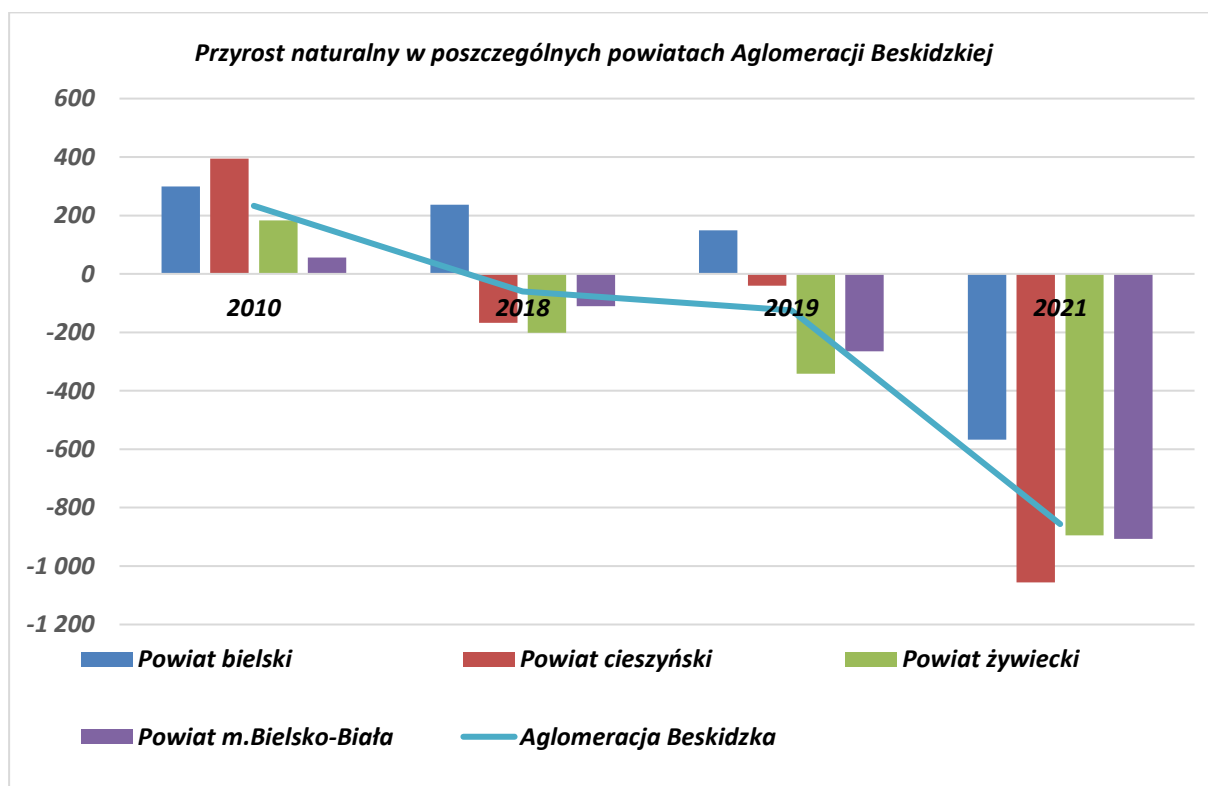
**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Tabela 1 Liczba ludności Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2010-2021

Rok	Liczba ludności	Dynamika wzrostu/spadku rok do roku	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2010 r.
2010	660 812	0	0
2011	662 442	0,25%	0,25%
2012	663 854	0,21%	0,46%
2013	664 691	0,13%	0,59%
2014	665 269	0,09%	0,67%
2015	665 328	0,008%	0,68%
2016	666 016	0,1%	0,79%
2017	666 946	0,14%	0,93%
2018	667 624	0,1%	1,03%
2019	667 570	-0,008%	1,02%
2020	665 839	-0,26%	0,76%
2021	664 001	-0,28%	0,48%

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze społeczno-gospodarczym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r. GUS - stan na dzień 30 czerwca 2021 r.

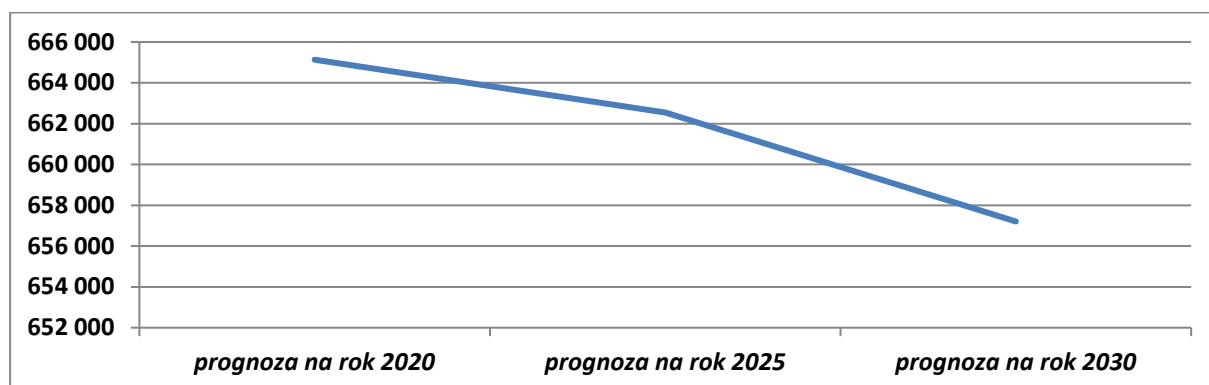
Rysunek 3 Graficznie przedstawiony przyrost naturalny w poszczególnych powiatach Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: GUS BDL

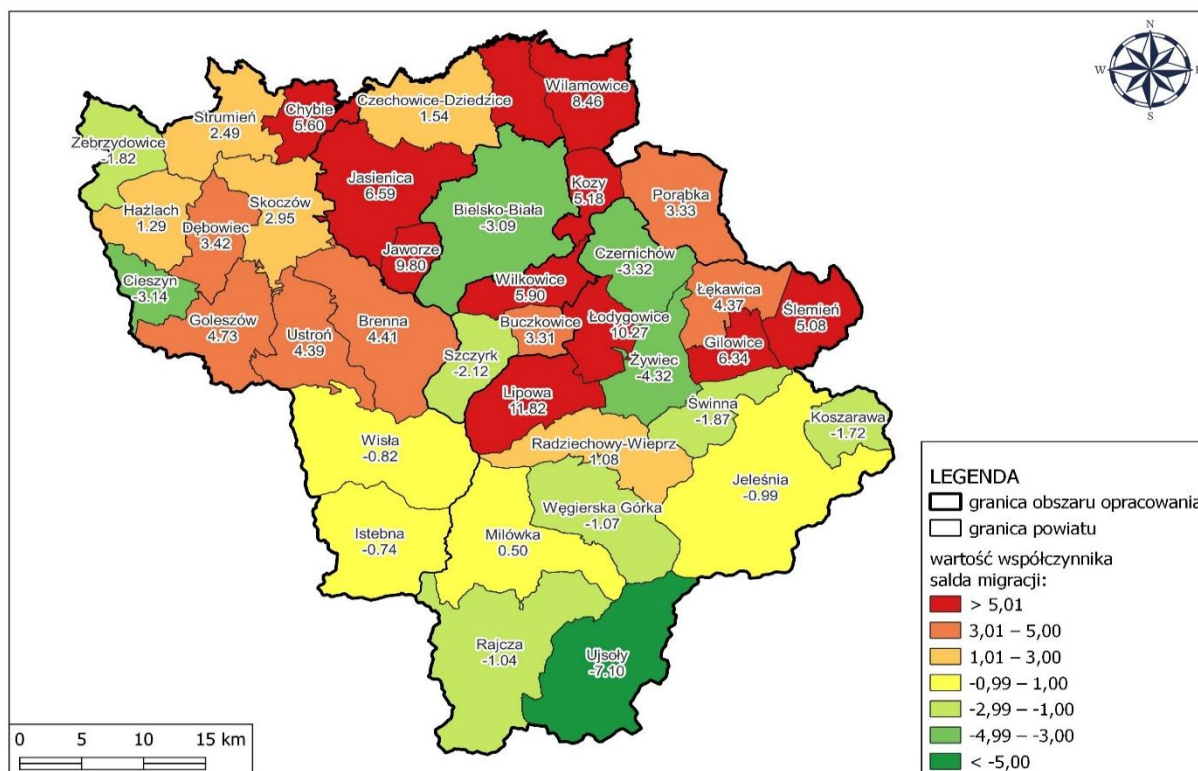
STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027 (Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)

Rysunek 4 Prognoza liczby ludności Aglomeracji Beskidzkiej do 2030 r.

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze społeczno-gospodarczym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Rysunek 5 Saldo migracji w Aglomeracji Beskidzkiej w roku 2021

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Obszar Aglomeracji Beskidzkiej zanotował co prawda w 2020 roku dodatnie saldo migracji, które jednak w szerszej perspektywie systematycznie maleje (42,22% w stosunku do 2018 r.). Aglomeracja Beskidzka, a w szczególności tereny wiejskie, jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Jeden z problemów, który dotyka

analizowany teren – tożsamy z problemami całego kraju – to tzw. rozlewanie się miast. Zjawisko to spowodowane jest chęcią zamieszkania poza miastem, zazwyczaj w domach jednorodzinnych. Znajduje ono odzwierciedlenie we wskaźniku wymeldowania na wieś (2,73%). Prognoza GUS w zakresie liczby ludności do 2030 r. pokazuje, iż tendencja spadkowa będzie się utrzymywać.

W Aglomeracji Beskidzkiej zaobserwowano zwiększającą się liczbę osób w wieku poprodukcyjnym oraz malejącą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym, co oznacza, że należy się spodziewać malejącej liczby osób pracujących w stosunku do osób starszych, niepracujących, niejednokrotnie wymagających dodatkowego wsparcia i opieki oraz zwiększenia popytu na usługi i programy społeczne oraz zdrowotne. Niepokojąca jest również ujemna dynamika ludności w wieku produkcyjnym - osób najbardziej mobilnych, a jednocześnie podejmujących decyzję w sprawie wyboru swojej drogi życiowej (miejsca życia, pracy) w ogólnej liczbie ludności, co będzie miało istotny, negatywny wpływ na rozwój gospodarczy.

Tabela 2 Mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej wg funkcjonalnych grup w miastach i na wsi w latach 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym				
Ogółem	123 911	124 145	126 007	126 120
w miastach	57 141	57 169	56 121	55 956
na wsi	66 770	66 976	69 886	70 164
Mieszkańcy w wieku produkcyjnym				
Ogółem	400 714	396 944	387 700	383 780
w miastach	191 122	188 101	185 075	182 112
na wsi	209 592	208 843	202 625	201 668
Mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym				
Ogółem	142 999	146 481	148 889	149 769
w miastach	79 123	80 859	81 379	81 591
na wsi	63 876	65 622	67 510	68 178

Źródło: GUS BDL

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Aglomeracji Beskidzkiej na koniec 2021 r.

Powiat	Wskaźniki obciążenia demograficznego [-]				
	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem
bielski	68,1	104,2	34,7	26,0	17,2
cieszyński	70,0	116,7	37,7	28,6	18,7
żywiecki	64,9	111,0	34,2	25,8	17,3
Bielsko-Biała	78,5	150,3	47,2	36,2	22,6

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Pomimo polepszających się zasobów mieszkaniowych w Aglomeracji Beskidzkiej (wzrost szybszy niż na poziomie województwa) liczba mieszkań (biorąc pod uwagę wzrost odsetka gospodarstw domowych znajdujących się poniżej relatywnej granicy ubóstwa oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym) może nie zaspokoić w pełni społecznego zapotrzebowania mieszkańców w tym zakresie przez najbliższe lata. W szczególności problem ten dotyczy zwiększającej się liczby osób o niskich i bardzo niskich dochodach (w tym zwiększającej się liczby seniorów).

Tabela 4 Liczba mieszkań ogółem w Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego

	2018	2019	2020	2021
Województwo śląskie	1 773 511	1 786 677	1 812 888	1 825 580
Agglomeracja Beskidzka	235 850	238 188	245 830	248 000
% udział Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego	13,3%	13,33%	13,56%	13,58%

Źródło: GUS BDL

Tabela 5 Dane dotyczące mieszkalnictwa społecznego i komunalnego w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021

2018	2019	2020	2021
Zasoby mieszkaniowe ogółem			
235 850	238 188	245 830	248 000
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m²)			
84,87	85,21	85,57	85,89
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m²)			
30	30,4	31,7	32,3
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie			
2,83	2,80	2,70	2,66

Mieszkania oddane do użytkowania			
2 128	2 385	2 970	2 949
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności			
3,2	3,6	4,5	4,5
Budynki mieszkalne ogółem			
144 294	148 678	148 771	152 822
Budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania			
1 742	1 799	1 915	2 250

Źródło: GUS BDL

Obszar Aglomeracji Beskidzkiej wyróżnia się obecnie dość korzystnym na tle kraju i regionu, i wciąż polepszającym się, poziomem rozwoju gospodarczego, co ma istotny wpływ na stosunkowo dobrą sytuację materialną jej mieszkańców. Obszar ten rejestruje rokrocznie spadającą liczbę osób korzystających ze wsparcia, przy jednoczesnym wzroście wysokości wypłaconych świadczeń, a także niski wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej wśród ogółu mieszkańców, zarówno na tle województwa śląskiego, jak i całego kraju. Wewnątrz Aglomeracji Beskidzkiej można jednak zaobserwować znaczące różnice w tym zakresie, co świadczy o nierównomiernej sytuacji materialnej i poziomie życia mieszkańców w jej obrębie (najwięcej potrzebujących zarejestrowano w powiecie żywieckim).

Zwiększa się liczba osób, w tym w wieku senioralnym, ale i osób w wieku produkcyjnym, które w najbliższej przyszłości ze względu na niskie dochody, skutki transformacji energetycznej (wzrost cen energii i paliw) mogą poszerzyć grupę mieszkańców narażonych na wykluczenie i ubóstwo, wymagających dodatkowego wsparcia i opieki, co spowoduje zwiększenie popytu na usługi i programy społeczne oraz zdrowotne (w tym dedykowane dla seniorów). Istotną kwestią jest również dodatkowe wsparcie dla placówek świadczących całodobową opiekę dla osób potrzebujących (domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych itp.) w zakresie profilaktyki i ochrony przeciw COVID-19 – zarówno pacjentów i pensjonariuszy, jak i personelu.

Tabela 6 Beneficjenci pomocy społecznej w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021

2018	2019	2020	2021	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2018
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności				
290	262	243	216	-25,51%
Liczba osób korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej				
19 378	17 480	16 131	14 302	-26,19

	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego			
9 390	8 156	7 811	7 360	-21,62
	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej powyżej kryterium dochodowego			
9 988	9 325	8 320	6 942	-30,5%
	Udział % beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności			
2,9	2,7	2,4	2,2	-24,14%
	Wypłacone kwoty tytułem wsparcia: świadczenia rodzinne, zasiłki, rodzinne i pielęgnacyjne (zł)			
240 301	245 383	248 480	245 628	2,22%

Źródło: GUS BDL.

Widoczny jest wzrost liczby cudzoziemców, którzy znajdują zatrudnienie na lokalnym rynku pracy, znacznie spotęgowany w 2022 r. migracją związaną z wybuchem wojny w Ukrainie.

Obserwowalny jest spadek liczby dzieci pod opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym oraz towarzysząca temu zjawisku większa dostępność infrastruktury świadczącej opiekę tego typu powiązana z ujemnym przyrostem naturalnym.

Tabela 7 Liczba dzieci w żłobkach w Aglomeracji Beskidzkiej

	2018	2019	2020	2021
Dzieci w wieku do lat 3 ogółem	20 859	20 505	19 576	18 527
Dzieci objęte opieką w żłobkach	1 395	1 613	1 573	2 004
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	6,55%	7,725%	8,1%	10,925%

Źródło: GUS BDL

1.1.2 Oświata i wychowanie

Analiza danych dotyczących dostępności miejsc w przedszkolach w powiązaniu z liczbą dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej wskazuje na utrzymujący się odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (ponad 90%). Wzrastająca ilość dzieci w wieku przedszkolnym powoduje, iż pomimo zwiększającej ilości oddziałów ogólnie odsetek jest stały. Istotny wzrost liczby dzieci w wieku przedszkolnym miał miejsce szczególnie w powiecie bielskim, stąd spadek odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w tym powiecie w roku 2020 znacznie poniżej 90% (o 5 pkt. procentowych do poziomu 86,3%). Zwraca uwagę sygnalizowana przez gminy wciąż niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, podczas gdy wskaźnik dostępności miejsc w przedszkolach ogółem jest dodatni.

Tabela 8 Liczba dzieci w przedszkolach w Aglomeracji Beskidzkiej

	2018	2019	2020	2021
Miejsca w przedszkolach	26 105	bd	bd	bd
Ilość oddziałów	1 317	1 371	1 380	1 394
Dzieci uczęszczające do przedszkoli ogółem	26 057	26 490	26 773	27 358
Dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) ogółem	27 573	27 469	28 843	28 802
Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym	25 334	25 698	26 091	26 623
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	91,85%	93,6%	90,62%	92,77%

Źródło: GUS BDL

W kontekście szkolnictwa ponadpodstawowego w Aglomeracji Beskidzkiej jednym ze zdiagnozowanych problemów jest brak atrakcyjnej oferty edukacyjnej szkół branżowych i techników, odpowiadającej na potrzeby rynku pracy i oczekiwania absolwentów szkół podstawowych, co nie stanowi wyjątku w skali kraju i jest wypadkową kilku czynników, do których należą m. in. ograniczenia systemowe oraz finansowe w oświacie. W tym kontekście konieczne są systemowe zmiany w zakresie edukacji zawodowej (branżowej i technicznej), uwzględniające wyniki analizy zapotrzebowania na przyszłe zawody, w tym powiązane z zieloną i cyfrową gospodarką. Istotny w tym względzie będzie rozwój współpracy z przedsiębiorcami, modernizacja infrastruktury edukacyjnej (w tym dostosowanie sal do praktycznej nauki zawodu do wymogów związanych z dostępnością oraz zakup wyposażenia) oraz wsparcie kadry dydaktycznej szkół branżowych i techników. Ponadto konieczne jest dodatkowe wsparcie w ramach systemu doradztwa zawodowego, który w obecnej formie nie reaguje wystarczająco na dynamicznie zmieniający się rynek pracy.

Tabela 9 Udział uczniów branżowych szkół I stopnia w ogólnej liczbie uczniów szkół ponadpodstawowych

	2018	2019	2020	2021
Powiat bielski	61,5%	58,0%	57,7%	57,9%
Powiat cieszyński	67,8%	65,2%	64,5%	64,3%
Powiat żywiecki	72,0%	70,2%	69,3%	68,2%
Bielsko-Biała	60,1%	58,5%	58,1%	57,7%
Aglomeracja Beskidzka	65,35%	62,98%	62,4%	62,03%

Źródło: GUS BDL

Szkolnictwo wyższe na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej charakteryzuje się niewystarczającą liczbą miejsc na uczelniach publicznych w stosunku do wzrostu liczby osób studiujących, przy czym w strukturze uczelni wyższych dominują podmioty niepubliczne, które wiążą się z koniecznością ponoszenia opłat przez studentów. Brak silnej marki edukacyjnej w szkolnictwie wyższym Aglomeracji Beskidzkiej wpływa

na odpływ absolwentów szkół ponadpodstawowych do większych ośrodków akademickich w Polsce i zagranicą. Stąd niezbędne są działania wspierające rozwój jedynej uczelni publicznej w Aglomeracji – Uniwersytetu Bielsko-Bialskiego. Ponadto od roku akademickiego 2023-2024 rozpocznie działalność filia Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Bielsku-Białej. W Cieszynie funkcjonuje Instytut Sztuk Plastycznych Uniwersytetu Śląskiego.

1.1.3 Kultura

Wielokulturowość – przenikanie się tradycji i kultury górali żywieckich, śląskich, Śląska Cieszyńskiego, zachodniej Małopolski czy wyjątkowej enklawy wilamowskiej jest doskonałą bazą do realizowanych działań promocyjnych w zakresie kultury. Różnorodność i dbałość o kultywowanie tradycji przejawia się w ogromnej ilości inicjatyw regionalnych. Kultura obszaru bierze swój początek z wielu wątków historycznych, etnicznych i geograficznych. Pasterstwo górali, wpisane w kulturę wołoską, a także dziedzictwo i spuścizna Habsburgów, którzy znacznie przyczynili się do rozwoju i industrializacji, stanowią o wyjątkowości tych ziem. Aglomeracja Beskidzka obfituje w dziedzictwo niematerialne w postaci obyczajów, gwary, dzieł muzycznych i literackich, a jej odmienność na tle województwa śląskiego, powiązania kulturowe z Małopolską, kulturowe związki transgraniczne (Czechy, Słowacja), wpływają mocno na atrakcyjność turystyczną i gospodarczą Aglomeracji Beskidzkiej.

Z ważniejszych, cyklicznych wydarzeń realizowanych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej można wyróżnić Tydzień Kultury Beskidzkiej (dalej: TKB) - międzynarodowy festiwal folklorystyczny. Jest to przedsięwzięcie, które w środku lata odbywa się w kilku miejscowościach subregionu.

Największym ośrodkiem kulturalnym Aglomeracji Beskidzkiej jest Bielsko-Biała. Imprezą ważną w kalendarzu międzynarodowych gwiazd muzyki jazzowej jest odbywająca się w Bielsku-Białej „Bielska Zadymka Jazowa” oraz „Jazzowa Jesień”. Wśród ważnych cyklicznych imprez warto wymienić ponadto międzynarodowy festiwal fotograficzny „FotoArtFestival”, Międzynarodowy Festiwal Sztuki Łalkarskiej – jeden z najbardziej prestiżowych w świecie festiwali łalkarskich, poświęcone malarstwu współczesnemu Biennale „Bielska Jesień” czy „Festiwal Kompozytorów Polskich”. W ofercie kulturalnej Bielska-Białej podkreślić należy rolę znanych w całym kraju Teatru Polskiego oraz Teatru Lalek Banialuka, a także Bielskiego Centrum Kultury oraz Muzeum w Bielsku-Białej z siedzibą na Zamku Sułkowskich. Najnowszą atrakcją kulturalną i jednocześnie architektoniczną Bielska-Białej jest Cavatina Hall – mieszcząca jedną z najnowocześniejszych w kraju sal koncertowych.

Ważnymi ośrodkami kulturalnymi Aglomeracji Beskidzkiej są Cieszyn i Żywiec. Cieszyn ma w swojej ofercie m. in. Teatr im. A. Mickiewicza czy Muzeum Śląska Cieszyńskiego,

będące jednym z najstarszych muzeów w kraju, a także kilka znanych festiwali, jak np. filmowy „Kino na granicy” czy teatralny „Bez granic”. Z kolei Żywiec pochwalić się może Muzeum Miejskim, Muzeum Browaru Żywiec czy jednym z najstarszych w Polsce kinem „Janosik”.

Tabela 10 Kultura w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
Placówki (centra, domy kultury, kluby, świetlice, itp.)	69	68	64	62
Imprezy	4 320	4 700	2 882	2 655
Uczestnicy imprez	1 241 476	1 165 027	465 624	510 990
Liczba uczestników imprez na 1000 ludności	7 316,0	6 878,6	2 729,2	773,3
Grupy artystyczne	510	512	398	387
Członkowie grup artystycznych	9 677	10 107	7 603	7 214
Koła / kluby / sekcje	635	650	617	577
Członkowie kół / klubów / sekcji	18 404	13 389	11 624	9 231
Liczba osób na placówkę kultury	39 263	39 661	42 239	10 640
Muzea łącznie z oddziałami	22	23	21	21
Zwiedzający muzea i oddziały	244 653	239 414	60 937	105 218
Teatr (dramatyczny i lalkowy)	3	3	3	3
Liczba widzów - teatr (dramatyczny i lalkowy)	224 101	237 803	68 645	80 192
Biblioteki i filie	151	150	148	147
Łączny księgozbiór (wol.)	2 854 088	2 830 176	2 878 442	2 246 926
Czytelnicy aktywnie wypożyczający w ciągu roku	129 097	129 357	108 093	95 737

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze społeczno-gospodarczym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

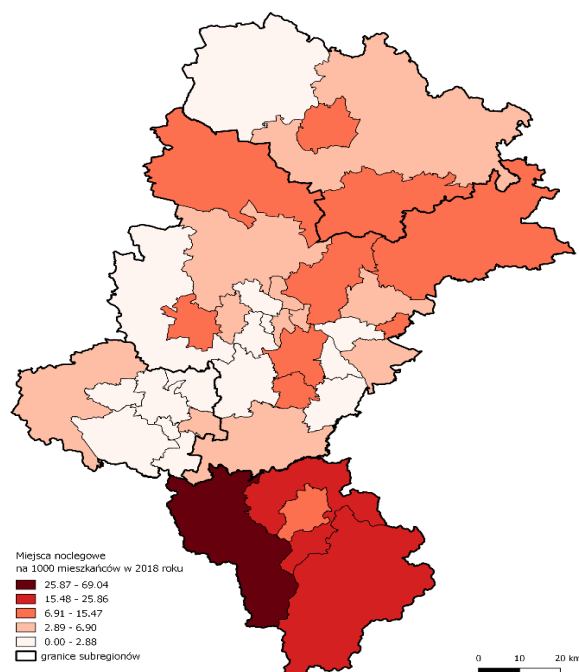
1.1.4 Turystyka

Turystyka stanowi potencjał rozwojowy Aglomeracji Beskidzkiej i buduje jej markę. Subregion posiada wyjątkowe walory krajobrazowe i przyrodnicze w oparciu o pasma Beskidu: Śląskiego, Małego i Żywieckiego, ale także kulturowe. Beskidy to, oprócz tras narciarskich (ok. 150 wyciągów narciarskich), szlaków turystycznych, pięknych krajobrazów, także autentyczny folklor. Niewykorzystany potencjał subregionu to zbiorniki wodne, stanowiące do niedawna rozpoznawalną bazę sportów wodnych i masowej rekreacji. Bardzo cenny, choć mniej znany potencjał stanowi najniżej położony obszar Aglomeracji Beskidzkiej, tzw. „Żabi Kraj”, którego charakterystycznym elementem są stawy oraz bogactwo przyrodnicze, przede wszystkim ornitologiczne. Wartość subregionu wspaniale uzupełniają bogate architektonicznie miasta: Bielsko-Biała, Cieszyn i Żywiec, szereg zabytków ukazujących wielokulturowość Aglomeracji Beskidzkiej, m. in. związanych z dziedzictwem Habsburgów, rozwojem przemysłu,

osadnictwem wołoskim czy drewnianych zabytków sakralnych. Wiele z obiektów zabytkowych mogących uatrakcyjnić turystycznie subregion wymaga natychmiastowej renowacji, która ze względu na znaczne koszty możliwa jest tylko z wykorzystaniem zewnętrznego wsparcia.

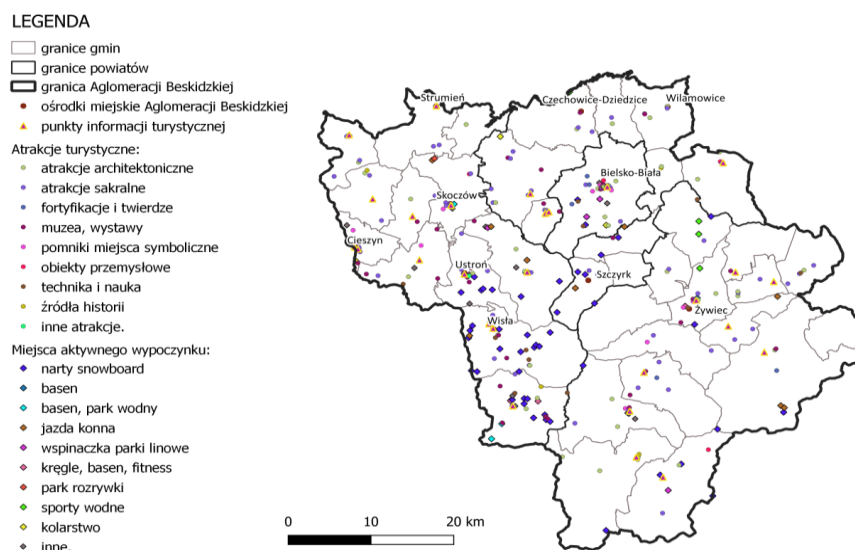
Aglomeracja Beskidzka dysponuje bogatą bazą noclegową i gastronomiczną. Łącznie w 2022 roku obiektów oferujących nocleg było 296 z 21 950 miejscami noclegowymi (spadek po okresie pandemii COVID-19). O faktycznej ofercie dostępnej bazy noclegowej dla turystów świadczy liczba miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W tym zakresie południowa część województwa nie ma sobie równych w regionie, co uwidacznia poniższa mapa.

Rysunek 6 Miejsca noclegowe na 1 000 mieszkańców w powiatach województwa śląskiego w 2018 r.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

Rysunek 7 Atrakcje turystyczne Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze społeczno-gospodarczym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Do bogactw naturalnych wpływających na atrakcyjność turystyczną Aglomeracji Beskidzkiej należą także złoża wód leczniczych (Dębowiec, Ustron, Zabłocie), a także torfu leczniczego, czyli borowiny (Bronów, Zabłocie). Zasoby te mają duże znaczenie z uwagi na potencjał do rozwoju turystyki uzdrowiskowej. Warunki lecznicze umożliwiły rozwój ośrodków sanatoryjnych w Ustroniu. Ustron posiada rozbudowaną infrastrukturę uzdrowiskową oferującą szeroki wachlarz usług medycznych. Potencjał uzdrowiskowy posiada również Jaworze, które stara się o przywrócenie statusu uzdrowiska. Badania Polskiej Akademii Nauk potwierdzają występowanie tam leczniczego klimatu. Za przywróceniem uzdrowiskowego charakteru miejscowości przemawia też jego bogata historia.

Należy podjąć realizację inwestycji strategicznych dla rozwoju turystycznego i jednocześnie gospodarczego w subregionie, takich jak uatrakcyjnienie obszaru wokół Jezior: Żywieckiego i Międzybrodzkiego czy poprawa jakości i dostępności górskich szlaków turystycznych, co znacząco wpłynie na potencjał turystyczny Aglomeracji Beskidzkiej. Wynikający z różnych przyczyn (m. in. z prowadzonej gospodarki leśnej czy chaotycznego planowania przestrzennego) zły stan beskidzkich szlaków turystycznych, pozostających wciąż jedną z ważniejszych atrakcji subregionu, wymaga zrównoważonej interwencji, uwzględniającej nie tylko potrzeby turystyki i gospodarki, ale także ochrony różnorodności biologicznej.

Konieczny jest rozwój spójnej sieci dróg i tras rowerowych w Aglomeracji Beskidzkiej, co potwierdzają „Założenia regionalnej polityki rowerowej województwa śląskiego wraz z koncepcją sieci regionalnych tras rowerowych (w ujęciu korytarzowym)”⁹. Trasy muszą być spójne, w miarę możliwości w jednolitym standardzie i dobrze oznakowane. Tylko spójna sieć o wysokim standardzie może konkurować z podobnymi produktami turystycznymi w kraju i za granicą. Niezbędna jest także infrastruktura dodatkowa w postaci miejsc obsługi rowerzysty, zapewniająca zarówno możliwość odpoczynku, jak i serwisu. Zintegrowana sieć zoptymalizuje mobilność rowerową i jednocześnie stworzy nowe możliwości poznawania atrakcji turystycznych Aglomeracji Beskidzkiej, jej bogatego dziedzictwa przyrodniczego, historycznego i kulturowego.

Przewiduje się, że zmiany klimatu mogą mieć negatywne skutki na ofertę turystyczną i rynek turystyczny Aglomeracji Beskidzkiej, co może niekorzystnie wpłynąć na sytuację finansową i gospodarczą, zarówno jednostek samorządu terytorialnego, jak i przedsiębiorców turystycznych oraz mieszkańców analizowanego obszaru. Przede wszystkim może dojść do znacznego skrócenia, a nawet zanikania zimowego sezonu turystycznego. Powstające w wyniku występowania fal upałów i ekstremalnych temperatur susze w konsekwencji wpłyną również negatywnie na różnorodność biologiczną i zasoby przyrodnicze Aglomeracji Beskidzkiej. Może dojść do zmian gatunkowych fauny i flory oraz zaburzenia funkcjonowania ekosystemów w wyniku zjawisk ekstremalnych, a w konsekwencji do utraty części potencjału stanowiącego o turystyce. Stąd niezbędne są aktywne działania mające na celu ochronę różnorodności biologicznej i geologicznej, które w turystyce są bazą do uzyskiwania dochodów.

Konieczne są realne przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, zasobów zielonych i wodnych. Uzasadnione jest podjęcie jak najszybszych działań kreujących ofertę specjalistycznej turystyki przyrodniczej i ekologicznej na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, zwłaszcza na terenie Beskidu Żywieckiego. Brak najwyższej formy ochrony przyrody na terenie województwa śląskiego skłania do rozważenia rozszerzenia obszaru Babiogórskiego Parku Narodowego (którego otulina sięga gminy Jeleśnia i powiatu żywieckiego) a potencjał Żywieckiego Parku Krajobrazowego obejmuje m.in. 10 rezerwatów przyrody, liczne pomniki przyrody i kilka użytków ekologicznych.

Ważnym wyzwaniem w Aglomeracji Beskidzkiej jest pomoc zewnętrzna w odbudowie potencjału i doinwestowanie sektora branży turystycznej, który mocno ucierpiał w związku z pandemią Covid-19. Konieczne są inwestycje w bazę, infrastrukturę i działania promujące potencjał turystyczny, przy czym podstawą rozwoju turystyki

⁹ Dokument przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 1221/45/VI/2019 z 5 czerwca 2019 r.

w subregionie jest zrównoważone wykorzystywanie potencjału przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego.

1.1.5 Ochrona zdrowia

Najczęstsze przyczyny zgonów wśród mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej to choroby układu krążenia, które stanowią przyczynę blisko połowy wszystkich zgonów, oraz nowotwory złośliwe. Liczba osób umierających na te choroby była podobna w poszczególnych powiatach Aglomeracji Beskidzkiej. Wyraźnie widoczny jest wzrost ilości zgonów w latach 2020-2021 w związku z pandemią COVID-19: w roku 2020 nastąpił niemal dwudziestoprocentowy wzrost zgonów w stosunku do roku 2019, natomiast w roku 2021 wzrost w stosunku do roku 2019 stanowił już ponad 30%.

Tabela 11 Przyczyny zgonów mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej

	2018	2019	2020	2021
Zgony ogółem	7 128	7 028	8 392	9 253
Nowotwory	1 901 (27%)	1 828 (26%)	1 853 (22%)	1 841 (20%)
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	213	238	310	239
Choroby układu nerwowego	162	156	151	206
Choroby układu krążenia	3 307 (46%)	3 224 (46%)	3 695 (44%)	3 586 (39%)
Choroby układu oddechowego	400	368	360	312
Choroby układu trawiennego	378	363	364	395
Objawy, cechy chorobowe gdzie indziej niesklasyfikowane	280	377	388	325
Przyczyny zewnętrzne	372	357	388	389
Pozostałe przyczyny	115	117	883	1 960

Źródło: GUS BDL

W ostatnim czasie w przestrzeni publicznej coraz częściej pojawiają się niepokojące informacje dotyczące zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Od zdrowia psychicznego tej grupy społecznej zależy dobra kondycja przyszłego społeczeństwa Aglomeracji Beskidzkiej. Problemy zdrowia psychicznego narastają i są wynikiem wielu czynników, wśród których można wymienić: globalizację, warunki społeczno-ekonomiczne, trudności okresu dorastania, problemy życia rodzinnego (rozwód czy rozpad rodziny), a także relacje rodziców z dziećmi, których ograniczenie może zwiększać poczucie osamotnienia i ryzyko wystąpienia zachowań autodestrukcyjnych. Dodatkowo zakłada się, że izolacja społeczna wynikająca z pandemii COVID-19 może mieć bardzo negatywny wpływ na zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży. Dane dotyczące liczby dzieci i młodzieży wykazujących zaburzenia psychiczne w stopniu

wymagającym profesjonalnej pomocy są zbliżone w wielu krajach i dotyczą około 10% tej populacji. W Polsce odsetek ten wynosi co najmniej 9%. W związku z tym konieczne będzie uzupełnienie wsparcia młodych mieszkańców w zakresie terapii psychologicznej, psychiatrycznej i edukacyjnej, poprzez zorganizowanie pomocy środowiskowej, wzmocnienie działalności poradni zdrowia psychicznego i oddziału dziennego oraz zwiększenie liczby miejsc w ośrodkach.

Istotnym problemem jest również niewystarczający rozwój istniejącej infrastruktury i ograniczenia w dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej, w szczególności dotyczącej rozpoznawania i leczenia chorób nowotworowych i chorób układu krążenia oraz innych schorzeń. W celu ograniczenia problemu, konieczna jest modernizacja istniejącej infrastruktury medycznej oraz jej rozwijanie w kierunku bieżących potrzeb mieszkańców aglomeracji. Ponadto konieczne jest stworzenie siatki podmiotów leczniczych świadczących usługi medyczne, tak aby każdy mieszkaniec Aglomeracji Beskidzkiej mógł w równym stopniu korzystać z pełnej oferty. Zaobserwowano niepokojące zjawisko zmniejszania się liczby udzielonych porad lekarskich, praktyk lekarskich, a także liczby aptek. Będzie to miało negatywny wpływ na zdrowie i jakość życia mieszkańców, a docelowo spowoduje zwiększenie salda migracji oraz liczby zgonów, co (w przypadku osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym) będzie miało również wpływ na zahamowanie rozwoju gospodarczego obszaru Aglomeracji Beskidzkiej.

Tabela 12 Podstawowa ochrona zdrowia w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020

2018	2019	2020	Dynamika wzrostu/spadku w odniesieniu do 2018
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie			
5 050 468	4 916 117	4 482 714	-2,66%
Przychodnie ogółem			
427	421	410	-3,98%
Praktyki lekarskie w miastach			
30	23	21	-30%
Praktyki lekarskie na wsi			
38	35	31	-18,42%
Liczba porad udzielonych w przychodniach ogółem			
3 002 424	2 989 116	2 801 007	-6,7%
Liczba porad udzielonych w przychodniach podległych samorządowi			
339 997	376 648	317 664	-6,57%

Apteki dostępne ogółem			
227	215	214	-5,72%
Ludność na aptekę ogólnodostępną			
2 941	3 105	3 096	-5.27%

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze społeczno-gospodarczym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Na terenie Aglomeracji Beskidzkiej funkcjonują 34 placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku. Dostępne w nich są 1704 miejsca, co biorąc pod uwagę dane demograficzne, w tym ok. 150 tys. mieszkańców subregionu w wieku poprodukcyjnym, nie zaspokaja bieżących potrzeb w tym zakresie. Ze względu na starzenie się społeczeństwa i pojawienie się konieczności zapewnienia opieki seniorom, na pewno w przyszłych latach należy znacząco zwiększyć liczbę miejsc opieki dla osób znajdujących się w potrzebie z racji wieku czy niepełnosprawności. Liczba szpitalnych oddziałów geriatrycznych jest niewystarczająca wobec potrzeb. Ograniczona jest również dostępność do specjalistycznej opieki geriatrycznej - niezbędnej w wieku senioralnym, umożliwiającej poprawienie jakości życia oraz stanu zdrowia osób starszych.

Podsumowując, głównymi problemami wpływającymi na niezadowalający stan zdrowia i jakość życia mieszkańców, Aglomeracji Beskidzkiej są:

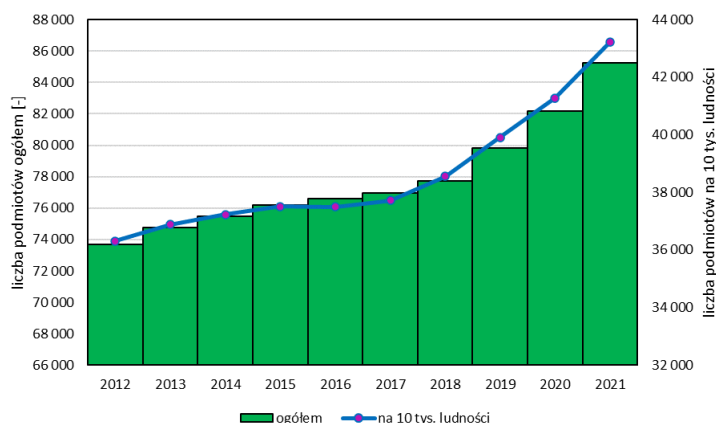
- ograniczona dostępność do szerokiego spektrum specjalizacji medycznych, które pozwalają na zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Aglomeracji Beskidzkiej,
- ograniczona dostępność do specjalistycznych usług medycznych oraz do badań profilaktycznych i diagnostycznych w zakresie chorób układu krążenia oraz nowotworów mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej,
- niewystarczająca liczba miejsc szpitalnych dla pacjentów onkologicznych w stanie terminalnym, a także niewystarczające wsparcie psychologiczne zarówno dla chorych, jak i ich rodzin,
- brak rozwiązań systemowych i niewystarczające wsparcie oraz opieka psychologiczna i psychiatryczna dzieci i młodzieży wobec zwiększających się potrzeb w tym zakresie zarówno ze względu na wpływ COVID-19 jak i też inne procesy społeczne (m.in. cyberprzemoc, wykluczenie społeczne przez grupy rówieśnicze, uzależnienie od Internetu i korzystania z urządzeń mobilnych oraz gier komputerowych, uzależnienie od używek i narkotyków),
- niezadowalający dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej (porady lekarskie w ramach POZ, przychodnie, apteki),
- wpływ pandemii COVID- 19 na sposób funkcjonowania zarówno placówek szpitalnych, jak i podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie dostępności

do wyspecjalizowanej kadry medycznej, sprzętu, zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego zarówno pacjentom jak i personelowi.

1.2. Gospodarka

1.2.1. Struktura gospodarcza

Rysunek 8 Dynamika zmian w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem oraz w przeliczeniu na 10 tysięcy osób w latach 2012-2021 na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Dynamika zmian przedstawiona na powyższym rysunku wskazuje na znaczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych od roku 2019. Średni wzrost w latach 2019-2021 wynosił około 2506 nowych podmiotów gospodarczych w danym roku, natomiast w latach 2012-2018 zaledwie około 676 nowych podmiotów gospodarczych w roku. Dynamika zmian na przestrzeni lat 2012-2021 ma tendencję wzrostową dla wszystkich gmin. Zanotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych wynoszący 16%.

Lata 2020-2021 przyniosły zmniejszenie liczby nowo rejestrowanych działalności gospodarczych przez osoby fizyczne. Zjawisko to z pewnością źródło ma w sytuacji pandemicznej. Czy jest to trend, czy tylko chwilowy spadek powodowany pandemią COVID-19 może zostać określone dopiero analizując kolejne lata, zwłaszcza w kontekście późniejszych wydarzeń otoczenia społeczno-gospodarczego. Co znamienne, nie ubyło liczby zarejestrowanych podmiotów, co jest wynikiem zmniejszenia liczby z roku na rok wyrejestrowywanych działalności gospodarczych. Jest to wskazówka, że podejmowana działalność jest utrzymywana i rozwijana. Należy również zwrócić uwagę na to, że w chwili obecnej nie można jednoznacznie ocenić wpływu pandemii, chociażby ze względu na udzielone wsparcie w ramach tarcz antykryzysowych, gdzie warunkiem jego otrzymania była kontynuacja prowadzenia działalności gospodarczej. Dane dotyczące liczby wyrejestrowywanych działalności na terenie Aglomeracji Beskidzkiej wskazują tendencję malejącą (liczba wyrejestrowań

zmniejszyła się o prawie 50%), co potwierdza trend utrzymywania się w dużej mierze działalności gospodarczych na rynku. Pozytywnie kierowana transformacja, z nastawieniem na rozwój branży usługowej (w szczególności turystycznej) oraz możliwości produkcyjnych może stać się procesem prowadzącym do wzmocnienia konkurencyjności i atrakcyjności biznesowej regionu oraz zapewnienia trwałości jego rozwoju.

Tabela 13 Podmioty gospodarcze wg struktury własności w latach 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
Sektor publiczny ogółem	1 802	1 795	1 831	1 834
Sektor prywatny ogółem	75 305	77 368	79 605	82 556
ogółem osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	58 959	60 663	62 513	64 836
- w tym nowo zarejestrowane	5 242	5 322	4 274	5 065
działalność wyrejestrowana	5 526	4 219	2 874	3 126

Źródło: GUS BDL.

Dominującą wielkością przedsiębiorstw są podmioty zatrudniające 0-9 osób (czyli mikro przedsiębiorcy). Najliczniejszą specjalizacją gospodarczą według PKD jest handel hurtowy i detaliczny (ok. 22%).

1.2.2. Transformacja i specjalizacje gospodarcze

W Aglomeracji Beskidzkiej 6 spośród 38 gmin zostało wykazanych jako obszary strategicznej interwencji - gminy w transformacji górniczej. Są wśród nich zarówno gminy, w których występuje znaczny odsetek osób zatrudnionych w branży górniczej – są to obszary klasyfikowane jako gminy z problemem społecznym (2 gminy), gminy na terenie których prowadzona jest eksploatacja górnicza (2 gminy), a także gminy charakteryzujące się zarówno problemami społecznymi i przestrzennymi (również 2 gminy). Aglomeracja Beskidzka boryka się z konsekwencjami wynikającymi z zakończonej eksploatacji górniczej ze względu na lokalizację na tym obszarze KWK Morcinek w Kaczycach (powiat cieszyński), która została zlikwidowana w 1998 roku. Ponadto w subregionie nadal aktywnie prowadzona jest eksploatacja w prywatnej kopalni Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia, która nie jest objęta zapisami tzw. Umowy społecznej. Zakład ten posiada koncesję na wydobywanie węgla ważną do 2044 roku i zatrudnia prawie 1800 osób. Powierzchnia terenów przemysłowych zlokalizowanych w Aglomeracji Beskidzkiej wynosi 100,3 ha. Dodatkowo wśród

mieszkańców gmin subregionu (szczególnie leżących przy granicy z Czechami) są osoby zatrudnione w przemyśle wydobywczym w podmiotach mających siedzibę i prowadzących działalność na terenie Czech. Ze względu na brak danych nie jest możliwe precyzyjne oszacowanie skali tego zjawiska, niemniej osoby takie stanowić będą również grupę, która zostanie dotknięta skutkami transformacji. Wynikiem transformacji będzie potrzeba wzmocnienia potencjału lokalnej przedsiębiorczości na całym obszarze Aglomeracji Beskidzkiej na rzecz tworzenia alternatywnych miejsc pracy dla osób zatrudnionych w przemyśle górniczym i okołogórnictwem.

Przy rosnącej potrzebie przekierowania gospodarki na ścieżkę zielonego, inteligentnego i cyfrowego wzrostu, zwraca uwagę fakt, że przedsiębiorców z sektora MŚP nie stać na ponoszenie kosztów transformacji energetycznej, zwłaszcza z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (OZE) i zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Dla Aglomeracji Beskidzkiej konsekwencjami zmian wynikającymi zarówno z polityki klimatycznej i przechodzenia na odnawialne źródła energii, przy jednocześnie wzrastających cenach energii i wynikającym z tego ubóstwem energetycznym, będzie wzmocnienie działań związanych z pozyskiwaniem środków na rozwiązania energetyczne, tworzenie nowych klastrów energetycznych i wspólnych zamówień energii, które powinny spowodować obniżenie jej ceny. Podejście do rozwiązania problemu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego wymaga zacieśnienia współpracy w tym sektorze wszystkich zainteresowanych podmiotów. Przedsiębiorcy będą jednocześnie zmuszeni dostosować się do zmian klimatu oraz przeprowadzić procesy transformacji energetycznej, co wymagało będzie dodatkowych nakładów finansowych. Proces transformacji będzie również obciążony dużym ryzykiem finansowym wynikającym m.in. ze znaczącego wzrostu inflacji, dynamiki podwyżki cen praktycznie dla wszystkich produktów i usług oraz wzrostem stóp oprocentowania kredytów, na które przedsiębiorstwa objęte transformacją mogą być nieprzygotowane. Jednym z większych problemów przedsiębiorców jest wzrost kosztów pracy i surowców powodujący zmniejszenie nakładów na inwestycje rozwojowe/ innowacyjne.

Zachwianie łańcucha dostaw, spowodowane pandemią COVID-19 i pogłębione wojną w Ukrainie, uwypukliło braki surowców i materiałów, na których oparta jest podstawowa działalność poszczególnych firm – najbardziej odczuli to przedsiębiorcy działający w przemyśle motoryzacyjnym i materiałów budowlanych. Nastąpiła konieczność dywersyfikacji dostawców i wejścia na inne rynki.

Jednym z filarów rozwoju gospodarczego Aglomeracji Beskidzkiej jest turystyka, która w procesie transformacji społeczno-gospodarczej i adaptacji do zmian klimatu oraz ograniczeń epidemicznych narażona jest na szczególne ryzyko i utrudnienia. Dla wielu przedsiębiorców, działających w branży turystycznej i okółoturystycznej nastąpiła konieczność poszukiwania innych źródeł dochodu i dywersyfikacji

działalności. O potencjale przedsiębiorczości w Aglomeracji Beskidzkiej stanowią przede wszystkim mikro i małe przedsiębiorstwa, często o tradycjach i powiązaniach rodzinnych. Przedsiębiorcy Ci bardzo wyraźnie odczuli spadek liczby turystów wynikający z ograniczeń epidemicznych. COVID-19 i wojna na Ukrainie wprowadziły do branży turystycznej i gastronomicznej destabilizację i niepewność. Problemy branży pogłębił również odpływ pracowników i ich deficyt na rynku (m. in. zawody: kelner, barman, kucharz). W przypadku małych i mikroprzedsiębiorstw turystycznych często stanowiących jedyne źródło utrzymania rodzin, proces transformacji może napotkać przede wszystkim na bariery w postaci koniecznego do zainwestowania kapitału w celu transformacji przedsiębiorstwa, dywersyfikacji ryzyka biznesowego, czy adaptacji do zmian klimatu. Zagrożenia związane ze zmianami klimatu mogą mieć negatywny wpływ na turystykę w Aglomeracji Beskidzkiej. Zjawiska pogodowe mogą powodować skrócenie sezonu zimowego i inne ograniczenia związane z usługami sezonowymi. Z drugiej strony należy upatrywać dla turystyki szanse w zwiększeniu zainteresowania przez turystów rynkiem usług krajowych, także w kontekście trendów demograficznych, wzrastającej roli seniorów jako odbiorców usług turystycznych (w tym turystyki uzdrowiskowej), czy zmiany mentalności – promowanie idei Slow Life, która wiąże się m. in. ze świadomą konsumpcją – wyborem naturalnych produktów i usług, powrotem do rzemiosła, rękodziela). Utrudnieniem w procesie transformacji będą również inne efekty epidemii COVID-19. W całym regionie i kraju zaobserwować można w ostatnich latach zmiany przyzwyczajeń zakupowych konsumentów. Wyraźny wzrost obrotów notują sklepy internetowe, rozwija się dynamicznie oferta różnego rodzaju usług świadczonych online. W najbliższych latach proces ten będzie się nasilał. Wzrasta zatem ryzyko funkcjonowania zwłaszcza małych obiektów handlowych i usługowych.

Ryzyko transformacji gospodarczej w ostatnich latach pozostaje również wysokie w branży Automotive, która w Aglomeracji Beskidzkiej stanowi jeden z kluczowych sektorów gospodarki. Zagrożeniem dla branży są przede wszystkim: kryzys w branży półprzewodników oraz zmiany wywołane przejściem na samochody zasilane elektrycznie. Należy zaznaczyć, że koszty transformacji mogą być bardzo wysokie. Nie bez znaczenia dla całej sytuacji są również postępujące procesy automatyzacji i robotyzacji w przemyśle, które w przyszłości mają za zadanie ograniczyć pracę ludzką, co w konsekwencji spowoduje redukcję zatrudnienia w przemyśle motoryzacyjnym. Braki półproduktów mogą powodować również przestoje i straty w branży, co w konsekwencji uderzy również w podwykonawców. Sektor obarczony jest dużym ryzykiem transformacyjnym. Dodatkowo przemysł motoryzacyjny, w swoich zmianach i działaniach również musi uwzględniać koszty adaptacji do zmian klimatu. Problemy w branży wpłynąć będą również na dalszy wzrost cen samochodów, co spowoduje zmniejszenie popytu. W przypadku wystąpienia scenariusza pesymistycznego

konieczne będą działania dywersyfikacyjne w sektorze. Nie bez znaczenia w procesie transformacji branży jest konsolidacja sektora Automotive – powstanie koncernu Stellantis. Tego typu konsolidacja spowoduje zmniejszenie liczby wariantów części samochodowych (np. 1 wspólna płyta podłogowa), co może skutkować zmniejszeniem liczby podwykonawców, a tym samym znacząco może oddziaływać na firmy z branży ulokowane w Aglomeracji Beskidzkiej.

Dokumentem, który wytycza cele i obszary interwencji w zakresie rozwoju województwa śląskiego w kontekście wdrażania innowacji jest m. in. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego 2030¹⁰. Gospodarka z pewnością musi rozwijać się w oparciu o oszczędność zasobów i minimalną ingerencję w środowisko. Wskazuje ona inteligentne specjalizacje województwa śląskiego, którymi są:

- energetyka,
- medycyna,
- technologie informacyjne i komunikacyjne,
- zielona gospodarka,
- przemysły wschodzące.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego wskazuje ponadto na bariery we wdrażaniu inteligentnych specjalizacji, należą do nich:

- brak wśród przedsiębiorstw wiedzy o kompetencjach (przez pryzmat ludzi, aparatury badawczej, wiedzy i doświadczeń) obecnych na uczelniach i w instytutach badawczych,
- brak zainteresowania przedsiębiorstw korzystaniem z wyników prac badawczo-rozwojowych uczelni i instytutów badawczych (trudność znalezienia odpowiedniego odbiorcy),
- ograniczone możliwości komercjalizacji wyników prac badawczo-rozwojowych w postaci spółek odpryskowych przez uczelnie i instytuty badawcze (nieprecyzyjne przepisy prawa, trudny dostęp do kapitału),
- niskie kompetencje społeczne naukowców (w zakresie prowadzenia dialogu z przedstawicielami przedsiębiorstw i negocjacji handlowych), co stanowi barierę w nawiązaniu nowych relacji oraz ich budowaniu i utrwaleniu. Przez to jednostki naukowe są czasem traktowane przedmiotowo, a nie w sposób partnerski,
- trudność balansowania między interesem przedsiębiorstw (uzyskanie wyników, które można wdrożyć i które generują wartość finansową) a interesem jednostek naukowych (uzyskanie przełomu naukowego, rozwój techniki) we wspólnych projektach współfinansowanych ze środków publicznych,

¹⁰ Dokument przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego Nr 1554/246/VI/2021 z dnia 30 czerwca 2021 r.

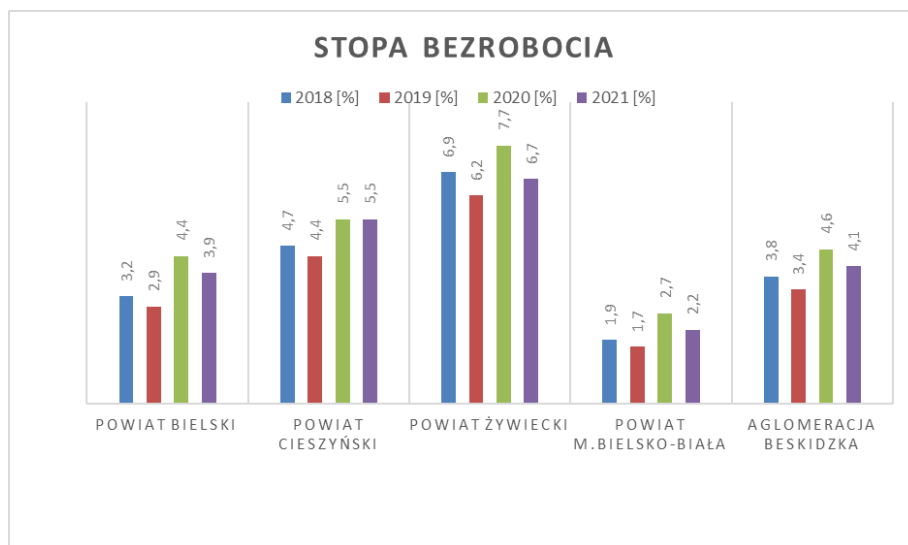
- trudność określenia przez przedsiębiorstwa właściwego problemu, który powinien być przedmiotem prac badawczo-rozwojowych, co stwarza frustrację w trakcie realizacji zleceń (po stronie naukowców) i na etapie odbioru prac (po stronie przedsiębiorstwa),
- stosunkowo długi czas procedowania zapytań, ofert i umów na uczelniach oraz niekonkurencyjne oferty składane ze strony uczelni (doliczanie do ceny szeregu narzutów).

Są to problemy również zauważalne w Aglomeracji Beskidzkiej, których rozwiązanie może stać się motorem zwiększonego rozwoju gospodarczego.

1.2.3. Rynek pracy

Stopa bezrobocia na terenie Aglomeracji Beskidzkiej cechuje się rozbieżnością na poziomie poszczególnych powiatów. Największy problem bezrobocia występuje w powiecie żywieckim, gdzie stopa bezrobocia rejestrowanego przekracza poziom wojewódzki i krajowy, oraz w powiecie cieszyńskim, gdzie poziom bezrobocia przekracza poziom wojewódzki. Tendencja, która wyraźnie zmieniła się w związku z pandemią COVID-19, w roku 2021 powoli stabilizuje się. Sytuację może poprawić kontynuacja wdrażanych programów dla rynku pracy, podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego, zapewnienie wysokiej jakości kursów i szkoleń zawodowych i zapewnienie usług opiekuńczych dla osób zależnych, tak aby osoby opiekujące się nimi mogły podjąć pracę. Problemem jest też poszukiwanie pracy przez młode osoby poza Aglomeracją Beskidzką. Nie bez znaczenia pozostają inwestycje rozwojowe dla MŚP, które pozwolą na tworzenie trwałych miejsc pracy.

Rysunek 9 Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach Aglomeracji Beskidzkiej na tle kraju i województwa

Źródło: GUS BDL.

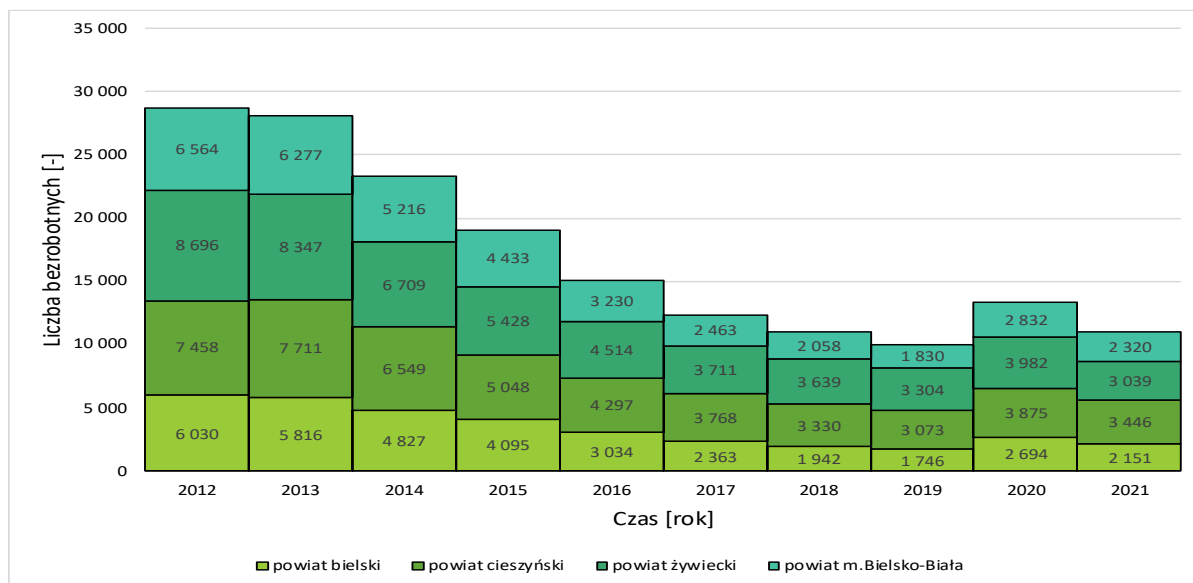
Dominację sektorów przemysłu i budownictwa na terenie Aglomeracji Beskidzkiej potwierdzają statystyki powiatowych urzędów pracy poprzez znaczne zapotrzebowanie na pracowników tych branż.

Rozwój sektora logistyki, e-commerce i uwarunkowania pandemiczne spowodowały w Aglomeracji Beskidzkiej, podobnie jak w innych częściach kraju, wzrost zapotrzebowania na pracowników w sektorze logistyki, dostaw i przesyłek kurierskich. Branża ta dynamicznie rozwijała się wraz ze wzrostem handlu internetowego. Deficyt zaopatrzeniowców i dostawców występował w Bielsku-Białej, powiecie bielskim i powiecie cieszyńskim, a w szczególności dotyczył on kierowców samochodów dostawczych.

W Aglomeracji Beskidzkiej, jak w innych częściach kraju, występuje deficyt poszukujących pracy w przypadku zawodów powiązanych z rynkiem medycznym (lekarze, opiekuni osób starszych i niepełnosprawnych, pielęgniarki i położne, ratownicy medyczni). Deficyty te występują już od kilku lat, epidemia COVID-19 uwypukliła tę sytuację. Deficyt w tym obszarze może pogłębić emigracja zagraniczna wykwalifikowanego personelu.

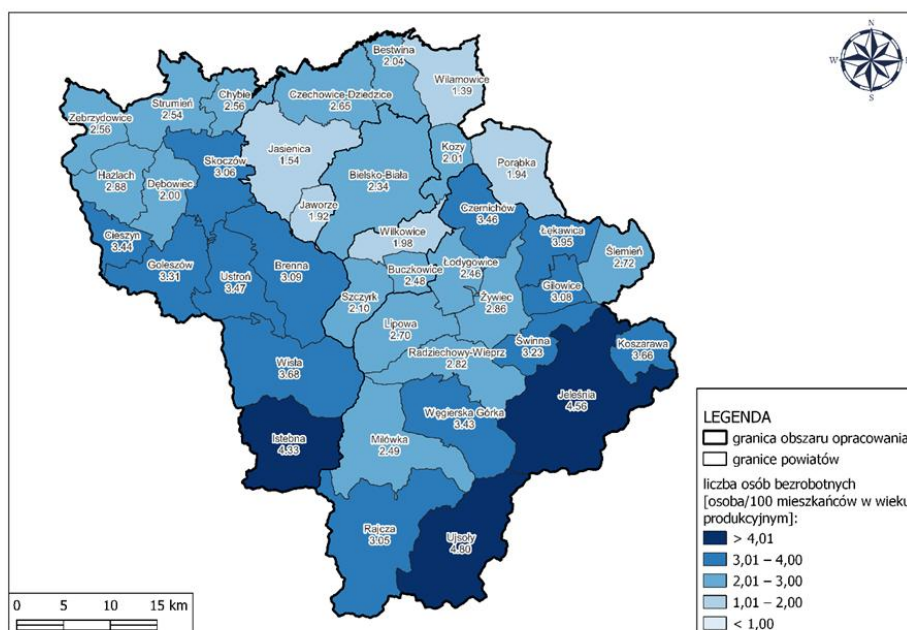
STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027 (Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)

Rysunek 10 Dynamika zmian liczby bezrobotnych w powiatach Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2012-2021

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Rysunek 11 Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

W Aglomeracji Beskidzkiej coraz większy deficyt poszukujących pracy występował w edukacji. Szczególnie brakowało na rynku pracy nauczycieli przedmiotów zawodowych z aktualną wiedzą branżową, a także osób ze stopniem doktora

do szkolnictwa wyższego. Analogiczny deficyt występował wśród nauczycieli praktycznej nauki zawodu.

Deficyt w obszarze pracowników produkcyjnych dotyczył wszystkich wyżej zdefiniowanych zawodów z tego obszaru. Głównymi przyczynami niskiego zainteresowania pracą w produkcji była konieczność pracy w systemie zmianowym, zatrudnienie poprzez agencje pracy tymczasowej i niskie wynagrodzenia.

Występujące w Aglomeracji Beskidzkiej deficyty pracowników będą się pogłębiać, co jest podyktowane czynnikami takimi jak m. in.: migracjami zasobów ludzkich, wzrostem dynamiki transformacji gospodarczej, ryzykami wynikającymi z COVID-19, zmianami w globalnych łańcuchach dostaw i produkcji. Dlatego niezwykle ważne jest bieżące monitorowanie rynku pracy i inwestowanie w dalszy rozwój szkolnictwa zawodowego, branżowego, a także tworzenie oferty kursów zawodowych. Dużym wyzwaniem będzie w najbliższych latach rozwój i reorientacja kształcenia zawodowego do efektów sprawiedliwej transformacji. Należy dążyć do zwiększenia roli start-up'ów w gospodarce, w szczególności sprzyjających rozwojowi Przemysłu 4.0. Potrzeba wsparcia rozwoju automatyzacji w przemyśle, przy jednoczesnym wsparciu pracowników w dostosowaniu do nowych wymogów rynku pracy w kontekście transformacji do Przemysłu 4.0., a także wsparcia działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej. Potrzeba zastąpienia dotychczasowych tzw. tradycyjnych zasobów tj. pracy, kapitału i surowców, które znacznie stracą na znaczeniu, nowymi, takimi jak: wiedza, dane, czy odpowiednia organizacja. W nadchodzących latach znacznie ograniczony zostanie popyt na siłę roboczą wykonującą proste, powtarzalne prace, a na znaczeniu bardzo zyskają zawody wymagające wyższych, bardziej specjalistycznych umiejętności i charakteryzujące się wysokim stopniem kreatywności. Proces transformacji wymagać będzie utrzymania aktywności zawodowej osób zatrudnionych w górnictwie i branży okołogórnictwej.

Negatywnym zjawiskiem jest brak osób chętnych do pracy i spłaszczanie się wynagrodzeń, co jest podyktowane wzrostem płacy minimalnej. Wiele osób pozostaje w znacznym oddaleniu od rynku pracy, pomimo sporej liczby ofert pracy. Część osób, będąca w wieku produkcyjnym nie poszukuje pracy i nie rejestruje się jako osoby bezrobotne. Tym samym wyzwaniem staje się zapewnienie odpowiedniej liczby pracowników, głównie w branży turystycznej. Dostępność szkoleń zawodowych pozwala na zdobycie nowych zawodów, przy czym jednostki wdrażające programy szkoleniowe (urzędy pracy, ośrodki opieki społecznej) nie zawsze mają chętnych kandydatów do zmiany lub podniesienia kwalifikacji zawodowych.

Problemem jest ciągle bezrobocie wśród osób o najniższym wykształceniu oraz mieszkańców obszarów wiejskich bez kwalifikacji zawodowych, długotrwale bezrobotnych ich powrót na rynek pracy wymaga dużo nakładów pracy

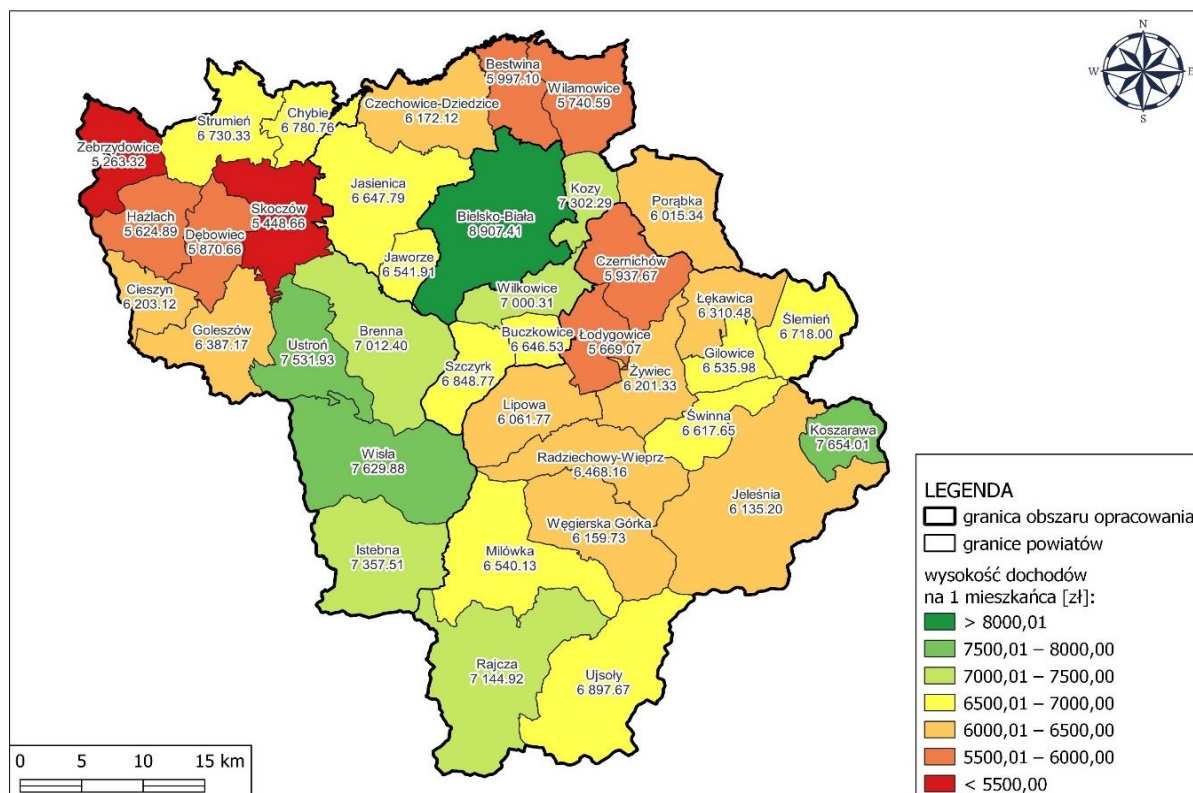
wyspecjalizowanych jednostek oraz nakładów finansowych (w tym ze środków zewnętrznych). Niewystarczające jest wsparcie w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością (umożliwiające pokonanie barier nie tylko architektonicznych, ale również emocjonalnych), w tym zbyt mała liczba dedykowanych im miejsc pracy o charakterze chronionym oraz niewykorzystany potencjał osób, które mogłyby pracować rezygnując tym sposobem chociaż częściowo z konieczności systemowego korzystania z usług opieki społecznej.

Odpowiedzią na zmniejszenie problemu bezrobocia na terenie Aglomeracji Beskidzkiej jest działalność podmiotów takich jak Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. czy Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Bielsku-Białej, które systemowo wspierają i przyspieszają procesy restrukturyzacyjne, inkubują przedsiębiorczość oraz stwarzają nowe miejsca pracy w regionie.

1.2.4. Finanse publiczne i potencjał rozwojowy

W 2021 r. gminy Aglomeracji Beskidzkiej osiągnęły dochody w wysokości 4 658 mln zł i poniosły wydatki w wysokości 4 427 mln zł. Wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego należących do Aglomeracji Beskidzkiej wygenerował nadwyżkę na poziomie około 231 mln zł (wobec nadwyżki 47 mln zł rok wcześniej i deficytu 68 mln zł w 2019 r.). Dochody budżetów gmin Aglomeracji Beskidzkiej w 2021 roku były o 114,5% wyższe w relacji do 2012 r. i o 10,3% wyższe w porównaniu do 2020 r. W porównaniu do 2020 r. odnotowano wzrost dochodów we wszystkich gminach Aglomeracji Beskidzkiej oprócz gmin: Chybie (spadek o 13,19%), Wilkowice (spadek o 7,44%), Hażlach (spadek o 0,33%) oraz Skoczów (spadek o 0,01%). W 2021 r. dochody własne w strukturze zagregowanych dochodów ogółem, stanowiły 45,71%. W 2021 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca najwyższe dochody budżetów gmin należących do Aglomeracji Beskidzkiej odnotowano dla gmin: Bielsko-Biała (8 907,41 zł), Koszarawa (7 654,01 zł) oraz Wiśla (7 629,88 zł). Natomiast najniższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w gminach: Hażlach (5 624,89 zł), Skoczów (5 448,66 zł) oraz Zebrzydowice (5 263,32 zł).

Rysunek 12 Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin Aglomeracji Beskidzkiej

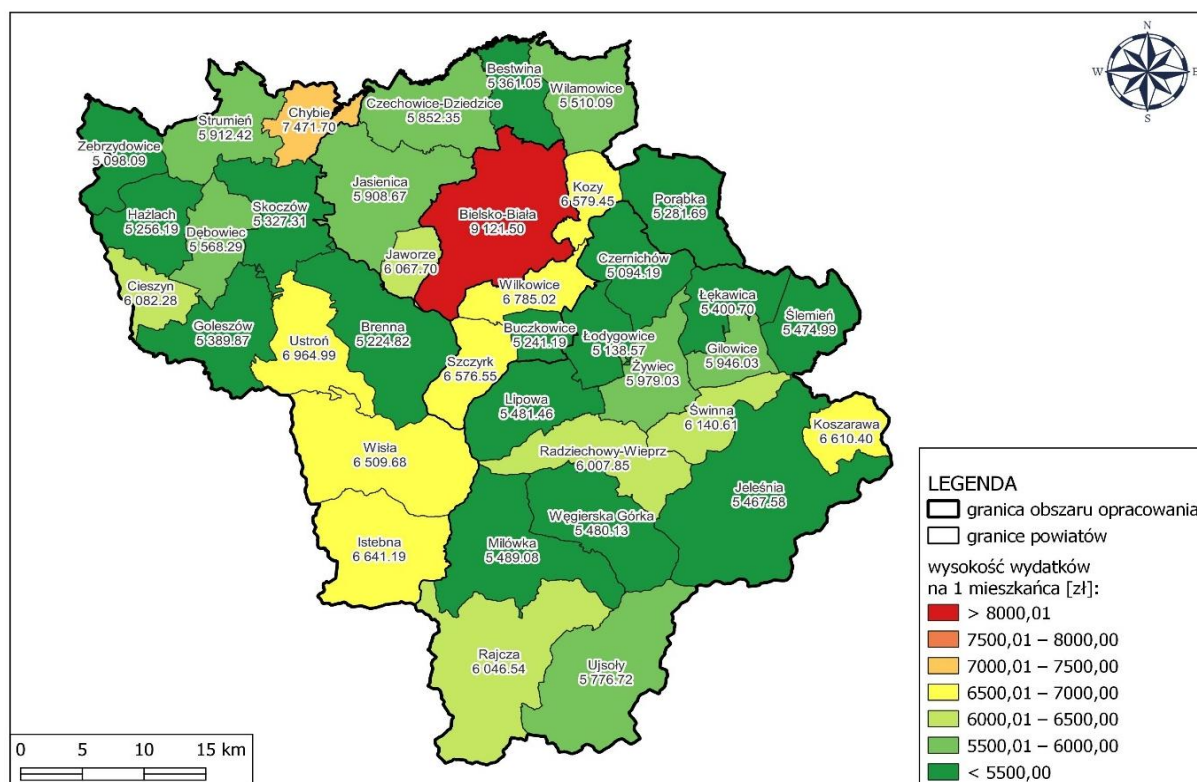

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Wydatki budżetów gmin Aglomeracji Beskidzkiej w 2021 roku były o 102,8% wyższe w relacji do 2012 r. i o 6,03% wyższe w porównaniu do 2020 r. Na jednego mieszkańca w gminach Aglomeracji Beskidzkiej wydano w 2021 r. 6 679,75 zł (wobec 6 271,71 zł w roku poprzednim). W skali roku wydatki na osobę wzrosły zatem o 6,51%, a w relacji do 2012 r. – o 102,38%. Najwięcej na 1 mieszkańca wydano w 2021 r. najwięcej w gminach: Bielsko-Biała (9 121,50 zł), Chybie (7 471,70 zł) oraz Ustroń (6 964,99 zł). Najmniej natomiast wydano w gminach: Łodygowice (5 138,57 zł), Zebrzydowice (5 098,09 zł) oraz Czernichów (5 094,19 zł).

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Rysunek 13 Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej w poprzednich latach ilustruje poniższa tabela:

Tabela 14 Dochody i wydatki ogółem gmin i powiatów oraz Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020 (w zł).

Dochody		2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała		1 069 387 434,14	1 235 053 794,30	1 388 207 730,45
powiat bielski	Dochody gmin	739 004 552,73	858 549 619,05	975 002 331,66
	Dochody powiatu	138 900 926,55	149 226 625,63	146 950 581,75
powiat cieszyński	Dochody gmin	821 307 141,26	928 044 949,29	1 024 509 502,70
	Dochody powiatu	192 012 644,78	213 879 843,02	246 402 813,88
powiat żywiecki	Dochody gmin	678 964 380,57	749 746 890,33	835 412 867,62
	Dochody powiatu	173 883 862,55	173 116 932,03	210 877 251,57
Agglomeracja Beskidzka - razem		3 308 663 508,70	3 771 395 252,97	4 223 132 432,43

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

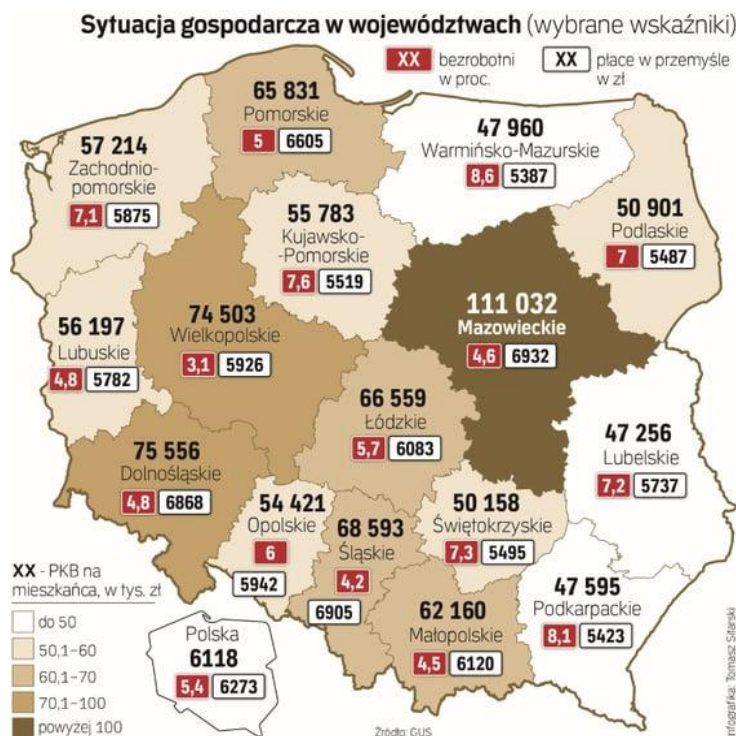
	prawach powiatu			
	Dochody powiatów	504 797 433,88	536 223 400,68	604 230 647,20
Wydatki		2018	2019	2020
powiat m. Bielsko-Biała		1 101 367 415,21	1 303 448 887,45	1 451 773 987,45
powiat bielski	Wydatki gmin	756 755 115,10	888 371 781,43	930 550 265,70
	Wydatki powiatu	143 100 688,49	141 432 397,96	132 410 333,16
powiat cieszyński	Wydatki gmin	837 320 042,94	924 290 868,93	1 007 226 074,23
	Wydatki powiatu	187 119 144,41	215 664 243,46	229 240 605,41
powiat żywiecki	Wydatki gmin	676 512 292,52	723 759 908,33	786 396 797,35
	Wydatki powiatu	170 794 367,67	166 887 518,16	192 395 661,16
Aglomeracja Beskidzka - razem	Wydatki gmin i miasta na prawach powiatu	3 371 954 865,77	3 839 871 446,14	4 175 947 124,73
	Wydatki powiatów	501 014 200,57	523 984 159,58	554 046 599,73

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze społeczno-gospodarczym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Większość jednostek samorządu terytorialnego z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej ma stabilną sytuację finansową, a poziom ich zadłużenia nadal umożliwia realizację inwestycji i przedsięwzięć społecznych, w szczególności z udziałem zewnętrznego finansowania.

W kontekście potencjału gospodarczego podkreślić należy systematyczny spadek województwa śląskiego w zestawieniu PKB na mieszkańca w poszczególnych regionach.

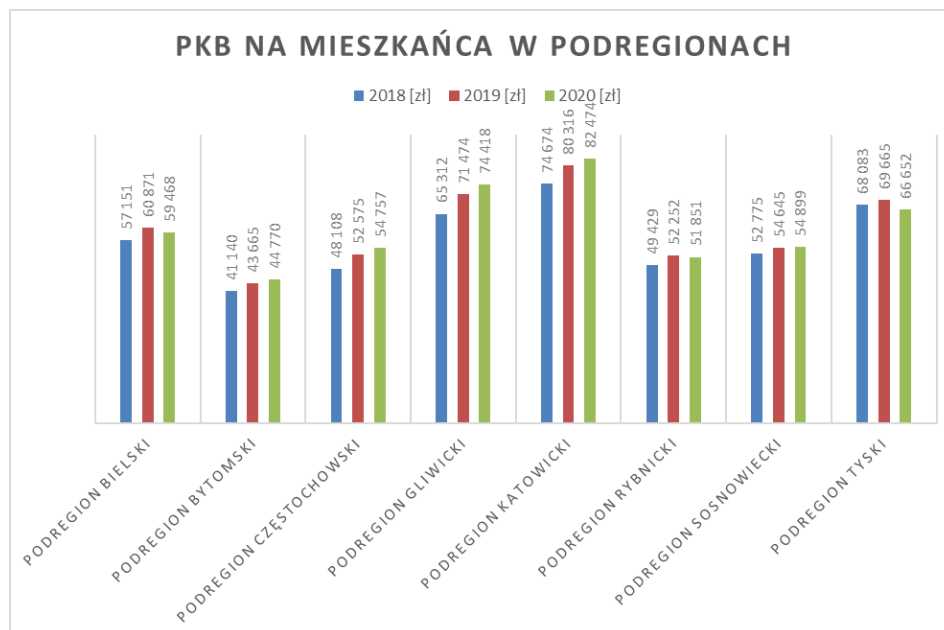
Rysunek 14 Sytuacja gospodarcza w województwach, stan na kwiecień 2022

Źródło: <https://regiony.rp.pl/finanse-w-regionach/art36254811-gospodarczy-obraz-województw-niekwestionowana-dominacja-mazowska>, na podstawie GUS BDL.

Na tle województwa Aglomeracja Beskidzka jako subregion południowy (podregion bielski – NUTS 3) wypada powyżej średniej.

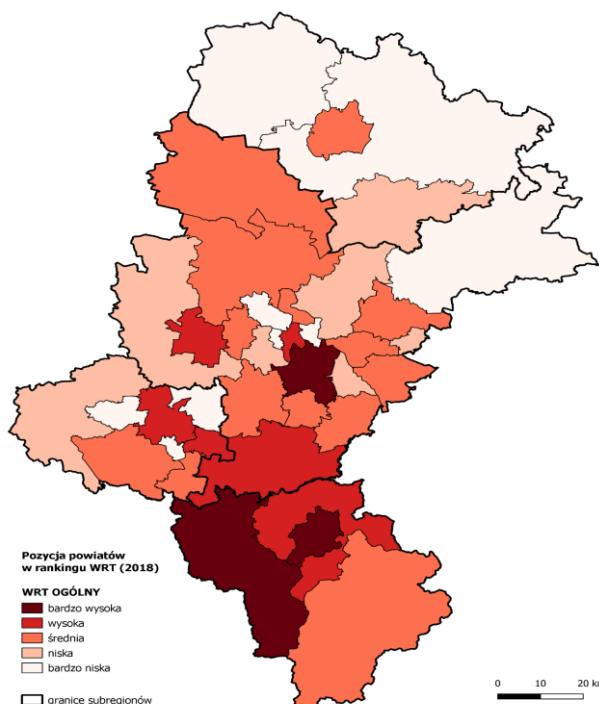
Rysunek 15 PKB w podregionach województwa śląskiego

Źródło: GUS BDL.

Na potrzeby monitorowania rozwoju regionu opracowano wskaźnik rozwoju terytorialnego (WTR), który jest syntetycznym miernikiem rozwoju regionu, obrazującym zróżnicowanie terytorialne w ramach określonych obszarów polityki rozwoju. U podstaw sformułowania wskaźnika stała potrzeba monitorowania procesów rozwojowych zachodzących w regionie w odniesieniu do czterech obszarów priorytetowych, zidentyfikowanych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”: Nowoczesna gospodarka (NG), Szanse rozwojowe mieszkańców (SR), Przestrzeń (P), Relacje z otoczeniem (RO). Celem omawianego wskaźnika było rozszerzenie i pogłębienie analiz w zakresie zróżnicowań wewnętrznych województwa, z uwagi na proces terytorializacji polityki rozwoju regionu¹¹. Najwyższe miejsca pod względem ogólnego WRT uzyskały miasta na prawach powiatu: Katowice i Bielsko-Biała oraz powiat cieszyński. Wysokie miejsce Bielska-Białej to efekt silnej pozycji w zakresie wszystkich czterech wskaźników częściowych (trzecie miejsce w każdym z obszarów). Bardzo wysokie pozycje w zakresie wskaźników częściowych dla obszarów: Przestrzeń i Relacje z otoczeniem odnotował powiat cieszyński. Relatywnie wysoki poziom rozwoju uzyskał także powiat bielski.

Rysunek 16 Wskaźnik Rozwoju Terytorialnego (ogólny) w 2018 r. dla powiatów województwa śląskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

¹¹ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

1.3. Środowisko i przestrzeń

1.3.1. Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii

Na stan powietrza w Aglomeracji Beskidzkiej mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych,
- emisja ze środków transportu i komunikacji,
- emisja transgraniczna,
- emisja niezorganizowana, w tym niska emisja.

Wśród głównych przyczyn niskiej emisji w Aglomeracji Beskidzkiej należy wskazać:

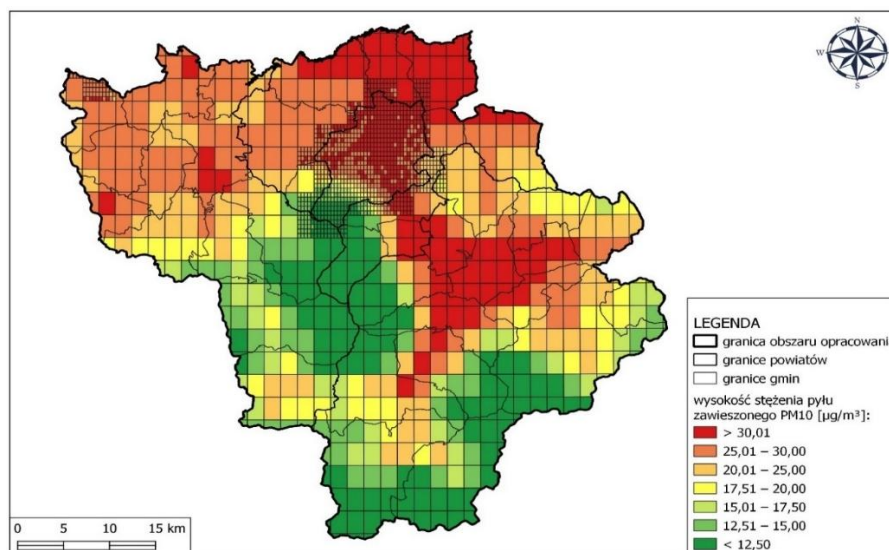
- ogrzewanie domów słabej jakości paliwami (węglem, miałem, niesezonowanym drewnem), palenie w piecach odpadów;
- korzystanie z przestarzałych technologicznie pieców i systemów c.o.;
- nieodpowiednia izolacja domów lub brak izolacji oraz utrata energii w procesie ogrzewania;
- emisja komunikacyjna (transportowa) - ruch samochodowy;
- wysokie koszty zakupu i uruchomienia instalacji OZE oraz niekorzystne dla prosumentów zmiany w rozliczeniach energii pozyskiwanej z fotowoltaiki;
- emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych.

Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków, w okresie letnim bliskość głównych dróg z intensywnym ruchem, emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, np. dróg, chodników, boisk oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń, w związku z małą prędkością wiatru (poniżej 1,5 m/s). Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń dwutlenku azotu jest emisja ze źródeł liniowych (komunikacyjnych). Natomiast emisję benzo(a)piranu w Aglomeracji Beskidzkiej należy wiązać głównie ze źródłami indywidualnego spalania paliw, ponieważ jego podwyższone wartości odnotowywane są w miesiącach zimowych. Latem stężenia są zdecydowanie niższe, najczęściej poniżej poziomu docelowego.

Pyły zawieszone PM₁₀ oraz PM_{2,5} zawierają cząstki, które mogą docierać do górnych dróg oddechowych, płuc oraz przenikać do krwi powodując np. astmę oskrzelową, infekcje dróg oddechowych, w tym zapalenie płuc. Na poniższych rysunkach przedstawiono odpowiednio średnie roczne stężenie pyłu PM₁₀ oraz pyłu PM_{2,5} na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej. Mapa średniego rocznego stężenia pyłu PM₁₀ oraz PM_{2,5} na terenie Aglomeracji Beskidzkiej wskazuje na znaczne problemy związane z jakością powietrza. Norma średniego, dobowego stężenia pyłu PM₁₀ wynosi według WHO 50 mikrogramów na metr sześcienny, a roczna 20 mikrogramów. Analiza

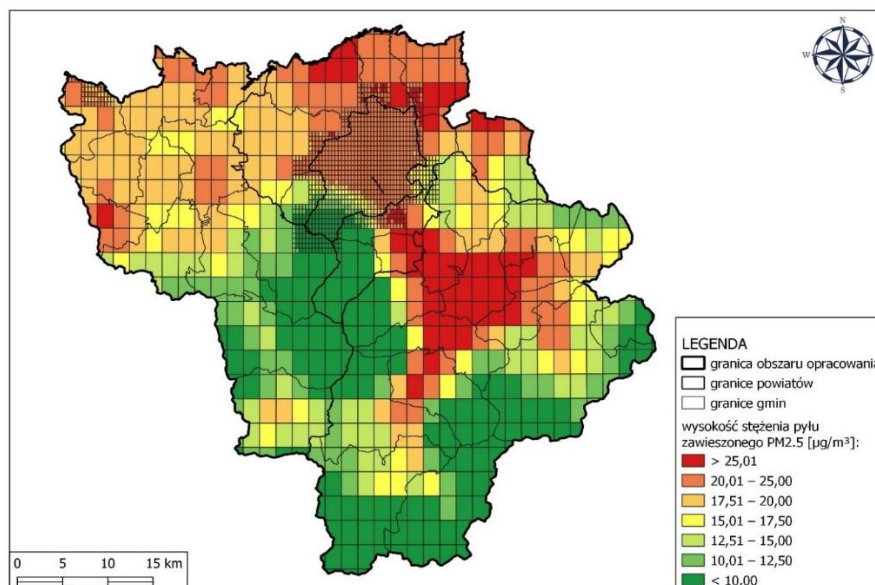
rozkładu średniego stężenia pyłu PM_{2.5} wskazuje na niemal identyczny charakter przestrzenny jak w przypadku pyłu PM₁₀. Spośród gmin miejskich najgorsze warunki związane z zanieczyszczeniem powietrza panują w gminach: Bielsko-Biała, Cieszyn oraz Żywiec. Południowa część powiatów cieszyńskiego oraz żywieckiego posiada lepsze powietrze w porównaniu z resztą gmin.

Rysunek 17 Średnie roczne stężenie pyłu PM₁₀ na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w roku 2021

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Rysunek 18 Średnie roczne stężenie pyłu PM_{2.5} na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w roku 2021

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

W celu ograniczenia zanieczyszczeń powietrza, jakie powoduje niska emisja, poszczególne gminy Aglomeracji Beskidzkiej podejmują różnego rodzaju działania, np. przystępują do programów ograniczania niskiej emisji. Podstawowym ich celem jest systemowe ograniczenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery, poprzez kompleksową likwidację istniejących, nieefektywnych źródeł ciepła. Założony cel osiąga się poprzez wprowadzanie:

- ekologicznych, energooszczędnych urządzeń grzewczych,
- odnawialnych źródeł energii (biomasa, układy solarne, pompy ciepła),
- możliwość realizacji kompleksowych inwestycji (kocioł/pompa ciepła, układy solarne, termomodernizacja),
- edukację ekologiczną mieszkańców.

Dla integracji działań związanych z produkcją energii elektrycznej/ cieplnej rozwijana jest współpraca w ramach klastrów energetycznych, która umożliwi zwiększenie udziału energii produkowanej z odnawialnych źródeł w ogólnej wartości produkowanej energii w Aglomeracji Beskidzkiej. W przypadku odpowiednich warunków prawnych energetyka prosumencka powinna mieć znaczącą rolę w produkcji zielonej energii w Aglomeracji Beskidzkiej, celem osiągnięcia optymalnego udziału energii odnawialnej w miksie energetycznym.

Znaczący udział w procesie transformacji energetycznej w Aglomeracji Beskidzkiej będą mieć również specjalnie w tym celu powołane klastry energetyczne:

- Żywiecki Klaster Energii „Żywiecka Energia Przyszłości”,
- Cieszyński Klaster Energii,
- Klaster Energii Powiatu Bielskiego,
- Klaster Energii Gmin i Powiatu Cieszyńskiego,
- Klaster Energii Zielone Bielsko-Biała,
- Klaster Zielonej Energii Czechowice-Dziedzice.

W celu zwiększenia efektywności niezbędna jest integracja na całym obszarze działań mających za zadanie redukcję wszystkich zidentyfikowanych rodzajów emisji. Dlatego istotnym elementem działań jest pozyskiwanie zewnętrznego finansowania, w szczególności z funduszy europejskich, które przeznaczone jest na modernizację systemów grzewczych i źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej, wprowadzanie odnawialnych źródeł energii, jak i również na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych, obniżających straty energii cieplnej oraz docelowo zmniejszających koszty ciepła.

Rozwijanie ciepła systemowego i rozbudowa sieci ciepłowniczych uzasadnione jest na obszarach miejskich i obszarach o gęstej zabudowie. W pozostałych lokalizacjach Aglomeracji Beskidzkiej budowa sieci ciepłowniczych w zabudowie

rozproszonej byłaby niekorzystna i nieopłacalna. Perspektywa rozwoju sieci ciepłowniczych pojawia się wraz z suburbanizacją. Tereny na obrzeżach miast i miejscowości/ lokalizacje graniczne z miastami stanowią potencjał do rozwijania ciepła systemowego.

1.3.2. Zanieczyszczenia komunikacyjne, klimat akustyczny

Emisja komunikacyjna jest zależna od natężenia ruchu drogowego, stanu dróg oraz efektywności spalania paliw. Modernizacje dróg, budowa obwodnic oraz coraz ostrzejsze normy dla efektywności układów spalania w pojazdach pozwalają na sukcesywne zmniejszanie ilości zanieczyszczeń komunikacyjnych. Sektor transportu drogowego jest drugim, zaraz po sektorze komunalno-bytowym największym źródłem emisji zanieczyszczeń na terenie strefy śląskiej. Emisja z transportu drogowego ma znaczenie lokalne – najbardziej uciążliwe jest oddziaływanie dróg w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Znacznie mniejsze oddziaływanie ma transport kolejowy. Transport odpowiada za ponad połowę emisji tlenków azotu na terenie całej strefy śląskiej.¹² Wzdłuż sieci ciągów komunikacyjnych Aglomeracji Beskidzkiej (drogi, koleje) koncentruje się emisja spalin i hałasu. Ponadto poważnym źródłem zanieczyszczeń jest ich emisja z obszarów sąsiednich, w głównej mierze z rejonu Trzyńca oraz Ostrawsko-Karwińskiego Okręgu Przemysłowego (Republika Czeska) i Rybnickiego Okręgu Węglowego (Subregion Zachodni)¹³.

Czynnikiem sprzyjającym zmniejszaniu emisji pochodzącej z transportu na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej jest modernizacja dróg oraz prowadzenie działań służących upłynnieniu ruchu, w tym budowa obwodnic. Poprawa stanu nawierzchni i utwardzanie poboczy wpływają na obniżenie emisji pyłu. Upłynnienie ruchu prowadzi do zmniejszenia zużycia paliwa, a więc do redukcji emisji spalin. Dodatkowym efektem zmniejszającym emisję pochodzącą z transportu w Aglomeracji Beskidzkiej może być rozwój transportu publicznego.

Głównym źródłem hałasu w Aglomeracji Beskidzkiej jest duże natężenie pojazdów na głównych i uzupełniających drogach publicznych. Wyniki badań¹⁴ wskazują, że na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej mieszkańcy narażeni są na hałas emitowany przez ruch samochodowy. Znacznie mniej mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej narażonych jest na hałas ze strony ruchu kolejowego. W tym przypadku są to przede wszystkim osoby zamieszkujące w bliskim sąsiedztwie linii kolejowych.

¹² Program Ochrony Powietrza Województwa Śląskiego, Katowice, czerwiec 2020 r.

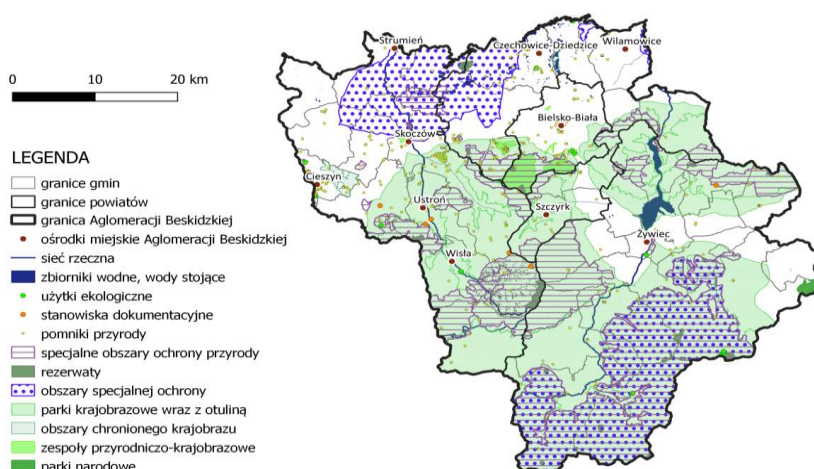
¹³ „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

¹⁴ Badań prowadzone w tym zakresie na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej m. in. przez GDDKiA opisane zostały w „Diagnozie obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r., w rozdziale 1.15 Klimat akustyczny.

1.3.3. Środowisko przyrodnicze i różnorodność biologiczna

Obszar Aglomeracji Beskidzkiej, przez wzgląd na swoje ukształtowanie i uwarunkowania geograficzne, dysponuje cennymi zasobami przyrodniczymi. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w subregionie to ponad 90 tys. ha. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w 2021 roku wynosił 39,4%.

Rysunek 19 Formy ochrony przyrody w Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

W Aglomeracji Beskidzkiej, potencjał przyrodniczy i obszary prawnie chronione stanowią jeden z głównych czynników rozwojowych, co sprawia że należy traktować je z wyjątkową dbałością i świadomością tego potencjału, zwłaszcza że dodatkowo obszary chronione w Aglomeracji Beskidzkiej w znacznej mierze pokrywają się z kontynentalnymi korytarzami ekologicznymi, jednocześnie będąc także bazą do rozwoju turystyki przyrodniczej i ekologicznej.

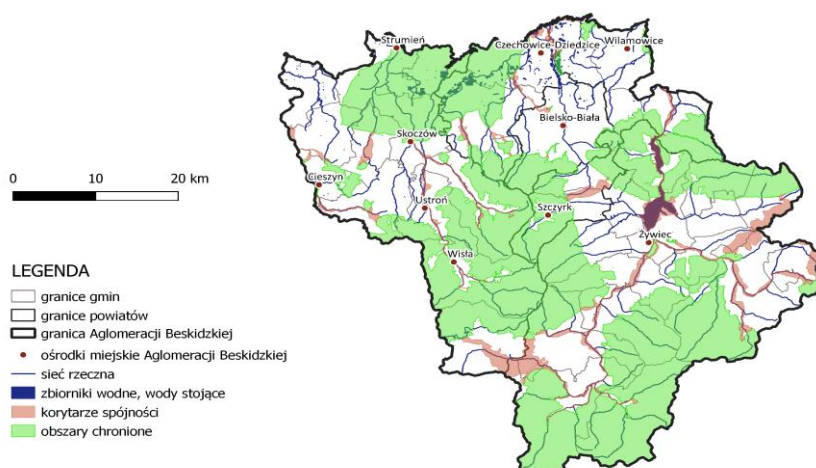
Zmiany klimatu będą negatywnie wpływać na obszary cenne przyrodniczo i różnorodność biologiczną. Zmieni się zasięg występowania części gatunków fauny i flory oraz ich cykle rozrodcze. Przewiduje się również pojawienie się większej liczby migrujących gatunków inwazyjnych. Obniżający się poziom wód gruntowych w szczególności dotykał będzie zbiorników wodnych i terenów podmokłych. Przewiduje się wysoką dynamikę wzrostu występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych, w szczególności ulewnych deszczy, powodzi, podtopień i powstawania osuwisk. Jednocześnie mogą występować bardzo silne wiatry, trąby powietrzne

i wyładowania atmosferyczne. Zjawiska pogodowe mogą mieć znaczący wpływ na gatunki fauny i flory oraz na zmiany w ekosystemie i zaburzenia różnorodności biologicznej obszaru¹⁵.

Wysoki potencjał przyrodniczy Aglomeracji Beskidzkiej wymaga dbałości o korytarze ekologiczne i szczególnej ochrony terenów cennych przyrodniczo. Należy wykazywać szczególną dbałość o lokalizacje słabo przekształcone przez człowieka, a także o ciek, zbiorniki wodne, obszary podmokłe, bagna, kompleksy leśne i łąki, a także sprzyjające gatunkom rodzimym formy ukształtowania terenu (góry i dna dolin). Intensywna antropopresja, skutkująca fragmentacją środowiska, musi być równoważona odpowiednimi działaniami, co będzie mieć zasadnicze znaczenie dla podtrzymania liczebności oraz różnorodności biologicznej na cennych przyrodniczo obszarach subregionu. Istniejące na analizowanym obszarze sieci ekologiczne, poza stwarzaniem korzystnych warunków do bytowania i dyspersji fauny i flory, pełnią wiele innych funkcji, do których należą:

- poprawa stanu czystości terenów narażonych na antropopresję,
- modyfikacja lokalnych i ponadlokalnych warunków klimatycznych,
- baza aktywnego wypoczynku i rekreacji mieszkańców,
- poprawa estetyki krajobrazu.

Rysunek 20 Ekologiczne korytarze spójności i obszary chronione w Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

¹⁵ „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Konieczne jest zintegrowanie działań związanych z czynną ochroną przyrody, nie tylko dotyczących ochrony gatunków, ale także likwidacji obcych gatunków inwazyjnych. Konieczne są także działania związane z ochroną bioróżnorodności na obszarach zurbanizowanych, stanowiących jednocześnie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom związanym ze zmianami klimatu, poprzez tworzenie parków kieszonkowych, łąk kwietnych oraz elementów błękitno-zielonej infrastruktury, ze szczególnym uwzględnieniem przywracania funkcji środowiskowych na terenach przemysłowych.

Na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej funkcjonuje baza infrastruktury edukacji ekologicznej, powstała dzięki wspólnej inicjatywie samorządów, stanowiąca istotny potencjał dla promocji zasobów przyrodniczych subregionu oraz edukacji przyrodniczej.

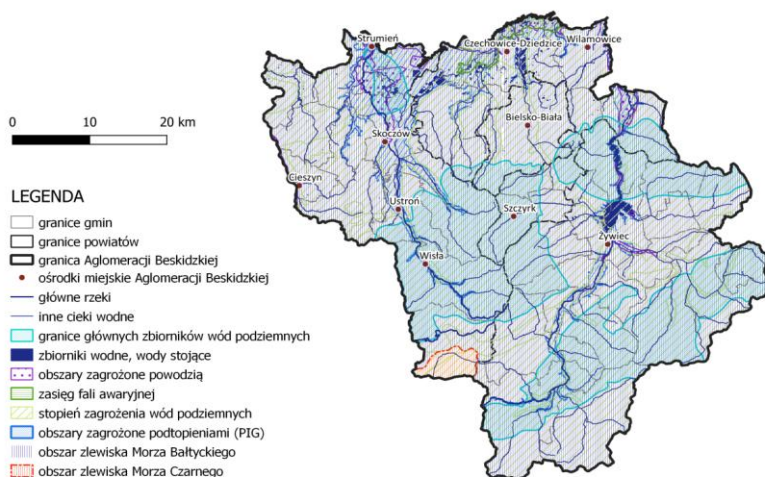
1.3.4. Gospodarka wodna i wodno-ściekowa

W obszarze gospodarki wodnej występuje wzrost zagrożeń wywołanych ekstremalnymi zjawiskami meteorologicznymi takimi jak intensywne, długotrwałe opady deszczu o charakterze nawalnym, krótkotrwałe deszcze powodujące wezbrania i powodzie lokalne czy burze i opady gradu. Z drugiej strony coraz częściej pojawiają się poważne susze. W wielu rzekach poziom wody obniża się w zastraszający sposób, a ilość dostępnych zasobów wodnych okazuje się zbyt niska dla zaspokojenia potrzeb wszystkich podmiotów. Tymczasem zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla potrzeb ludności i gospodarki ma ogromne znaczenie dla rozwoju regionu. Gospodarki wodnej nie można postrzegać bez odniesienia do środowiska przyrodniczego. Głównymi zadaniami stawianymi przed władzą i administracją publiczną w sferze gospodarowania wodami jest zapewnienie ludności i gospodarce wystarczającej ilości wody, spełniającej wymagania co do jakości oraz stworzenie i utrzymanie dla ekosystemów wodnych i od wody zależnych odpowiadających im warunków środowiskowych. Zatem sprawą niezmiernie istotną jest harmonijne współdziałanie gospodarki wodnej i ochrony środowiska na rzecz zrównoważonego rozwoju, z jednej strony poprzez zaprzestanie działań uniemożliwiających zatrzymanie wody w środowisku, m. in. dzięki nadmiernej regulacji rzek i potoków, z drugiej strony natomiast poprzez realizację działań renaturyzacyjnych, pozwalających przywrócić naturalną estetykę, bioróżnorodność oraz naturalne właściwości retencyjne.

Aglomerację Beskidzką cechuje największa gęstość sieci rzecznej w skali województwa, stąd problem niedoborów wody jest tu stosunkowo mało odczuwalny. W granicach Aglomeracji Beskidzkiej znajdują się obszary działania dwóch regionalnych zarządów gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (w Polsce istnieje ich jedenaście). Są to: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach, odpowiedzialny za regiony wodne Małej Wisły i Górnej Odry oraz Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie (region Górnej Wisły, reprezentowany przez zlewnię rzeki Soły). Największą rzeką Aglomeracji Beskidzkiej jest Wisła, która na tym obszarze

ma swoje źródła i jednocześnie od północnej strony stanowi granicę subregionu. Istotnymi jej dopływami są: Soła, Biała, Wapienica i Iłownica. Na terenie Śląska Cieszyńskiego występuje ciekawy układ stosunków hydrograficznych, bierze tu początek Wisła i Olza. Do zlewni Dunaju, na południe wypływa mająca tu swój początek Czadeczka. Stąd obok działu wodnego Wisła - Odra, przebiega tu również europejski dział wodny między zlewiskami Bałtyku i Morza Czarnego. Wschodnia część powiatu cieszyńskiego (ok. 2/3 powierzchni) należy do dorzecza Wisły, zaś zachodnia i południowa są odwadniane przez Olzę do Odry. Niewielki obszar na południu zasila w wodę rzekę Dunaj. Powierzchnia stawów na północnym obszarze Aglomeracji Beskidzkiej przekracza 2000 ha. Największą rzeką Beskidu Żywieckiego, która wytycza jednocześnie jego zachodnią granicę, jest Soła. Jej największymi dopływami w górnej części są Koszarawa, Łękawka i Żylica. Od Żywca wody Soły szeroko rozlewają się tworząc jednocześnie sztuczny zbiornik retencyjny – Jezioro Żywieckie, stanowiące pierwszy i największy element tzw. kaskady rzeki Soły z Jeziorem Międzybrodzkim. Kaskada rzeki Soły składa się z trzech sztucznych zbiorników wodnych: Czaniec, Porąbka (Jezioro Międzybrodzkie) i Tresna (Jezioro Żywieckie). Zbiornik Porąbka wraz ze zbiornikiem na Górze Żar stanowi zespół elektrowni szczytowo-pompowej Porąbka-Żar.

Rysunek 21 Hydrografia Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Najdłuższa sieć kanalizacji (wg danych GUS) na terenie Aglomeracji Beskidzkiej znajduje się w powiecie żywieckim oraz powiecie cieszyńskim. W powiecie żywieckim odnotowano również największy przyrost kilometrażu sieci kanalizacyjnej w latach

2010-2021. Najlepsza sytuacja pod kątem odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków ma jednak miejsce w Bielsku-Białej oraz w powiecie żywieckim (ponad 90 %). Z kolei najdłuższa sieć wodociągowa znajduje się w powiecie cieszyńskim oraz bielskim. Pomimo zauważalnych efektów inwestycji w ostatnich latach, w dużej mierze przy wsparciu ze środków unijnych, nadal występuje zapotrzebowanie na realizację inwestycji z zakresu zrównoważonej gospodarki wodnej oraz wodno-ściekowej. Wciąż występują obszary z brakiem dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej. W ujęciu całościowym, wyzwaniem jest zapewnienie dostępu do wody do celów bytowych i gospodarczych oraz dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych na terenie całego obszaru. Taka sytuacja wynika m. in. z migracji ludności z miast na wieś wewnątrz regionu, o których mowa w Strategii „Śląskie 2030”¹⁶, powodującej ciągłą niewydolność sieci wodno-kanalizacyjnej na obszarach wiejskich, górskich.

W Polsce podstawowym dokumentem, który implementuje założenia dyrektywy ściekowej (dyrektywy 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych) jest ustawa Prawo wodne, natomiast w dokumencie strategicznym, jakim jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji (o RLM większej od 2 000) w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków. Analiza stanu realizacji KPOŚK wskazuje, że w dalszym ciągu część aglomeracji ma problemy ze spełnieniem wymogów dyrektywy ściekowej. Dotyczą one wydajności oczyszczalni ścieków w aglomeracjach, standardów oczyszczania ścieków oraz wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych. Największą dostępnością do oczyszczalni ścieków charakteryzuje się powiat żywiecki. Z kolei najmniejszy udział procentowy mieszkańców w dostępie do oczyszczalni ścieków występuje w północnej części subregionu, przede wszystkim w gminach: Jasienica, Golezów i Strumięń.

Tabela 15 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021 wraz z porównaniem do roku 2010

	długość czynnej sieci kanalizacyjnej				
	2010	2018	2019	2020	2021
	[km]	[km]	[km]	[km]	[km]
Powiat bielski	411	757,3	776,5	784,6	797,6
Powiat cieszyński	683,7	1 012,4	1 058,4	1 084,4	1 091,7
Powiat żywiecki	527,1	1 576,2	1 587,1	1 688,3	1 696,8
Powiat m. Bielsko-Biała	673,1	835,1	862,1	876,8	879,4
Agglomeracja Beskidzka	2294,9	4181	4284,1	4434,1	4465,5

Źródło: GUS BDL

¹⁶ (...) województwo śląskie cechuje się jednym z największych strumieni odpływu ludności z miast na obszary wiejskie. W ciągu 13 lat (od 2005 roku) wewnątrzwojewódzkie saldo migracji dla województwa śląskiego wyniosło ponad 61 tys. osób na korzyść obszarów wiejskich, Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r., str. 13.

Tabela 16 Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej

	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności			
	2018	2019	2020	2021
	[%]	[%]	[%]	[%]
Powiat bielski	59,1	60,9	60,5	61,6
Powiat cieszyński	63,5	65,2	66	67
Powiat żywiecki	83,9	88,2	88,2	90,7
Powiat m. Bielsko-Biała	97,6	87,9	89,6	90,6

Źródło: GUS BDL

Tabela 17 Długość czynnej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wraz z inwestycjami na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021

	długość czynnej sieci wodociągowej i inwestycje w ostatnich latach				
	długość	2018	2019	2020	2021
	[km]	[km]	[km]	[km]	[km]
Powiat bielski	1 374,8	19,7	27,9	18,8	40,2
Powiat cieszyński	1 441,8	31,4	47,5	25,3	23,7
Powiat żywiecki	972,7	3,2	19,7	5,5	1,6
Powiat m. Bielsko-Biała	801,1	24,4	11,6	15,4	14,0
Agglomeracja Beskidzka	4 590,4	78,7	106,7	65,0	79,5

Źródło: GUS BDL

Tabela 18 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogólnej liczby ludności na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej

	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej			
	2018	2019	2020	2021
	[%]	[%]	[%]	[%]
Powiat bielski	85,9	86,4	87,0	87,2
Powiat cieszyński	82,0	82,5	82,9	83,0
Powiat żywiecki	60,0	60,4	61,3	61,6
Powiat m. Bielsko-Biała	98,0	98,0	98,2	98,2

Źródło: GUS BDL

1.3.5. Gospodarka odpadami

W celu dalszego podnoszenia jakości życia mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej, ważnym zadaniem, jest wypracowanie i wdrożenie wysokiej jakości procesów gospodarowania odpadami. Światowe trendy, ale także wymogi Komisji Europejskiej kierują działania wielu sektorów w stronę gospodarki o obiegu zamkniętym, gdzie docelowo odpady mają stać się surowcami do dalszego wykorzystania. Istotnym jest finansowanie potrzeb inwestycyjnych w zakresie recyklingu odpadów komunalnych i efektywnego gospodarowania zasobami oraz edukacja ekologiczna obywateli oraz małych i średnich przedsiębiorstw w celu zmiany nieprawidłowych zachowań.

Na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej funkcjonują dwa czynne składowiska odpadów, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne: w Bielsku-Białej – Zakład Gospodarki Odpadami S.A., oraz w Żywcu – Beskid Żywiec Sp. z o.o. Z danych GUS wynika, że stale wzrasta masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca, jednocześnie wzrasta poziom selektywnej zbiórki odpadów we wszystkich powiatach subregionu południowego, co znajduje potwierdzenie w poniższych zestawieniach danych. Dodatkowo suburbanizacja oraz migracje ludności z miast na wieś wewnątrz regionu (o których mowa przy okazji gospodarki wodno-kanalizacyjnej), powodują ciągłą niewydolność gospodarki odpadami na obszarach wiejskich, górskich.

Ponadto, na terenie Aglomeracji Beskidzkiej występują tereny skażone, zanieczyszczone pozostałościami po procesie produkcyjnym. W związku z tym istnieje konieczność uporządkowania tych terenów, usunięcia niebezpiecznych odpadów i przywrócenia tym obszarom funkcji społeczno-gospodarczych.

Tabela 19 Ilość odpadów wytwarzanych przez 1 mieszkańca na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021

	Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca			
	2018	2019	2020	2021
	[kg]	[kg]	[kg]	[kg]
Powiat bielski	b.d.	323	334	329
Powiat cieszyński	b.d.	341	367	363
Powiat żywiecki	b.d.	253	278	308
Powiat m. Bielsko-Biała	b.d.	331	345	362
Agglomeracja Beskidzka	b.d.	1248	1324	1362

Źródło: GUS BDL

Tabela 20 Relacja ilości odpadów zebranych selektywnie do ilości odpadów ogółem na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021

	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów			
	2018	2019	2020	2021
	[%]	[%]	[%]	[%]
Powiat bielski	62,4	60,2	65,9	64,7
Powiat cieszyński	51,2	57,4	58,6	58,1
Powiat żywiecki	51,7	53,8	59,5	61,6
Powiat m. Bielsko-Biała	83,6	74,9	75,0	77,5
Agglomeracja Beskidzka	63,1	62,2	64,9	65,6

Źródło: GUS BDL.

1.3.6. Adaptacja do zmian klimatu w kontekście planowania przestrzennego

Największe zagrożenia klimatyczne na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej oraz zdrowia i życia jej mieszkańców:

- wzrost liczby dni z temperaturą maksymalną powietrza, charakteryzujących dni upalne, występowanie fal upałów, rozszerzanie się i nasilanie oddziaływania miejskiej wyspy ciepła,
- długotrwałe okresy bezopadowe w połączeniu z temp. maksymalną powyżej 25°C, rosnąca liczba niżówek i deficyty wody w wybranych punktach Aglomeracji Beskidzkiej oraz deficyty wody na obszarach województwa i kraju zasilanych w wodę z rzek, mających swoje źródła na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej,
- występowanie liczby dni z burzą, powodujących znaczne straty w postaci uszkodzonych drzew, budynków, występowanie lokalnych, nagłych powodzi powodujących zalanie lub podtopienie terenu w wyniku wystąpienia silnego, krótkotrwałego opadu deszczu o dużej wydajności oraz powodujących straty w uprawach rolnych,
- wysoki poziom koncentracji zanieczyszczeń powietrza na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej oraz zagrożenie występowaniem smogu zimowego,
- spadek dni z temperaturą minimalną - długotrwały wzrost temperatury - ocieplanie się klimatu w znaczący sposób ogranicza możliwości uprawiania sportów zimowych (ograniczenie pokrywy śnieżnej) na obszarze Aglomeracji, gdzie turystyka zimowa jest jednym z filarów gospodarki,
- występowanie późnych wiosennych przymrozków i fal chłodu, powodujących zagrożenia zarówno dla rolnictwa, jak i mieszkańców,
- występowanie lokalnych, nagłych powodzi powodujących zalanie lub podtopienie terenu w wyniku wystąpienia silnego, krótkotrwałego opadu deszczu o dużej wydajności,
- występowanie powodzi od strony rzek,
- słabe przewietrzanie niektórych obszarów miejskich, szczególnie centralnych części miast z gęstą zabudową,
- wzrost występowania obszarów z zagrożeniem osuwiskami,
- wielokrotne w ciągu doby przechodzenie przez temperaturę 0°C,
- występowanie nawalnych, intensywnych opadów śniegu, nagłego spadku temperatur i oblodzeń.

Mając na uwadze specyfikę Aglomeracji Beskidzkiej i jej potencjał przyrodniczy, który w znacznym stopniu stanowi o rozwoju tego terenu, należy podjąć działania z zakresu planowania przestrzennego przyczyniające się do zapobiegania skutkom zmian klimatu. Niezbędne będzie również dalsze diagnozowanie lokalizacji narażonych na oddziaływanie negatywnych zjawisk, jak np. powodzie, osuwiska i ograniczanie w ich lokalizacji antropopresji. W planowaniu przestrzennym Aglomeracji Beskidzkiej należy znaczną wagę przywiązywać do kształtowania i ochrony korytarzy przewietrzania, a także wykazać dbałość o tereny zieleni (szczególnie poprzez popularyzację gatunków

rodzimych), które poprawiają jakość powietrza i izolują od terenów przemysłowych i intensywnego ruchu komunikacyjnego. Na zagadnienie należy też spojrzeć w sposób zintegrowany, ujmujący wspólne stanowisko związane z adaptacją do zmian klimatu wszystkich gmin Aglomeracji Beskidzkiej. Zasadnym byłoby opracowanie planu adaptacji do zmian klimatu dla całego obszaru Aglomeracji Beskidzkiej oraz opracowanie szczegółowych, zintegrowanych wytycznych adaptacji do zmian klimatu w zakresie planowania przestrzennego. Takie rozwiązania o zasięgu subregionalnym, a być może nawet transgranicznym, pozwoliłyby na skuteczne przeciwstawienie się nadchodzącym zmianom klimatu.

Miasto Bielsko-Biała przyjęło i rozpoczęło wdrażanie „Planu adaptacji miasta Bielska-Białej do zmian klimatu do roku 2030”. Jednocześnie opracowano i rozpoczęło wdrażanie Programu „Zielone Dachy dla Bielska-Białej”, jako narzędzia adaptacji do zmian klimatu. Miasto jest wymieniane wśród ośrodków o wyjątkowo trudnej sytuacji związanej z tworzeniem tzw. „wysp ciepła”¹⁷. Działania adaptacyjne i związane z łagodzeniem zmian klimatycznych realizowane są także w Cieszynie, Czechowicach-Dziedzicach oraz Żywcu.

1.3.7. Planowanie przestrzenne

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej wynosi 90,6% (212 810 ha), co jest wynikiem znacznie lepszym niż średnia dla województwa śląskiego (70,3%) i kraju (31,7%). Większość gmin Aglomeracji Beskidzkiej jest całkowicie pokryta Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego.

Tabela 21 Planowanie przestrzenne na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej

	2018	2019	2020	2021
Plany zagospodarowania przestrzennego ogółem	580	603	614	637
Powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [ha]	212 416	212 602	212 810	213 335
Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem [%]	90,3	90,3	90,4	90,6
Liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy	1062	913	903	868

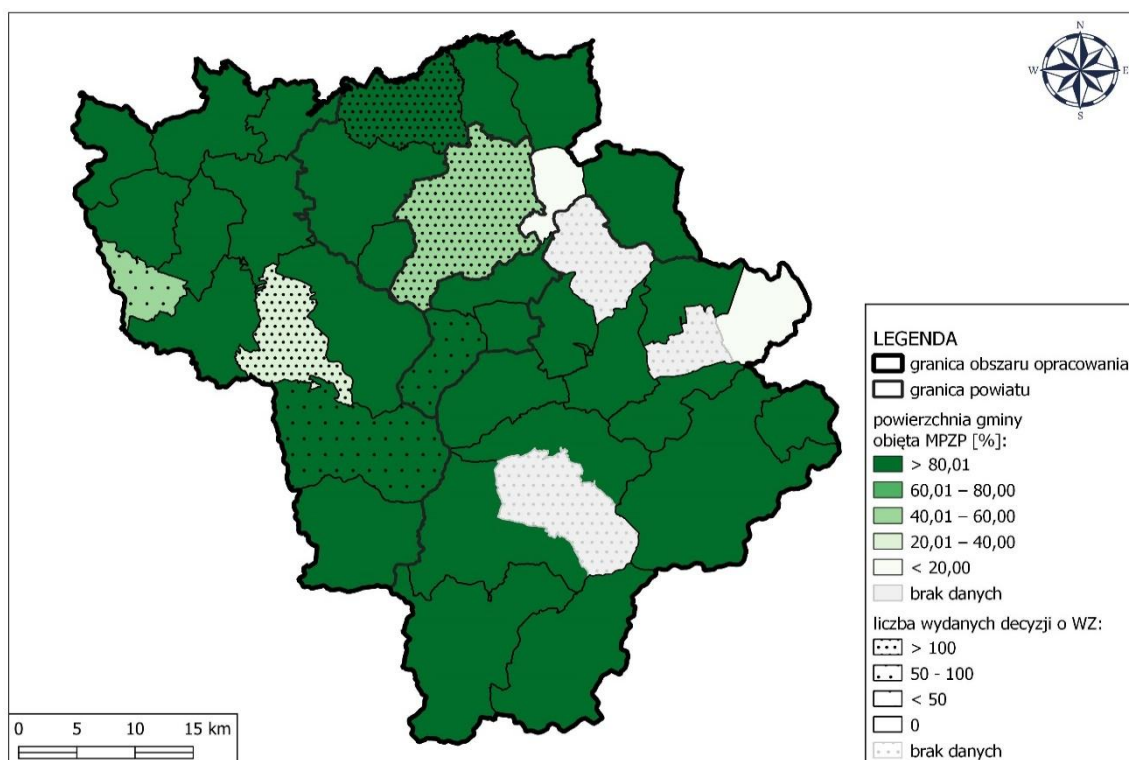
Źródło: GUS BDL

Od 2018 roku widoczny jest spadek liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy – wydawanych dla terenów, gdzie MPZP nie został uchwalony lub przestał obowiązywać, co wraz z rosnącą liczbą powierzchni objętych MPZP oraz zwiększającą

¹⁷ Krajowa Polityka Miejska 2030, przyjęta przez Radę Ministrów 14 czerwca 2022 r., wskazuje miasto jako jedno z nielicznych, w których w ostatnich latach wielokrotnie występowały lata anomalnie i ekstremalnie ciepłe.

się liczbą obowiązujących planów, jest zjawiskiem pozytywnym, gdyż może (ale nie musi) świadczyć o powstawaniu nowej zabudowy w sposób zharmonizowany i zgodny z przyjętą polityką przestrzenną. Procent powierzchni danej gminy Aglomeracji Beskidzkiej objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego przedstawiono na rysunku poniżej.

Rysunek 22 Powierzchnia gminy objęta planami miejscowymi oraz liczba wydanych decyzji warunków zabudowy w gminach Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Tereny zabudowane i zurbanizowane stanowią 7,7% w Aglomeracji Beskidzkiej, przy bardzo dużym zróżnicowaniu. Największe zurbanizowanie występuje w Bielsku-Białej i wynosi 37,9%, podczas gdy w gminie Ujsoły poziom terenów zurbanizowanych wynosi 0,8%. Najwyższym udziałem użytków rolnych charakteryzują się gminy Dębowiec oraz Wilamowice – wartości odpowiednio 80,6% oraz 79,9% świadczą o rolniczym charakterze gmin z północy subregionu. Poziom zurbanizowania województwa śląskiego jest prawie dwukrotnie wyższy i wynosi 13,3%. W Aglomeracji Beskidzkiej odnotowuje się nieznacznie niższy udział użytków rolnych w stosunku do terenu województwa, a także wysoki udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych razem. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

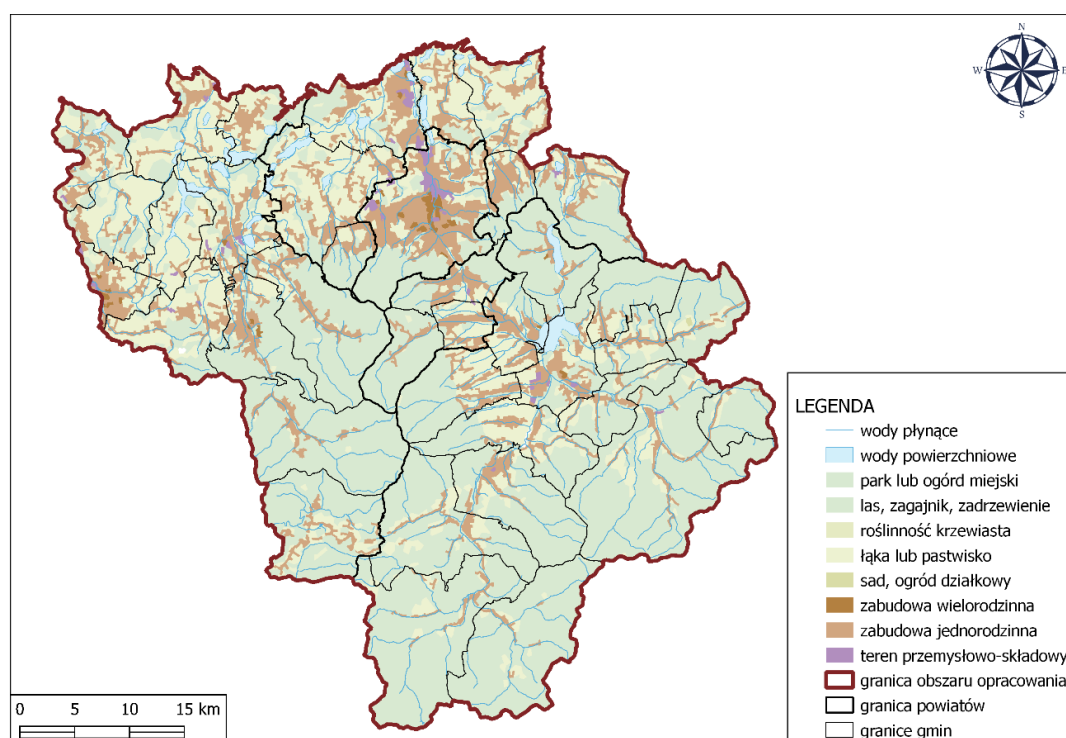
**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Tabela 22 Podział powierzchni powiatów Aglomeracji Beskidzkiej według użytkowania gruntów

	powierzchnia ogółem [ha]	użytki rolne	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	grunty pod wodami	grunty zabudowane i zurbanizowane	inne
Aglomeracja Beskidzka	222 899	46,4%	43,5%	1,8%	7,7%	0,6%
Województwo śląskie	1 233 309	50,4%	33,3%	1,5%	13,3%	1,5%

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Rysunek 23 Ogólny zarys zagospodarowania Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Rdzeń Aglomeracji Beskidzkiej – miasto Bielsko-Biała dotyka proces suburbanizacji. Wskaźnik zmiany liczby ludności na 1000 mieszkańców w roku 2000 wyniósł -5,3. Według Głównego Urzędu Statystycznego w kolejnych latach prognozowane jest dalsze zmniejszanie się liczby ludności, które będzie następowało w szybszym tempie niż dotychczas. Przy obecnej liczbie ponad 168 tys. mieszkańców, w 2030 r. ludność Bielska-Białej ma wynieść 156 347 osób, a w 2050 r. 133 260 osób. Do depopulacji miasta w największym stopniu przyczyniają się procesy migracyjne, w efekcie których

miasto opuszczają rodziny, tj. rodzice w wieku produkcyjnym wraz z dziećmi. Za kierunek migracji w zdecydowanej mierze są odpowiedzialne procesy suburbanizacji, co powoduje jednoczesny przyrost liczby mieszkańców powiatu bielskiego.

Obszar górski charakteryzuje się różnorodnością ukształtowania terenu i krajobrazów kulturowo-przyrodniczych, oferując znakomite możliwości rozwoju turystyki, co powoduje jego całoroczną atrakcyjność. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe oraz uwarunkowania wynikające z obecnego użytkowania terenu, w obszarze górskim występuje wiele konfliktów funkcjonalnych i przestrzennych, przy czym najistotniejszym jest konflikt pomiędzy koniecznością ochrony cennych wartości przyrodniczych i krajobrazowych, a możliwością i potrzebą rozwoju funkcji turystycznych i wypoczynkowych, zapewniających aktywizację gospodarczą tego obszaru. Jednocześnie niekorzystne warunki fizyczno-geograficzne, klimatyczne i glebowe, powodują utrudnienia w użytkowaniu terenu oraz podwyższają koszty budowy infrastruktury transportowej i technicznej.

Na obszarze górskim występują warunki sprzyjające powstawaniu powierzchniowych ruchów masowych gruntu. Ogółem w województwie śląskim zinwentaryzowano 4679 osuwisk, w tym 490 aktywnych ciągle, 1202 aktywne okresowo oraz 2987 nieaktywnych. Osuwiska aktywne ciągle zajmują łącznie 867 ha, aktywne okresowo – 3323 ha, a nieaktywne – 16 865 ha. Tereny zagrożone ruchami masowymi zajmują 7688 ha, jest ich najwięcej w Beskidzie Małym oraz zachodniej części Kotliny Żywieckiej¹⁸.

Główne wyzwania stojące przed obszarami zurbanizowanymi Aglomeracji Beskidzkiej to:

- przeciwdziałanie negatywnemu wpływowi źródeł powierzchniowych emisji zanieczyszczeń (komunalno-bytowych) na jakość powietrza;
- przeciwdziałanie negatywnemu wpływowi produkcji energii na jakość środowiska naturalnego i stan zdrowia mieszkańców;
- przeciwdziałanie zagrożeniu suszą, wyczerpywaniu zasobów wodnych Aglomeracji oraz zanieczyszczeniu wód powierzchniowych;
- przeciwdziałanie negatywnym konsekwencjom zmian klimatu w zakresie wpływu na jakość życia oraz na realizację funkcji gospodarczych (w tym turystyka, rolnictwo),
- przeciwdziałanie pogarszaniu się klimatu akustycznego i negatywnym skutkom hałasu na jakość życia i zdrowie mieszkańców Aglomeracji,
- przeciwdziałanie zjawiskom wpływającym negatywnie na zachowanie różnorodności biologicznej i geologicznej.

¹⁸ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/11/8/2015 z 31 sierpnia 2015 r.

Tereny przemysłowe na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej powinny być poddawane rekultywacji i rewitalizacji oraz w miarę możliwości udostępniane na cele gospodarcze i społeczne. Rozwiązania takie pozwolą przywrócić tym terenom właściwe dla nich funkcje. Tereny przemysłowe mogą też zostać wykorzystane docelowo jako enklawy przyrodnicze, w których odtwarzana będzie utracona różnorodność biologiczna. Ponowne wykorzystanie terenów, które przestały pełnić funkcje gospodarcze, może również w Aglomeracji Beskidzkiej ograniczyć zapotrzebowanie na nowe tereny niezbędne dla inwestycji (budowy infrastruktury, rozwoju przemysłu, usług i mieszkalnictwa).

1.3.8. Transport i mobilność

Infrastruktura kolejowa w Aglomeracji Beskidzkiej wymaga w znacznej części modernizacji. W ostatnim czasie zakończono prace związane z modernizacją linii kolejowych nr 157, 191 oraz 190 (na odcinku Skoczów – Cieszyn). Jeszcze w roku 2023 zakończona zostanie modernizacja linii kolejowej nr 93 na odcinku Czechowice-Dziedzice – Oświęcim – Trzebinia, związana z tworzeniem infrastruktury Centralnego Portu Komunikacyjnego, oraz przebudowa węzła kolejowego w Czechowicach-Dziedzicach. Na kilku kolejnych liniach modernizacja jest przygotowywana:

- linia kolejowa nr 139 na odcinku Czechowice-Dziedzice – Zwardoń/ granica państwa,
- linia kolejowa nr 93 na odcinku Zabrzeg – Zebrzydowice/ granica państwa.
- linia kolejowa nr 97 na odcinku Żywiec- Sucha Beskidzka (planowane finansowanie w ramach Krajowego Planu Odbudowy),
- linia kolejowa nr 190 na odcinku Bielsko-Biała – Skoczów (planowane finansowanie w ramach Programu Kolej Plus).

W zakresie modernizacji infrastruktury kolejowej niezbędne jest podjęcie szybkich starań o modernizację linii kolejowej nr 117 na odcinku Bielsko-Biała – Kęty. Wszystkie wymagające modernizacji strategiczne linie kolejowe (93, 97, 117, 139 oraz 190 na odcinku Bielsko-Biała - Skoczów) uwzględnione zostały wśród planów inwestycyjnych PKP PLK S.A. w perspektywie do 2040 r.¹⁹

W kontekście planowanych tras kolejowych („szprych”) w ramach tworzenia Centralnego Portu Komunikacyjnego konieczne jest włączenie miasta Bielska-Białej jako największego ośrodka Aglomeracji do korytarza nr 7 oraz modernizacja i przywrócenie międzynarodowego znaczenia linii kolejowej nr 139 (linie w sieci TEN-T). Konieczna jest także budowa dodatkowej infrastruktury kolejowej w formie łącznic, dzięki której możliwe będzie zarówno zoptymalizowanie oferty przewozów

¹⁹„Zamierzenia inwestycyjne PKP PLK S.A. na terenie Aglomeracji Beskidzkiej”, https://www.plk-sa.pl/files/public/user_upload/pdf/Zamierzenia_inwestycyjne/2021-06-30_-_ZAMIERZENIA_INWESTYCYJNE.pdf

dalekobieżnych, jak i zwiększenie możliwości utworzenia kolei aglomeracyjnej (np. łącznica w Żywcu pomiędzy liniami kolejowymi 139 i 97).

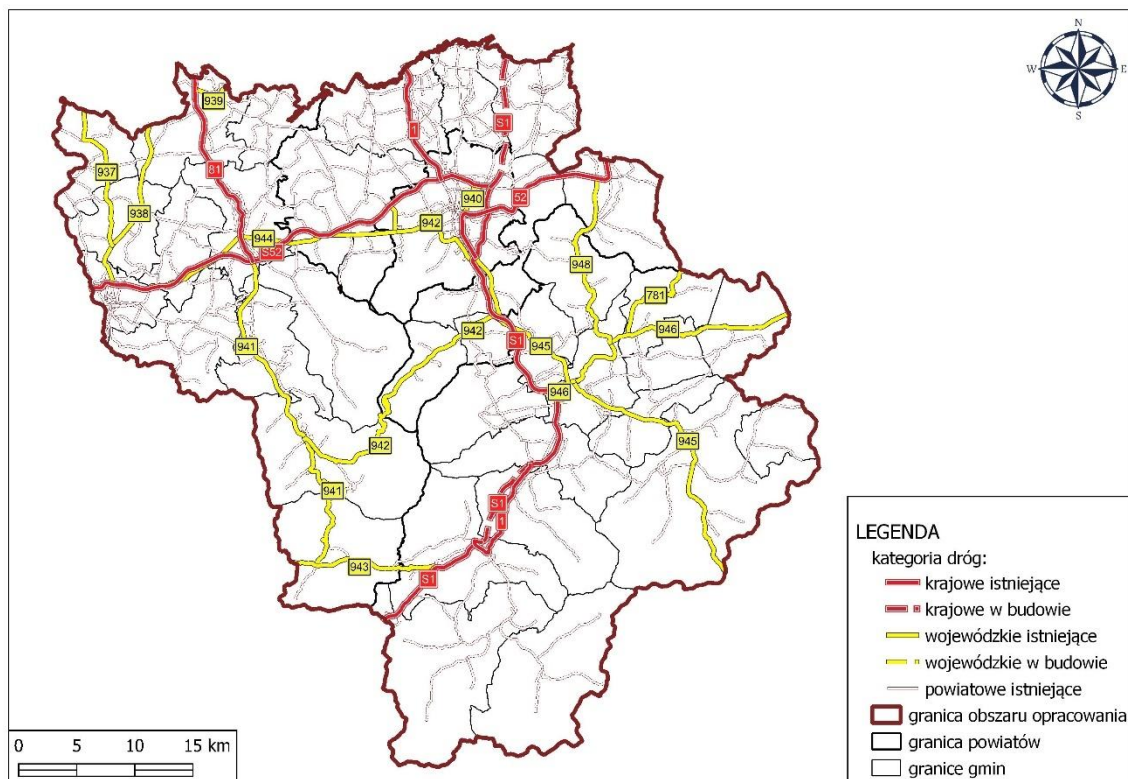
Przez obszar Aglomeracji przebiegają następujące kluczowe drogi:

- droga ekspresowa S-52 Cieszyn – Bielsko-Biała (fragment E75 – trasy europejskiej północ-południe; zaliczana do TEN-T);
- droga ekspresowa S-1 Bielsko-Biała – Zwardoń (zaliczana do TEN-T);
- droga krajowa nr 1 (odcinek Bielsko-Biała – Czechowice-Dziedzice);
- droga krajowa nr 52 Bielsko-Biała – Głogoczów (odcinek TEN-T do czasu wybudowania BDI);
- droga krajowa nr 81 Katowice – Skoczów;
- droga wojewódzka nr 781: Andrychów – Łękawica;
- droga wojewódzka nr 937 Jastrzębie – Zdrój – Hażlach;
- droga wojewódzka nr 938 Pawłowice – Pruchna – Cieszyn;
- droga wojewódzka nr 939 Pszczyna – Wiśła Wielka – Strumień – Zbytków;
- droga wojewódzka nr 941 Skoczów – Wiśła – Istebna;
- droga wojewódzka nr 942 Bielsko-Biała – Szczyrk – Wiśła;
- droga wojewódzka nr 943 Laliki – Koniaków – Istebna – granica państwa (Czechy);
- droga wojewódzka nr 945 Żywiec – Jeleśnia – Korbielów – granica państwa (Słowacja);
- droga wojewódzka nr 946 Żywiec – Sucha Beskidzka;
- droga wojewódzka nr 948 Oświęcim – Kęty – Kobiernice – Żywiec.

W budowie znajdują się następujące odcinki drogi S1, kluczowej dla całej Aglomeracji Beskidzkiej:

- węzeł Oświęcim (z węzłem) – Dankowice, długość 15,8 km, realizacja do 2024;
- Dankowice – węzeł Suchy Potok (z węzłem), długość 12,0 km, realizacja do 2024;
- Przybędza-Milówka (obejście Węgierskiej Górki), długość 8,5 km, realizacja do 2024.

Rysunek 24 Sieć dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: Raport diagnostyczno-strategiczny przygotowany na potrzeby „Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+”.

Pomimo statystycznie dużego zagęszczenia dróg na terenie Aglomeracji Beskidzkiej w przeliczeniu na jednostkę powierzchni występują obszary peryferyjne o stosunkowo słabej dostępności komunikacyjnej, w szczególności w powiecie cieszyńskim oraz żywieckim. Obszary te znajdują się w znacznej odległości od głównych obszarów miejskich, dodatkowo położone są na terenach górskich.

Publiczny transport zbiorowy na terenie gmin i powiatów Aglomeracji Beskidzkiej jest realizowany przez różne podmioty w zależności od lokalizacji. Brakuje spójności działań poszczególnych samorządowych organizatorów i operatorów transportu zarówno pomiędzy sobą, jak i na poziomie współpracy z podmiotami wojewódzkimi czy centralnymi.

Wśród problemów i barier dotyczących publicznego transportu zbiorowego w Aglomeracji Beskidzkiej można wymienić:

- ograniczoną przepustowość dróg, zwłaszcza w przypadku miejscowości typowo turystycznych,
- ukształtowanie terenu,
- niezadowalającą częstotliwość połączeń,

- niewielką ilość zero lub niskoemisyjnego taboru autobusowego,
- peryferyzację komunikacyjną obszarów o niskiej dostępności infrastruktury transportowej,
- brak integracji usług realizowanych przez poszczególnych operatorów transportu zbiorowego,
- rozdrobnienie podmiotów realizujących zadania w imieniu powiatów jako organizatorów transportu (na terenie powiatu żywieckiego, w mniejszym stopniu cieszyńskiego).

Na terenie Aglomeracji Beskidzkiej głównym generatorem ruchu w dni robocze jest największe miasto - Bielsko Biąta ze względu na dużą ilość zakładów pracy, centrów handlowych, instytucji publicznych, placówek medycznych i oświatowych itp. Przyjazdy do tego miasta następują w zdecydowanej większości z gmin Aglomeracji Beskidzkiej oraz z miast Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Jeśli chodzi natomiast o wyjazdy to są one zdecydowanie zdominowane przez bardzo dużą liczbę wyjazdów w kierunku Katowic. W dalszej kolejności generatorami ruchu są pozostałe miasta Cieszyn, Czechowice-Dziedzice oraz Żywiec. W weekendy, dni wolne oraz szczyty sezonu turystycznego głównymi generatorami ruchu stają się również miejscowości turystyczne z Wisłą, Szczyrkem oraz Ustroniem na czele.

W Aglomeracji Beskidzkiej istnieją warunki do budowy głównego (subregionalnego) węzła przesiadkowego w Bielsku-Białej oraz innych węzłów obsługujących i rozdzielających ruch pasażerów lokalnie. Kluczową lokalizacją dla węzła przesiadkowego w Aglomeracji Beskidzkiej pełni miasto na prawach powiatu Bielsko-Biała. Ze względu na generowany ruch, ale także system połączeń komunikacyjnych oraz funkcje miasta-rdzenia i ośrodka wzrostu, potencjał do stworzenia głównego węzła w subregionie posiada istniejąca stacja kolejowa Bielsko-Biała Główna wraz z otaczającym terenem. Niezbędne w tym zakresie jest utworzenie północnej śródmiejskiej obwodnicy miasta, która pozwoli skomunikować węzeł z siecią TEN-T oraz umożliwi odciążenie centrum Bielska-Białej od ruchu tranzytowego i lokalnego. Inne lokalizacje, które w Aglomeracji Beskidzkiej mają potencjał do utworzenia nadrzędnych węzłów przesiadkowych to:

- Cieszyn (rozbudowa istniejącej infrastruktury węzłowej),
- Czechowice-Dziedzice (w trakcie modernizacji),
- Skoczów,
- Żywiec.

Wskazane węzły mają potencjał do obsługi ruchu lokalnego i turystycznego, w tym również ruchu transgranicznego. Potencjał do uzupełnienia sieci węzłów przesiadkowych do obsługi ruchu turystycznego (w tym weekendowego) i lokalnego wykazują także inne lokalizacje wzdłuż szlaków kolejowych, jak m. in. Jasienica, Kozy, Chybie, Goleszów, Jelesnia, Węgierska Górka, Miłówka, Łodygowice, Rajcza,

Zebrzydowice, czy miejscowości turystyczne, jak Brenna, Wisła, Szczyrk czy Ustroń. Infrastruktura węzłowa jest niezbędna do rozwoju subregionu w oparciu o sieć kolejową. Budowie centrów przesiadkowych musi jednak towarzyszyć modernizacja infrastruktury kolejowej, umożliwiającą poprawę maksymalnej prędkości szlakowej.

Elementem sieci transportu w subregionie powinny stać się trasy rowerowe, służące zarówno w charakterze komunikacyjnym, jak i turystycznym. Konieczność rozwoju sieci dróg i tras rowerowych w Aglomeracji Beskidzkiej potwierdzają „Założenia regionalnej polityki rowerowej województwa śląskiego wraz z koncepcją sieci regionalnych tras rowerowych (w ujęciu korytarzowym)”²⁰. Spójna sieć tras rowerowych o wysokim standardzie użytkowania i bezpieczeństwa może stać się nowym produktem turystycznym i konkurować z podobnymi w kraju czy za granicą, jednocześnie stanowiąc integralny element sieci transportowej. Tymczasem na tak atrakcyjnym turystycznie terenie rozwój infrastruktury rowerowej postępuje bardzo wolno. W ciągu ostatnich 10 lat ilość dróg dedykowanych rowerzystom wzrosła z niespełna 60 km w roku 2011 do 110 km w roku 2021. Infrastrukturę rowerową w Aglomeracji Beskidzkiej tworzą niemal wyłącznie samorządy lokalne. W zarządzie samorządu wojewódzkiego pozostaje jedynie ok. 4% dróg dla rowerów²¹. Budowa infrastruktury i tworzenie sieci tras rowerowych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej powinna być zatem jednym z podstawowych działań inwestycyjnych w okresie 2021-2027.

Tabela 23 Długość ścieżek rowerowych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej w roku 2021 w przeliczeniu na liczbę mieszkańców i powierzchnię oraz porównanie do średniej dla województwa i całego kraju

Podmiot	długość nominalna [km]	na 100 km ² [km]	na 10 tys. ludności [km]
Polska	18 509,9	5,92	4,88
Województwo śląskie	1 368,9	11,10	3,13
Aglomeracja Beskidzka, w tym:	110,3	4,69	1,67
na terenie powiatu bielskiego	26,8	5,84	1,62
na terenie powiatu cieszyńskiego	32,7	4,48	1,86
na terenie powiatu żywieckiego	15,8	1,52	1,05
na terenie m. Bielsko-Biała	35,0	28,11	2,08

Źródło: GUS BDL

W kontekście analizy potencjalnego wykluczenia komunikacyjnego, w ramach opracowywania „Diagnozy obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, dla zobrazowania skali problemu i zdefiniowania jego lokalizacji przeprowadzono pomiar czasu dojazdu z centrum miejscowości gminnej do centrum miasta-rdzenia subregionu: Bielska-Białej (za pomocą narzędzia Google.com/maps). Gminy, z których czas dojazdu do Bielska-Białej wynosił więcej niż 30 minut

²⁰ Dokument przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 1221/45/VI/2019 z 5 czerwca 2019 r.

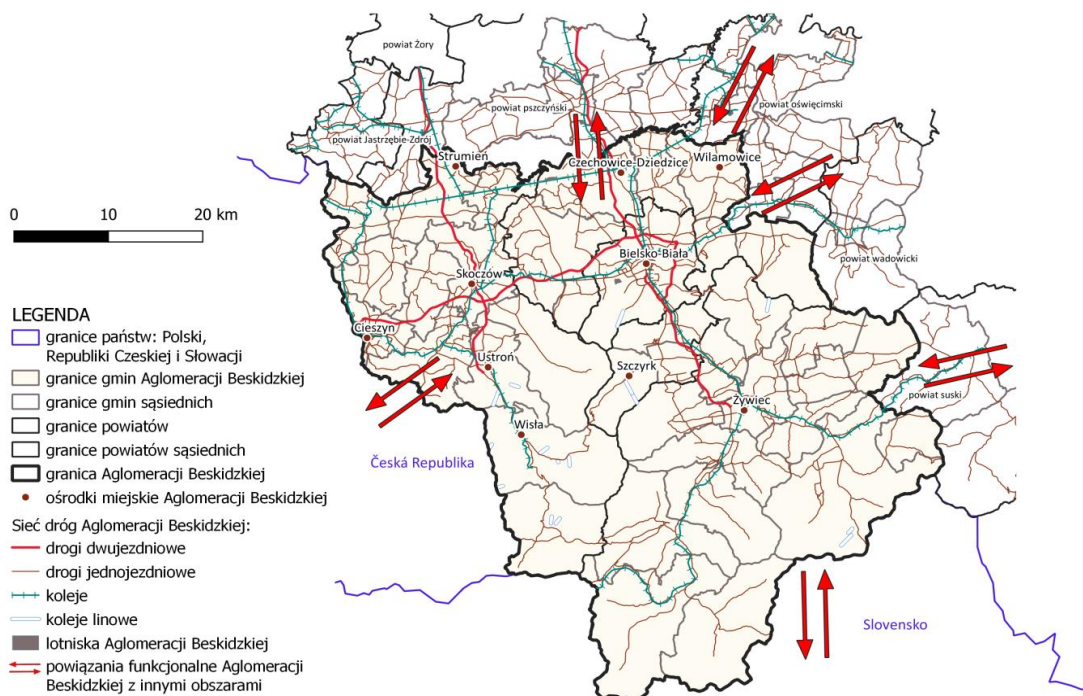
²¹ GUS BDL

w warunkach niewielkiego natężenia ruchu uznano za narażone na wykluczenie komunikacyjne. Z przeprowadzonej analizy wynika, że przy specyfice Aglomeracji Beskidzkiej czas dojazdu w dużym stopniu zależy od ukształtowania terenu lokalizacji startowej. Zdecydowanie więcej czasu zajmuje dojazd do Bielska-Białej z miejscowości górskich, w których uwarunkowania terenu mogą wydłużać czas dojazdu, zwłaszcza w okresach jesienno-zimowych, przy trudnych warunkach atmosferycznych. Na podstawie badania do obszarów narażonych na ryzyko wykluczenia komunikacyjnego w Aglomeracji Beskidzkiej zaliczono gminy: Chybie, Gilowice, Istebna, Jeleśnia, Koszarawa, Łękawica, Milówka, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Strumień, Ślemień, Świnna, Ujsoły, Wiśła, Zebrzydowice. Dodatkowo potencjalne strefy wykluczenia komunikacyjnego w Aglomeracji Beskidzkiej stanowią gminy, z których dojazd do Bielska-Białej w trakcie realizowanego badania wynosił w przedziale od 26 do 30 minut. Do lokalizacji tych należą następujące gminy: Brenna, Cieszyn, Czernichów, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Porąbka, Węgierska Górka²².

Problemy związane z natężeniem ruchu w „godzinach szczytu” na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej występują głównie na obszarach miejskich. Problemy czasowo i punktowo pojawiają się w lokalizacjach, które stanowią o potencjale gospodarczym – w strefach aktywności gospodarczej oraz w miejscowościach turystycznych i wiąże się to głównie z utrudnieniami podczas dni wolnych i weekendów oraz w trakcie sezonu turystycznego. Problem występuje w niewielkim stopniu na obszarach wiejskich Aglomeracji Beskidzkiej. Problemy z natężeniem ruchu w godzinach szczytu występują przede wszystkim na głównych drogach dojazdowych i wyjazdowych z miast Aglomeracji Beskidzkiej, a także w centrach miast, co wynika z charakteru zabudowy, najczęściej uwarunkowanej historycznie, co powoduje ograniczenia w tempie ruchu. Czynnikiem dodatkowym wpływającym na natężenie ruchu w Aglomeracji Beskidzkiej jest również ruch tranzytowy w kierunku Republiki Czeskiej i Republiki Słowackiej, a także komunikacja z Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolią czy powiatami ościennymi województwa małopolskiego.

²² Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Rysunek 25 Sieć komunikacyjna Aglomeracji Beskidzkiej i powiązania funkcjonalne.

Źródło: Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Jednocześnie z procesem przygotowania niniejszej strategii trwa opracowywanie Regionalnego Planu Transportowego Województwa Śląskiego oraz opracowywanie Planu Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+, które staną się podstawą działań związanych z transportem i mobilnością w perspektywie wieloletniej.

1.4. Współpraca i zarządzanie

1.4.1. Współpraca międzynarodowa, transgraniczna

Współpraca międzynarodowa realizowana jest na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w ramach projektów międzynarodowych oraz współpracy z miastami i gminami partnerskimi. Nie ma spójnego systemu koordynacji tych działań na poziomie subregionalnym. Ważne będzie podjęcie wyzwania związanego z budową roli Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka w sieci współpracy na poziomie krajowym i europejskim oraz podjęcie bliższej współpracy z Krajem Żylińskim (Słowacja) i Krajem Morawsko-Śląskim (Czechy), jako sąsiadującymi regionami, dla których 4,5 mln województwo śląskie jako całość nie jest równorzędnym partnerem.

Kluczowymi podmiotami realizującymi współpracę transgraniczną (z Republiką Czeską i Republiką Słowacką) w Aglomeracji Beskidzkiej są Stowarzyszenie „Region Beskidy” z siedzibą w Bielsku-Białej (w ramach Euroregionu Beskidy) oraz Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” z siedzibą w Cieszynie (w ramach Euroregionu Śląsk Cieszyński). Ponadto w Cieszynie swoją siedzibę ma Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej. Współpraca międzynarodowa i transgraniczna uzupełniana jest poprzez zaangażowanie w projekty międzynarodowe Lokalnych Grup Działania i Lokalnych Grup Rybackich.

Współpraca transgraniczna i międzynarodowa wymaga intensyfikacji przede wszystkim w kontekście przedsięwzięć dotyczących adaptacji do zmian klimatu, różnorodności biologicznej oraz kultury i turystyki, z wykorzystaniem finansowania ze środków UE. Kluczowym partnerem powinny być regiony: Kraj Żyliński (Słowacja) oraz Kraj Morawsko-Śląski (Czechy).

1.4.2. Współpraca regionalna i ponadregionalna

Okres funkcjonowania województwa bielskiego stanowi genezę powiązań funkcjonalnych, które zostały mocno ograniczone kolejną reformą administracyjną z roku 1998, kiedy to jego wschodnia połowa (Oświęcim, Kęty, Andrychów, Wadowice, Sucha Beskidzka) znalazły się w granicach województwa małopolskiego. Tymczasem realny obszar powiązań funkcjonalnych miast Bielska-Białej i Żywca znacząco wykracza poza granicę województwa śląskiego, szczególnie w kierunku województwa małopolskiego. Stąd ważne jest przywrócenie szerszej współpracy ponadregionalnej na obszarze byłego województwa bielskiego.

Instytucjonalizacja subregionów wskazanych w kolejnych strategiach rozwoju województwa śląskiego (wewnętrzna współpraca we wszystkich czterech subregionach województwa odbywa się obecnie w formie stowarzyszeń samorządowych) stworzyła nowe forum współpracy na poziomie regionalnym, zwłaszcza w kontekście kształtowania spójnej polityki rozwoju poniżej szczebla wojewódzkiego.

1.4.3. Współpraca wewnętrzna i wspólne zarządzanie, w tym procesami rozwoju

Pozytywnym przykładem współpracy na poziomie subregionalnym dla realizacji celów zintegrowanych są Regionalne Inwestycje Terytorialne Subregionu Południowego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (RIT), wdrażane na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy wszystkimi 41 samorządami subregionu. W ramach RIT łącznie podpisano niemal 220 umów o dofinansowanie, a wartość dofinansowania przedsięwzięć (środkami UE) wyniosła ponad 470 mln euro.

Kontynuacją tych działań, a zarazem otwarciem realnej współpracy na całym obszarze subregionu południowego województwa śląskiego, jest działalność Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka. Zgodnie ze statutem współpraca dotyczyć ma zarówno realizacji zintegrowanych przedsięwzięć wraz z pozyskiwaniem zewnętrznego finansowania, jak i ochrony wspólnych interesów, wspólnego i spójnego kształtowania polityki rozwoju. Statutowym elementem działalności jest m. in. opracowanie strategii rozwoju całego obszaru i realizacja zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) jako instrumentu wdrażania polityki spójności UE. Stąd Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka jest nie tylko odpowiedzialne za opracowanie niniejszej Strategii, realizację ZIT, ale także pełni ustawową rolę Związku ZIT w rozumieniu przepisów prawa w zakresie wdrażania polityki spójności na lata 2021-2027. Dla celów wdrażania ZIT oraz realizacji polityki rozwoju Aglomeracji Beskidzkiej niezbędne jest stworzenie odpowiednich narzędzi monitoringu inwestycji, a przede wszystkim postępu realizacji planu rozwojowego i założonych wskaźników.

Dzięki współpracy w ramach Stowarzyszenia zarządzanie procesami rozwoju w Aglomeracji Beskidzkiej ma zdecydowanie bardziej zintegrowany charakter, zwłaszcza jeśli chodzi o rolę jednostek samorządu terytorialnego, które przede wszystkim powinny współpracować między sobą w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć rozwojowych. Dla zintegrowanego zarządzania procesami rozwoju ważne jest stworzenie klarownych, prostych narzędzi i zasad. Strategia stanowić będzie realny dokument odniesienia dla podejmowanych przez interesariuszy decyzji i prowadzonych w przyszłości działań. Takie podejście wpłynie na integrację obszaru i pozwoli osiągnąć efekt synergii, płynący ze współpracy oraz podniesie jakość planowania i zarządzania na całym obszarze Aglomeracji Beskidzkiej.

Z punktu widzenia działalności Stowarzyszenia i wdrażania wspólnej strategii rozwojowej priorytetowe są inwestycje ponadlokalne (których pozytywne oddziaływanie i rezultaty odczuwalne są na obszarze wielu gmin) i zintegrowane (realizowane na obszarze wielu gmin lub rozwiązujące wspólne problemy), ze szczególną rolą synergii działań. Strategia Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego na lata 2021-2027 będzie umożliwiać efektywną realizację przedsięwzięć ponadlokalnych, preferując wspólny udział jednostek samorządu terytorialnego w przedsięwzięciach o większym oddziaływaniu. Będzie jednocześnie promować procesy partnerstwa nie tylko administracji samorządowej, ale również innych interesariuszy działających na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej (w tym organizacji pozarządowych i przedsiębiorców).

Bardzo istotna dla rozwoju obszaru Aglomeracji Beskidzkiej jest podjęta współpraca w kontekście planowania zrównoważonej mobilności (opracowanie Planu Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+). W dalszej kolejności

ważne będzie podjęcie inwestycji i współpraca związana z integrowaniem transportu publicznego oraz tworzeniem odpowiedniej infrastruktury węzłowej.

Jako wewnętrzny element wskazać należy ponadto współpracę gmin zdiagnozowanych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako zagrożonych trwałą marginalizacją (Rajcza, Ujsoły) w ramach partnerstwa z gminami ościennymi (Istebna, Milówka, Radziechowy-Wieprz, Węgierska Górka) oraz ze Stowarzyszeniem Aglomeracja Beskidzka. Współpraca ta objęta jest odrębną strategią terytorialną i wsparciem ministerstwa właściwego ds. polityki regionalnej w ramach pilotażu Centrum Wsparcia Doradczego.

W kontekście zarządzania wyzwaniem jest podniesienie atrakcyjności urzędów jako miejsca pracy przy jednoczesnym systemowym podnoszeniu kompetencji kadr administracji samorządowej.

1.4.4. Udział społeczności lokalnej

Analizując potencjał Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie działalności organizacji pozarządowych na podstawie „Diagnozy obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych²³” należy stwierdzić, że liczba i rodzaj (branże i obszary działania) zarejestrowanych podmiotów jest na poziomie zadowalającym w odniesieniu do potencjału społecznego obszaru. Inną kwestią pozostaje poziom aktywności organizacji. Część podmiotów cechuje się niższą aktywnością w ostatnich latach, co podyktowane jest różnymi czynnikami, w tym:

- zwiększonym ryzykiem wynikającym z epidemii COVID-19 i ograniczeniami epidemicznymi,
- brakiem własnych środków finansowych lub niedoborem finansów,
- utrudnionym dostępem do programów grantowych,
- niskim poziomem zainteresowania mieszkańców wolontariatem jako formą świadczenia pomocy,
- dużą rotacją pracowników / wolontariuszy w systemie „od projektu do projektu,
- brakiem potencjału finansowego umożliwiającego zatrudnienie pracowników w celu ograniczenia rotacji i odpływu najlepszych kadr,
- brakami infrastrukturalnymi związanymi w szczególności z bazą lokalową umożliwiającą zwiększenie aktywności społecznej,
- niewystarczającym procesem uspołecznienia przedsięwzięć i projektów publicznych,

²³ Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

- niewystarczającą współpracą z sektorem biznesowym i samorządowym.

Podkreślenia wymaga szczególny wpływ organizacji pozarządowych:

- na aktywizację zawodową i integrację społeczeństwa, w tym w kontekście niwelowania bezrobocia – m. in. poprzez funkcjonujące centra integracji społecznej oraz kluby integracji społecznej²⁴ (przykładem może być działalność Centrum Integracji Społecznej w Żywcu, prowadzonego przez Żywiecką Fundację Rozwoju),
- w tworzeniu i wspieraniu przedsiębiorczości oraz podmiotów ekonomii społecznej (przykładem może być działalność Bielskiego Centrum Przedsiębiorczości oraz działającego przy nim Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej dla obszaru bielskiego),
- w rozwoju usług społecznych, ze szczególnym podkreśleniem znaczenia w kontekście deinstytucjonalizacji usług społecznych, czy udziału w tworzeniu centrów usług społecznych (przykładem może być działalność Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego Teatr Grodzki, realizującego różne rodzaje wsparcia dla osób ze szczególnymi potrzebami).

W kontekście integracji społeczności lokalnej warto zwrócić uwagę na istotne potrzeby wynikające z dynamicznej urbanizacji, także na obszarach wiejskich, większej mobilności społeczeństwa, przekładającej się na pożądaną przez niektórych anonimowość, z drugiej strony na znaczne ograniczenie poczucia bezpieczeństwa, wspólnoty, siły społecznej w rozwiązywaniu lokalnych i ponadlokalnych problemów. Pomimo dużej intensywności działań integracyjnych na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, w które angażują się głównie organizacje pozarządowe oraz lokalne grupy działania, niezbędne są kolejne tego typu przedsięwzięcia.

W kontekście aktywności organizacji pozarządowych oraz potrzeby aktywizacji mieszkańców ważnym wyzwaniem jest stworzenie satysfakcjonującej wszystkie zainteresowane strony platformy partycypacji, pozwalającej na udział społeczności lokalnej w procesach decyzyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem kształtowania przestrzeni publicznej.

Główne obszary problemowe organizacji pozarządowych w Aglomeracji Beskidzkiej to: infrastruktura, finanse i zasoby ludzkie. Mając na celu dalszy zrównoważony i wielosektorowy rozwój Aglomeracji Beskidzkiej konieczne jest wsparcie dla sektora pozarządowego i współpraca międzysektorowa, która umożliwi pełne wykorzystanie potencjałów. Konieczne jest rozwijanie współpracy trójstronnej pomiędzy stroną samorządową, społeczną, a biznesem, przy zwiększeniu wsparcia finansowego

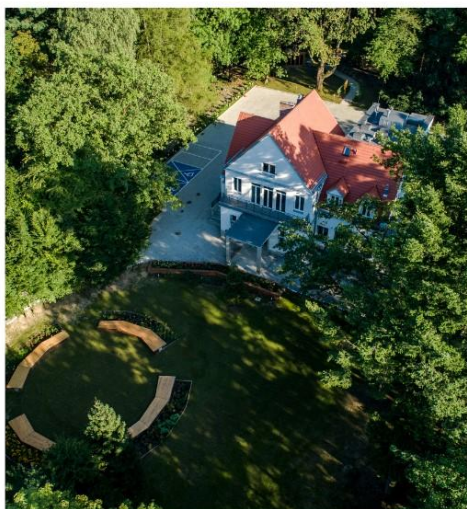
²⁴ CIS i KIS funkcjonują na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Ich zadaniem jest świadczenie usług służących reintegracji społecznej i zawodowej osobom długotrwale bezrobotnym, bezdomnym, osobom niepełnosprawnym, uzależnionym od alkoholu i narkotyków, chorym psychicznie, zwalnianym z zakładów karnych oraz uchodźcom.

ze strony publicznej. Niezbędne jest systemowe wsparcie organizacji pozarządowych zarówno w zakresie usług związanych z otoczeniem działalności, w tym w szczególności w zakresie profesjonalnego doradztwa księgowo-finansowego, zwłaszcza mniejszych organizacji działających lokalnie, jak i w zakresie budowania wspólnych przedsięwzięć, obejmujących swoim zakresem obszar całej Aglomeracji Beskidzkiej.

Nierównomierne rozmieszczenie organizacji pozarządowych na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej (w szczególności dysproporcje pomiędzy miastem i wsią) skłania do stworzenia platformy komunikacyjnej, integracyjnej, wspierającej ich działalność i współpracę, jak i kontakty międzysektorowe.

Niezbędny jest dalszy rozwój w zakresie społeczeństwa informacyjnego i nowoczesnych technologii, co uwypukliła epidemia COVID-19. Należy dążyć do realizacji przedsięwzięć, które zapewnią wszystkim mieszkańcom Aglomeracji Beskidzkiej łatwy i tani dostęp do internetu oraz nowoczesnych narzędzi informatycznych we wszystkich sferach życia społeczno-gospodarczego. Konieczna jest dalsza, szeroko zakrojona edukacja w zakresie społeczeństwa informacyjnego i nowoczesnych technologii skierowana do wszystkich grup społecznych, w szczególności do osób 60+, które w znacznym stopniu nie korzystają lub korzystają z narzędzi informatycznych w sposób ograniczony. Niezbędne jest rozwijanie narzędzi informatycznych umożliwiających telepracę, pracę zdalną, zarządzanie procesami gospodarczymi itp.

STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)

2. Analiza problemów i potencjałów rozwojowych Aglomeracji Beskidzkiej

2.1. Potencjały i wyzwania w układzie terytorialnym. Obszary strategicznej interwencji (OSI) określone na poziomie krajowym i regionalnym

2.1.1. Obszar strategicznej interwencji – ośrodki wzrostu

OSI – ośrodki wzrostu identyfikują obszary przeznaczone do pełnienia wiodących funkcji gospodarczych i społecznych w regionie i subregionie, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do rozwoju województwa jako całości oraz wpływają na jego pozycję w kraju i Europie. Wyznaczenie ośrodków wzrostu odbywa się w oparciu o przyjęte wskaźniki określające potencjał gospodarczy, poziom wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego, atrakcyjność lokalnego rynku pracy, dostępność szkolnictwa wyższego oraz jednostek badawczo-rozwojowych. Dodatkowo bierze się pod uwagę wskaźniki związane z poziomem przedsiębiorczości, innowacyjnością podmiotów gospodarczych oraz dostępnością usług wyższego rzędu. Jednocześnie na poziomie strategii rozwoju województwa z analizy wykluczono najmniejsze ośrodki jako te, które nie generują znaczących funkcji dla swojego otoczenia i przyjęto, iż przedmiotem prac analitycznych będą gminy miejskie i miejsko-wiejskie, liczące powyżej 20 tys. mieszkańców (a w przypadku stolic powiatów powyżej 15 tys. mieszkańców). Wynikiem analizy jest wyznaczenie czterech kategorii gmin, tj.:

- najważniejsze ośrodki wzrostu,
- ważne ośrodki wzrostu,
- pozostałe ośrodki wzrostu,
- ośrodki uzupełniające.

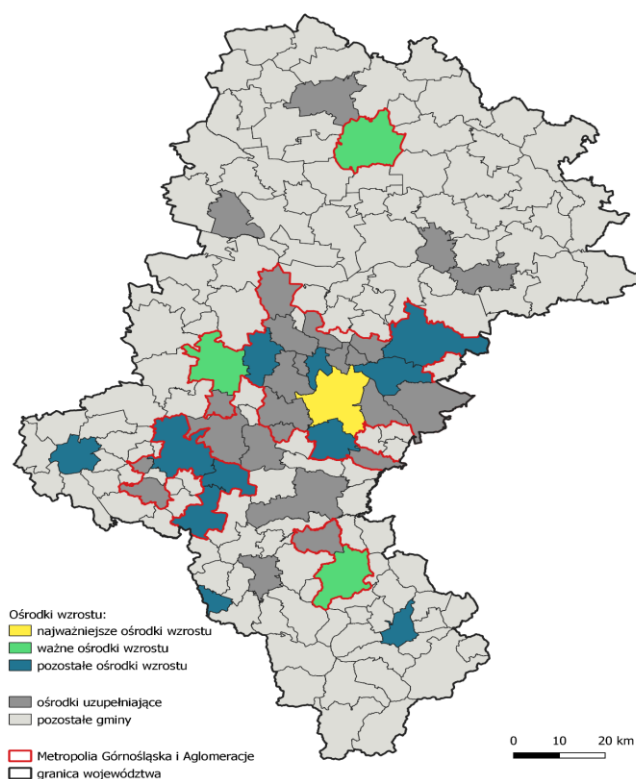
W przypadku Aglomeracji Beskidzkiej głównym ośrodkiem miejskim (miastem-rdzeniem obszaru funkcjonalnego) jest miasto na prawach powiatu Bielsko-Biała, które w Strategii „Śląskie 2030” zaliczono do czterech najważniejszych ośrodków wzrostu w regionie (obok Katowic, Gliwic i Częstochowy). Bielsko-Biała wraz z sąsiednimi Czechowicami-Dziedzicami tworzy tzw. Aglomerację Bielską. Bezpośrednie otoczenie aglomeracji tworzy niemal cały pozostały obszar powiatu bielskiego wraz z fragmentem powiatu żywieckiego (gmina Łodygowice).

Pozostałe ośrodki miejskie w Aglomeracji Beskidzkiej, wokół których skupiają się obszary wiejskie to:

- miasto Cieszyn,
- miasto Żywiec,

które w Strategii „Śląskie 2030” zaliczono do tzw. pozostałych ośrodków wzrostu, a także gminy Czechowice-Dziedzice i Skoczów – wskazane jako ośrodki uzupełniające.

Rysunek 26 Ośrodki wzrostu zdiagnozowane na poziomie regionalnym

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

2.1.2. Obszar strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją

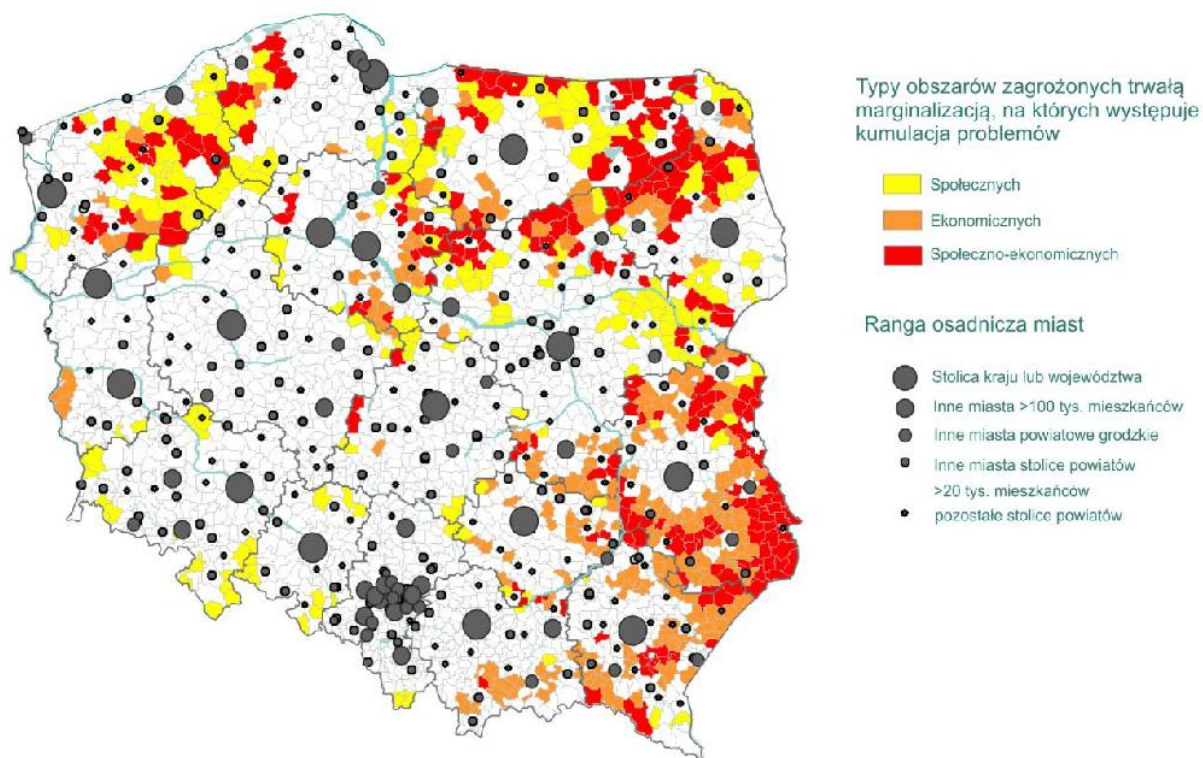
Zgodnie z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030²⁵ (KSRR 2030) obszarami największej koncentracji problemów rozwojowych i w największym stopniu zagrożonymi trwałą marginalizacją są skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast. Identyfikuje się je w całej Polsce (głównie w pasie północnej i wschodniej części kraju). Obszary te cechują się peryferyjnym położeniem poza obszarami największych aglomeracji i słabą dostępnością transportową. Wyróżniają je m.in. problemy strukturalne w rolnictwie, niski poziom przedsiębiorczości i niski zasób pozarolniczych miejsc pracy. Na tych obszarach identyfikuje się relatywnie

²⁵ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, przyjęta uchwałą Rady Ministrów we wrześniu 2019 r., rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

niski poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, niską mobilność zawodową, a tym samym niski poziom atrakcyjności inwestycyjnej. Problemem jest również brak dostępu do wysokiej jakości infrastruktury publicznej, co negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców. Obszary te borykają się z niekorzystną sytuacją demograficzną (starzenie się społeczeństwa, odpływ młodych i lepiej wykształconych osób, wyludnienie), a także ze słabym dostępem do podstawowych usług publicznych i dużym zapotrzebowaniem na świadczenia pomocy społecznej. Istotną kwestią jest także niewystarczająca zdolność instytucjonalna samorządów do efektywnego i skutecznego zarządzania procesami rozwojowymi oraz dalsze pogarszanie się i tak słabej pozycji konkurencyjnej tych obszarów i zmniejszanie się ich udziału w procesach rozwojowych. Prowadzić to może do ich trwałej społecznej i ekonomicznej marginalizacji.

W przypadku Aglomeracji Beskidzkiej do obszarów takich zaliczono gminy Rajcza oraz Ujsoły.

Rysunek 27 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w Polsce

Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

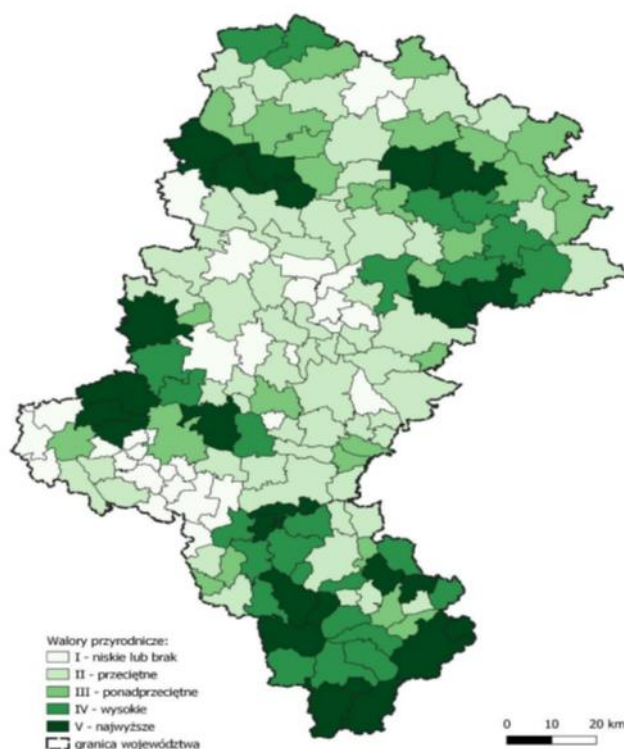
2.1.3. Obszar strategicznej interwencji – gminy tracące funkcje gospodarcze

Gminy tracące funkcje zostały określone na poziomie Strategii „Śląskie 2030” jako ośrodki, które w ciągu kilkunastu lat stopniowo traciły swoją znaczącą pozycję gospodarczą i społeczną, przeznaczone do pełnienia istotnej roli dla mieszkańców

2.1.4. Obszar strategicznej interwencji – obszary cenne przyrodniczo

Obszary cenne przyrodniczo zostały wyznaczone w Strategii „Śląskie 2030” w oparciu o udział scalonej powierzchni cennej przyrodniczo w powierzchni całej gminy. Kategoryzacja terenów cennych przyrodniczo została oparta o powierzchniowe formy ochrony przyrody (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) oraz korytarze ekologiczne (korytarze dla ssaków kopytnych i drapieżnych oraz korytarze spójności). Dobór opierał się na założeniu, że są to najważniejsze obszary dla zachowania walorów przyrodniczych regionu (o ile pierwsze chronione są prawem, o tyle drugie wymagają wzmocnienia odgrywanej roli w systemie przyrodniczym województwa i działań zabezpieczających przed dalszą degradacją i osłabianiem ich funkcjonalności).

Rysunek 29 Obszary cenne przyrodniczo w województwie śląskim

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

W efekcie takiej analizy stwierdzić można, że najcenniejsze obszary, o najwyższej wartości przyrodniczej w województwie śląskim, zlokalizowane są w znacznej mierze na terenie Aglomeracji Beskidzkiej. Pokrywają się one głównie z lokalizacją parków krajobrazowych. Zdecydowana większość gmin Aglomeracji posiada najwyższe,

wysokie i ponadprzeciętne walory przyrodnicze, przy czym nie ma w subregionie południowym terenów o niskiej wartości przyrodniczej, nawet uwzględniając obszar gmin miejskich.

Na tej podstawie można określić, że cały obszar stanowi obszar strategicznej interwencji, dla którego głównym wyzwaniem jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne będzie również programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów. W tym kontekście warto podkreślić znaczenie ochrony cieków wodnych jako korytarzy migracyjnych dla zwierząt, z uwzględnieniem zapewniającej im bezpieczeństwo strefy buforowej. Ochrona powinna w pierwszej kolejności uniemożliwiać przerywanie korytarzy infrastrukturą tamującą migracje zwierząt. Takie działania ochronne nie tylko zmniejszają presję fauny na obszary zurbanizowane, lecz jednocześnie poprawiają bioróżnorodność i możliwości retencyjne.

2.1.5. Obszar strategicznej interwencji – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

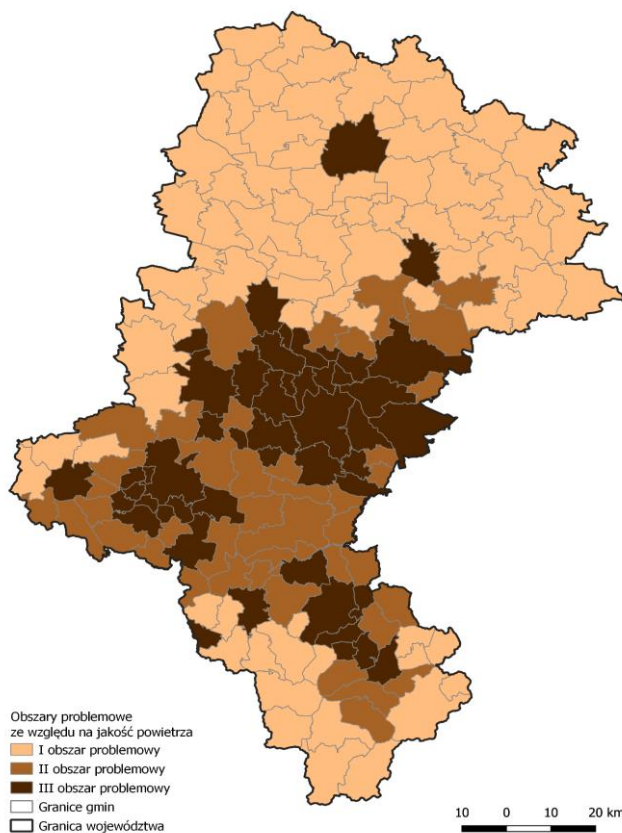
Zgodnie z zapisami Strategii „Śląskie 2030” największym wyzwaniem w obszarze jakości środowiska stało się zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza na obszarze całego województwa. Do wyznaczenia obszaru wykorzystano dane według stanu na rok 2018 pozyskane z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie średniorocznych przekroczeń norm jakości powietrza w województwie śląskim pod względem: pyłów zawieszonych PM_{2,5}, pyłów zawieszonych PM₁₀ oraz benzo(a)piranu.

Do wyznaczenia OSI brano pod uwagę obszary przekroczeń wskazanych powyżej wskaźników. Przypisanie gminy do stopnia przekroczeń następowało poprzez analizę liczby rodzajów przekroczeń średniorocznych występujących na jej terenie. Gminy, na terenie których występowało przekroczenie jednego dowolnego wskaźnika jakości powietrza przypisano do I obszaru problemowego, gminy na terenie których występowało przekroczenie dwóch dowolnych wskaźników do II obszaru problemowego, natomiast dla gmin, na terenie których wystąpiło przekroczenie średniorocznych norm powietrza dla wszystkich wskaźników wyznaczono III obszar problemowy. Uzyskane wyniki skorygowano o wskaźnik gęstości zaludnienia.

Analiza taka wykazała przekroczenie docelowej wartości stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu na obszarze całego województwa. Najgorsza sytuacja (III obszar problemowy) na terenie subregionu południowego występuje w aglomeracji bielskiej i jej bezpośrednim otoczeniu oraz w Cieszynie, Skoczowie i Żywcu. Jako główną przyczynę takiej sytuacji wskazano emisję z indywidualnego ogrzewania budynków

mieszkalnych (bytowo-komunalna). Znacznie mniejszy wpływ na jakość powietrza ma emisja przemysłowa i liniowa. Pomimo działań podejmowanych w ostatnich latach, nie zanotowano znaczącej poprawy jakości powietrza. Największym wyzwaniem na najbliższe lata jest ograniczenie niskiej emisji, gdyż to ona w największym stopniu odpowiada za przekroczenia norm jakości powietrza. Pożądane jest wsparcie rozbudowy sieci ciepłowniczej oraz włączenie w nią możliwie największej liczby budynków mieszkalnych, jak również generowania i wdrażania innowacji ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Gminy ze swojej strony muszą podjąć wyzwanie egzekwowania przepisów tzw. „uchwały antysmogowej”. Poprawa jakości powietrza jest kluczowym problemem zarówno na poziomie województwa, jak i Aglomeracji Beskidzkiej. Efektem zanieczyszczenia powietrza jest bowiem także pogorszenie stanu zdrowia mieszkańców. Skala problemu oraz ograniczone środki na poprawę jakości powietrza powodują potrzebę koncentracji i integracji działań, by maksymalnie efektywnie wykorzystać wsparcie przeznaczone na ten obszar.

Rysunek 30 Obszary problemowe w zakresie jakości powietrza w województwie śląskim

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

2.1.6. Obszar strategicznej interwencji – gminy w transformacji górniczej

Z uwagi na wyzwanie związane z koniecznością kontynuacji procesów restrukturyzacyjnych w obszarze sektora górniczego, zidentyfikowano obszary, na których będą występowały lub już występują negatywne skutki prowadzonej transformacji. W analizie uwzględniono, towarzyszące temu procesowi, zjawiska społeczne, przestrzenne oraz środowiskowe. Do gmin objętych procesem transformacji górniczej zaliczono więc jednostki, na których występuje jedna z poniższych przesłanek:

- występują tereny pogórnice po zakończonej już działalności wydobywczej (kopalnie zlikwidowane lub w likwidacji),
- prowadzona jest aktualnie działalność wydobywcza węgla kamiennego,
- występuje znacząca liczba pracujących w sektorze górniczym i istotny odsetek pracujących w górnictwie w ogóle zatrudnionych.

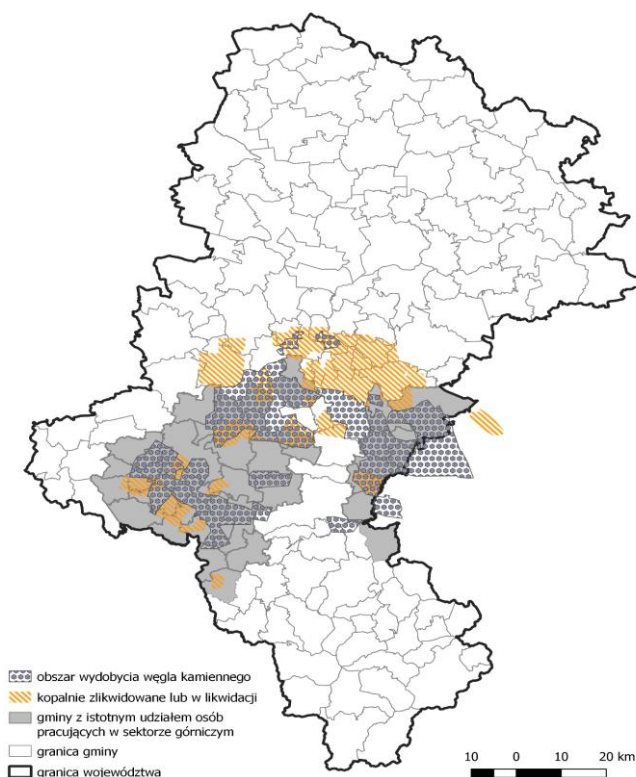
Wyzwaniem dla tych obszarów jest znaczny udział terenów przemysłowych i poprzemysłowych oraz terenów, na których wystąpiły lub wystąpią skutki eksploatacji górniczej. Istotnym problemem jest zagospodarowanie terenów po zakończonej eksploatacji górniczej, a także przekwalifikowanie pracowników odchodzących z sektora górniczego. W planowaniu rozwoju gospodarczego na wskazanych obszarach niezbędne jest uwzględnienie konieczności zapewnienia możliwości funkcjonowania dla firm z branży okołogórniczej lub ich przebranżowienia, w tym przekwalifikowania kadr. Istotną kwestią będzie również wsparcie dla rozwoju nowych oraz istniejących firm, które będą tworzyć nową bazę ekonomiczną gmin w transformacji górniczej. Oprócz tworzenia alternatywnych miejsc pracy należy również ukierunkować wsparcie na poprawę jakości środowiska, rozwój usług publicznych, poprawę jakości przestrzeni publicznych, zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz rozwój oferty czasu wolnego.

Na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej zdiagnozowano 3 typy gmin w transformacji górniczej:

- gminy z problemem społecznym i przestrzennym: Zebrzydowice, Hażlach;
- gminy z problemem społecznym: Strumień, Wilamowice;
- gminy z problemem przestrzennym: Bestwina, Czechowice-Dziedzice.

Do terenów o priorytetowym zakresie wsparcia będą zaliczone obszary kumulacji zjawisk problemowych, tj. na których występują lub wystąpią problemy społeczne związane z redukcją zatrudnienia w sektorze górniczym oraz niekorzystne zmiany w środowisku i przestrzeni, skutkujące koniecznością podjęcia działań rewitalizacyjnych czy rekultywacyjnych.

Rysunek 31 Gminy w transformacji górniczej

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

2.2. Obszary strategicznej interwencji na poziomie Aglomeracji Beskidzkiej

2.2.1. Aglomeracja Beskidzka jako podregion w transformacji górniczej

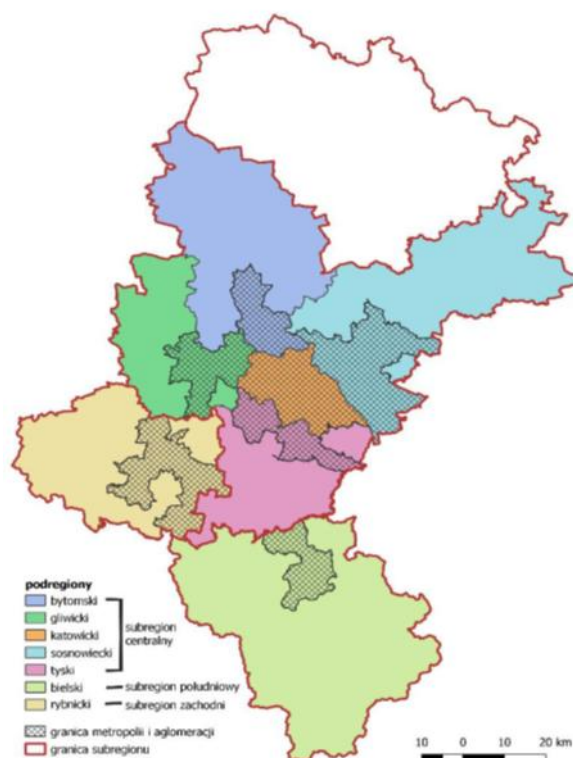
Zgodnie z zapisami Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego²⁶ Aglomeracja Beskidzka (jako podregion bielski na poziomie NUTS 3) w całości została uznana jako jeden z podregionów w transformacji górniczej. Proces wyznaczania terytoriów, które będą najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami transformacji, został oparty o metodę stopniowego zawężania obszaru wsparcia przechodząc od ogółu do szczegółu, przy wykorzystaniu analiz wskaźnikowych, ukierunkowanych na zidentyfikowanie zjawisk społeczno-gospodarczych i przestrzennych istotnych z punktu widzenia projektowanych zmian. Punktem wyjścia dla tak prowadzonej analizy był obszar transformacji wskazany w Aneksie D bis

²⁶ <https://transformacja.slaskie.pl/>. Dokument przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 2326/383/VI/2022 z 21 grudnia 2022 r.

do European Semester 2020 (Country Reports)²⁷, który obejmuje na terenie województwa śląskiego 7 podregionów (obszarów typu NUTS 3): katowicki, sosnowiecki, tyski, bytomski, gliwicki, rybnicki oraz bielski.

W Aglomeracji Beskidzkiej 6 spośród 38 gmin zostało wykazanych jako obszary strategicznej interwencji - gminy w transformacji górniczej. Są wśród nich zarówno gminy w których występuje znaczny odsetek osób zatrudnionych w branży górniczej – są to obszary klasyfikowane jako gminy z problemem społecznym (2 gminy), gminy na terenie których prowadzona jest eksploatacja górnicza (2 gminy), a także gminy charakteryzujące się zarówno problemami społecznymi i przestrzennymi (również 2 gminy).

Rysunek 32 Podregiony objęte procesem transformacji w województwie śląskim

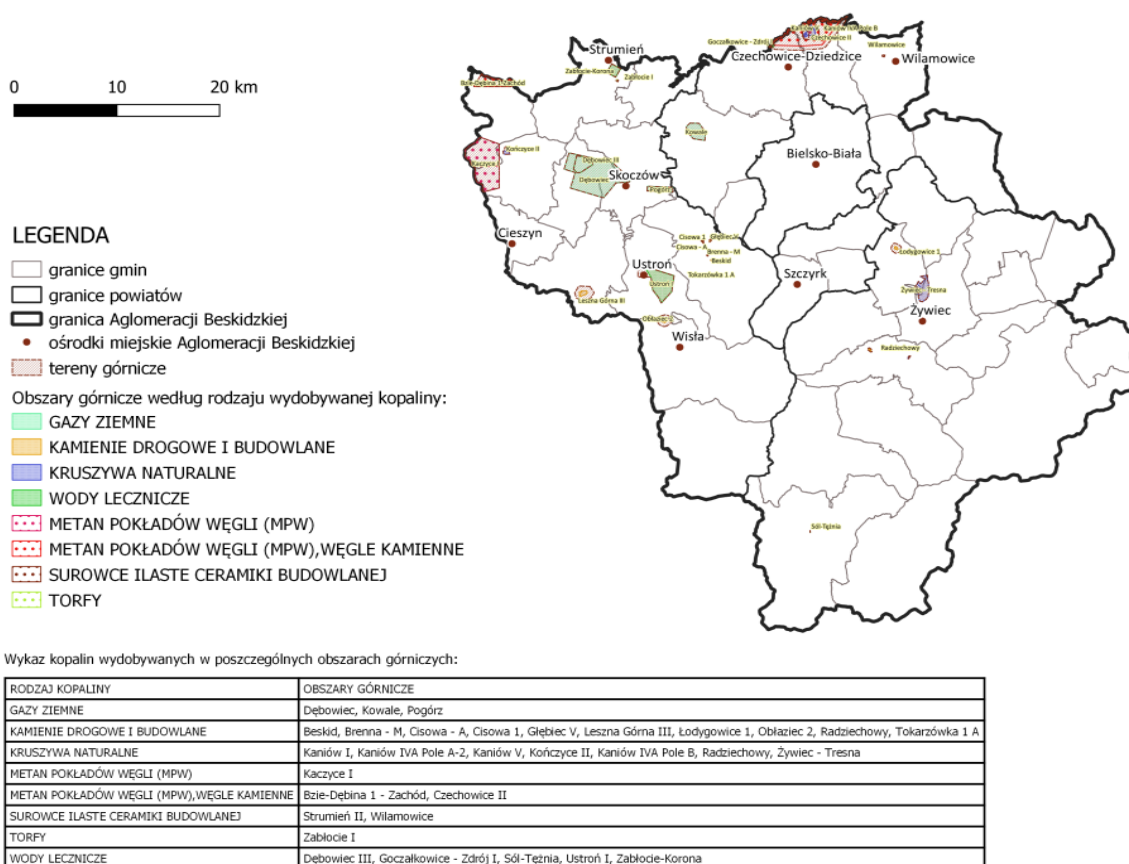
Źródło: Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego, przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 2326/383/VI/2022 z 21 grudnia 2022 r.

Aglomeracja Beskidzka boryka się z konsekwencjami wynikającymi z zakończonej eksploatacji górniczej ze względu na lokalizację na jej obszarze KWK Morcinek w Kaczycach (powiat cieszyński), która została zlikwidowana w 1998 roku. Ponadto w podregionie nadal aktywnie prowadzona jest eksploatacja w prywatnej kopalni Przedsiębiorstwo Górnicze Silesia, która nie jest objęta zapisami Umowy społecznej. Zakład ten posiada koncesję na wydobywanie węgla ważną do 2044 roku

²⁷<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1584543810241&uri=CELEX%3A52020SC0520>

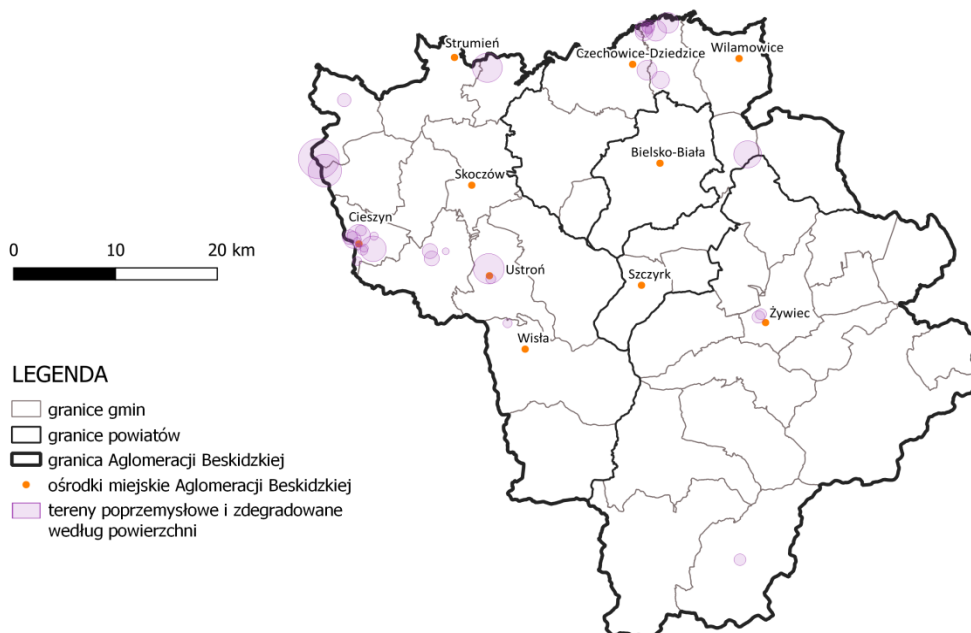
i zatrudnia prawie 1 800 osób. Powierzchnia terenów przemysłowych zlokalizowanych w Aglomeracji Beskidzkiej wynosi 169 ha. Dodatkowo wśród mieszkańców gmin podregionu (szczególnie leżących przy granicy z Czechami) są osoby zatrudnione w przemyśle wydobywczym w podmiotach mających siedzibę i prowadzących działalność na terenie Czech. Ze względu na brak danych nie jest możliwe precyzyjne oszacowanie skali tego zjawiska, niemniej osoby takie stanowić będą również grupę, która zostanie dotknięta skutkami transformacji.

Rysunek 33 Tereny górnicze w Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Rysunek 34 Tereny przemysłowe i zdegradowane w Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Gminy z obszaru podregionów górniczych wchodzące w skład OSI – gminy w transformacji górniczej:

- gminy z problemem społecznym i przestrzennym: Zebrzydowice, Hażlach;
- gminy z problemem społecznym: Strumiń, Wilamowice;
- gminy z problemem przestrzennym: Bestwina, Czechowice-Dziedzice.

Gminy z obszaru podregionów górniczych wchodzące w skład OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze:

- umiarkowana utrata funkcji: Cieszyn, Żywiec,

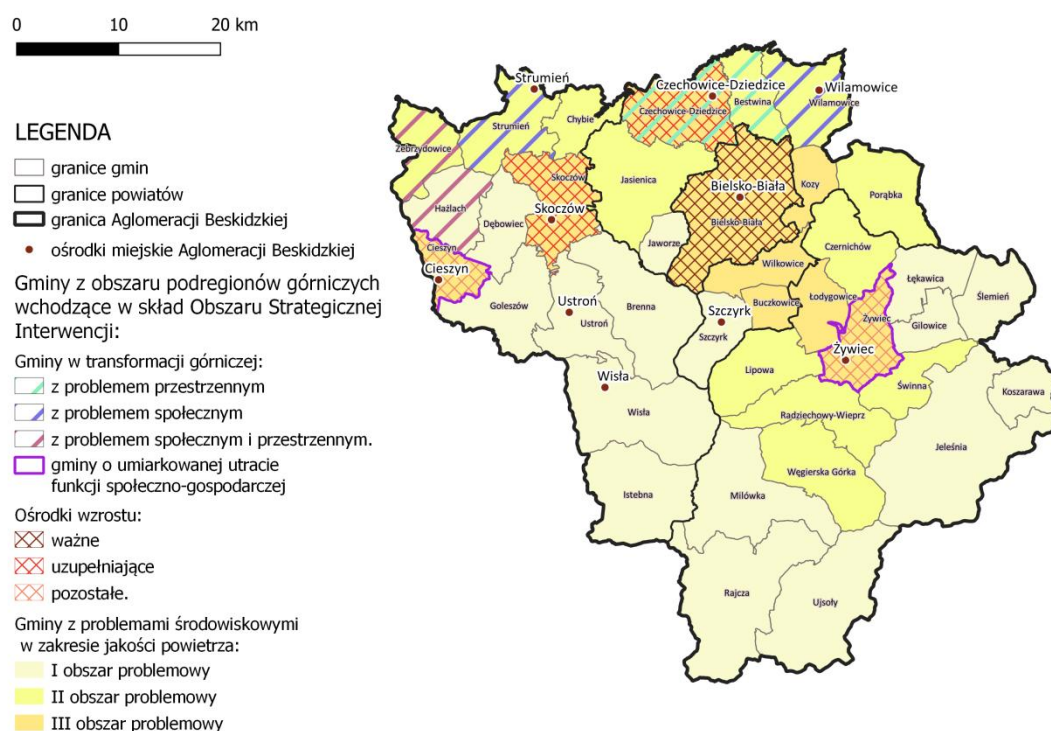
Gminy z obszaru podregionów górniczych wchodzące w skład OSI – ośrodki wzrostu:

- ważne ośrodki wzrostu: Bielsko-Biała,
- pozostałe ośrodki wzrostu: Cieszyn, Żywiec,
- ośrodki uzupełniające: Czechowice-Dziedzice, Skoczów.

Gminy z obszaru podregionów górniczych wchodzące w skład OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza:

- I obszar problemowy: Jaworze, Hażlach, Gilowice, Brenna, Szczyrk, Łękawica, Goleszów, Milówka, Dębowiec, Ustroń, Istebna, Wisła, Ślemień, Jelesnia, Koszarawa, Rajcza, Ujsoty
- II obszar problemowy: Bestwina, Chybie, Czernichów, Jasienica, Lipowa, Porąbka, Radziechowy-Wieprz, Strumień, Świnna, Węgierska Góra, Wilamowice, Zebrzydowice,
- III obszar problemowy: Bielsko-Biała, Buczkowice, Cieszyn, Czechowice-Dziedzice, Kozy, Łodygowice, Skoczów, Wilkowice, Żywiec.

Rysunek 35 OSI Górnicze w Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Odrębnym problemem subregionu jest wykorzystanie endogenicznych potencjałów dla celów sprawiedliwej i zielonej transformacji. W wyniku zmian ustrojowych lat 90-tych, restrukturyzacji przemysłu, obszar wokół Jezior: Żywieckiego i Międzybrodzkiego utracił swoje funkcje społeczno-gospodarcze. Istotne spowolnienie rozwoju tego obszaru i utrata konkurencyjnej pozycji, degradacja infrastruktury, w szczególności obiektów turystycznych, wypoczynkowych, związana była z przekształceniami strukturalnymi w kraju i regionie. Jeszcze w latach 90-tych w przemyśle górniczym w Żywcu i okolicy pracowało ok. 5 000 osób. Pomimo

sukcesywnie zmniejszającej się liczby pracowników działających w branży górniczej wyzwaniem dla obszaru pozostaje przekwalifikowanie odchodzących pracowników. Stąd ważne jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i stworzenie warunków rozwoju przedsiębiorczości z wykorzystaniem endogenicznego potencjału obszaru wokół Jeziora Żywieckiego i Międzybrodzkiego, z uwzględnieniem tożsamości regionalnej, w kierunku tworzenia miejsc pracy, ale i uatrakcyjnienia regionu zarówno pod względem turystycznym, jak i jako miejsca do pracy oraz zamieszkania. Niezbędne jest podjęcie działań mających na celu podniesienie atrakcyjności obszaru wokół Jeziora Żywieckiego i Międzybrodzkiego, stworzenie niezbędnej infrastruktury koniecznej do tworzenia nowych stabilnych miejsc pracy, jak również promocja inwestycyjna i gospodarcza tego regionu.

Głównym katalizatorem rozwoju przedsiębiorczości na obszarze może być turystyka oraz rozwój przedsiębiorczości okołoturystycznej. Ważne jest stworzenie warunków dla zrównoważonej mobilności na tym obszarze, także w kontekście dostępności do lokalnych stref przemysłowych (w Wieprzu, Żywcu i Łodygowicach) oraz Bielska-Białej jako miasta-rdzenia subregionu. Zgodnie z zapisami Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji działania w zakresie rozwoju mobilności w podregionach górniczych powinny opierać się na dekarbonizacji, tworzeniu infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego, w tym infrastruktury rowerowej, umożliwiając i preferując korzystanie z roweru podczas codziennych podróży (dom-praca, dom-usługi publiczne). Infrastruktura rowerowa w tym obszarze może zatem jednocześnie realizować cele związane z wykorzystaniem endogenicznych potencjałów dla celów gospodarczych w zakresie transformacji, jak i realizować cele zrównoważonej mobilności i polityki rowerowej. Stworzenie tras rowerowych w obszarze wokół Jeziora Żywieckiego i Międzybrodzkiego znacznie zwiększy z jednej strony udział roweru w transporcie publicznym, z drugiej strony potencjał gospodarczy i turystyczny całego podregionu bielskiego jako podregionu w transformacji górniczej.

W procesie transformacji Aglomeracji Beskidzkiej niezbędne będą kompleksowe działania w kierunku rozwoju gospodarki niskoemisyjnej opartej na zielonych, inteligentnych, cyfrowych i kreatywnych branżach osadzonych w przedsiębiorczym potencjale podregionu. W ramach interwencji związanej ze wspieraniem sprawiedliwej transformacji podjęte działania dotyczyć powinny:

- inwestycji w tworzenie nowych przedsiębiorstw (m. in. start-up), poprzez inkubatory przedsiębiorczości,
- inwestycji w działalność B+R, innowacje czy wspieranie transferu zaawansowanych technologii,
- inwestycji w cyfryzację, łączność cyfrową,
- podnoszenia i zmiany kwalifikacji pracowników i osób poszukujących pracy.

Działania w ramach sprawiedliwej transformacji Aglomeracji Beskidzkiej opierać powinny się na przekierowaniu gospodarki podregionów górniczych na ścieżkę zielonego, inteligentnego i cyfrowego wzrostu, poprzez innowacyjne podejście do rozwoju gospodarczego, ukierunkowanego na Przemysł 4.0, z jednoczesnym uwzględnieniem aspektu środowiskowego. Takie działania przyczyniać się będą do rozwoju wysokich technologii w kierunku neutralności klimatycznej i dostosowania gospodarki do zmian i sytuacji kryzysowych. Tak prowadzona transformacja wzmocni potencjał lokalnej przedsiębiorczości na rzecz tworzenia alternatywnych miejsc pracy w Aglomeracji Beskidzkiej jako podregionie górniczym, jednocześnie zwiększy odporność gospodarki i społeczeństwa na gwałtowne zaburzenia.

2.2.2. Współpraca klastrowa w zakresie jakości powietrza

Rosnąca świadomość odbiorców, dotycząca możliwości uczestnictwa w rynku energii stworzyła potrzebę wykreowania nowych form działalności. Jedną z takich form jest klastery energii²⁸, w którym rola indywidualnego odbiorcy na drodze transformacji i decentralizacji istniejącego modelu rynku energii jest kluczowa. Klastery energii wprowadzony został do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw. Formalnie klastrem energii określamy cywilnoprawne porozumienie, czyli zawartą przez uczestników umowę. Obszar działania klastra nie powinien przekraczać granic obszaru gospodarczego, którym w Polsce najczęściej jest powiat.

Celem klastrów energii jest rozwój energetyki rozproszonej. Służą one poprawie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego w sposób zapewniający uzyskanie efektywności ekonomicznej oraz przyjazny dla środowiska, gwarantując optymalne warunki organizacyjne, prawne i finansowe. Klasy energetyki umożliwiają wykorzystanie miejscowych zasobów i potencjału energetyki krajowej. Sprzyjają wdrażaniu najnowszych technologii tam, gdzie są one użyteczne i opłacalne. Rozwój energetyki rozproszonej to szansa na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej na danym obszarze (klastrze) poprzez dywersyfikację produkcji paliw i energii oraz jej lokalną dystrybucję, bilansowanie. Klastery energetyki tworzy struktury, prowadzące do powstania samowystarczalnych i samobilansujących się obszarów energetycznych, w których każdy odbiorca będzie mógł liczyć na szereg korzyści, które ostatecznie przeniosą się na ograniczenie kosztów energii. Skuteczność klastrów energii zależy od racjonalnego i efektywnego

²⁸ Klastery Energetyki w Ustawie o OZE zdefiniowany jest jako cywilnoprawne porozumienie, w skład którego mogą wchodzić osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki naukowe, instytuty badawcze lub jednostki samorządu terytorialnego, dotyczące wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią z odnawialnych źródeł energii lub z innych źródeł lub paliw, w ramach sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV, na obszarze działania tego klastra nieprzekraczającym granic jednego powiatu w rozumieniu ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym lub 5 gmin w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Klastery energetyki reprezentuje koordynator, którym jest powołana w tym celu spółdzielnia, stowarzyszenie, fundacja lub wskazany w porozumieniu cywilnoprawnym dowolny członek klastra energetyki.

wykorzystania potencjału: lokalnie dostępnych surowców energetycznych, odnawialnych źródeł energii, innowacji, przedsiębiorczości w obszarze wytwarzania, przesyłu, dystrybucji, a także zarządzania odbiorem energii.

Aglomeracja Beskidzka w całości objęta jest współpracą klastrową w kontekście efektywności energetycznej oraz produkcji energii elektrycznej/ciepłej. Współpraca ta umożliwić ma przede wszystkim zwiększenie udziału energii produkowanej z odnawialnych źródeł w ogólnej wartości produkowanej energii w Aglomeracji Beskidzkiej. Klastry energii będą mieć znaczący udział w procesie transformacji energetycznej w Aglomeracji Beskidzkiej.

Pierwszym klastrem na terenie Aglomeracji Beskidzkiej jest powołany 9 lutego 2017 r. w formie cywilnoprawnego porozumienia **Żywiecki Klaster Energii „Żywiecka Energia Przyszłości”**. W jego skład wchodzi wszystkie jednostki samorządu terytorialnego (JST) z obszaru powiatu żywieckiego, przedsiębiorcy oraz Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu jako koordynator Klastra. Klaster realizuje szereg projektów i zadań pozainwestycyjnych, jak np. Ponadgminny Program Ograniczenia Niskiej Emisji. Jako cele szczegółowe Klastra wskazano m. in.:

- planowanie, wytwarzanie, dystrybucję obrotu energią elektryczną oraz równoważenie zapotrzebowania na energię w ramach sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV,
- planowanie, wytwarzanie, koordynację i dystrybucję energii ciepłej,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gospodarce energetycznej Żywiecczyny ze szczególnym uwzględnieniem potencjału lokalnych zasobów (źródeł) energii,
- kreowanie i wdrażanie przedsięwzięć z zakresu elektromobilności,
- poprawę efektywności energetycznej w zasobach publicznych, sektorze przedsiębiorstw, lokalnych społeczności i mieszkańców,
- planowanie, koordynację i realizację zadań mających na celu ograniczenie i likwidację niskiej emisji w zasobach mieszkaniowych, obiektach publicznych oraz przedsiębiorstwach²⁹.

28 czerwca 2018 r. zostało podpisane porozumienie pomiędzy Gminą Cieszyn a Energetyką Cieszyńską Sp. z o.o. w sprawie utworzenia **Cieszyńskiego Klastra Energii**. Celem nadrzędnym Klastra jest zrównoważony rozwój regionu z naciskiem na niskoemisyjność gospodarki. Zdefiniowane cele pośrednie to m. in.:

- wytwarzanie energii i równoważenie zapotrzebowania poprzez:
 - zwiększenie wytwarzania energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji,

²⁹ <https://klasterzywiec.pl/>

- wspieranie rozwoju lokalnych systemów wytwórczych odnawialnych źródeł energii,
- rozwój oraz modernizacja lokalnego systemu dystrybucyjnego energii elektrycznej i ciepłej oraz związanych z tym usług operatorskich,
- rozwój systemów magazynowania energii.
- optymalizacja cen energii elektrycznej dla odbiorców będących uczestnikami Porozumienia,
- likwidacja niskiej emisji,
- poprawa efektywności gospodarowania energią,
- zagospodarowanie odpadów możliwych do wykorzystania energetycznego na terenie gminy,
- rozwój elektromobilności i transportu niskoemisyjnego,
- transfer wiedzy o energii oraz ekoświadomości do społeczności lokalnej³⁰.

Klaster Energii Gmin i Powiatu Cieszyńskiego to inicjatywa niekomercyjna utworzona w formie porozumienia cywilnoprawnego zawiązanego 27 maja 2022 r. W skład Klastra Energii wchodzi niemal wszystkie JST powiatu cieszyńskiego, Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. oraz Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. jako koordynator Klastra i Stowarzyszenie Samorządowe Ziemi Cieszyńskiej jako jego lider. Głównym celem Klastra Energii jest realizacja inwestycji zawartych w Strategii Klastra przy racjonalizacji wykorzystania zasobów lokalnych, służących poprawie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, zapewniające uzyskanie efektywności ekonomicznej i przyjaznego środowisku naturalnemu, a także tworzenie optymalnych warunków do wdrożenia najnowszych technologii OZE przy uwzględnieniu potencjału lokalnych zasobów energetycznych³¹.

Klaster Energii Powiatu Bielskiego utworzono na mocy porozumienia cywilnoprawnego 19 maja 2022 r. W skład Klastra wchodzi niemal wszystkie JST powiatu bielskiego na czele z Powiatem jako liderem klastra oraz Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. jako koordynator Klastra. Także w przypadku tego Klastra głównym celem jest realizacja inwestycji służących poprawie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, zapewniających uzyskanie efektywności ekonomicznej, a także tworzenie optymalnych warunków do wdrożenia najnowszych technologii OZE przy uwzględnieniu potencjału lokalnych zasobów energetycznych³².

Porozumienie ws. powołania **Klastra Energii Zielone Bielsko-Biała** zawarte zostało 22 czerwca 2022 r. przez 11 podmiotów, w tym Miasto Bielsko-Biała jako lidera, jego spółki, a także Katowicką Specjalną Strefę Ekonomiczną S.A. oraz Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. jako koordynatora Klastra. Organizatorzy klastra chcą działać

³⁰ <http://www.ec.cieszyn.pl/strony/posts/cieszynski-klaster-energii-50.php?p=20>; <https://www.bip.um.cieszyn/>

³¹ Strategia Rozwoju Klastra Energii Klaster Energii Gmin i Powiatu Cieszyńskiego, wrzesień 2022

³² Strategia Rozwoju Klastra Energii Klaster Energii Powiatu Bielskiego, maj 2022

na rzecz zwiększania świadomości odbiorców energii, promocji rozwoju energetyki prosumenckiej, kreować i wdrażać przedsięwzięcia w zakresie rozwoju elektromobilności, propagować, wspierać i rozwijać innowacje w obszarze energii odnawialnej we współpracy z podmiotami sfery badawczo-rozwojowej oraz prowadzić działalność informacyjną i promocyjną klastra. W planach jest również stworzenie platformy wymiany informacji pomiędzy partnerami przedsięwzięcia³³.

W dniu 8 marca 2023 r. zawarto porozumienie cywilno-prawne pomiędzy Gminą Czechowice-Dziedzice a Przedsiębiorstwem Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. w sprawie utworzenia **Klastra Zielonej Energii Czechowice-Dziedzice**. Obszarem działalności jest Gmina Czechowice-Dziedzice, dopuszcza się jednak możliwość rozszerzenia Klastra o inne gminy i podmioty prawa handlowego. Członkami Klastra są Gmina Czechowice-Dziedzice jako Lider Klastra, Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. jako Koordynator Klastra, Przedsiębiorstwo Górnicze "Silesia" Sp. z o.o., Walcownia Metali „Dziedzice” S.A., Modern Solutions for Environment Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o. oraz Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o. Celem działania Klastra jest prowadzenie skoordynowanej polityki energetycznej opartej na racjonalnym wykorzystaniu lokalnych zasobów i źródeł energii oraz nowoczesnych technologiach jej pozyskiwania, przetwarzania i wykorzystywania, poprawę stanu środowiska, prowadzenie działalności edukacyjnej oraz wzmacnianie lokalnej gospodarki dzięki optymalizacji wykorzystania lokalnie dostępnych zasobów energetycznych³⁴.

2.2.3. Aglomeracja Beskidzka jako obszar o wyjątkowych walorach turystycznych, kulturowych oraz przyrodniczo-krajobrazowych

Aglomeracja Beskidzka jest obszarem silnie zróżnicowanym, zarówno pod względem ukształtowania, jak i różnorodności form rzeźby terenu. Najniżej położony jest północny obszar subregionu nad Wisłą, znajdujący się na wysokości ok. 250 m n.p.m. Z kolei najwyżej położony teren to kulminacja Pilska (Beskid Żywiecki), przekraczająca 1 500 m n.p.m. Zróżnicowanie rzeźby terenu jest bardzo istotne dla rozwoju turystyki. Najbardziej wartościowe jej elementy są dziedzictwem geomorfologicznym, będącym przedmiotem zainteresowania geoturystyki (turystyki poznawczej ukierunkowanej na obiekty przyrody nieożywionej). Największym zróżnicowaniem geomorfologicznym wyróżniają się Beskidy: Beskid Mały, Śląski i Żywiecki. Znaczne zróżnicowanie warunków topograficznych i klimatycznych przekłada się na sieć hydrograficzną. Aglomeracja Beskidzka położona jest w dorzeczu dwóch największych polskich rzek: Wisły i Odry, w zlewisku Morza Bałtyckiego. Wyjątek stanowi niewielki fragment

³³ <https://ms.bielsko-biala.pl/>

³⁴ Uchwała Nr LX/709/23 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 28 lutego 2023 r. w sprawie wyrażenia zgody na utworzenie Klastra Zielonej Energii Czechowice-Dziedzice

(24,2 km²) należący do dorzecza Dunaju w zlewisku Morza Czarnego. Europejski Dział Wodny, przebiega w Koniakowie i Zwardoniu, gdzie wody Czadeczki, Krężelki i Skaliczanki trafiają do Morza Czarnego. Na stokach Baraniej Góry w Beskidzie Śląskim znajdują się źródła Wisły.

Cechą wyróżniającą Aglomerację Beskidzką na tle kraju są zbiorniki antropogeniczne, z których największym pod względem powierzchni i pojemności jest Zbiornik Goczałkowice (Jezioro Goczałkowickie) na Wiśle (o powierzchni 3 200 ha). Do dużych zbiorników zalicza się także Jezioro Żywieckie oraz Jezioro Międzybrodzkie na rzece Sole.

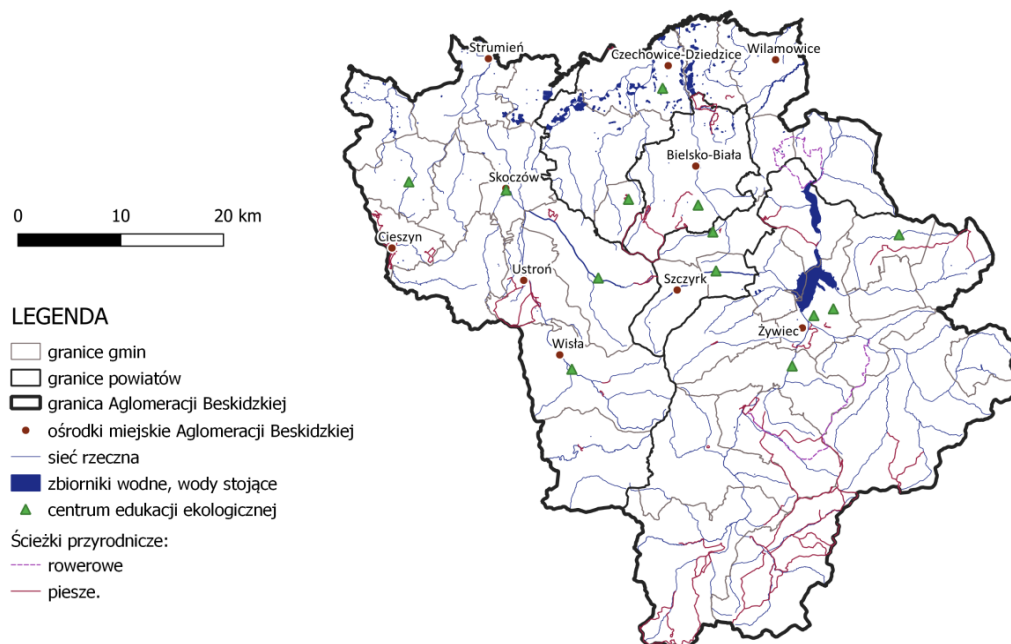
Lesistość Aglomeracji Beskidzkiej wynosi 41,4% (prawie 100 000 ha), co jest ponadprzeciętną na tle regionu (31,9%) i kraju. Największe powierzchnie zalesione występują w południowej części subregionu (Beskidy). Lasy spełniają funkcję turystyczną i rekreacyjną. Największy obszar wśród form ochrony zajmują 3 parki krajobrazowe na obszarach górskich (ponad 91 tys. ha): Beskidu Małego, Śląskiego oraz Żywiecki PK. Obszary te chronione są ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Istotną formą ochrony przyrody są rezerваты, wśród których największym jest rezerwat Barania Góra (ok. 380 ha). Obok naturalnych krajobrazów na terenie Aglomeracji Beskidzkiej występują formy antropogeniczne, związane z działalnością gospodarczą człowieka, takie jak kamieniołomy, oczekujące na rekultywację.

Tabela 24 Obszary prawnie chronione, formy ochrony przyrody na terenie Aglomeracji Beskidzkiej

Obszary prawnie chronione na terenie Aglomeracji Beskidzkiej w 2021 r.	
Ogółem ilość form	418
Ogółem powierzchni	92 774,74 ha
Udział w powierzchni ogółem	39,4%
rezerваты przyrody	1 382,58 ha
parki krajobrazowe razem	91 029,50 ha
rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych	3 238,58 ha
obszary chronionego krajobrazu razem	1 005,50 ha
użytki ekologiczne	66,18 ha
użytki ekologiczne w tys. ha	100 ha
stanowiska dokumentacyjne	15,98 ha
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	2 513,58 ha

Źródło: GUS BDL

Rysunek 36 Ośrodki edukacji ekologicznej oraz przyrodnicze ścieżki piesze i rowerowe w Aglomeracji Beskidzkiej

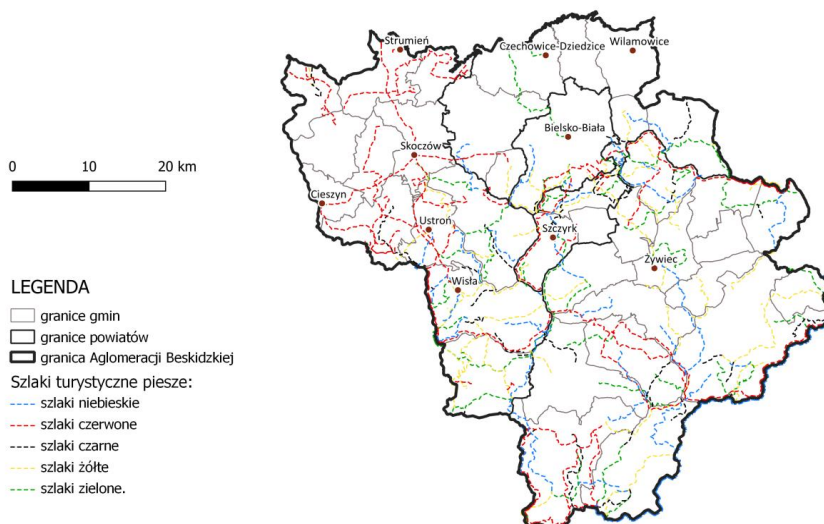

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Agglomerację Beskidzką wyróżnia sieć ośrodków edukacji ekologicznej, tworząca wraz z siecią tras dydaktycznych potencjał zarówno promocji zasobów przyrodniczych, edukacji, jak i ekoturystyki. Ze względu na niekomercyjny charakter ośrodków ważne jest wspomaganie ich rozwoju oraz wspieranie oferty programowej skierowanej do zróżnicowanego odbiorcy.

Atrakcyjność turystyczną Aglomeracji Beskidzkiej uzupełnia zróżnicowane dziedzictwo kulturowe. Duże znaczenie ma miejscowy folklor oraz sztuka ludowa. Żywa jest gwara (żywiecka, góralska i Śląska Cieszyńskiego, język wilamowski), stroje ludowe, rzemiosło i sztuka ludowa oraz kuchnia regionalna. W obszarze Aglomeracji Beskidzkiej przebiegają ważne regionalne szlaki turystyczne, takie jak Szlak Architektury Drewnianej czy Szlak Zabytków Techniki oraz szereg lokalnych szlaków pieszych i rowerowych, w tym tematycznych związanych z dziedzictwem kulturowym, historią czy środowiskiem naturalnym.

Rysunek 37 Sieć szlaków turystycznych pieszych w Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze przestrzennym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

2.2.4. Aglomeracja Beskidzka jako obszar integracji transportu publicznego i zrównoważonej mobilności oraz korytarz i węzeł sieci transportowej

Większość miast i ich obszarów funkcjonalnych łączy tendencja do inwestowania głównie w transport drogowy. Integracja systemów transportu zbiorowego w aglomeracjach miejskich też nie jest powszechnym standardem. Prowadzi to do zdominowania przestrzeni przez pojazdy indywidualne oraz do zmniejszenia bezpieczeństwa i komfortu innych uczestników ruchu. W efekcie atrakcyjność przestrzeni publicznych spada, a poruszanie się pieszo, rowerem lub komunikacją zbiorową staje się uciążliwe. W planowaniu systemu transportowego obszarów funkcjonalnych miast ważne jest, aby mieć na uwadze interes wszystkich grup użytkowników i wdrażać inwestycje o skali odpowiadającej warunkom. Komisja Europejska wskazała, że miasta, z uwagi na swoją specyfikę, dają większe możliwości zintensyfikowania ruchu pieszego i rowerowego, rozwoju transportu publicznego, a także wcześniejszego wprowadzania do obrotu pojazdów zasilanych paliwami alternatywnymi. Jako najważniejsze wytyczne dla kształtowania miejskich systemów transportowych określono:

- wieloletnie plany mobilności w obszarach funkcjonalnych miast zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- wzmocnienie działań w zakresie logistyki;

- inteligentniejsze rozwiązania w zakresie dostępu do ruchu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych;
- skoordynowane stosowanie inteligentnych systemów transportowych;
- zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W SOR wskazano, że postępująca suburbanizacja dużych ośrodków miejskich generuje problemy transportowe, które stanowią jedną z barier rozwojowych. Sytuacja ta wynika częściowo z konieczności dalszej optymalizacji sposobu funkcjonowania systemów transportu zbiorowego w miastach oraz mniejszej jego dostępności dla mieszkańców obszarów funkcjonalnych tych miast. Spowodowane jest to nieoptymalnym zintegrowaniem przestrzennym i funkcjonalnym oferty transportu publicznego (w miastach, a także poza nimi), niższym niż w krajach Europy Zachodniej wykorzystaniem tzw. Inteligentnych Systemów Transportowych, niewystarczająco rozwiniętą infrastrukturą oraz niewielkim zapleczem nowoczesnego, niskoemisyjnego taboru. Występują również braki w zakresie niewystarczającej koordynacji prac podmiotów zaangażowanych w planowanie zmian na obszarze miast i ich obszarów funkcjonalnych. Konieczne są kolejne usprawnienia dostępu do transportu publicznego, integracja taryfowa, a także w niektórych miejscowościach, korzystanie z pasażerskich przewozów kolejowych.

Głównym celem takiego podejścia jest zorganizowanie zrównoważonego systemu transportowego w polskich miastach poprzez:

- zwiększanie efektywności transportu pasażerów i ładunków w mieście;
- zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępności do miejsc pracy i usług;
- zapewnienie komfortu i bezpieczeństwa transportu miejskiego;
- podnoszenie atrakcyjności i jakości środowiska miejskiego;
- redukcja zanieczyszczenia środowiska, efektu cieplarnianego oraz poziomu konsumpcji energii przez transport pasażerów i ładunków w mieście³⁵.

Planowanie zrównoważonego rozwoju transportu w miejskich obszarach funkcjonalnych powinno obejmować także integrację różnych gałęzi transportu, również pod względem infrastrukturalnym. Wspólne węzły przesiadkowe czy wdrażanie nowych modeli mobilności mogą poprawić efektywność transportu zbiorowego. Ważne jest także promowanie i odpowiednie wdrażanie nowych, innowacyjnych rozwiązań, pozwalających na jak najlepsze wykorzystanie dostępnych opcji transportu publicznego, ruchu rowerowego i pieszego, nowoczesnych form poruszania się (np. opartych o współużytkowanie). W terenie górskim warto rozważyć alternatywne formy transportu, jak np. kolej gondolowa, która mogłaby zoptymalizować ofertę transportową zwłaszcza w miejscach, gdzie nie jest dostępny transport szynowy. Wszystkie te działania ukierunkowane powinny być

³⁵ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, przyjęta uchwałą Rady Ministrów z 24 września 2019 r.

na wykorzystanie technologii cyfrowych i inteligentnych systemów transportowych. Funkcjonowanie ITS powinno przyczyniać się do uprzywilejowania transportu zbiorowego w ruchu, tak by transport publiczny stanowił realną alternatywę dla transportu indywidualnego samochodowego. Mając na uwadze powyższe opracowywany jest Plan Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+, który stanie się podstawą działań związanych z transportem i mobilnością w perspektywie wieloletniej.

Transport towarowy powinien odbywać się zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Ciężki ruch tranzytowy powinien być ograniczany, także poprzez budowę obwodnic. Rozwiązania z zakresu logistyki miejskiej powinny uwzględniać ograniczanie ruchu pojazdów ciężarowych w miastach, a także wykorzystanie alternatywnych środków transportu.

Obszary korytarzy sieci transportowych zlokalizowane są wzdłuż głównych istniejących i planowanych szlaków komunikacyjnych, przede wszystkim autostrad i dróg ekspresowych, głównych linii kolejowych, a w dalszej kolejności dróg głównych ruchu przyspieszonego i dróg głównych. Sieć głównych korytarzy transportowych pokrywa się z przebiegiem połączeń zaliczonych do Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T), stanowiącej podstawowy system komunikacyjny Unii Europejskiej i jednocześnie podstawę realizacji polityki transportowej kraju. Rozwój korytarzy przyczyni się do rozwoju gospodarczego całego obszaru Aglomeracji Beskidzkiej. Wymaga to ujęcia rozwoju sieci transportowych w szerszym kontekście – jako elementu regionalnej, krajowej i europejskiej sieci transportowej. Przyczyni się to do zapewnienia dostępności i wzmocnienia spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej subregionu. W związku z tym konieczne jest stworzenie i modernizacja infrastruktury drogowej, kolejowej i logistycznej niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania takich obszarów. Wzdłuż korytarzy powinny być zlokalizowane nowoczesne obiekty logistyczne i przeładunkowe oraz punkty zaopatrzenia w ekologiczne paliwo. Szczególnie pożądane jest stworzenie centrów logistycznych odpowiedniej rangi, będących kompleksowymi obiektami posiadającymi wyspecjalizowaną infrastrukturę, na terenie których działają podmioty świadczące usługi logistyczne oraz usługi towarzyszące.

Najważniejszym wyzwaniem będzie połączenie Aglomeracji Beskidzkiej z innymi regionami kraju i Europy nowoczesną infrastrukturą transportową i komunikacyjną, jak również utrzymanie pozycji Bielska-Białej (aglomeracji bielskiej) jako ważnego węzła komunikacyjnego. Kluczowe inwestycje w tym zakresie dotyczą budowy i modernizacji dróg S52 i S1 oraz modernizacji linii kolejowych: LK139, LK93, LK190 oraz LK97. Ważne jest ponadto stworzenie niezbędnych obwodnic, m. in. śródmiejskiej północnej obwodnicy Bielska-Białej (łączącej sieć TEN-T z przyszłym węzłem przesiadkowym), północno-wschodniej obwodnicy Czechowic-Dziedzic i aglomeracji bielskiej (łączącej DK1 z powstającą S1) oraz obwodnicy Żywca (łączącej S1 z DW945 i nowym Szpitalem

Powiatowym), a także innych dróg stanowiących bezpośrednie połączenie do sieci TEN-T lub terenów inwestycyjnych/węzłów przesiadkowych/centrów logistycznych, m.in. poprawa połączenia Cieszyna z siecią TEN-T (S52) oraz strefą przemysłową w Goleszowie, Szpitalem Śląskim oraz przejściem granicznym w centrum miasta (ul. Bielska jako wschodnia obwodnica Cieszyna).

Jednocześnie w kompetencjach samorządów lokalnych Aglomeracji Beskidzkiej pozostaje rozwój wewnętrznej mobilności i komunikacji, czemu służyć ma opracowywany Plan Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+. Do głównych problemów w tym zakresie należy integracja usług transportu publicznego, rozwój infrastruktury węzłowej (zwłaszcza głównego węzła w Bielsku-Białej), niwelowanie obszarów o niskiej dostępności komunikacyjnej, rozwój spójnej infrastruktury rowerowej, ograniczenie emisyjności zanieczyszczeń powietrza w transporcie oraz bezpieczeństwo.

2.2.5. Aglomeracja Beskidzka jako obszar przygraniczny

Agglomeracja Beskidzka zlokalizowana jest przy granicy z Czechami i Słowacją. Obszary przygraniczne pełnią szczególną rolę zarówno w procesach rozwojowych, jak i politycznych. Ze względu na położenie takie obszary mają możliwość stymulowania wzrostu gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości poprzez współpracę międzynarodową, wymianę doświadczeń i dobrych praktyk. Współpraca transgraniczna na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej obejmuje m. in. działania na rzecz rozwoju infrastruktury lokalnej, ochrony dziedzictwa naturalnego i kulturowego oraz turystyki. Realizowana jest w dużej mierze poprzez działalność Euroregionów: „Śląski Cieszyński” oraz „Beskidy”. Kluczowymi podmiotami realizującymi współpracę transgraniczną są Stowarzyszenie „Region Beskidy” z siedzibą w Bielsku-Białej (w ramach Euroregionu Beskidy) oraz Stowarzyszenie Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza” z siedzibą w Cieszynie (w ramach Euroregionu Śląsk Cieszyński).

Euroregion Beskidy to trójstronna polsko-czesko-słowacka współpraca, która zapoczątkowana została w Rajczy, w dniu 9 czerwca 2000 roku w ramach wspierania idei współpracy i jedności europejskiej oraz w trosce o rozwój wzajemnych i przyjacielskich stosunków między Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowacką i Republiką Czeską. Jej celem jest podejmowanie wspólnych działań dla równomiernego i zrównoważonego rozwoju regionu oraz zbliżenia jego mieszkańców i instytucji w obszarach przygranicznych. Cele statutowe Euroregionu Beskidy obejmują szereg działań zmierzających do pogłębienia współpracy na terenach przygranicznych, obejmujących w szczególności: współpracę gospodarczą, turystykę, kulturę, edukację, ochronę środowiska i gospodarkę leśną, rolnictwo i gospodarkę żywnościową, planowanie przestrzenne i budownictwo, pracę i politykę socjalną, przeciwdziałanie katastrofom, awariom i klęskom żywiołowym oraz zwalczanie

ich skutków, ochronę zdrowia i ratownictwo medyczne, komunikację i łączność, kulturę fizyczną i sport³⁶. Łącznie Euroregion Beskidy zajmuje powierzchnię ok. 6 343 km², w tym część polska: 3 288 km², słowacka: 2 083 km², czeska 972 km². Obszar ten zamieszkiwany jest przez blisko 1 385 036 mieszkańców (Polacy – 843 536; Słowacy – 295 500, Czesi – 246 000).

Euroregion Śląsk Cieszyński powstał 22 kwietnia 1998 roku i rozciąga się na obszarze ok. 1400 km², który zamieszkuje ponad 680 tys. mieszkańców (z czego 360 tys. przypada na część czeską, a 320 tys. na polską). Naturalną oś tych terenów tworzy rzeka Olza, nad którą leżą miasta Cieszyn i Český Těšín, niewątpliwie stanowiące serce euroregionu. Obszar Euroregionu ciągnie się od Godowa i Jastrzębia-Zdroju po Istebną i od Bohumina po Herczawę. Euroregion wspiera rozwój w obszarach przygranicznych w takich dziedzinach jak: transport, bezpieczeństwo, turystyka, usprawnianie ruchu granicznego, akcje wspierające rozwój kultury, oświaty i sportu, zwłaszcza wymiana informacji dotyczących tych działań, współpraca między szkołami i młodzieżą na terenie Euroregionu, rozwiązywanie wspólnych problemów dotyczących ekologii i środowiska naturalnego³⁷.

2.2.6. Partnerstwo gmin z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją wraz z gminami powiązanymi funkcjonalnie

„Partnerstwo JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka oraz samorządów powiązanych z nimi funkcjonalnie”, stanowi niezinstytucjonalizowaną formę współpracy 6 jednostek samorządu terytorialnego i stowarzyszenia samorządowego³⁸. Zawiązały je gminy: Rajcza i Ujsoły, które zgodnie z SOR, KSRR 2030 oraz Strategią „Śląskie 2030” zidentyfikowane zostały jako OSI - obszary zagrożone trwałą marginalizacją, a także powiązane z nimi funkcjonalnie gminy: Milówka, Węgierska Górka, Radziechowy-Wieprz, Istebna oraz Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka. Wszystkie gminy tworzące Partnerstwo są jednocześnie członkami Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka. Jest to podstawowy obszar współpracy instytucjonalnej gmin tworzących Partnerstwo, uzupełniony wspólną realizacją pojedynczych projektów.

Pięć gmin Partnerstwa leży na terenie powiatu żywieckiego, gmina Istebna należy do obszaru administracyjnego powiatu cieszyńskiego. Wszystkie gminy wchodzące w skład partnerstwa mają status gmin wiejskich. Teren partnerstwa jest dobrze

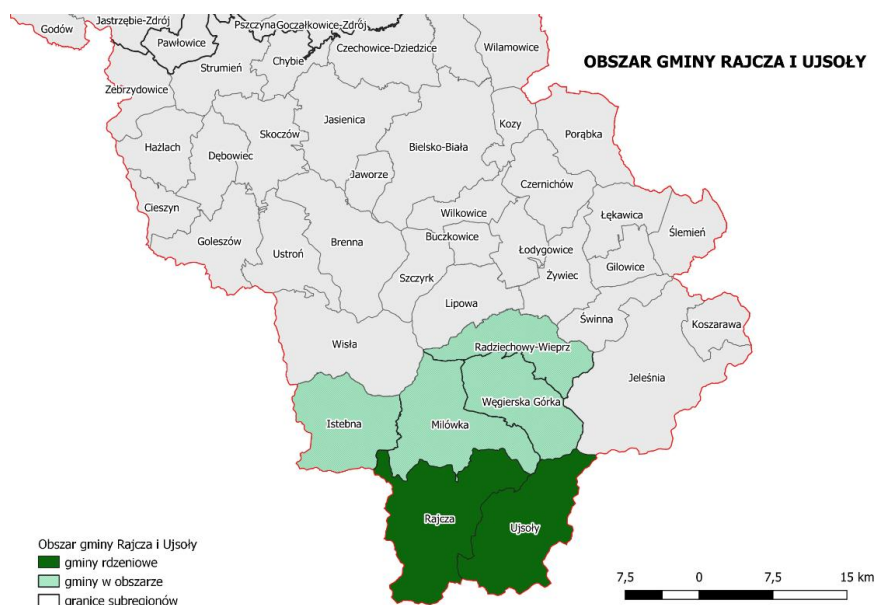
³⁶ <http://www.euroregion-beskidy.pl/>

³⁷ <http://www.olza.pl/>

³⁸ Na podstawie Listu intencyjnego w zakresie współpracy jednostek samorządu terytorialnego z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją oraz samorządów powiązanych funkcjonalnie z ww. jednostkami z terenu działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka (Subregion Południowy Województwa Śląskiego) celem uczestnictwa w projekcie doradczym pn. „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” (Załącznik nr 2 do Uchwały nr 32/X/2020 Zarządu Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Subregionu Południowego Województwa Śląskiego Aglomeracja Beskidzka z siedzibą w Bielsku-Białej z dnia 2 października 2020 r.), <https://bip.aglomeracjabeskidzka.eu/>

skomunikowany z obszarami zewnętrznymi zarówno siecią drogową (droga ekspresowa S1) oraz linią kolejową (nr 139 Katowice-Zwardoń). W klasyfikacji funkcjonalnej gmin Polski, trzy gminy (Milówka, Radziechowy-Wieprz, Rajcza) zaliczone zostały do gmin z rozwiniętą funkcją transportową, a trzy kolejne (Ujszoły, Węgierska Górka i Istebna) do gmin o rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (głównie turystycznych).

Rysunek 38 Partnerstwo JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na tle Aglomeracji Beskidzkiej.

Źródło: „Diagnoza obszaru Aglomeracji Beskidzkiej (subregionu południowego województwa śląskiego) w wymiarze społeczno-gospodarczym wraz z wypracowaniem wniosków diagnostycznych”, Bielsko-Biała, listopad 2021 r.

Charakter gmin – jako gmin wiejskich – w dużym stopniu determinuje rodzaje powiązań pomiędzy nimi. Na terenie Partnerstwa realizowane są przez mieszkańców przede wszystkim usługi podstawowe, choć nie zawsze na terenie gmin zamieszkania (co tworzy wewnętrzne powiązania funkcjonalne). Usługi wyższego rzędu realizowane są w przeważającej części poza obszarem Partnerstwa w głównych ośrodkach Aglomeracji Beskidzkiej: Bielsku-Białej, Żywcu i Cieszynie oraz w mniejszym stopniu w ośrodku wojewódzkim – Katowicach. Są to ośrodki o największej sile oddziaływania. Świadczy to o ograniczonej samowystarczalności obszaru i relatywnie dobrej dostępności wyłącznie dóbr i usług podstawowych. Ta dostępność dodatkowo ograniczana jest poprzez ukształtowanie terenu (teren górzysty), co powoduje trudności komunikacyjne w okresach gorszych warunków atmosferycznych, szczególnie zimą. **W zakresie powiązań gospodarczych** dominują powiązania z otoczeniem. Większość mieszkańców pracuje poza obszarem partnerstwa. Nie występują także silniejsze powiązania między podmiotami prowadzącymi

działalność na terenie Partnerstwa. Nie zidentyfikowano istotnych powiązań zarówno w ramach ciągów zaopatrzeniowych (dostawca-odbiorca), jak również klastrowania działalności gospodarczej (nieznaczne powiązania w zakresie przemysłu drzewnego i turystyki). Wyraźnie większa jest aktywność gospodarcza w gminach graniczących z Żywcem, co świadczy o rosnącym znaczeniu powiązań gospodarczych z tym miastem powiatowym.

W zakresie powiązań społecznych występują relatywnie duże powiązania na poziomie usług podstawowych (szkolnictwo podstawowe, podstawowa opieka społeczna, podstawowe usługi handlowe, kultura), a niewielkie (lub żadne) na poziomie usług wyższego rzędu. Istotnym spoiwem obszaru jest wspólnota kultury i tradycji (kultura pasterska i wołoska), co skutkuje współpracą organizacji społecznych. Obszar charakteryzują także stosunkowo silne więzi rodzinne. Część aktywności społecznej realizowana jest poza obszarem partnerstwa, głównie w miejscu pracy lub nauki (przede wszystkim na terenie Żywca).

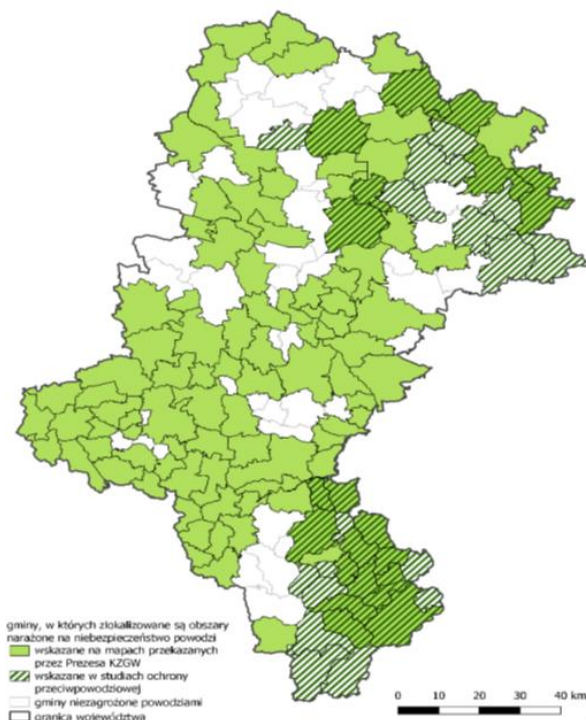
Powiązania środowiskowe Partnerstwa są stosunkowo istotne. Wynikają one przede wszystkim z podobnej charakterystyki – górskie gminy wiejskie. W tym zakresie obszar Partnerstwa jest stosunkowo jednorodny, co determinuje podobne walory i problemy środowiskowe. Obszar Partnerstwa jest obszarem leśno-rolniczym; grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmują przeważający obszar partnerstwa (55%), natomiast użytki rolne –około 25% powierzchni Partnerstwa. Pozostałe grunty (pod wodami, grunty zabudowane i zurbanizowane użytki ekologiczne, nieużytki rolne i inne tereny) zajmują łącznie poniżej 20 % powierzchni. Występuje gęsta sieć hydrologiczna, stanowiąca nie tylko atrakcję środowiskową, ale także zagrożenie powodziowe. Ukształtowanie terenu Partnerstwa jest zróżnicowane z przewagą terenów górskich, co wpływa na atrakcyjność (krajobrazową i turystyczną) obszaru i stanowi ważny potencjał rozwojowy dla turystyki i rekreacji. Bariera w tym zakresie może być natomiast surowszy górski klimat, który wpływa również niekorzystnie na produkcję w gospodarce rolnej (krótszy okres wegetacyjny roślin). Obszar partnerstwa jest stosunkowo dobrze nasłoneczniony; cechuje się także korzystną intensywnością i wielkością występowania prądów wiatru. Tereny zielone zajmują aż 55% powierzchni Partnerstwa. Znaczna część obszaru objęta jest formami ochrony przyrody (od 42% do 92% obszaru poszczególnych gmin).

2.2.7. Aglomeracja Beskidzka jako obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi obejmują tereny, które stosunkowo często ulegają podtopieniom. Zagrożenie powodziowe jest skutkiem wypadkowej intensywnych opadów i zwiększonego tempa spływu powierzchniowego. Nasilone tempo spływu powierzchniowego spowodowane jest zmianami użytkowania terenu - niekorzystnym wpływem zmniejszenia retencyjności obszaru Aglomeracji Beskidzkiej,

co z kolei jest związane z osłabieniem zdrowotności lasów górskich, wzrastającym zurbanizowaniem tych terenów i szybkim przyrostem powierzchni nawierzchni nieprzepuszczalnych (drogi, parkingi, dachy, podwórka, powierzchnie magazynowe i inne). Na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej znajdują się tereny zagrożenia powodzią, zarówno według map zagrożenia powodziowego, jak i map ryzyka powodziowego.

Rysunek 39 Gminy narażone na niebezpieczeństwo powodzi w województwie śląskim

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

Przyczyny zwiększonego tempa spływu powierzchniowego znacznie wykraczają poza obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Konieczne są działania mające na celu zwiększenie świadomości mieszkańców wobec zagrożeń naturalnych. Działania wspomagające zwiększenie retencji powinny być prowadzone w całym dorzeczu. Powinny być podejmowane realizacje zabezpieczeń przeciwpowodziowych na terenach zalewowych. Wyzwaniem dla terenów szczególnie narażonych na niebezpieczeństwo powodzi jest ograniczanie i racjonalizacja zabudowy na tych obszarach. Kolejny problem do rozwiązania to przywrócenie odpowiednich właściwości retencyjnych Jeziora Żywieckiego, stanowiącego ochronę przeciwpowodziową dla terenów wokół, jak i poniżej zbiornika. Obecna pojemność jest znacznie zmniejszona z uwagi na naniesione osady pochodzące z rzek spływających do niecki zbiornika. Stąd niezbędne jest przeprowadzenie kompleksowego odmulania Jeziora. Wśród działań ograniczających ryzyko powodzi należy także uwzględnić inwestycje w zakresie adaptacji do zmian klimatu, takie jak zielono-błękitna infrastruktura, z jednej

strony pozwalająca odpowiednio gospodarować wodami opadowymi, z drugiej natomiast przynosząca szereg korzyści społecznych, estetycznych, m. in. poprawiając mikroklimat przez niwelowanie zjawiska tzw. wysp ciepła.

2.3. Analiza SWOT

W Strategii „Śląskie 2030” określono główne potencjały i wyzwania obszaru Subregionu Południowego.

Tabela 25 Główne potencjały i wyzwania subregionu południowego wskazane w Strategii Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”

Główne potencjały	Główne wyzwania
➤ Położenie przygraniczne; rozwijająca się współpraca transgraniczna. ➤ Infrastruktura transportowa stwarzająca możliwości dostępu do nowych terenów inwestycyjnych. ➤ Wysoka atrakcyjność inwestycyjna. ➤ Silnie rozwijająca się nowoczesna gospodarka ośrodka aglomeracyjnego. ➤ Duży potencjał kulturowy i turystyczny. ➤ Występowanie obszarów o wysokich walorach środowiskowych i krajobrazowych. ➤ Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców.	➤ Rozwój współpracy na rzecz tworzenia atrakcyjnych produktów turystycznych. ➤ Rozwój i integracja wysokiej jakości infrastruktury turystycznej. ➤ Podniesienie jakości drogowych powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, w tym również dróg pieszych i rowerowych. ➤ Poprawa jakości środowiska, w szczególności powietrza i wód powierzchniowych. ➤ Poprawa bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy. ➤ Rozwój pasażerskiego transportu zbiorowego, w tym zintegrowanego systemu transportu, również na obszarze peryferyjnie położonych obszarów wiejskich.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z 19 października 2020 r.

Jednocześnie w Strategii „Śląskie 2030” określono prognozy i trendy kształtujące procesy rozwoju regionu, wśród których jako najistotniejsze z punktu widzenia Aglomeracji Beskidzkiej wskazać należy prognozy środowiskowe, gospodarcze i społeczne, takie jak:

- zmiany klimatyczne, których skutkiem będzie kurczenie się zasobów wody, w tym wody pitnej, o odpowiedniej jakości, zasobów surowców naturalnych i nośników energii, stwarzające zagrożenie w kontekście bezpieczeństwa i jakości życia oraz perspektyw rozwoju sektorów bazujących na tych zasobach, powstawanie „miejskich wysp ciepła” w miastach oraz utrudnienia w rolnictwie, poszukiwania nowych rozwiązań technologicznych mających na celu zmniejszenie zapotrzebowania na surowce i bardziej efektywne ich wykorzystanie oraz zwiększenie odzysku surowców wtórnych, w celu zachowania zasobów dla przyszłych pokoleń),
- urbanizacja, tworząca bodźce dla rozwoju gospodarczego, będzie zwiększać presję na środowisko przyrodnicze, zasoby pożywienia i wody,

- a niekontrolowana może powodować nadmierne koszty ekonomiczne i społeczne,
- ubożenie bioróżnorodności i georóżnorodności spowodowane zmianami klimatu, presją urbanizacyjną i nadmierną eksploatacją zasobów,
 - zwiększenie zachorowań na choroby spowodowane zanieczyszczeniem środowiska oraz występowaniem sytuacji epidemicznych,
 - postępowanie regresywnych tendencji demograficznych, na co składa się wydłużenie trwania życia, niski poziom dzietności, emigracja osób młodych, szybszy spadek liczby ludności na obszarach miejskich w porównaniu z obszarami wiejskimi; jeszcze szybsze tempo wzrostu odsetka ludzi w wieku podeszłym (80+),
 - zmiany na rynku pracy, będące następstwem restrukturyzacji gospodarki regionu, w szczególności w wyniku postępujących zmian w przemyśle wydobywczym i wiążący się z tym spadek zatrudnienia w górnictwie i w branżach okołogórnich, oraz zmiany na rynku pracy w wyniku zastępowania czynnika pracy ludzkiej rozwiązaniami z zakresu robotyzacji i automatyzacji,
 - czwarta rewolucja przemysłowa, czyli wprowadzenie technologii umożliwiających komunikację między maszynami, upowszechnienie cyfrowych procesów w zarządzaniu produktami i robotyzacją, rozwój nowoczesnych technologii teleinformatycznych,
 - niższy poziom pracochłonności nowoczesnych gospodarek (zmiana na rynku pracy – w tym poszerzenie zakresu tzw. pracy zdalnej/mobilnych stanowisk pracy, impuls dla rozwoju tzw. przemysłu czasu wolnego (turystyki, sportu, branży kulturalno-rozrywkowej) oraz związanych z nią przemysłów kreatywnych, a także wielu usług,
 - wzrost cen energii elektrycznej oraz regulacje dotyczące magazynowania gazu mogą zmniejszyć konkurencyjność branży energetycznej i sektorów energochłonnych w Polsce; upowszechnienie się innowacji w całej gospodarce będzie również oznaczało dodatkowy impuls do głębokiej przebudowy systemu energetycznego,
 - pogłębianie się ruchów migracyjnych – zwiększony napływ imigrantów spowodowany zmianami klimatycznymi i zaostrzeniem konfliktów zbrojnych na obrzeżach UE, narastająca migracja z krajów Europy Wschodniej,
 - nowe style życia, nowe wzorce konsumpcji i mobilności, rosnąca obecność technologii w życiu codziennym, również na skutek zagrożenia epidemicznego, poprawienie jakości i dostępu do usług oraz lepszego dopasowania opieki do zmieniających się trendów demograficznych.

Jako wypadkową przeprowadzonej diagnozy rozwojowej oraz uwarunkowań i prognoz przedstawionych powyżej zidentyfikowano następujące czynniki składające się na **analizę SWOT**.

Tabela 26 Analiza SWOT dla obszaru Aglomeracji Beskidzkiej

SIŁY	SŁABOŚCI
➤ Transgraniczne położenie oraz dostępność międzynarodowych szlaków komunikacyjnych (w tym sieci TEN-T). ➤ Rozwijająca się współpraca transgraniczna. ➤ Bliskość ważnych ośrodków miejskich o znaczeniu europejskim oraz Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. ➤ Rozbudowana sieć drogowa i kolejowa. ➤ Infrastruktura transportowa stwarzająca możliwości dostępu do nowych terenów inwestycyjnych. ➤ Opracowywanie Planu Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+. ➤ Planowana budowa transportowej infrastruktury węzłowej w Aglomeracji Beskidzkiej, ze szczególnym uwzględnieniem węzła przesiadkowego TEN-T w Bielsku-Białej. ➤ Silnie rozwijająca się nowoczesna gospodarka Bielska-Białej jako ośrodka rdzenia Aglomeracji Beskidzkiej. ➤ Wysoki poziom przedsiębiorczości. ➤ Wysoka atrakcyjność inwestycyjna. ➤ Wysoka pozycja i potencjał gospodarczy. ➤ Istniejące strefy rozwoju działalności gospodarczej. ➤ Rozwijający się sektor przemysłów kreatywnych. ➤ Atrakcyjne położenie w obszarze Beskidów oraz bogate zasoby przyrodniczo-krajobrazowe, a także zróżnicowane dziedzictwo kulturowe, sprzyjające rozwojowi różnych form turystyki i wypoczynku. ➤ Wzrastające znaczenie Bielska-Białej i Cieszyna na kulturalnej mapie Polski dzięki znanym imprezom kulturalnym (film, muzyka jazzowa, muzyka klasyczna). ➤ Silna identyfikacja lokalnej tożsamości wśród społeczności Aglomeracji Beskidzkiej oraz dbałość o przekazywanie tradycji i ochronę dziedzictwa kulturowego czy historycznego.	➤ Negatywne zjawiska demograficzne, w tym przede wszystkim starzenie się społeczeństwa. ➤ Procesy suburbanizacji oraz szybki spadek liczby ludności na obszarach miejskich Aglomeracji Beskidzkiej. ➤ Wysokie uzależnienie lokalnego rynku pracy od przemysłu samochodowego. ➤ Przemysł energetyczny oparty na źródłach konwencjonalnych. ➤ Niezadawalający stan infrastruktury kolejowej oraz lokalnej infrastruktury drogowej. ➤ Bardzo duże obciążenie infrastruktury drogowej w punktach kluczowych Aglomeracji Beskidzkiej. Brak części obwodnic odciążających ruch w centrach miast (śródmiejska północna obwodnica Bielska-Białej, obwodnica północno-wschodnia Czechowic-Dziedzic, obwodnica Żywca) oraz zły stan obwodnicy wschodniej Cieszyna (ul. Bielskiej wyprowadzającej ruch z centrum miasta i łączącej je ze strefą przemysłową w Golezszowie oraz z S52). ➤ Utrudniony dojazd i komunikacja do miejscowości turystycznych – brak alternatywnych możliwości dojazdu (np. do Brennej czy Szczyrku). ➤ Niski poziom dostępności transportu zbiorowego poza obszarami miejskimi Aglomeracji Beskidzkiej. ➤ Brak integracji transportu publicznego oraz infrastruktury węzłowej, przesiadkowej. ➤ Niewielki udział transportu zeroemisyjnego. ➤ Słabo rozwinięta infrastruktura rowerowa oraz brak jej zintegrowania. ➤ Słaba korelacja pomiędzy kierunkami kształcenia a potrzebami pracodawców oraz niedoinwestowana infrastruktura edukacyjna. ➤ Słabo rozwinięte szkolnictwo wyższe przy silnej konkurencji nieodległych ośrodków akademickich.

➤ Infrastruktura turystyczna i sportowa. ➤ Rozwój edukacji ekologicznej, w tym ośrodków edukacyjnych. ➤ Rozwinięta sieć szlaków turystycznych, w szczególności górskich szlaków pieszych. ➤ Zasoby leśne i wodne obejmujące znaczny obszar Aglomeracji Beskidzkiej. ➤ Istniejące wyspecjalizowane ośrodki leczenia uzdrowiskowego oraz perspektywa rozwoju w tym zakresie. ➤ Współpraca między samorządami. ➤ Funkcjonujące klastry energii. ➤ Duży potencjał lokalnych organizacji pozarządowych. ➤ Wysokie wskaźniki rozwojowe w skali regionalnej. ➤ Relatywnie niski poziom bezrobocia. ➤ Wysoka jakość kształcenia na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym w skali regionalnej.	➤ Zła jakość powietrza atmosferycznego, wynikająca z wysokiego poziomu niskiej emisji, znacząca emisja dwutlenku węgla. ➤ Występowanie obszarów o podwyższonych wskaźnikach emisji hałasu przemysłowego i komunikacyjnego. ➤ System gospodarki odpadami, nieuwzględniający podejścia do gospodarki o obiegu zamkniętym. ➤ Występowanie obszarów o dużym zagrożeniu powodziowym oraz braku w infrastrukturze przeciwpowodziowej. ➤ Brak systemowych wspólnych działań związanych z dostosowaniem do zmian klimatu. ➤ Nierównomierne skanalizowanie i zwodociągowanie gmin Aglomeracji Beskidzkiej. ➤ Niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii. ➤ Zły stan zdrowotny mieszkańców spowodowany m. in. jakością powietrza i słabo rozwinięty system profilaktyki zdrowotnej. ➤ Niewystarczająca dostępność obiektów, przestrzeni publicznych, czy atrakcji turystycznych i przyrodniczo-krajobrazowych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych ze szczególnymi potrzebami. ➤ Niewystarczająca polityka senioralna (w tym opieka geriatryczna, aktywizacja społeczna, infrastruktura dostosowana do potrzeb). ➤ Lokalne deficyty w zakresie infrastruktury turystycznej oraz bazy gastronomicznej i hotelowej. ➤ Zły stan większości górskich szlaków turystycznych. ➤ Deficyt pracowników o określonych kwalifikacjach zawodowych, związanych z sektorami: turystyki, medycyny, przemysłu, nowych technologii. ➤ Niewystarczająca liczba wspólnych – zintegrowanych inicjatyw rozwojowych oddziałujących na obszar całej Aglomeracji Beskidzkiej. ➤ Niewykorzystany potencjał turystyczny i gospodarczy jezior kaskady Soły (Żywieckiego, Międzybrodzkiego i Czanieckiego) oraz Jeziora Goczałkowickiego.
---	---

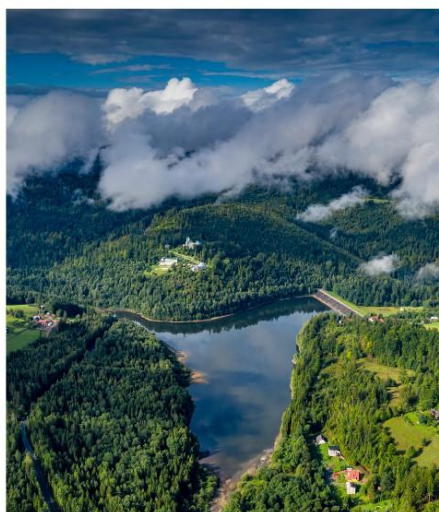
**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

	➤ Trudności we współpracy administracji samorządowej z podmiotami administracji rządowej: PGW Wody Polskie, Lasy Państwowe. ➤ Niskie pokrycie planami zagospodarowania przestrzennego w części gmin Aglomeracji Beskidzkiej. ➤ Rozproszona zabudowa powodująca obciążenie przestrzeni oraz środowiska przyrodniczego, zwiększająca koszty działalności komunalnej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
➤ Korzystna sytuacja na rynku pracy. ➤ Odpowiedzialnie prowadzona polityka migracyjna. ➤ Czwarta rewolucja przemysłowa, w tym rozwój nowoczesnych technologii teleinformatycznych, rozwój e-usług. ➤ Stabilizacja i przywracanie roli średnich miast jako ważnych centrów aktywności społecznej i gospodarczej w systemie osadniczym. ➤ Udział Aglomeracji Beskidzkiej (podregionu bielskiego) w Sprawiedliwej Transformacji. ➤ Nowa perspektywa finansowa budżetu UE na lata 2021-2027, w tym kontynuacja instrumentu ZIT czy udział w programach transgranicznych. ➤ Efektywne wykorzystanie funduszy unijnych, z uwzględnieniem środków na łagodzenie skutków transformacji gospodarki i rozwój zielonej gospodarki. ➤ Wzrost znaczenia transportu publicznego (w tym nisko- i zeroemisyjnego) i mobilności, integracji transportu. ➤ Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko m.in. poprzez wspieranie rozwiązań ograniczających emisję zanieczyszczeń i hałasu. ➤ Realizacja rządowych inwestycji transportowych na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, tj. budowa drogi ekspresowej S1 na odcinkach: Przybędza – Milówka oraz Bielsko-Biała Suchy Potok – Mysłowice Kosztowy, budowa drogi ekspresowej S52 na odcinku Bielsko-Biała Suchy Potok – Głogoczów, planowana modernizacja linii kolejowej nr 139, linii kolejowej nr 190 na odcinku Bielsko-Biała – Skoczów oraz linii kolejowej nr 97 na odcinku Żywiec – Sucha	➤ Negatywne zjawiska demograficzne, w tym przede wszystkim starzenie się społeczeństwa. ➤ Nasilenie zjawisk kryzysowych w otoczeniu społeczno-gospodarczym, takich jak zagrożenia epidemiczne, wojna w Ukrainie oraz inne potencjalne konflikty zbrojne w Europie czy zaburzenia rynkowe w związku z globalizacją światowych gospodarek. ➤ Niewystarczająca koordynacja działań związanych z reagowaniem na sytuacje kryzysowe, w tym dotyczące zagrożenia epidemicznego i zagrożeń związanych ze zmianami klimatu. ➤ Brak systemowych rozwiązań z zakresu kształcenia zawodowego, odpowiadających potrzebom dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. ➤ Nasilające się efekty zmian klimatycznych, rosnąca ilość klęsk żywiołowych (powodzie, gradobicia, trąby powietrzne, upały, susze i pożary). ➤ Pogłębianie się deficytu zasobów wodnych w związku ze zmianami klimatycznymi oraz wzrostem zapotrzebowania na wodę. ➤ Wymieranie gatunków, zanikanie siedlisk przyrodniczych oraz ograniczanie różnorodności korytarzy ekologicznych i różnorodności biologicznej, w tym także w wyniku presji inwazyjnych gatunków obcych. ➤ Niewydolny system planowania przestrzennego, prowadzący do chaotycznej i niespójnej polityki przestrzennej w skali kraju. ➤ Presja inwestycyjna na tereny cenne dla ochrony bioróżnorodności. ➤ Wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne, nasilenie zagrożeń

Beskidzka, połączenie z Centralnym Portem Komunikacyjnym. ➤ Wzrost znaczenia infrastruktury rowerowej w województwie śląskim. ➤ Istniejąca infrastruktura rowerowa w województwie małopolskim (VeloMałopolska), dająca możliwość tworzenia atrakcyjnych długodystansowych tras o znaczeniu ponadregionalnym. ➤ Rosnąca świadomość ekologiczna ośrodków decyzyjnych oraz zwiększenie liczby programów i inicjatyw poprawiających jakość poszczególnych komponentów środowiska. ➤ Poprawa infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo publiczne. Nacisk na poprawę jakości przestrzeni publicznych. ➤ Możliwości współpracy z regionami w układzie transgranicznym, ponadregionalnym i regionalnym. ➤ Przyspieszenie zmian w obszarze zarządzania pracą, edukacji, gospodarki na skutek pandemii COVID-19.	epidemiologicznych przy jednoczesnym braku specjalistów w niektórych dziedzinach ochrony zdrowia. ➤ Brak systemowych rozwiązań dotyczących asysty i opieki dla osób starszych. ➤ Niewystarczające rozwiązania wspierające integrację i aktywność społeczną osób doświadczających lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. ➤ Migracja zawodowa wykwalifikowanych pracowników za granicę, w szczególności na terenach przygranicznych. ➤ Dynamicznie wzrastające koszty prowadzenia działalności gospodarczej.
---	---

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)

3. Wizja i misja, strategiczne i operacyjne cele rozwojowe Aglomeracji Beskidzkiej oraz kierunki działań realizowanych w ramach instrumentów terytorialnych i przedsięwzięć strategicznych

3.1. Główne wyzwania rozwojowe

Na podstawie powyższej analizy można dokonać identyfikacji głównych wyzwań rozwojowych Aglomeracji Beskidzkiej:

Tabela 27 Główne wyzwania rozwojowe Aglomeracji Beskidzkiej

OBSZAR	WYZWANIA
➤ TRANSPORT I MOBILNOŚĆ	➤ Rozwijanie powiązań transportowych subregionalnych, na poziomie regionalnym, krajowym i transgranicznym poprzez podniesienie jakości drogowych i kolejowych powiązań wewnętrznych i zewnętrznych oraz poprawę dostępności do sieci TEN-T, terenów inwestycyjnych, centrów logistycznych i węzłów przesiadkowych. ➤ Przewycięzenie niskiej dostępności transportowej obszarów górskich. ➤ Zwiększenie znaczenia transportu zbiorowego, w tym poprzez wymianę taboru na zeroemisyjny/ niskoemisyjny oraz stworzenie odpowiedniego zaplecza technicznego. ➤ Rozwój cyfryzacji transportu. ➤ Odciążenie centrów ośrodków miejskich poprzez rozwój zrównoważonej mobilności oraz budowę niezbędnych obwodnic. ➤ Poprawa dostępności komunikacyjnej miejscowości turystycznych, ze szczególnym uwzględnieniem gmin wskazanych w KSRR 2030 jako obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją (Rajcza, Ujsoty). ➤ Integracja transportu publicznego, również z transportem kolejowym, w tym poprzez stworzenie infrastruktury węzłów przesiadkowych.

	➤ Stworzenie zintegrowanej sieci tras rowerowych o znaczeniu zarówno turystycznym, jak i komunikacyjnym. ➤ Opracowanie i wdrożenie Planu Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+.
➤ TURYSTYKA/ KULTURA	➤ Rozwój infrastruktury turystycznej uwzględniającej wydłużenie sezonu turystycznego w kontekście zmian klimatycznych. ➤ Integracja działań związanych z tworzeniem nowych i rozwojem istniejących zasobów turystycznych i kulturowych w oparciu o endogeniczne potencjały i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe. ➤ Stworzenie zintegrowanej sieci tras rowerowych o znaczeniu zarówno turystycznym, jak i komunikacyjnym, wraz z miejscami obsługi rowerzystów. ➤ Rozwój ekoturystyki z wykorzystaniem infrastruktury edukacyjnej oraz w oparciu o istniejące ośrodki edukacji ekologicznej. ➤ Pełne wykorzystanie potencjału przyrodniczo-krajobrazowego i kulturalnego poprzez poprawę stanu szlaków turystycznych wraz z małą infrastrukturą. ➤ Poprawa dostępności atrakcji turystycznych i przyrodniczo-krajobrazowych dla osób ze szczególnymi potrzebami. ➤ Stworzenie jednolitego systemu informacji turystycznej oraz integracja oferty turystycznej. ➤ Dywersyfikacja działalności branży turystycznej w kontekście zmian społeczno-gospodarczych oraz klimatycznych.
➤ OCHRONA ŚRODOWISKA	➤ Poprawa jakości powietrza poprzez likwidację niskiej emisji dla poprawy jakości życia mieszkańców i wizerunku Aglomeracji Beskidzkiej jako atrakcji turystycznej. ➤ Łagodzenie skutków zmian klimatycznych, ze szczególnym uwzględnieniem ponadnormatywnego zagrożenia powodziowego oraz likwidacji miejskich wysp ciepła. ➤ Wzmocnienie różnorodności biologicznej oraz zwiększenie świadomości mieszkańców i turystów w zakresie jej znaczenia dla jakości życia. ➤ Integracja działań w zakresie edukacji ekologicznej oraz rozwój ekoturystyki

	w oparciu o istniejące ośrodki edukacji ekologicznej. ➤ Uzupełnienie braków infrastrukturalnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, w tym infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo dostaw wody w warunkach suszy hydrologicznej, z uwzględnieniem postępującej migracji z terenów miejskich na tereny wiejskie. ➤ Stworzenie zintegrowanego systemu gospodarki obiegu zamkniętego.
➤ TRANSFORMACJA GOSPODARCZA/ ROZWÓJ ZIELONEJ GOSPODARKI	➤ Rozwój współpracy klastrowej w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej oraz wykorzystywania odnawialnych źródeł dla celów pozyskiwania energii elektrycznej i ciepłej. ➤ Wykorzystanie endogenicznych potencjałów Aglomeracji Beskidzkiej dla rozwoju gospodarczego, w tym poprzez rozwój gospodarczy, rozwój zeroemisyjnego transportu obszaru wokół Jezior: Żywieckiego i Międzybrodzkiego. ➤ Zniwelowanie skutków działalności przemysłowej oraz rekultywacja i renaturyzacja terenów. ➤ Dostosowanie kształcenia zawodowego do dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. Stworzenie atrakcyjnej oferty szkolnictwa zawodowego w kontekście transformacji w kierunku zielonej i cyfrowej gospodarki we współpracy z pracodawcami. ➤ Przeciwdziałanie społecznym skutkom transformacji, ze szczególnym uwzględnieniem gmin w transformacji górniczej.
➤ ZARZĄDZANIE ROZWOJEM SUBREGIONU	➤ Integracja działań rozwojowych, w tym inicjowanie inwestycji oddziałujących na cały obszar Aglomeracji Beskidzkiej. ➤ Rozwijanie działań związanych ze zrównoważoną mobilnością i integracją transportu. ➤ Wzmocnienie roli Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka jako instytucjonalnej formy zarządzania rozwojem subregionu/ obszaru funkcjonalnego, w tym poprzez pełnienie funkcji Związku ZIT. ➤ Podniesienie atrakcyjności urzędów powiatowych/ gminnych jako miejsca pracy wraz z systemowym podnoszeniem

	kompetencji kadr administracji samorządowej. ➤ Stworzenie zintegrowanego systemu planowania przestrzennego. ➤ Stworzenie platformy współpracy transgranicznej (Kraj Żyliński, Kraj Morawsko-Śląski) oraz ponadregionalnej (przywrócenie współpracy na obszarze byłego województwa bielskiego). ➤ Wspieranie wewnętrznych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją oraz innych obszarów dotkniętych problemami rozwojowymi. Bieżąca identyfikacja obszarów problemowych. ➤ Realizacja, monitoring, ewaluacja niniejszej strategii. ➤ Opracowanie strategii rozwoju ponadlokalnego (poprzez ewoluowanie niniejszej strategii).
--	---

Źródło: opracowanie własne

Pomimo pewnych dysproporcji rozwojowych, przede wszystkim pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi oraz obszarem północy i południa subregionu (samorządy tworzące Aglomerację Beskidzką są zróżnicowane, jeżeli chodzi o wielkość, potencjał demograficzny, gospodarczy oraz zamożność), istnieją kluczowe kierunki współpracy, akceptowane i podzielane przez wszystkie samorządy. Część z nich realizowana była także w ramach poprzednich instrumentów terytorialnych polityki spójności UE³⁹. To kluczowe kierunki współpracy dedykowane instrumentom terytorialnym takim jak ZIT, bądź integralnym projektom strategicznym i komplementarnym:

- integracja działań z zakresu transportu publicznego i zrównoważonej mobilności, z wykorzystaniem potencjału Bielska-Białej jako miasta-rdzenia oraz potencjału pozostałych ośrodków wzrostu (Cieszyn, Żywiec, Czechowice-Dziedzice, Skoczów),
- integracja działań związanych z poprawą jakości powietrza w oparciu o współpracę w ramach klastrów energii oraz ponad tą współpracą,
- integracja działań związanych z rozwojem turystyki w oparciu o endogeniczne potencjały i różnorodne dziedzictwo kulturowe,
- integracja działań związanych z transformacją gospodarczą, transformacją w kierunku zielonej, inteligentnej i cyfrowej gospodarki,
- integracja działań związanych z zarządzaniem rozwojem subregionu jako obszaru funkcjonalnego.

³⁹ Regionalne Inwestycje Terytorialne Subregionu Południowego Województwa Śląskiego w ramach RPO WSL 2014-2020 oraz Program Rozwoju Subregionów w ramach RPO WSL 2007-2013.

3.2. Misja, wizja i cele strategiczne

3.2.1. Misja i wizja rozwoju w kontekście realizacji ZIT i integralnych projektów strategicznych Aglomeracji Beskidzkiej

W kontekście diagnozy społeczno-gospodarczej i przestrzennej, analizy potencjałów i potrzeb, uwarunkowań związanych z obszarami strategicznej interwencji oraz powyższych wyzwań, a także po analizie lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych, nadrzędnym celem dla osiągnięcia wizji rozwoju – **misją** – realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 będzie:

MISJA ROZWOJU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ W OPARCIU O ZIT
Zrównoważony rozwój gospodarczy oraz sprawiedliwa i zielona transformacja Aglomeracji Beskidzkiej w oparciu o naturalne potencjały, ugruntowane specjalizacje, zintegrowane zarządzanie i współpracę.

Tak sformułowana misja przyczyni się do osiągnięcia wizji, a następnie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań:

Rysunek 40 Proces kształtowania kierunków działania w ramach niniejszej strategii

Źródło: opracowanie własne

Wizja rozwoju Aglomeracji Beskidzkiej, bazując na współpracy samorządów, integracji inwestycyjnej instrumentu ZIT ma charakter operacyjny i jest związana z osiągnięciem pożądanej zmiany w określonym horyzoncie czasowym. Wizja rozwojowa Aglomeracji Beskidzkiej musi opierać się na wykorzystaniu endogenicznych potencjałów, przewag konkurencyjnych przy jednoczesnym rozwiązywaniu kluczowych problemów, związanych z jakością powietrza oraz integralnością i dostępnością transportu publicznego, uwzględniając możliwości wsparcia w ramach ZIT i strategicznych działań komplementarnych.

WIZJA ROZWOJU AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ W OPARCIU O ZIT

Aglomeracja Beskidzka obszarem aktywnym gospodarczo, zasobnym w zieloną energię, dobrze skomunikowanym, wykorzystującym swoje naturalne walory przyrodniczo-krajobrazowe i zróżnicowane dziedzictwo kulturowe w sposób zrównoważony, tworząc w oparciu o szeroką współpracę ugruntowany potencjał turystyczny i społeczno-gospodarczy.

3.2.2. Cele strategiczne

Misja oraz wizja rozwoju Aglomeracji Beskidzkiej w oparciu o ZIT i inne instrumenty terytorialne będą realizowane poprzez strategiczne cele rozwojowe, które z jednej strony ukierunkowane są na wykorzystanie wspólnych potencjałów i zasobów w kontekście zintegrowanego charakteru docelowych przedsięwzięć, z drugiej zgodne są z obszarami wsparcia dedykowanymi instrumentowi ZIT oraz projektem strategicznym w ramach polityki spójności UE na lata 2021-2027.

Rysunek 41 Cele strategiczne

	Cel 1:	Sprawiedliwa i zielona transformacja gospodarcza Aglomeracji Beskidzkiej
	Cel 2:	Zmniejszenie emisyjności oraz integracja transportu i mobilności Aglomeracji Beskidzkiej
	Cel 3:	Podniesienie jakości środowiska naturalnego Aglomeracji Beskidzkiej
	Cel 4:	Rozwój turystycznego i kulturowego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej
	Cel 5:	Sprawne zarządzanie procesami rozwojowymi Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: opracowanie własne

3.3. Cele operacyjne i kierunki działania

3.3.1. Cel strategiczny 1: Sprawiedliwa i zielona transformacja gospodarcza Aglomeracji Beskidzkiej

W ramach zdefiniowanych celów strategicznych dla każdego z nich przyporządkowano cele operacyjne i kierunki działań.

Cel strategiczny 1: Sprawiedliwa i zielona transformacja gospodarcza Aglomeracji Beskidzkiej

Cel operacyjny 1.1: Rozwój energii odnawialnej w kontekście zielonej transformacji Aglomeracji Beskidzkiej

Kierunki działań:

- Inwestycje w instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii, w tym wraz z magazynowaniem energii dostosowanym do potrzeb instalacji;
- Inwestycje w magazyny energii w formie rozbudowy istniejących instalacji;
- Rozwój energetyki rozproszonej i prosumenckiej;
- Rozwijanie współpracy klastrowej w zakresie produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE.

Cel operacyjny 1.2: Przywracanie terenom przemysłowym wartości gospodarczych, środowiskowych, społecznych, edukacyjnych lub przyrodniczych.

Kierunki działań:

- Rekultywacja terenów oraz zagospodarowanie zdewastowanych obiektów przemysłowych na cele gospodarcze, środowiskowe, społeczne i edukacyjne.
- Renaturyzacja terenów przemysłowych wraz z podniesieniem poziomu różnorodności biologicznej, z uwzględnieniem gospodarowania wodami zanieczyszczonymi eksploatacją przemysłową

Cel operacyjny 1.3: Wykorzystanie endogenicznego i przedsiębiorczego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej jako podregionu w transformacji górniczej oraz wspieranie zielonej i sprawiedliwej transformacji w kierunku inteligentnych, cyfrowych i kreatywnych branż, a także zrównoważonej mobilności.

Kierunki działań:

- Gospodarcza transformacja obszaru wokół Jeziora Żywieckiego i Międzybrodzkiego z wykorzystaniem potencjału dla zrównoważonej zeroemisyjnej mobilności.
- Kompleksowe wpieranie transformacji gospodarczej, społecznej i środowiskowej podregionu bielskiego w kierunku gospodarki niskoemisyjnej

opartej na zielonych, inteligentnych, cyfrowych i kreatywnych branżach osadzonych w przedsiębiorczym potencjale podregionu.

Cel operacyjny 1.4: Dostosowanie kształcenia zawodowego do wymagań rozwojowych sprawiedliwej transformacji, w tym zielonej i cyfrowej gospodarki.

Kierunki działań:

- Podniesienie jakości kształcenia zawodowego poprzez dostosowanie oferty edukacyjnej do potencjału i potrzeb branż rozwojowych, w szczególności związanych z zieloną, inteligentną i cyfrową gospodarką (wynikających z Regionalnej Strategii Innowacji oraz Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2019-2030).
- Wspieranie doradztwa edukacyjno-zawodowego.
- Rozwój współpracy przedsiębiorstw z placówkami kształcenia zawodowego, w szczególności w zakresie kształcenia dualnego.
- Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego w celu dostosowania do aktualnych potrzeb rynku pracy, wyzwań w zakresie transformacji cyfrowej i transformacji w kierunku zielonej gospodarki oraz inteligentnych i technologicznych specjalizacji regionu.

Rysunek 42 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 1: Sprawiedliwa i zielona transformacja gospodarcza Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: opracowanie własne

3.3.2. Cel strategiczny 2: Zmniejszenie emisyjności oraz integracja transportu i mobilności Aglomeracji Beskidzkiej

Cel strategiczny 2: Zmniejszenie emisyjności oraz integracja transportu i mobilności Aglomeracji Beskidzkiej

Cel operacyjny 2.1: Zmniejszenie emisyjności transportu publicznego w Aglomeracji Beskidzkiej.

Kierunki działań:

- Inwestycje w zero- i niskoemisyjny tabor wraz z niezbędną infrastrukturą obsługi i tankowania/ ładowania.

Cel operacyjny 2.2: Rozwój infrastruktury multimodalnego transportu publicznego

Kierunki działań:

- Inwestycje w integracyjne węzły przesiadkowe wraz z niezbędną infrastrukturą;
- Budowa infrastruktury park&ride;
- Inwestycje w infrastrukturę zrównoważonego systemu mobilności wynikające z Planu Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+;
- Inwestycje w cyfrowe rozwiązania integrujące usługi transportu publicznego (np. wspólny bilet, aplikacje mobilne, system dynamicznej informacji pasażerskiej - SDIP).
- Inwestycje w inteligentne systemy transportowe (ITS).

Cel operacyjny 2.3: Ograniczenie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach Aglomeracji Beskidzkiej.

Kierunki działań:

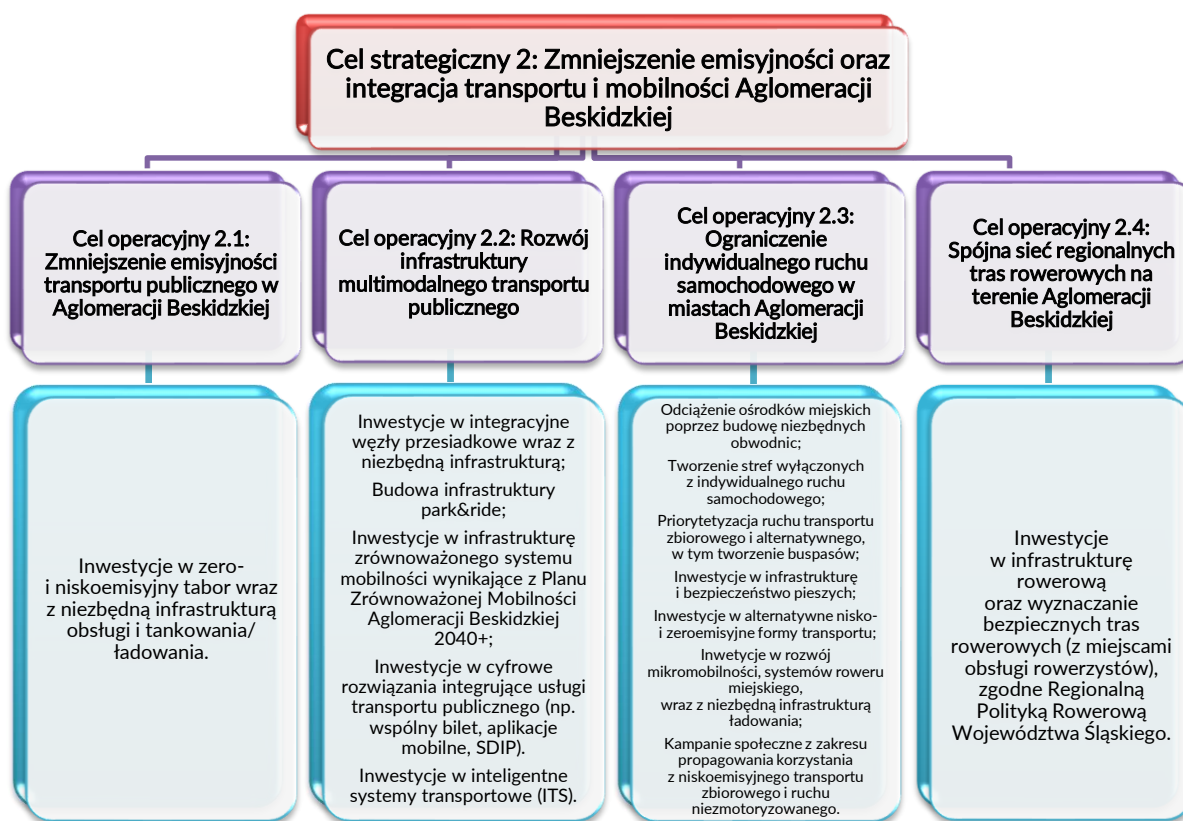
- Odciążenie ośrodków miejskich poprzez budowę niezbędnych obwodnic;
- Tworzenie stref wyłączonych z indywidualnego ruchu samochodowego;
- Priorytetyzacja ruchu transportu zbiorowego i alternatywnego, w tym tworzenie buspasów;
- Inwestycje w infrastrukturę i bezpieczeństwo pieszych;
- Inwestycje w alternatywne nisko- i zeroemisyjne formy transportu;
- Inwestycje w rozwój mikromobilności, systemów roweru miejskiego, wraz z niezbędną infrastrukturą ładowania;
- Kampanie społeczne z zakresu propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego i ruchu niezmotoryzowanego.

Cel operacyjny 2.4: Spójna sieć regionalnych tras rowerowych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej.

Kierunki działań:

- Inwestycje w infrastrukturę rowerową oraz wyznaczanie bezpiecznych tras rowerowych (z miejscami obsługi rowerzystów), zgodne Regionalną Polityką Rowerową Województwa Śląskiego.

Rysunek 43 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 2: Zmniejszenie emisyjności oraz integracja transportu i mobilności Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: opracowanie własne

3.3.3. Cel strategiczny 3: Podniesienie jakości środowiska naturalnego Aglomeracji Beskidzkiej

Cel strategiczny 3: Podniesienie jakości środowiska naturalnego Aglomeracji Beskidzkiej

Cel operacyjny 3.1: Zwiększona efektywność energetyczna Aglomeracji Beskidzkiej, w tym dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE).

Kierunki działań:

- Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej;
- Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków mieszkalnych;
- Inwestycje w efektywne energetycznie oświetlenie przestrzeni publicznej;
- Podnoszenie świadomości mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE.

Cel operacyjny 3.2: Łagodzenie efektów zmian klimatu oraz wzmocnienie potencjału służb ratowniczych.

Kierunki działań:

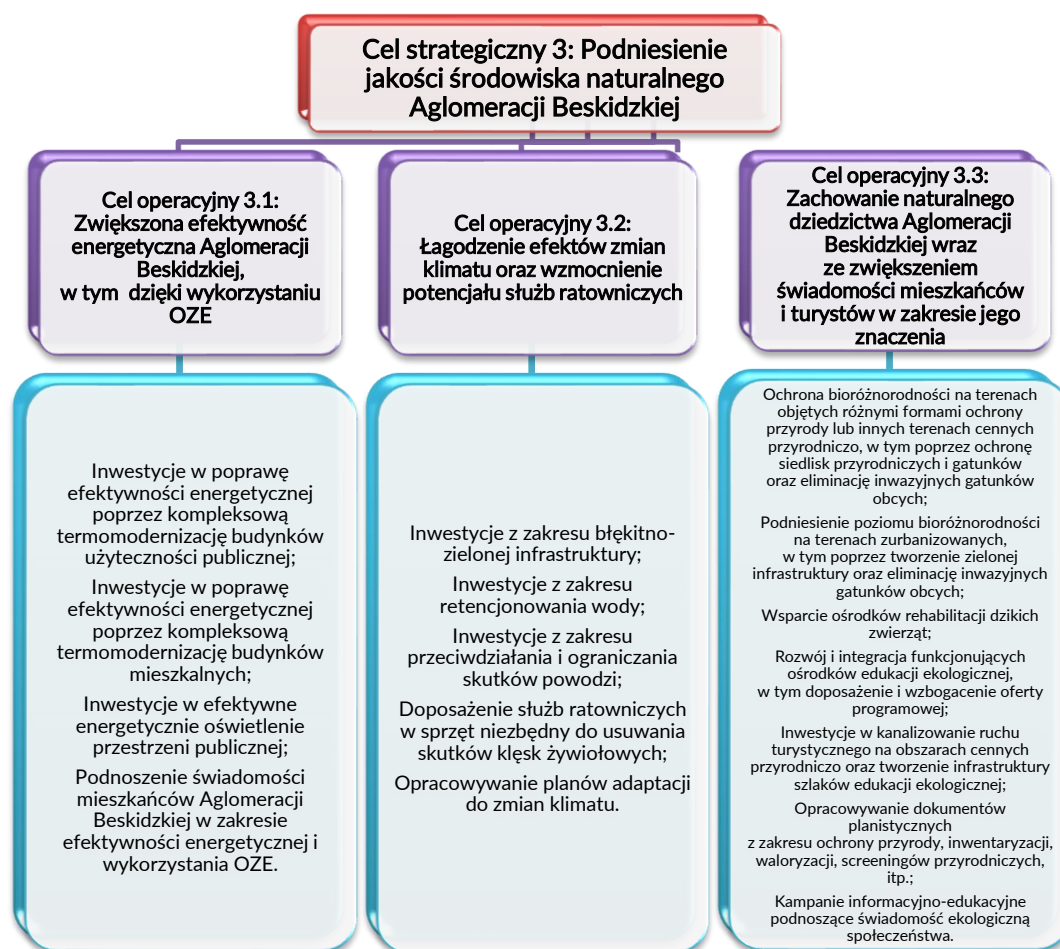
- Inwestycje z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury;
- Inwestycje z zakresu retencjonowania wody;
- Inwestycje z zakresu przeciwdziałania i ograniczania skutków powodzi;
- Doposażenie służb ratowniczych w sprzęt niezbędny do usuwania skutków klęsk żywiołowych;
- Opracowywanie planów adaptacji do zmian klimatu.

Cel operacyjny 3.3: Zachowanie naturalnego dziedzictwa Aglomeracji Beskidzkiej wraz ze zwiększeniem świadomości mieszkańców i turystów w zakresie jego znaczenia.

Kierunki działań:

- Ochrona bioróżnorodności na terenach objętych różnymi formami ochrony przyrody lub innych terenach cennych przyrodniczo, w tym poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz eliminację inwazyjnych gatunków obcych;
- Podniesienie poziomu bioróżnorodności na terenach zurbanizowanych, w tym poprzez tworzenie zielonej infrastruktury oraz eliminację inwazyjnych gatunków obcych;
- Wsparcie ośrodków rehabilitacji dzikich zwierząt (w kontekście zwiększającej się presji urbanizacyjnej i pełnienia ich ważnej funkcji w przywracaniu bioróżnorodności oraz funkcji edukacyjnej),
- Rozwój i integracja funkcjonujących ośrodków edukacji ekologicznej, w tym doposażenie i wzbogacenie oferty programowej;
- Inwestycje w kanalizowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo oraz tworzenie infrastruktury szlaków edukacji ekologicznej;
- Opracowywanie dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody, inwentaryzacji, waloryzacji, screeningów przyrodniczych, itp.;
- Kampanie informacyjno-edukacyjne podnoszące świadomość ekologiczną społeczeństwa.

Rysunek 44 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 3: Podniesienie jakości środowiska naturalnego Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: opracowanie własne

3.3.4. Cel strategiczny 4: Rozwój turystycznego i kulturowego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej

Cel strategiczny 4: Rozwój turystycznego i kulturowego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej

Cel operacyjny 4.1: Wykorzystanie potencjału przyrodniczo-krajobrazowego i dziedzictwa kulturowego w kierunku tworzenia nowych i wzmocnienia istniejących ponadlokalnych produktów turystycznych Aglomeracji Beskidzkiej.

Kierunki działań:

- Rozwój ponadlokalnych instytucji kultury i marek turystycznych;
- Inwestycje w ośrodki edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego animujące rozwój lokalnego kapitału społecznego;

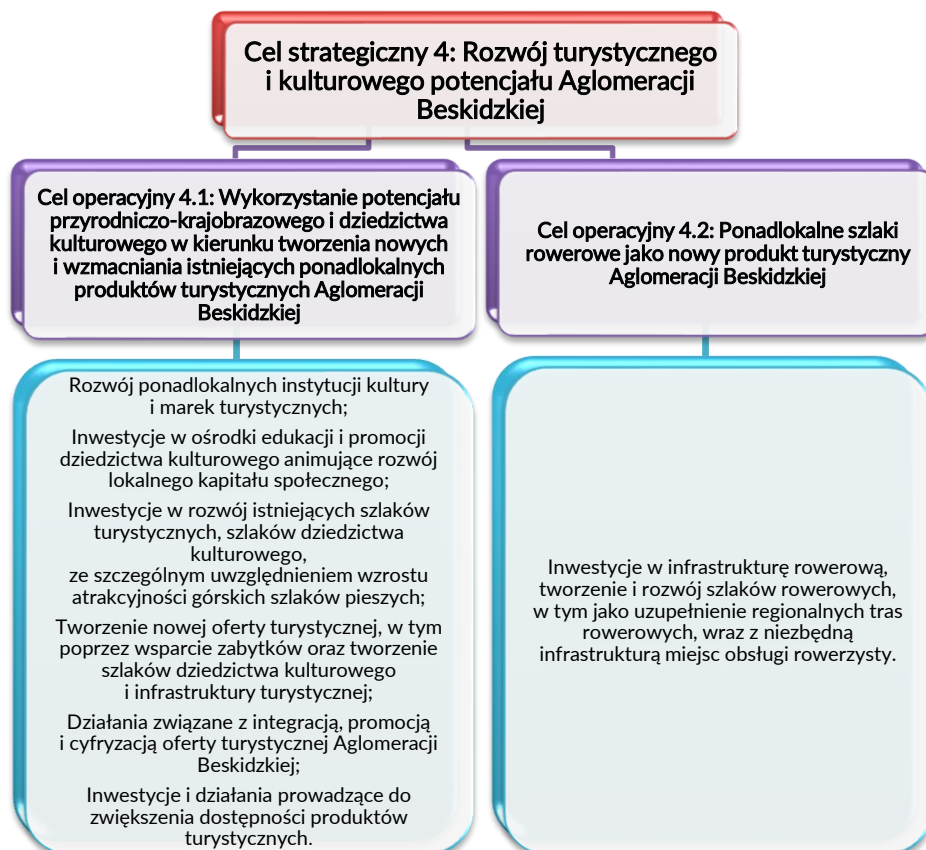
- Inwestycje w rozwój istniejących szlaków turystycznych, szlaków dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem wzrostu atrakcyjności górskich szlaków pieszych;
- Tworzenie nowej oferty turystycznej, w tym poprzez wsparcie zabytków oraz tworzenie szlaków dziedzictwa kulturowego i infrastruktury turystycznej;
- Działania związane z integracją, promocją i cyfryzacją oferty turystycznej Aglomeracji Beskidzkiej;
- Inwestycje i działania prowadzące do zwiększenia dostępności produktów turystycznych.

Cel operacyjny 4.2: Ponadlokalne szlaki rowerowe jako nowy produkt turystyczny Aglomeracji Beskidzkiej.

Kierunki działań:

- Inwestycje w infrastrukturę rowerową, tworzenie i rozwój szlaków rowerowych, w tym jako uzupełnienie regionalnych tras rowerowych, wraz z niezbędną infrastrukturą miejsc obsługi rowerzysty.

Rysunek 45 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 4: Rozwój turystycznego i kulturowego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: opracowanie własne

3.3.5. Cel strategiczny 5: Sprawne zarządzanie procesami rozwojowymi Aglomeracji Beskidzkiej

Cel strategiczny 5: Sprawne zarządzanie procesami rozwojowymi Aglomeracji Beskidzkiej

Cel operacyjny 5.1: Zintegrowane zarządzanie rozwojem Aglomeracji Beskidzkiej

Kierunki działań:

- Realizacja zadań związku ZIT, w tym wdrażanie i monitorowanie niniejszej Strategii;
- Rozwój potencjału Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka jako instytucjonalnej formy zarządzania rozwojem subregionu;
- Opracowanie strategii rozwoju ponadlokalnego (poprzez ewoluowanie niniejszej strategii) oraz innych dokumentów planistycznych i strategicznych;
- Rozwijanie działań związanych ze zrównoważoną mobilnością oraz integracją transportu publicznego;
- Stworzenie zintegrowanego systemu promocji turystycznej Aglomeracji Beskidzkiej;
- Stworzenie narzędzi bieżącego monitoringu rozwoju, identyfikacji obszarów problemowych oraz oczekiwań mieszkańców;
- Zintegrowane działania w obszarze m. in. planowania przestrzennego (z wykorzystaniem subregionalnego modelu funkcjonalno-przestrzennego), e-usług publicznych, geodezji, zarządzania kryzysowego.

Cel operacyjny 5.2: Inicjowanie wspólnych zintegrowanych inwestycji oraz inwestycji strategicznych dla obszaru Aglomeracji Beskidzkiej

Kierunki działań:

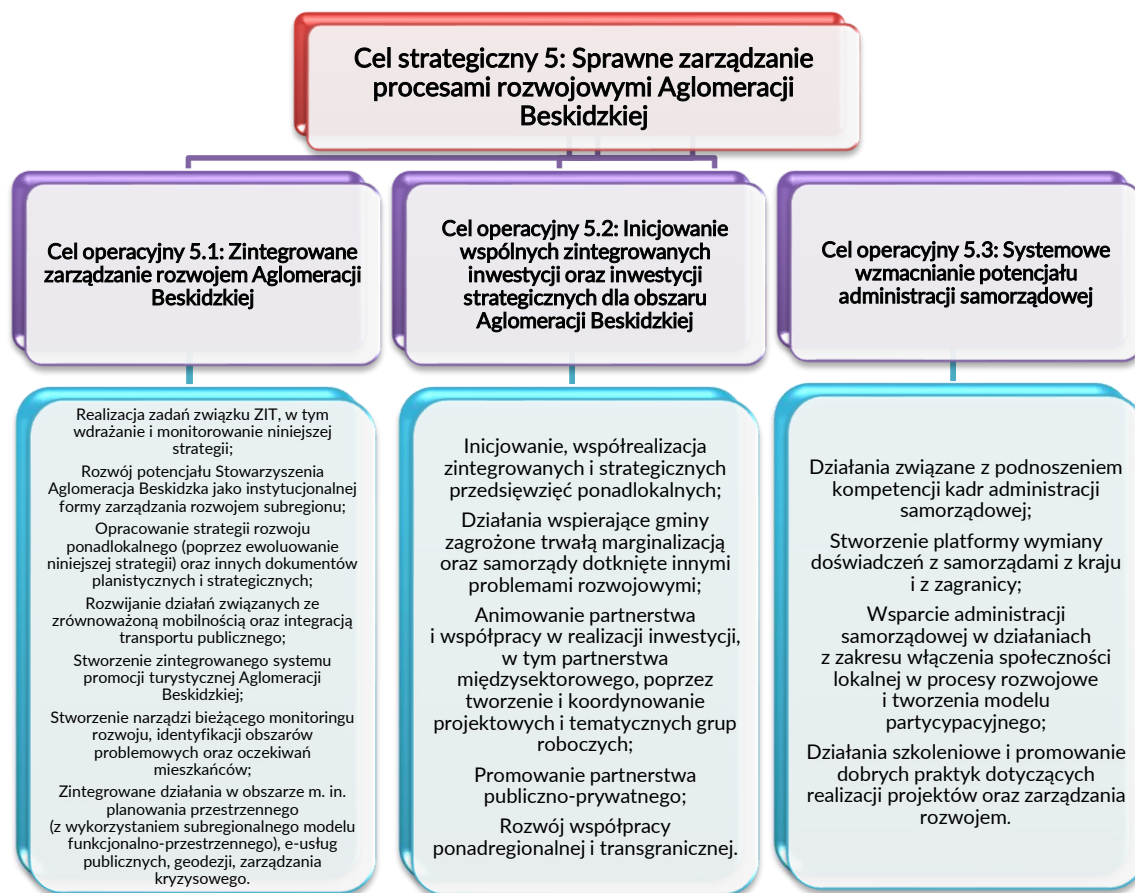
- Inicjowanie, współrealizacja zintegrowanych i strategicznych przedsięwzięć ponadlokalnych;
- Działania wspierające gminy zagrożone trwałą marginalizacją oraz samorządy dotknięte innymi problemami rozwojowymi;
- Animowanie partnerstwa i współpracy w realizacji inwestycji, w tym partnerstwa międzysektorowego, poprzez tworzenie i koordynowanie projektowych i tematycznych grup roboczych;
- Promowanie partnerstwa publiczno-prywatnego;
- Rozwój współpracy ponadregionalnej i transgranicznej.

Cel operacyjny 5.3: Systemowe wzmacnianie potencjału administracji samorządowej

Kierunki działań:

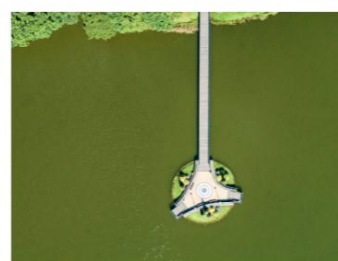
- Działania związane z podnoszeniem kompetencji kadr administracji samorządowej;
- Stworzenie platformy wymiany doświadczeń z samorządami z kraju i z zagranicy;
- Wsparcie administracji samorządowej w działaniach z zakresu włączenia społeczności lokalnej w procesy rozwojowe i tworzenia modelu partycypacyjnego;
- Działania szkoleniowe i promowanie dobrych praktyk dotyczących realizacji projektów oraz zarządzania rozwojem.

Rysunek 46 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 5: Sprawne zarządzanie procesami rozwojowymi Aglomeracji Beskidzkiej

Źródło: opracowanie własne

STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)

4. Źródła finansowania realizacji Strategii

Cele i kierunki zdefiniowane w Strategii Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 realizowane będą przez przedsięwzięcia strategiczne, zintegrowane oraz komplementarne z wykorzystaniem zróżnicowanych źródeł i form finansowania, przy czym sam instrument ZIT współfinansowany będzie ze środków programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego na lata 2021-2027 (FESL 2021-2027). W ramach FESL 2021-2027 wskazane zostały cele szczegółowe realizowane z uwzględnieniem instrumentów terytorialnych, natomiast alokacja środków dedykowanych subregionowi południowemu określona została w porozumieniu zawartym przez Zarząd Województwa Śląskiego ze Stowarzyszeniem Aglomeracja Beskidzka jako związkiem ZIT⁴⁰.

Tabela 28 Środki dedykowane na instrumenty terytorialne dla Aglomeracji Beskidzkiej w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027

Priorytet	Cel szczegółowy	Alokacja (w euro)	Działania
II. Fundusze Europejskie na zielony rozwój	RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	4 000 000	FESL.02.01 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej - OSI
		26 766 744	FESL.02.02 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej - ZIT
		4 422 248	FESL.02.04 Efektywność energetyczna budynków mieszkalnych - ZIT
	RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	1 000 000	FESL.02.08 Wsparcie dla klimatu - OSI
	RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	2 000 000	FESL.02.15 Ochrona przyrody i bioróżnorodność - ZIT
III: Fundusze Europejskie	RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako	14 065 488	FESL.03.01 Zakup taboru autobusowego/ trolejbusowego - ZIT

⁴⁰ Porozumienie ws. przygotowania i realizacji instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 zawarte 15 maja 2023 r. w Katowicach.

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

dla zrównoważonej mobilności	elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	9 848 232	FESL.03.02 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska - ZIT
		7 250 000	FESL.03.03 Regionalne trasy rowerowe - ZIT
V: Fundusze Europejskie dla rynku pracy	ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	1 910 112	FESL.05.14 Usługi rozwojowe dla kadr administracji samorządowej
IX: Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny	RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	39 972 303	FESL.09.01 Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju subregionalnym - ZIT
		900 000	FESL.09.02 Rozwój ZIT
X: Fundusze Europejskie na transformację	JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie	19 235 500	FESL.10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii - ZIT
		1 000 000	FESL.10.07 Rekultywacja terenów przemysłowych, zdewastowanych, zdegradowanych na cele środowiskowe - OSI
		4 343 500	FESL.10.07 Rekultywacja terenów przemysłowych, zdewastowanych, zdegradowanych na cele środowiskowe - ZIT
		1 861 500	FESL.10.08 Poprawa stosunków wodnych na obszarze oddziaływania kopalń - ZIT
		13 802 402	FESL.10.09 Ponowne wykorzystanie terenów przemysłowych, zdewastowanych, zdegradowanych na cele rozwojowe regionu - ZIT
		4 343 500	FESL.10.14 Infrastruktura kształcenia zawodowego - ZIT
Razem:		156 721 529 euro	

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowo w ramach FESL 2021-2027 dedykowano dla subregionu południowego środki na projekty o znaczeniu strategicznym.

W programie krajowym **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027** (FEnIKS 2021-2027) przewidziano środki na przedsięwzięcia strategiczne realizowane w miejskich obszarach funkcjonalnych (które realizowały instrument ZIT/RIT w latach 2014-2020) w ramach Priorytetu III: Transport miejski (Cel szczegółowy 2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej, działanie FENX.03.01 Transport miejski).

Wśród pozostałych potencjalnych źródeł finansowania celów i kierunków działań zdefiniowanych w niniejszej Strategii, realizowanych jako przedsięwzięcia oraz działania komplementarne, wskazać należy:

- środki własne jednostek samorządu terytorialnego, które z jednej strony stanowić będą główne źródło finansowania, z drugiej wkład własny beneficjentów środków zewnętrznych;
- inne niż dedykowane ZIT środki finansowe pochodzące z programu FESL 2021-2027, które stanowić będą dofinansowanie dla przedsięwzięć, pochodzące z trzech funduszy: EFRR, EFS+ i FST;
- inne niż dedykowane miejskim obszarom funkcjonalnym środki finansowe pochodzące z programu FEnIKS 2021-2027;
- środki pochodzące z pozostałych programów krajowych finansowanych w ramach polityki spójności UE planowanych na perspektywę 2021 – 2027, takich jak:
 - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki na lata 2021-2027 (FENG 2021-2027),
 - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy na lata 2021-2027 (FERC 2021-2027),
 - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027 (FERS 2021-2027),
 - Programy transgraniczne: Program Interreg Polska – Słowacja na lata 2021-2027 oraz Program Interreg Czechy – Polska na lata 2021-2027;
- środki pochodzące z Krajowego Planu Odbudowy, których celem jest odbudowa i przywracanie odporności gospodarek UE na ewentualne kryzysy oraz przygotowanie na przyszłe nieprzewidziane okoliczności;
- środki pochodzące z budżetu Województwa Śląskiego – pozyskane jako dofinansowanie w ramach prowadzonych konkursów tematycznych;
- środki pochodzące z budżetu państwa – środki celowe dostępne w poszczególnych ministerstwach, dedykowane fundusze i programy, takie jak m.in. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich;

- środki funduszy celowych, publicznych instytucji finansowych, przede wszystkim środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych czy Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej;
- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, w tym:
 - Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
 - Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
 - Funduszu Wyszehradzkiego,
 - Programu Europejska Inicjatywa Miejska;
- środki finansowe dostępne w ramach grantów i mechanizmów pożyczkowych:
 - Banku Światowego,
 - Europejskiego Banku Inwestycyjnego,
 - Programu InvestEU;
- środki finansowe pochodzące z Programów Komisji Europejskiej, w szczególności z programu Life;
- środki finansowe pochodzące z sektora prywatnego w tym w szczególności:
 - środki inwestorów prywatnych,
 - środki zainwestowane w przedsięwzięcia planowane do realizacji w formule partnerstwa publiczno-prywatnego,
 - CSR (społecznej odpowiedzialności biznesu) oraz funduszy sektora pozarządowego.
- środki finansowe pochodzące z sektora pozarządowego, w tym w szczególności:
 - dotacje, granty i pożyczki dostępne w ramach działalności Lokalnych Grup Działania,
 - dotacje, granty i pożyczki dostępne w ramach działalności Lokalnych Grup Rybackich,
 - środki finansowe organizacji pozarządowych stanowiące wkład własny dla projektów dofinansowanych zewnętrznie.

STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)

5. Przedsięwzięcia zintegrowane oraz strategiczne realizujące cele Strategii

W ramach powyżej przedstawionych: misji, wizji rozwojowej, celów oraz kierunków działań, a także wyznaczonych obszarów strategicznej interwencji, określono szereg przedsięwzięć zintegrowanych i strategicznych dla poszczególnych celów operacyjnych:

5.1. Dla celu operacyjnego 1.1: Rozwój energii odnawialnej w kontekście zielonej transformacji Aglomeracji Beskidzkiej

Projekt zintegrowany 1.1.1: Produkcja, magazynowanie i wytwarzanie energii odnawialnej w ramach współpracy Klastra Energii Powiatu Bielskiego	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet X. Działanie 10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii, w tym wraz z magazynowaniem energii dostosowanym do potrzeb instalacji; ➤ Inwestycje w magazyny energii w formie rozbudowy istniejących instalacji; ➤ Rozwój energetyki rozproszonej i prosumenckiej; ➤ Rozwijanie współpracy klastrowej w zakresie produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE.
Beneficjenci:	Członkowie Klastra Energii Powiatu Bielskiego
Alokacja środków FESL:	3 514 237,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje budowę instalacji fotowoltaicznych na terenie gmin objętych działalnością Klastra Energii Powiatu Bielskiego (instalacje w budynkach użyteczności publicznej, farmy fotowoltaiczne) wraz z instalacją pomp ciepła, magazyny energii, itp.). Zakres obejmuje ponadto przedsięwzięcia skierowane do mieszkańców gmin – członków klastra, w formie grantowej i parasolowej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Realizacja projektów wynika bezpośrednio ze Strategii rozwoju klastra energii realizując wspólne problemy obszaru funkcjonalnego związane z dywersyfikacją źródeł wytwarzania energii, koniecznością zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, a także ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza. Działalność klastra obejmuje niemal wszystkie gminy powiatu bielskiego (9 z 10). Efektem projektów będą wspólne korzyści w zakresie poprawy jakości powietrza, stanu środowiska w całej Aglomeracji Beskidzkiej, co ma dodatkowe znaczenie w kontekście szczególnego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego oraz turystycznego subregionu. Zintegrowane działania są komplementarne z działaniami w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykazują synergię na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej.

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Projekt zintegrowany 1.1.2: Produkcja, magazynowanie i wytwarzanie energii odnawialnej w ramach współpracy Klastra Energii Gmin i Powiatu Cieszyńskiego	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet X. Działanie 10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii, w tym wraz z magazynowaniem energii dostosowanym do potrzeb instalacji; ➤ Inwestycje w magazyny energii w formie rozbudowy istniejących instalacji; ➤ Rozwój energetyki rozproszonej i prosumenckiej; ➤ Rozwijanie współpracy klastrowej w zakresie produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE.
Beneficjenci:	Członkowie Klastra Energii Gmin i Powiatu Cieszyńskiego
Alokacja środków FESL:	4 432 313,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje budowę instalacji fotowoltaicznych na terenie gmin objętych działalnością Klastra Energii Gmin i Powiatu Cieszyńskiego (instalacje w budynkach użyteczności publicznej, farmy fotowoltaiczne) wraz z instalacją pomp ciepła, magazyny energii, itp.). Zakres obejmuje ponadto przedsięwzięcia skierowane do mieszkańców gmin – członków klastra, w formie grantowej i parasolowej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Realizacja projektów w ramach działalności klastra energii identyfikujący wspólne problemy obszaru funkcjonalnego związane z dywersyfikacją źródeł wytwarzania energii, koniecznością zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, a także ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza. Działalność klastra obejmuje niemal wszystkie gminy powiatu cieszyńskiego (10 z 12). Efektem projektów będą wspólne korzyści w zakresie poprawy jakości powietrza, stanu środowiska w całej Aglomeracji Beskidzkiej, co ma dodatkowe znaczenie w kontekście szczególnego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego oraz turystycznego subregionu. Zintegrowane działania są komplementarne z działaniami w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykazują synergię na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt zintegrowany 1.1.3: Produkcja, magazynowanie i wytwarzanie energii odnawialnej w ramach współpracy Cieszyńskiego Klastra Energii	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet X. Działanie 10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii, w tym wraz z magazynowaniem energii dostosowanym do potrzeb instalacji; ➤ Inwestycje w magazyny energii w formie rozbudowy istniejących instalacji; ➤ Rozwój energetyki rozproszonej i prosumenckiej; ➤ Rozwijanie współpracy klastrowej w zakresie produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE.
Beneficjenci:	Członkowie Cieszyńskiego Klastra Energii
Alokacja środków FESL:	677 750,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje budowę instalacji fotowoltaicznych wraz z systemem magazynowania energii na terenie miasta Cieszyn.

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Realizacja projektów w ramach działalności klastra energii identyfikujący wspólne problemy obszaru funkcjonalnego związane z dywersyfikacją źródeł wytwarzania energii, koniecznością zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, a także ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza. Efektem projektów będą wspólne korzyści w zakresie poprawy jakości powietrza, stanu środowiska w całej Aglomeracji Beskidzkiej, co ma dodatkowe znaczenie w kontekście szczególnego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego oraz turystycznego subregionu. Zintegrowane działania są komplementarne z działaniami w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykazują synergię na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej.
---	--

Projekt zintegrowany 1.1.4: Produkcja, magazynowanie i wytwarzanie energii odnawialnej w ramach współpracy Żywieckiego Klastra Energii „Żywiecka Energia Przyszłości”	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet X. Działanie 10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii, w tym wraz z magazynowaniem energii dostosowanym do potrzeb instalacji; ➤ Inwestycje w magazyny energii w formie rozbudowy istniejących instalacji; ➤ Rozwój energetyki rozproszonej i prosumenckiej; ➤ Rozwijanie współpracy klastrowej w zakresie produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE.
Beneficjenci:	Członkowie Żywieckiego Klastra Energii „Żywiecka Energia Przyszłości”
Alokacja środków FESL:	4 409 283,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje budowę instalacji fotowoltaicznych, także magazynów energii, na terenie gmin objętych działalnością Klastra Energii Gmin i Powiatu Cieszyńskiego (instalacje w budynkach użyteczności publicznej, farmy fotowoltaiczne) wraz z instalacją pomp ciepła. Zakres obejmuje ponadto przedsięwzięcia skierowane do mieszkańców gmin – członków klastra, w formie grantowej i parasolowej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Realizacja projektów w ramach działalności klastra energii identyfikujący wspólne problemy obszaru funkcjonalnego związane z dywersyfikacją źródeł wytwarzania energii, koniecznością zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, a także ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza. Działalność klastra obejmuje wszystkie gminy powiatu żywieckiego. Efektem projektów będą wspólne korzyści w zakresie poprawy jakości powietrza, stanu środowiska w całej Aglomeracji Beskidzkiej, co ma dodatkowe znaczenie w kontekście szczególnego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego oraz turystycznego subregionu. Zintegrowane działania są komplementarne z działaniami w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykazują synergię na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt zintegrowany 1.1.5: Produkcja, magazynowanie i wytwarzanie energii odnawialnej w ramach współpracy Klastra Energii Zielone Bielsko-Biała	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet X. Działanie 10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Kierunki działań:	➤ Inwestycje w instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii, w tym wraz z magazynowaniem energii dostosowanym do potrzeb instalacji; ➤ Inwestycje w magazyny energii w formie rozbudowy istniejących instalacji; ➤ Rozwój energetyki rozproszonej i prosumenckiej.
Beneficjenci:	Członkowie Klastra Energii Zielone Bielsko-Biała
Alokacja środków FESL:	4 884 499,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje budowę instalacji fotowoltaicznych na dachach budynków użyteczności publicznej wraz z magazynowaniem energii oraz podłączeniem instalacji do sieci. Zakres obejmuje ponadto przedsięwzięcia skierowane do mieszkańców, w formie grantowej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Realizacja projektów w ramach działalności klastra energii identyfikujący wspólne problemy obszaru funkcjonalnego związane z dywersyfikacją źródeł wytwarzania energii, koniecznością zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, a także ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza. Efektem projektów będą wspólne korzyści w zakresie poprawy jakości powietrza, stanu środowiska w całej Aglomeracji Beskidzkiej, co ma dodatkowe znaczenie w kontekście szczególnego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego oraz turystycznego subregionu. Zintegrowane działania są komplementarne z działaniami w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykazują synergię na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt zintegrowany 1.1.6: Produkcja, magazynowanie i wytwarzanie energii odnawialnej w ramach współpracy Klastra Zielonej Energii Czechowice-Dziedzice	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet X. Działanie 10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii, w tym wraz z magazynowaniem energii dostosowanym do potrzeb instalacji; ➤ Inwestycje w magazyny energii w formie rozbudowy istniejących instalacji; ➤ Rozwój energetyki rozproszonej i prosumenckiej; ➤ Rozwijanie współpracy klastrowej w zakresie produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE.
Beneficjenci:	Członkowie Klastra Zielonej Energii Czechowice-Dziedzice
Alokacja środków FESL:	1 317 418,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje budowę instalacji fotowoltaicznych na dachach budynków użyteczności publicznej wraz z magazynowaniem energii oraz podłączeniem instalacji do sieci. Zakres obejmuje ponadto przedsięwzięcia skierowane do mieszkańców, w formie grantowej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Realizacja projektów w ramach działalności klastra energii identyfikujący wspólne problemy obszaru funkcjonalnego związane z dywersyfikacją źródeł wytwarzania energii, koniecznością zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, a także ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza. Efektem projektów będą wspólne korzyści w zakresie poprawy jakości powietrza, stanu środowiska w całej Aglomeracji Beskidzkiej, co ma dodatkowe znaczenie w kontekście szczególnego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego oraz turystycznego

	subregionu. Zintegrowane działania są komplementarne z działaniami w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykazują synergię na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej.
--	---

5.2. Dla celu operacyjnego 1.2: Przywracanie terenom przemysłowym wartości gospodarczych, środowiskowych, społecznych, edukacyjnych lub przyrodniczych

Projekt zintegrowany 1.2.1: Renaturyzacja terenów przemysłowych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet X. Działanie 10.07 Rekultywacja terenów przemysłowych, zdewastowanych, zdegradowanych na cele środowiskowe; Działanie 10.8 Poprawa stosunków wodnych na obszarze oddziaływania kopalń
Kierunki działań:	➤ Renaturyzacja terenów przemysłowych wraz z podniesieniem poziomu różnorodności biologicznej, z uwzględnieniem gospodarowania wodami zanieczyszczonymi eksploatacją przemysłową.
Beneficjenci:	JST/ związki i Stowarzyszenia JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	5 822 836,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje działania związane z przywróceniem terenom poeksploatacyjnym (kamieniołomy), przemysłowym wartości przyrodniczych. Projekty będą obejmować także niezbędne specjalistyczne badania w kierunku zabezpieczenia osuwisk wraz z pracami stabilizacyjnymi oraz zagospodarowanie wód zanieczyszczonych eksploatacją przemysłową.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Komplementarne przedsięwzięcia składające się na projekt zintegrowany zakładają wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy w postaci niwelowania skutków działalności przemysłowej, realizując założenia Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, jako podregionu w transformacji górniczej. Projekty komplementarne do działań z zakresu ochrony przyrody i bioróżnorodności (OSI obszary cenne przyrodniczo); oddziaływanie projektu na cały obszar Aglomeracji Beskidzkiej umożliwia wspólne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i stworzonej infrastruktury przez mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej oraz turystów.

Projekt zintegrowany 1.2.2: Rekultywacja terenów oraz zagospodarowanie zdewastowanych obiektów przemysłowych na cele gospodarcze, środowiskowe, społeczne i edukacyjne na terenie Aglomeracji Beskidzkiej	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet X. Działanie 10.09 Ponowne wykorzystanie terenów przemysłowych, zdewastowanych, zdegradowanych na cele rozwojowe regionu
Kierunki działań:	➤ Rekultywacja terenów oraz zagospodarowanie zdewastowanych obiektów przemysłowych na cele gospodarcze, środowiskowe, społeczne i edukacyjne.
Beneficjenci:	JST/ związki i Stowarzyszenia JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej/ spółki komunalne JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	14 184 566,00 EUR

Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres projektu obejmuje ponowne wykorzystanie terenów/obiektów przemysłowych i nadanie nowych funkcji gospodarczych, środowiskowych, społecznych czy edukacyjnych.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Komplementarne przedsięwzięcia składające się na projekt zintegrowany zakładają wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy projektu w postaci przywrócenia terenów przemysłowych na cele rozwojowe Aglomeracji Beskidzkiej, realizując założenia Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, jako podregionu w transformacji górniczej. Oddziaływanie projektu wykraczające poza obszar jednej gminy; wspólne wykorzystanie stworzonej infrastruktury przez mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej oraz turystów.

5.3. Dla celu operacyjnego 1.3: Wykorzystanie endogenicznego i przedsiębiorczego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej jako podregionu w transformacji górniczej oraz wspieranie zielonej i sprawiedliwej transformacji w kierunku inteligentnych, cyfrowych i kreatywnych branż, a także zrównoważonej mobilności

Projekt strategiczny 1.3.1: Rozwój zeroemisyjnej mobilności nad Jeziorem Żywieckim i Międzybrodzkim	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ projekty strategiczne: Priorytet X. Działanie 10.15 Wykorzystanie endogenicznego potencjału podregionów górniczych
Kierunki działań:	➤ Gospodarcza transformacja obszaru wokół Jeziora Żywieckiego i Międzybrodzkiego z wykorzystaniem potencjału dla zrównoważonej zeroemisyjnej mobilności o
Beneficjenci:	JST/ związki i Stowarzyszenia JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	35 000 000,00 EUR
Zakres:	Zakres projektu obejmuje utworzenie alternatywnej dla indywidualnego ruchu zmotoryzowanego formy codziennego przemieszczania się i transportu publicznego, dzięki stworzeniu sieci tras rowerowych o wysokim standardzie wraz z uzupełniającą infrastrukturą transportową (miejsca obsługi rowerzystów, bike&ride, park&ride), wpisujących się w założenia Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+ oraz Regionalnej Polityki Rowerowej Województwa Śląskiego. Dzięki realizacji planowanych tras rowerowych znacznie zwiększy się udział komunikacji rowerowej w transporcie ogółem, nie tylko na terenie objętym projektem ale również w dojazdach do innych ośrodków (Bielsko-Biała, Szczyrk) czy stref ekonomicznych (Wieprz, Łodygowice, Wilkowice). W ramach projektu przewiduje się: – połączenie Międzybrodzia Bialskiego i Żywieckiego z Żywcem, Specjalną Strefą Ekonomiczną w Gminie Radziechowy-Wieprz i terenami inwestycyjnymi w Łodygowicach (w ramach RTR nr 611, RTR nr 614), – połączenie pętla obszarów turystycznych i inwestycyjnych nad Jeziorem Żywieckim (w ramach RTR 614 i 611), – połączenie obszaru z największym ośrodkiem wzrostu podregionu (Bielsko-Biała, w ramach RTR 17), ze Szczyrkiem (w ramach RTR 614),

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

	– inne rowerowe połączenia lokalne (poprzez RTR i ich sięgacze), – infrastruktura przesiadkowa, park&ride, bike&ride wiążąca elementy regionalnych tras rowerowych na styku z komunikacją publiczną, m. in.: węzeł przesiadkowy w Międzybrodziu Bialskim – wiążący przystanki autobusowe MZK Żywiec (kierunek Żywiec) i Komunikacji Beskidzkiej S.A. (kierunek Bielsko-Biała) oraz infrastrukturę rowerową trasy nr 611 (od strony Żywca i Kęt) i ścieżki rowerowej od strony doliny Ponikwi i Przeł. Przegibek/ Bielska-Białej wraz z infrastrukturą park&ride i bike&ride, park&ride w Pietrzykowicach przy przystanku kolejowym (kierunki: Żywiec oraz Bielsko-Biała/ Katowice – Koleje Śląskie S.A.), czy parking w Żywcu Moszczanicy.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt będzie wynikał z Planu Zrównoważonej Mobilności dla Aglomeracji Beskidzkiej 2040+ oraz będzie komplementarny do działań realizowanych w ramach projektów zintegrowanych 2.2.2, 2.4.1, a także 4.2.1. Projekt będzie realizowany na terenie 3 gmin: Czernichów, Łodygowice oraz miasta Żywiec. Zakłada wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy w postaci przywrócenia terenów przemysłowych na cele rozwojowe Aglomeracji Beskidzkiej, realizując założenia Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, jako podregionu w transformacji górniczej. Projekt zakłada wspólne wykorzystanie stworzonej infrastruktury przez mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej oraz turystów.

Projekt strategiczny 1.3.2: Beskidzki HUB - Centrum Innowacji Cyfrowych i Nowoczesnych Technologii wraz z lokalnymi inkubatorami przedsiębiorczości i wspierania firm typu start-up	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ projekty strategiczne: Priorytet X. Działanie 10.05 Innowacyjna infrastruktura wspierająca gospodarkę
Kierunki działań:	➤ Kompleksowe wpieranie transformacji gospodarczej, społecznej i środowiskowej podregionu bielskiego w kierunku gospodarki niskoemisyjnej opartej na zielonych, inteligentnych, cyfrowych i kreatywnych branżach osadzonych w przedsiębiorczym potencjale podregionu
Beneficjenci:	Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Bielsku-Białej
Alokacja środków FST	23 000 000 EUR
Zakres:	Zakres projektu obejmuje: ➤ stworzenie Beskidzkiego HUB'u – Centrum Innowacji Cyfrowych i Nowoczesnych Technologii, który oferować będzie kompleksowe wsparcie dla przedsiębiorstw i społeczeństwa w procesie transformacji cyfrowej na poziomie subregionalnym, ➤ utworzenie 4 nowych lokalnych inkubatorów przedsiębiorczości zlokalizowanych w Bielsku-Białej i 3 powiatach: bielskim (Czechowice-Dziedzice), żywieckim (Żywiec) i cieszyńskim (Strumień), które będą uzupełnieniem Beskidzkiego HUB'u oraz będą posiadały infrastrukturę umożliwiającą inkubowanie nowych przedsiębiorstw, wspieranie ich na etapie rozwoju i wzrostu przez okres do dwóch lat, a także wsparcie w formie kapitałowej z Funduszy działających przy ARR S.A. oraz Beskidzkim HUB'ie. ➤ utworzenie nowych funduszy: Funduszu Wejść Kapitałowych oraz Funduszu Pożyczek Obrotowych, Inwestycyjnych i Poręczeń. Wsparcie finansowe z funduszy prowadzone będzie poprzez Beskidzki HUB dla przedsiębiorców subregionu południowego, a w szczególności dla firm inkubowanych w czterech lokalnych inkubatorach w powiatach: żywieckim, cieszyńskim, bielskim oraz m. Bielsko-Biała. Celem funduszy będzie wspieranie inicjatyw

	w MŚP, w tym przedsiębiorstw typu start-up w szczególności z subregionu południowego oraz nowych innowacyjnych firm pragnących utworzyć działalność na terenie subregionu południowego.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt będzie realizowany na terenie wszystkich powiatów Aglomeracji Beskidzkiej w kilku lokalizacjach: Bielsko-Biała, Czechowice-Dziedzice, Strumień i Żywiec. Zakłada wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy, w tym w postaci przywrócenia terenów przemysłowych na cele rozwojowe Aglomeracji Beskidzkiej, realizując założenia Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, jako podregionu w transformacji górniczej. Projekt zakłada wspólne wykorzystanie stworzonej infrastruktury przez przedsiębiorców Aglomeracji Beskidzkiej.

5.4. Dla celu operacyjnego 1.4: Dostosowanie kształcenia zawodowego do wymagań rozwojowych sprawiedliwej transformacji, w tym zielonej i cyfrowej gospodarki

Projekt zintegrowany 1.4.1: Dostosowanie kształcenia zawodowego na terenie Aglomeracji Beskidzkiej do wymagań rozwojowych sprawiedliwej transformacji poprzez inwestycje w infrastrukturę edukacyjną	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet X. Działanie 10.14 Infrastruktura kształcenia branżowego
Kierunki działań:	➤ Podniesienie jakości kształcenia zawodowego poprzez dostosowanie oferty edukacyjnej do potencjału i potrzeb branż rozwojowych, w szczególności związanych z zieloną, inteligentną i cyfrową gospodarką (wynikających z Regionalnej Strategii Innowacji oraz Programu Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2019-2030). ➤ Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa zawodowego w celu dostosowania do aktualnych potrzeb rynku pracy, wyzwań w zakresie transformacji cyfrowej i transformacji w kierunku zielonej gospodarki oraz inteligentnych i technologicznych specjalizacji regionu.
Beneficjenci:	Bielsko-Biała – Miasto na prawach powiatu, Powiat bielski, Powiat cieszyński, Powiat żywiecki
Alokacja środków FESL:	4 343 500 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Przedsięwzięcia obejmować będą inwestycje w infrastrukturę kształcenia branżowego polegające m.in na przebudowie, rozbudowie, remoncie oraz doposażeniu tych obiektów, w celu ich dostosowania do aktualnych potrzeb rynku pracy, wyzwań w zakresie transformacji cyfrowej i transformacji w kierunku zielonej gospodarki oraz inteligentnych i technologicznych specjalizacji regionu.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Przedsięwzięcia mają charakter zintegrowany, będą realizowane przez wszystkie powiaty (organy prowadzące) zlokalizowane na terenie Aglomeracji Beskidzkiej, a wspierana infrastruktura będzie wykorzystywana przez uczniów z terenu całego subregionu. Wszystkie poszczególne inwestycje wchodzące w skład projektu zintegrowanego obejmą wsparciem wiele gmin (co najmniej na poziomie powiatu). Do szkół objętych wsparciem w ramach projektu uczęszczają mieszkańcy całej Aglomeracji Beskidzkiej. Działania będą w znacznej części

	komplementarne z projektem strategicznym 1.3.2: Beskidzki HUB - Centrum Innowacji Cyfrowych i Nowoczesnych Technologii wraz z lokalnymi inkubatorami przedsiębiorczości i wspierania firm typu start-up.
--	--

5.5. Dla celu operacyjnego 2.1: Zmniejszenie emisyjności transportu publicznego w Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt zintegrowany 2.1.1: Zakup taboru autobusowego zeroemisyjnego/ niskoemisyjnego wraz z niezbędną infrastrukturą ładowania/ tankowania.	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet III. Działanie 03.01 Zakup taboru autobusowego/ trolejbusowego oraz FEnIKS 2021-2027: Priorytet FENX.03 Transport miejski, Działanie FENX.03.01 Transport miejski
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w zero- i niskoemisyjny tabor wraz z niezbędną infrastrukturą obsługi i tankowania/ ładowania.
Beneficjenci:	Organizatorzy i operatorzy publicznego transportu zbiorowego z terenu Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	9 708 393,00 EUR
Alokacja środków FEnIKS:	ok. 1 300 000,00 EUR (5 500 000,00 PLN)
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 i w załączniku nr 3 do Strategii ZIT. Celem projektu jest zakup autobusów zeroemisyjnych i niskoemisyjnych wraz z zakupem niezbędnej infrastruktury obsługi oraz ładowania/ tankowania. Projekt przyczyni się do stworzenia warunków dla zrównoważonej mobilności poprzez zapewnienie sprawnego, efektywnego i bezpiecznego systemu transportu publicznego, dostępnego dla wszystkich użytkowników.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Komplementarne przedsięwzięcia składające się na projekt zintegrowany zakładają wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy projektu w postaci rozwoju zrównoważonej mobilności oraz zmniejszenia emisyjności transportu publicznego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej. Oddziaływanie projektu wykraczające poza obszar jednej gminy. Projekt poprzez działania operatorów publicznego transportu zbiorowego obejmuje swoim zasięgiem obszar wielu gmin powiatów: bielskiego, cieszyńskiego oraz miasta Bielska-Białej. Z usług komunikacyjnych korzystać będą osoby pracujące, uczniowie – mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej oraz turyści odwiedzający region. Projekt zostanie uwzględniony w Planie Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+.

5.6. Dla celu operacyjnego 2.2: Rozwój infrastruktury multimodalnego transportu publicznego

Projekt strategiczny 2.2.1: Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego w Bielsku-Białej	
Źródło finansowania:	FEnIKS 2021-2027: Priorytet FENX.03 Transport miejski, Działanie FENX.03.01 Transport miejski
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w integracyjne węzły przesiadkowe wraz z niezbędną infrastrukturą. ➤ Budowa infrastruktury park&ride. ➤ Inwestycje w infrastrukturę zrównoważonego systemu mobilności wynikające z Planu Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+. ➤ Inwestycje w cyfrowe rozwiązania integrujące usługi transportu publicznego (np. wspólny bilet, aplikacje mobilne, SDIP). ➤ Inwestycje w inteligentne systemy transportowe (ITS).
Beneficjenci:	Miasto Bielsko-Biała
Alokacja środków FEnIKS:	ok. 51 000 000,00 EUR (219 500 000,00 PLN)
Zakres:	Projekt ma charakter kompleksowy z uwagi na realizację wielu kierunków/obszarów takich jak: zrównoważona mobilność miejska, gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska i klimatu (redukcja zanieczyszczeń i CO₂), zielona infrastruktura, wykorzystanie OZE, elektromobilność, rewitalizacja zdegradowanych terenów przemysłowych, rozwój gospodarki, w tym sektora turystyki. Tym samym projekt będzie generować efekty synergiczne na terenie Aglomeracji Beskidzkiej. Projekt przyczyni się do generowania komplementarnych projektów realizowanych na terenie subregionu dotyczących integracji transportu publicznego, sieci kolejowej, budowy ścieżek rowerowych, infrastruktury drogowej, zielonej infrastruktury, rozwoju przedsiębiorczości, odnawialnych źródeł energii. Lokalizację węzła przesiadkowego planuje się na obszarze nieużytkowanych terenów dworca kolejowego, dzięki czemu zostanie osiągnięte najkrótsze i najdogodniejsze powiązanie podstawowych elementów węzła, tj.: dworca kolejowego, dworca autobusowego PKS/Komunikacji Beskidzkiej, przystanków autobusowych i parkingów. Dzięki rozbudowie/przebudowie istniejącej infrastruktury powstanie miejskie centrum komunikacyjne – węzeł integrujący różne typy komunikacji samochodowej: autobusowej, indywidualnej, prywatnej i publicznej, w powiązaniu z komunikacją kolejową. Przebudowa układu komunikacji publicznej w tym rejonie spowoduje skrócenie czasu przejścia pomiędzy różnymi środkami transportu publicznego, a także indywidualnego samochodowego.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt wynika z Kontraktu Programowego Województwa Śląskiego oraz z Regionalnego Planu Transportowego Województwa Śląskiego. Wpisuje się w działania założone w Planie Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+. Z powstałej infrastruktury korzystać będą osoby pracujące, uczniowie – mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej oraz turyści odwiedzający region. Dodatkowo projekt będzie komplementarny do inwestycji planowanych w ramach projektu zintegrowanego 2.2.2, stanowiąc węzeł o znaczeniu subregionalnym dla sieci węzłów w Aglomeracji Beskidzkiej.
Projekt zintegrowany 2.2.2: Budowa infrastruktury transportu publicznego, w tym węzłów przesiadkowych oraz parkingów park&ride, bike&ride	

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet III. Działanie 03.02 Zrównoważona multimodalna mobilność miejska
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w integracyjne węzły przesiadkowe wraz z niezbędną infrastrukturą. ➤ Budowa infrastruktury park&ride. ➤ Inwestycje w infrastrukturę zrównoważonego systemu mobilności wynikające z Planu Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+. ➤ Inwestycje w cyfrowe rozwiązania integrujące usługi transportu publicznego (np. wspólny bilet, aplikacje mobilne, SDIP). ➤ Inwestycje w inteligentne systemy transportowe (ITS)
Beneficjenci:	JST
Alokacja środków FESL:	14 205 327,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Celem projektu budowa/ rozbudowa infrastruktury transportu publicznego (węzłów przesiadkowych oraz parkingów park&ride, bike&ride) niezbędnej do stworzenia warunków dla zrównoważonej mobilności poprzez zapewnienie sprawnego, efektywnego i bezpiecznego systemu transportu publicznego, dostępnego dla wszystkich użytkowników.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Komplementarne przedsięwzięcia składające się na projekt zintegrowany zakładają wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy projektu w postaci rozwoju zrównoważonej mobilności oraz zmniejszenia emisyjności transportu publicznego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej. Oddziaływanie projektu wykraczające poza obszar jednej gminy. Projekt obejmuje swoim zasięgiem obszar wielu gmin Aglomeracji Beskidzkiej. Z usług komunikacyjnych korzystać będą osoby pracujące, uczniowie – mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej oraz turyści odwiedzający region. Dodatkowo działania realizowane w ramach zintegrowanego projektu komplementarne będą do projektu strategicznego 2.2.1 Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego w Bielsku-Białej. Projekt łączy usługi różnych operatorów publicznego transportu zbiorowego. Inwestycje zostaną uwzględnione w Planie Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+.

5.7. Dla celu operacyjnego 2.3: Ograniczenie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt strategiczny 2.3.1: Budowa północnej śródmiejskiej obwodnicy Miasta Bielska-Białej	
Źródło finansowania:	FEnIKS 2021-2027: Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR, Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego
Kierunki działań:	➤ Odciążenie ośrodków miejskich poprzez budowę niezbędnych obwodnic (budowa obwodnic miast na prawach powiatu uwzględnionych w zawartych Kontraktach Programowych); ➤ Priorytetyzacja ruchu transportu zbiorowego i alternatywnego, w tym tworzenie buspasów; ➤ Inwestycje w infrastrukturę i bezpieczeństwo pieszych.
Beneficjenci:	Miasto Bielsko-Biała
Alokacja środków FEnIKS:	ok. 71 200 000,00 EUR (320 000 000,00 PLN)
Zakres:	Budowa drogi głównej łączącej ul. Wyzwolenia z ul. Warszawską w Bielsku-Białej. Droga poprzez planowaną do rozbudowy ul. Warszawską łączyć się będzie bezpośrednio z siecią TEN-T (S52) na węźle

	„Komorowice”. Droga zapewni skomunikowanie do planowanego węzła przesiadkowego, jednocześnie umożliwiając uspokojenie ruchu w centrum Bielska-Białej
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt wynika z Kontraktu Programowego Województwa Śląskiego oraz z Regionalnego Planu Transportowego Województwa Śląskiego. Wpisuje się w działania założone w Planie Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+. Z powstałej drogi korzystać będą mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej oraz turyści odwiedzający region. Dodatkowo projekt jest niezbędnym elementem dla inwestycji strategicznej 2.2.1., stanowiącej węzeł o znaczeniu subregionalnym dla sieci węzłów w Aglomeracji Beskidzkiej.

5.8. Dla celu operacyjnego 2.4: Spójna sieć regionalnych tras rowerowych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt zintegrowany 2.4.1: Rozwój sieci regionalnych tras rowerowych na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet III. Działanie 03.03 Regionalne Trasy Rowerowe
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w infrastrukturę rowerową oraz wyznaczenie bezpiecznych tras rowerowych (z miejscami obsługi rowerzystów), zgodnie Regionalną Polityką Rowerową Województwa Śląskiego.
Beneficjenci:	JST, związki i Stowarzyszenia JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	7 250 000,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Celem projektu budowa/ rozbudowa infrastruktury rowerowej niezbędnej do stworzenia warunków dla zrównoważonej mobilności, poprzez zapewnienie sprawnego, efektywnego i bezpiecznego systemu transportu publicznego, jak i dla rozwoju dostępnej dla wszystkich użytkowników turystyki na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej. Projekt zakłada działania w oparciu o Regionalną Politykę Rowerową Województwa Śląskiego z uwzględnieniem wynikających z niej standardów technicznych. W ramach projektu powstaną odcinki tras o numerach (wynikających z RPR): 5, 17, 604, 611, 613, 615. Rozbudowa istniejącej infrastruktury rowerowej wraz z infrastrukturą miejsc obsługi rowerzysty przyczyni się to do zwiększenia spójności tras rowerowych na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Komplementarne przedsięwzięcia składające się na projekt zintegrowany zakładają wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy projektu w postaci rozwoju zrównoważonej mobilności oraz zmniejszenia emisyjności transportu publicznego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, poprzez stworzenie sieci regionalnych tras rowerowych, wpisujących się w założenia Regionalnej Polityki Rowerowej Województwa Śląskiego. Oddziaływanie projektu wykraczające poza obszar jednej gminy. Projekt obejmuje swoim zasięgiem obszar wielu gmin Aglomeracji Beskidzkiej. Z infrastruktury rowerowej korzystać będą osoby pracujące, uczniowie – mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej oraz turyści odwiedzający subregion. Projekt zostanie uwzględniony w Planie Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+.

5.9. Dla celu operacyjnego 3.1: Zwiększona efektywność energetyczna Aglomeracji Beskidzkiej, w tym dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE)

Projekt zintegrowany 3.1.1: Podniesienie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet II. Działanie 02.02 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej - ZIT
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej; ➤ Podnoszenie świadomości mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE
Beneficjenci:	JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	26 766 744,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Realizacja projektów identyfikujących wspólne problemy obszaru funkcjonalnego związane z poprawą efektywności energetycznej w zasobach publicznych oraz z ograniczeniem i likwidacją niskiej emisji w obiektach publicznych, w kontekście konieczności zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, a także ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza. Efektem projektów będą wspólne korzyści w zakresie poprawy jakości powietrza, stanu środowiska w Aglomeracji Beskidzkiej, co ma dodatkowe znaczenie w kontekście szczególnego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego oraz turystycznego subregionu. Zintegrowane działania są komplementarne i wykazują synergię na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt zintegrowany 3.1.2: Podniesienie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet II. Działanie 02.04 Efektywność energetyczna budynków mieszkalnych - ZIT
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków mieszkalnych; ➤ Podnoszenie świadomości mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE
Beneficjenci:	JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	4 422 248,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje kompleksową termomodernizację wielorodzinnych budynków komunalnych na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Realizacja projektów identyfikujących wspólne problemy obszaru funkcjonalnego związane z poprawą efektywności energetycznej w komunalnych zasobach mieszkalnych oraz z ograniczeniem i likwidacją niskiej emisji, w kontekście konieczności zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, a także ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza. Efektem projektów będą wspólne korzyści w zakresie poprawy jakości powietrza, stanu środowiska w Aglomeracji

	Beskidzkiej, co ma dodatkowe znaczenie w kontekście szczególnego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego oraz turystycznego subregionu. Zintegrowane działania są komplementarne i wykazują synergię na obszarze całej Aglomeracji Beskidzkiej.
--	---

5.10. Dla celu operacyjnego 3.3: Zachowanie naturalnego dziedzictwa Aglomeracji Beskidzkiej wraz ze zwiększeniem świadomości mieszkańców i turystów w zakresie jego znaczenia.

Projekt strategiczny 3.3.1: Ochrona i regeneracja obszarów cennych przyrodniczo wraz z działaniami edukacyjnymi na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej – etap I	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ Projekt Strategiczny Priorytet II. Działanie 02.14 Ochrona przyrody i bioróżnorodność
Kierunki działań:	➤ Ochrona bioróżnorodności na terenach objętych różnymi formami ochrony przyrody lub innych terenach cennych przyrodniczo, w tym poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz eliminację inwazyjnych gatunków obcych; ➤ Podniesienie poziomu bioróżnorodności na terenach zurbanizowanych, w tym poprzez tworzenie zielonej infrastruktury oraz eliminację inwazyjnych gatunków obcych; ➤ Rozwój i integracja funkcjonujących ośrodków edukacji ekologicznej, w tym doposażenie i wzbogacenie oferty programowej; ➤ Opracowywanie dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody, inwentaryzacji, waloryzacji, screeningów przyrodniczych, itp.; ➤ Inwestycje w kanalizowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo oraz tworzenie infrastruktury szlaków edukacji ekologicznej; ➤ Kampanie informacyjno-edukacyjne podnoszące świadomość ekologiczną społeczeństwa.
Beneficjenci:	Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka/ JST i inni partnerzy
Alokacja środków FESL:	13 365 629,00 EURO (łącznie alokacja dla I i II etapu)
Zakres:	Zakres obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej (w tym screening przyrodniczy), działania dotyczące inwazyjnych gatunków obcych, ochronę i regenerację obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, wsparcie istniejących terenów zielonych (parków, skwerów, zieleńców itp.) oraz rozwój zielonej infrastruktury w obszarach miejskich i pozamiejskich, przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej zwiększającej świadomość ekologiczną społeczeństwa i budowę sieci współpracy, wymiany doświadczeń w zakresie różnorodności biologicznej między ośrodkami edukacji ekologicznej na terenie Aglomeracji Beskidzkiej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt strategiczny zakłada wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy w postaci ochrony różnorodności biologicznej oraz wspólnych działań edukacyjnych uświadamiających ekologicznie mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej i turystów. Projekty strategiczne 3.3.1. i 3.3.2. są komplementarne do działań w ramach projektu zintegrowanego 3.3.3. oraz do działań z zakresu renaturyzacji terenów przemysłowych, realizujących założenia Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, jako podregionu

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

	w transformacji górniczej; oddziaływanie projektu na cały obszar Aglomeracji Beskidzkiej, umożliwia wspólne wykorzystanie zasobów przyrodniczych oraz stworzonej infrastruktury przez mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej oraz turystów.
--	--

Projekt strategiczny 3.3.2: Ochrona i regeneracja obszarów cennych przyrodniczo wraz z działaniami edukacyjnymi na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej – etap II	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ Projekt Strategiczny Priorytet II. Działanie 02.14 Ochrona przyrody i bioróżnorodność
Kierunki działań:	➤ Ochrona bioróżnorodności na terenach objętych różnymi formami ochrony przyrody lub innych terenach cennych przyrodniczo, w tym poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz eliminację inwazyjnych gatunków obcych; ➤ Podniesienie poziomu bioróżnorodności na terenach zurbanizowanych, w tym poprzez tworzenie zielonej infrastruktury oraz eliminację inwazyjnych gatunków obcych; ➤ Rozwój i integracja funkcjonujących ośrodków edukacji ekologicznej, w tym doposażenie i wzbogacenie oferty programowej; ➤ Opracowywanie dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody, inwentaryzacji przyrodniczych, waloryzacyjnych, screeningów przyrodniczych, itp.; ➤ Inwestycje w kanalizowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo oraz tworzenie infrastruktury szlaków edukacji ekologicznej; ➤ Kampanie informacyjno-edukacyjne podnoszące świadomość ekologiczną społeczeństwa.
Beneficjenci:	Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka/ JST i inni partnerzy
Alokacja środków FESL:	13 365 629,00 EURO (łącznie alokacja dla I i II etapu)
Zakres:	Zakres obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej (w tym screening przyrodniczy), działania dotyczące inwazyjnych gatunków obcych, ochronę i regenerację obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, wsparcie istniejących terenów zielonych (parków, skwerów, zieleńców itp.) oraz rozwój zielonej infrastruktury w obszarach miejskich i pozamiejskich, przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej zwiększającej świadomość ekologiczną społeczeństwa i budowę sieci współpracy, wymiany doświadczeń w zakresie różnorodności biologicznej między ośrodkami edukacji ekologicznej na terenie Aglomeracji Beskidzkiej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt strategiczny zakłada wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy w postaci ochrony różnorodności biologicznej oraz wspólnych działań edukacyjnych uświadamiających ekologicznie mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej i turystów. Projekty strategiczne 3.3.1. i 3.3.2. są komplementarne do działań w ramach projektu zintegrowanego 3.3.3. oraz do działań z zakresu renaturyzacji terenów przemysłowych, realizujących założenia Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, jako podregionu w transformacji górniczej; oddziaływanie projektu na cały obszar Aglomeracji Beskidzkiej umożliwia wspólne wykorzystanie zasobów przyrodniczych oraz stworzonej infrastruktury przez mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej i turystów.

Projekt zintegrowany 3.3.3: Ochrona bioróżnorodności na terenach Aglomeracji Beskidzkiej

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT Priorytet II. Działanie 02.15 Ochrona przyrody i bioróżnorodność
Kierunki działań:	➤ Ochrona bioróżnorodności na terenach objętych różnymi formami ochrony przyrody lub innych terenach cennych przyrodniczo, w tym poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz eliminację inwazyjnych gatunków obcych; ➤ Podniesienie poziomu bioróżnorodności na terenach zurbanizowanych, w tym poprzez tworzenie zielonej infrastruktury oraz eliminację inwazyjnych gatunków obcych; ➤ Rozwój i integracja funkcjonujących ośrodków edukacji ekologicznej, w tym doposażenie i wzbogacenie oferty programowej; ➤ Opracowywanie dokumentów planistycznych z zakresu ochrony przyrody, inwentaryzacji przyrodniczych, waloryzacyjnych, screeningów przyrodniczych, itp.; ➤ Inwestycje w kanalizowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo oraz tworzenie infrastruktury szlaków edukacji ekologicznej; ➤ Kampanie informacyjno-edukacyjne podnoszące świadomość ekologiczną społeczeństwa.
Beneficjenci:	JST/ związki i Stowarzyszenia JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	2 000 000,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje działania związane z ochroną różnorodności biologicznej wraz z kampanią edukacyjną podnoszącą świadomość ekologiczną mieszkańców.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Komplementarne przedsięwzięcia składające się na projekt zintegrowany zakładają wspólny efekt/ rezultat/ produkt końcowy w postaci ochrony różnorodności biologicznej oraz wspólnych działań edukacyjnych uświadamiających ekologicznie mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej i turystów. Projekty komplementarne do działań z zakresu renaturyzacji terenów przemysłowych, realizujących założenia Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, jako podregionu w transformacji górniczej; oddziaływanie projektu na cały obszar Aglomeracji Beskidzkiej, umożliwia wspólne wykorzystanie zasobów przyrodniczych oraz stworzonej infrastruktury przez mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej oraz turystów.

5.11. Dla celu operacyjnego 4.1: Wykorzystanie potencjału przyrodniczo-krajobrazowego i dziedzictwa kulturowego w kierunku tworzenia nowych i wzmacniania istniejących ponadlokalnych produktów turystycznych Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt zintegrowany 4.1.1: Rozwój oferty kulturalnej i turystycznej Aglomeracji Beskidzkiej	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet IX. Działanie 09.01 Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju subregionalnym
Kierunki działań:	➤ rozwój ponadlokalnych instytucji kultury i marek turystycznych; ➤ Inwestycje w ośrodki edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego animujące rozwój lokalnego kapitału społecznego; ➤ Inwestycje w rozwój istniejących szlaków turystycznych, szlaków dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem wzrostu atrakcyjności górskich szlaków pieszych; ➤ Tworzenie nowej oferty turystycznej, w tym poprzez wsparcie zabytków oraz tworzenie szlaków dziedzictwa kulturowego i infrastruktury turystycznej; ➤ Działania związane z integracją, promocją i cyfryzacją oferty turystycznej Aglomeracji Beskidzkiej; ➤ Inwestycje i działania prowadzące do zwiększania dostępności produktów turystycznych.
Beneficjenci:	JST/ związki i Stowarzyszenia JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	16 297 390,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres projektu obejmuje wsparcie działań na rzecz: ➤ tworzenia i rozwijania miejsc/przestrzeni aktywności społecznej inspirowanych działalnością kulturalną. Przedsięwzięcia infrastrukturalne w sektorze kultury ukierunkowane na rozwijanie aktywności społecznej m.in. poprzez tworzenie/adaptację/dostosowanie budynków i przestrzeni (otoczenia) do realizacji oferty kulturalno-edukacyjnej, rozwój innowacji społecznych. Tworzenie przestrzeni do organizacji m.in. spotkań, warsztatów, szkoleń, edukacji kulturalnej i artystycznej, inspiracji twórczej, w tym dla grup wymagających działań włączających; ➤ wzmocnienia potencjału turystycznego zabytków i ich oddziaływania na rozwój gospodarczy; renowacja, modernizacja, ochrona i rozwój infrastruktury zabytkowej w celu podniesienia jej atrakcyjności turystycznej i dostępności poprzez likwidację barier fizycznych dla niepełnosprawnych; ➤ udostępnienia i ułatwienia dostępu do dóbr kultury oraz zastosowania nowoczesnych technologii poszerzających krąg odbiorców oferty, w tym m.in. proces digitalizacji zasobów, rozbudowa i tworzenie systemów e-informacji kulturalnej; ➤ transformacji kultury i turystyki, poprzez dywersyfikację produktów oraz równomierny geograficznie dostęp do oferty kulturalnej i turystycznej, w szczególności mając na uwadze miejsca mniej

	popularne, a także współpraca z otoczeniem (z lokalną społecznością, przedsiębiorcami, NGOs oraz przedsiębiorstwami społecznymi); ➤ inwestycji w obiekty/miejsca tworzące turystyczne szlaki tematyczne (obiekty/miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych) lub turystyczne szlaki rodzajowe, w tym poprawę ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, osób z niepełnosprawnościami; ➤ modernizacji oraz doposażenia pomieszczeń, w tym wyposażenie multimedialne, stworzenie infrastruktury pozwalającej na organizację wystaw, wydarzeń związanych z prezentacją dziedzictwa kulturowego i tradycji z wykorzystaniem technologii cyfrowych; niezbędnym działaniem na rzecz poprawy dostępności instytucji kultury obiektów, pomieszczeń; prac rewitalizacyjnych przestrzeni wokół budynków, w tym przestrzeni parkowych; ➤ sieciowania infrastruktury, w tym tworzenia ponadlokalnej sieci muzeów, prac związanych z modernizacją pomieszczeń, doposażeniem pomieszczeń, wyposażeniem multimedialnym, stworzeniem infrastruktury pozwalającej na organizację wystaw, szkoleń, wydarzeń związanych z prezentacją dziedzictwa kulturowego, tradycji z wykorzystaniem technologii cyfrowych; niezbędnego działania na rzecz poprawy dostępności instytucji kultury obiektów, pomieszczeń; inwestycje na rzecz usprawnienia ruchu turystycznego; inwestycje na rzecz usprawnienia obsługi turystów; piesze trasy przyrodniczo historyczne); ➤ tworzenia zaplecza turystycznego dla turystów rowerowych i pieszych; ścieżki piesze i rowerowe, trasy rowerowe; infrastruktura dodatkowa w postaci miejsc obsługi rowerzystów; ➤ informacji i spójnego oznakowania obszarów atrakcyjnych kulturowo wraz z promocją szlaków dziedzictwa kulturowego; ➤ tworzenia nowych atrakcji turystycznych w subregionie w celu zaspokojenia potrzeby kontaktu z naturą, aktywności fizycznej, poznawczej, badawczej, edukacyjnej (np. wieża widokowa pozwalająca na obserwację zróżnicowanego krajobrazu okolicy, interesujących gatunków zwierząt i roślin);
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekty partnerskie, a także projekty o charakterze zintegrowanym poprzez wspólny efekt/rezultat/ produkt końcowy projektu w postaci spójnej oferty kulturalnej i turystycznej na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej; Projekty o charakterze zintegrowanym, tj. zakładające oddziaływanie na gospodarkę, środowisko i życie społeczne w regionie (np. rynek pracy, przedsiębiorczość, ochronę przyrody, edukację lub włączenie społeczne). Projekty turystyczne wspierane odpowiednią analizą popytu i oceną potrzeb w celu ograniczenia ryzyka nieefektywności; projekty wpisujące się w strategię sektorowe lub regionalne strategię rozwoju. Inwestycje w kulturę i turystykę respektujące zasadę zrównoważonego oddziaływania na środowisko, potrzebę rozwoju cyfrowego, zasadę dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami, zasadę stabilności i efektywności finansowej oraz odporności na kryzys. Projekty wykorzystujące zielone technologie, dążenie do osiągnięcia neutralności klimatycznej projektowanej infrastruktury. Projekty wykorzystujące materiały i technologie umożliwiające maksymalne obniżenie zapotrzebowania energetycznego (w przypadku zabytków z uwzględnieniem wymogów konserwatorskich). Projekty wpływające na efektywność energetyczną oraz przyczyniające się do osiągnięcia celów polityki środowiskowej w zakresie zmian klimatu. Projekty stosujące

	rozwiązania pozwalające na zmniejszenie energochłonności obiektów, co przekłada się na zmniejszenie kosztów utrzymania instytucji kultury. Projekty wykorzystujące cyfrowe technologie. Projekty wykorzystujące endogeniczne potencjały przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe na rzecz rozwoju ponadlokalnych i subregionalnych produktów kulturowych i turystycznych oraz marek o znaczeniu ponadlokalnym; Projekty polegające na tworzeniu i rozwoju zrównoważonej infrastruktury turystycznej, jak również sieciowaniu tej infrastruktury na rzecz utworzenia lub rozszerzenia szlaków turystycznych różnych rodzajów. Oddziaływanie projektów wykraczające poza obszar jednej gminy; ponadlokalny charakter projektów; wspólne wykorzystanie stworzonej w infrastrukturze przez mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej oraz turystów. Z powstałej infrastruktury korzystać będą osoby pracujące, uczniowie – mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej oraz turyści odwiedzający subregion.
--	--

5.12. Dla celu operacyjnego 4.2: Ponadlokalne szlaki rowerowe jako nowy produkt turystyczny Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt zintegrowany 4.2.1: Szlaki rowerowe wraz z infrastrukturą jako uzupełnienie regionalnych tras rowerowych	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet IX. Działanie 09.01 Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju subregionalnym
Kierunki działań:	➤ Inwestycje w infrastrukturę rowerową, tworzenie i rozwój szlaków rowerowych, w tym jako uzupełnienie regionalnych tras rowerowych, wraz z niezbędną infrastrukturą miejsc obsługi rowerzysty.
Beneficjenci:	JST/ związki i Stowarzyszenia JST z obszaru Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	23 674 913,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia komplementarne wskazane w załączniku nr 1 do Strategii ZIT. Zakres projektu obejmuje stworzenie sieci szlaków rowerowych, w tym uzupełniającą w oparciu o Regionalną Politykę Rowerową Województwa Śląskiego. W ramach projektu powstaną m.in. odcinki tras o numerach (wynikających z RPR): 5, 17, 604, 611, 613, 615 oraz inne szlaki rowerowe, w tym łączące regionalne trasy rowerowe z atrakcjami turystycznymi Aglomeracji Beskidzkiej. Rozbudowa tras wraz z infrastrukturą miejsc obsługi rowerzysty przyczyni się do zwiększenia spójności szlaków rowerowych na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekty partnerskie, a także projekty o charakterze zintegrowanym poprzez wspólny efekt/rezultat/ produkt końcowy projektu w postaci spójnej sieci szlaków rowerowych oraz ciągów pieszych na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej – wpisujące się w kierunki Regionalnej Polityki Rowerowej Województwa Śląskiego. Projekty komplementarne do projektów realizowanych w ramach działania 3.3 Regionalne Trasy Rowerowe FE SL 2021-2027; oddziaływanie projektu wykraczające poza obszar jednej gminy; ponadlokalny charakter projektów; wspólne wykorzystanie stworzonej infrastruktury przez mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej oraz turystów. Z powstałej infrastruktury korzystać będą turyści oraz mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej.

5.13. Dla celu operacyjnego 5.1: Zintegrowane zarządzanie rozwojem Aglomeracji Beskidzkiej

Projekt zintegrowany 5.1.1: Kompleksowe zarządzanie rozwojem terytorialnym Aglomeracji Beskidzkiej	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ ZIT: Priorytet IX. Działanie 09.02 Rozwój ZIT
Kierunki działań:	➤ Realizacja zadań związku ZIT, w tym wdrażanie i monitorowanie Strategii ZIT; ➤ Rozwój potencjału Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka jako instytucjonalnej formy zarządzania rozwojem subregionu; ➤ Opracowanie strategii rozwoju ponadlokalnego (poprzez ewoluowanie niniejszej strategii) oraz innych dokumentów planistycznych i strategicznych; ➤ Rozwijanie działań związanych ze zrównoważoną mobilnością oraz integracją transportu publicznego; ➤ Stworzenie narzędzi bieżącego monitoringu rozwoju, identyfikacji obszarów problemowych oraz oczekiwań mieszkańców.
Beneficjenci:	Stowarzyszenie Aglomeracji Beskidzkiej
Alokacja środków FESL:	900 000,00 EUR
Zakres:	Zakres projektu obejmuje wsparcie instytucjonalne Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka, umożliwiające sprawną realizację procesów dotyczących zarządzania rozwojem subregionu i wdrażania instrumentu ZIT, w tym m. in. zarządzanie strategią terytorialną, monitorowanie realizacji projektów, przygotowanie planów i polityk sektorowych, inicjowanie i animowanie partnerstw, wspieranie JST w szerszym włączeniu mieszkańców w procesy rozwojowe w modelu partycypacyjnym, działania szkoleniowe i promocyjne, współpracę z IZ oraz współpracę Związków ZIT w ramach Forum Subregionów.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt dotyczy zarządzania rozwojem całego subregionu oraz wdrażania strategii terytorialnej na całym obszarze Aglomeracji Beskidzkiej wraz z niezbędnymi działaniami. Działania podejmowane w ramach projektu dotyczą partnerstwa i współpracy o charakterze ponadlokalnym, a koordynowane projekty realizują wspólne cele rozwojowe całego obszaru subregionu. Produktem działań będą m. in. dokumenty planistyczne, strategiczne dla całego obszaru Aglomeracji Beskidzkiej.

Projekt strategiczny 5.1.2: Podniesienie jakości, dostępności oraz zwiększenie wykorzystania administracyjnych zasobów mapowych - Etap II	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027: Priorytet I Działanie 1.4 Cyfryzacja administracji publicznej
Kierunki działań:	➤ Zintegrowane działania w obszarze m. in. planowania przestrzennego (z wykorzystaniem subregionalnego modelu funkcjonalno-przestrzennego), e-usług publicznych, geodezji, zarządzania kryzysowego.
Beneficjenci:	Powiat bielski w ramach partnerstwa z: Miastem Bielsko- Białą, Powiatem cieszyńskim, Powiatem żywieckim, Miastem Cieszyn, Gminą Czechowice-Dziedzice oraz Województwem Śląskim.
Alokacja środków FESL:	7 900 000,00 EUR
Zakres:	Celem projektu jest zwiększenie jakości i dostępności cyfrowej danych geodezyjnych i kartograficznych, w tym opracowanie i udostępnienie w ramach rozwoju świadczonych już e-usług, nowych lub lepszej jakości zasobów geodezyjnych dla wybranych obszarów, właściwych dla

	poszczególnych Partnerów Projektu. Co istotne z punktu widzenia kompletności i dokładności danych publicznych, zostaną one opracowane z wykorzystaniem pomiarów terenowych, które obejmą te elementy zasobu geodezyjnego, które aktualnie nie spełniają współczesnych standardów geodezyjnych. Skala zadań, które stoją przed podmiotami publicznymi jest wciąż bardzo duża. Bez dokończenia procesu cyfryzacji danych zasobu, ich bieżącej aktualizacji oraz dbałości o zachowanie standardów dokładnościowych, trudno będzie zaspokoić oczekiwania użytkowników tych danych oraz zapewnić odpowiedni poziom e-usług dla obszaru całego subregionu, a tym bardziej całego województwa. Okres pandemii potwierdził, jak ważna jest rola danych cyfrowych w budowaniu nowoczesnego, sprawnie zarządzanego regionu. Wśród tych danych dostrzeżono wartość państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, będącego źródłem danych referencyjnych dla wielu systemów dziedzinowych. Ponadto zaplanowany zakres projektu przewiduje przeprowadzenie, jako elementu integralnego, szerokiej kampanii informacyjnej oraz cyklu szkoleń propagujących i podnoszących umiejętności z zakresu e-usług wykorzystujących administracyjne zasoby mapowe w procesie inwestycyjnym, w celach środowiskowo-klimatycznych, rozwoju gospodarki czy też w szeroko rozumianym zaspokajaniu potrzeb obywateli i przedsiębiorców, wszak właścicielami nieruchomości, oprócz społeczności subregionu południowego, są także mieszkańcy całego województwa śląskiego oraz kraju. Projekt swoim zakresem obejmuje szereg obszarów tematycznych: e-usługi publiczne, digitalizacja informacji publicznych, planowanie gospodarcze, planowanie przestrzenne, wymiar podatków i świadczeń, oznaczanie nieruchomości w księgach wieczystych, statystyki publicznej, gospodarki nieruchomościami oraz ewidencji gospodarstw rolnych.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt partnerski samorządów Aglomeracji Beskidzkiej oraz samorządu wojewódzkiego. Realizuje zadania zmierzające do rozwoju świadczonych na rzecz mieszkańców e-usług o charakterze geodezyjnym na terenie całego subregionu południowego.

5.14. Dla celu operacyjnego 5.2: Inicjowanie wspólnych zintegrowanych inwestycji oraz inwestycji strategicznych dla obszaru Aglomeracji Beskidzkiej

Projekt OSI 5.2.1: Wsparcie obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027/ OSI: Priorytet II: Działanie 02.01 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej Działanie 02.08 Wsparcie dla klimatu Priorytet X: Działanie 10.07 Rekultywacja terenów przemysłowych, zdewastowanych, zdegradowanych na cele środowiskowe
Kierunki działań:	➤ Działania wspierające gminy zagrożone trwałą marginalizacją oraz samorządy dotknięte innymi problemami rozwojowymi (Cel operacyjny 5.2: Inicjowanie wspólnych zintegrowanych inwestycji oraz inwestycji strategicznych dla obszaru Aglomeracji Beskidzkiej); ➤ Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej (Cel operacyjny 3.1: Zwiększona efektywność energetyczna

	Aglomeracji Beskidzkiej, w tym dzięki wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE); ➤ Inwestycje z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury (Cel operacyjny 3.2: Łagodzenie efektów zmian klimatu oraz wzmocnienie potencjału służb ratowniczych); ➤ Inwestycje z zakresu retencjonowania wody (Cel operacyjny 3.2: Łagodzenie efektów zmian klimatu oraz wzmocnienie potencjału służb ratowniczych); ➤ Renaturyzacja terenów przemysłowych wraz z podniesieniem poziomu różnorodności biologicznej (Cel operacyjny 1.2: Przywracanie terenom przemysłowym wartości gospodarczych, środowiskowych, społecznych, edukacyjnych lub przyrodniczych).
Beneficjenci:	Gmina Rajcza, Gmina Ujszoły
Alokacja środków FESL:	6 000 000,00 EUR
Zakres:	W zakres projektu wchodzi przedsięwzięcia wskazane w załączniku nr 2 do Strategii ZIT. Zakres obejmuje realizację przedsięwzięć mających na celu podniesienie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej; wsparcie dla klimatu; rekultywację terenów zdegradowanych; rekultywację terenów przemysłowych, zdewastowanych, zdegradowanych na cele środowiskowe.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt obejmuje zintegrowane i komplementarne działania prowadzone na obszarze gmin zagrożonych trwałą marginalizacją (gminy: Rajcza i Ujszoły) na podstawie przyjętej dla tego obszaru strategii terytorialnej. Z powstałej infrastruktury korzystać będą mieszkańcy ww. gmin, jak i całej Aglomeracji Beskidzkiej oraz turyści.

5.15. Dla celu operacyjnego 5.3: Systemowe wzmacnianie potencjału administracji samorządowej

Projekt strategiczny 5.3.1: Wsparcie kompetencyjne kadr administracji publicznej w Aglomeracji Beskidzkiej	
Źródło finansowania:	FESL 2021-2027: Priorytet V. Działanie 05.14 Usługi rozwojowe dla kadr administracji samorządowej
Kierunki działań:	➤ Działania związane z podnoszeniem kompetencji kadr administracji samorządowej; ➤ Wsparcie administracji samorządowej w działaniach z zakresu włączenia społeczności lokalnej w procesy rozwojowe i tworzenia modelu partycypacyjnego; ➤ Działania wspierające gminy zagrożone trwałą marginalizacją oraz samorządy dotknięte innymi problemami rozwojowymi; ➤ Działania szkoleniowe i promowanie dobrych praktyk dotyczących realizacji projektów oraz zarządzania rozwojem.
Beneficjenci:	Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka
Alokacja środków FESL:	1 910 112 EUR
Zakres:	Zakres projektu obejmuje realizację wsparcia edukacyjno-szkoleniowego dla kadr administracji publicznej z obszaru całej Aglomeracji Beskidzkiej w zakresie podnoszenia kwalifikacji oraz kompetencji miękkich w obszarze działalności jst.
Uzasadnienie zintegrowanego charakteru projektu	Projekt obejmuje działania skierowane do kadr administracji wszystkich JST na całym obszarze Aglomeracji Beskidzkiej. Obejmować będzie wsparcie wynikające z diagnozy przeprowadzonej w gminach i powiatach na terenie całego subregionu.

6. Produkty i rezultaty

Cel operacyjny	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia / rok odniesienia	Wartość docelowa	Źródło danych
1.1: Rozwój energii odnawialnej w kontekście zielonej transformacji Aglomeracji Beskidzkiej	Wskaźniki produktu				
	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym energii elektrycznej i ciepłej)	MW	0	30	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym energii elektrycznej i ciepłej)	MWh/ rok	0	35 000	Dane IZ FESL
1.2 Przywracanie terenom przemysłowym wartości gospodarczych, środowiskowych, społecznych, edukacyjnych lub przyrodniczych	Wskaźniki produktu				
	Powierzchnia wspieranych zrekultywowanych gruntów	ha	0	21	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone, pod budowę lokali socjalnych lub pod działalność gospodarczą lub inną	ha	0	20	Dane IZ FESL
1.3 Wykorzystanie endogenicznego i przedsiębiorczego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej jako podregionu w transformacji górniczej oraz wspieranie zielonej i sprawiedliwej transformacji w kierunku inteligentnych, cyfrowych i kreatywnych branż, a także	Wskaźniki produktu				
	Powierzchnia wspieranych zrekultywowanych gruntów	ha	0	19	Dane IZ FESL
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	10	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	0	40	Dane IZ FESL
	Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone, pod budowę lokali socjalnych lub pod działalność gospodarczą lub inną	ha	0	9	Dane IZ FESL

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

zrównoważonej mobilności					
1.4 Dostosowanie kształcenia zawodowego do wymagań rozwojowych sprawiedliwej transformacji, w tym zielonej i cyfrowej gospodarki	Wskaźniki produktu				
	Liczba wspartych szkół	szt.	0	10	Dane IZ FESL
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	10	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	osoby	0	5 000	Dane IZ FESL
2.1 Zmniejszenie emisyjności transportu publicznego w Aglomeracji Beskidzkiej	Wskaźniki produktu				
	Liczba zakupionych jednostek taboru autobusowego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	0	23	Dane jst
	Wskaźniki rezultatu				
	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	osoby	0	278 000	Dane IZ FESL
2.2 Rozwój infrastruktury multimodalnego transportu publicznego	Wskaźniki produktu				
	Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	szt.	0	2	Dane jst
	Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi systemami transportu miejskiego	szt.	0	2	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	tys. osób	0	1 164	Dane jst
2.3 Ograniczenie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach Aglomeracji Beskidzkiej	Wskaźniki produktu				
	Długość nowych lub rozbudowanych dróg	km	0	2,46	Dane jst
	Długość dróg z nowymi lub zmodernizowanymi systemami zarządzania ruchem – poza TEN-T	km	0	2,46	Dane jst
	Liczba wybudowanych obwodnic	szt.	0	1	Dane jst
	Wskaźniki rezultatu				
	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych,	tys. osób	0	7 700	Dane jst

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

	rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg				
2.4 Spójna sieć regionalnych tras rowerowych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej	Wskaźniki produktu				
	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	0	36	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	osoby	0	600 000	Dane IZ FESL
3.1 Zwiększona efektywność energetyczna Aglomeracji Beskidzkiej, w tym dzięki wykorzystaniu OZE	Wskaźniki produktu				
	Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	0	515	Dane IZ FESL
	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	m ²	0	173 905	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	93 879	61 021	Dane IZ FESL
	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok	34 904	24 432	Dane IZ FESL
3.3 Zachowanie naturalnego dziedzictwa Aglomeracji Beskidzkiej wraz ze zwiększeniem świadomości mieszkańców i turystów w zakresie jego znaczenia	Wskaźniki produktu				
	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.	0	4	Dane IZ FESL
	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych kształtujących świadomość ekologiczną	szt.	0	3	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Liczba inwazyjnych gatunków obcych, wobec których podjęto działania ograniczające ich negatywny wpływ	szt.	0	1	Dane IZ FESL
4.1 Wykorzystanie potencjału przyrodniczo-krajobrazowego i dziedzictwa kulturowego w kierunku tworzenia nowych i wzmacniania	Wskaźniki produktu				
	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	25	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/ rok	0	100 000	Dane IZ FESL

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

istniejących ponadlokalnych produktów turystycznych Aglomeracji Beskidzkiej					
4.2 Ponadlokalne szlaki rowerowe jako nowy produkt turystyczny Aglomeracji Beskidzkiej	Wskaźniki produktu				
	Długość wspartych szlaków turystycznych	km	0	60	Dane jst
	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	0	15	Dane jst
	Wskaźniki rezultatu				
	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	osoby/ rok	0	500 000	Dane jst
5.1 Zintegrowane zarządzanie rozwojem Aglomeracji Beskidzkiej	Wskaźniki produktu				
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	665 000	GUS BDL
	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	1	Dane IZ FESL
5.2 Inicjowanie wspólnych zintegrowanych inwestycji oraz inwestycji strategicznych dla obszaru Aglomeracji Beskidzkiej	Wskaźniki produktu				
	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	665 000	GUS BDL
	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	12 984	Dane IZ FESL
5.3 Systemowe wzmacnianie potencjału administracji samorządowej	Wskaźniki produktu				
	Liczba objętych wsparciem podmiotów administracji publicznej lub służb publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym	szt.	0	35	Dane IZ FESL
	Wskaźniki rezultatu				
	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	1000	Dane IZ FESL

STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)

7. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

7.1. System instytucjonalny

System realizacji Strategii Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 jako strategii ZIT uwzględniony jest w statucie Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka⁴¹. Zgodnie ze statutem do zadań Stowarzyszenia należy m. in. zarządzanie ZIT na obszarze działalności jako Związek ZIT, w tym programowanie i przygotowanie strategii ZIT, realizacja projektów własnych oraz koordynacja projektów realizowanych w partnerstwie samorządów, w tym w ramach ZIT, realizacja zadań podmiotu zgłaszającego subregionalne projekty strategiczne oraz reprezentowanie subregionu jako obszaru funkcjonalnego w komitetach monitorujących programów operacyjnych.

Organami Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka są:

- Zgromadzenie Ogólne – reprezentujące wszystkich członków Stowarzyszenia, zgodnie ze statutem jako organ uchwałodawczy upoważnione do przyjęcia strategii ZIT oraz listy projektów realizujących strategię;
- Zarząd – składający się z 13 osób wskazanych w KRS, przedstawicieli jest określonych w statucie (Prezydent Miasta Bielska-Białej, starostowie powiatów: bielskiego, cieszyńskiego i żywieckiego, burmistrzowie Cieszyna, Czechowicz-Dziedzic i Żywca oraz 6 wójtów gmin wiejskich i miejsko-wiejskich wybranych w wewnętrznych konsultacjach Zgromadzenia Ogólnego), jako organ wykonawczy zobligowany do przygotowania strategii ZIT, wdrażania ZIT, w tym przygotowania listy projektów dedykowanych dla instrumentu ZIT oraz dokonywania innych czynności dotyczących ZIT niezastrzeżonych do kompetencji innych organów Stowarzyszenia;
- Komisja Rewizyjna – jako organ kontrolny;
- Biuro Stowarzyszenia – jako realizator zadań Stowarzyszenia odpowiedzialne za opracowanie projektu strategii ZIT oraz innych niezbędnych dokumentów dotyczących realizacji ZIT, prowadzenie monitoringu wdrażania strategii ZIT i gromadzenie danych dla zarządu, realizację innych zadań w zakresie ZIT, takich jak działania organizacyjne, promocyjne czy bezpośredni kontakt roboczy z instytucjami zarządzającymi i beneficjentami. Biuro będzie także realizować zadania związane z przygotowaniem, realizacją i rozliczaniem projektów własnych Stowarzyszenia, w tym projektów strategicznych.

⁴¹ <https://bip.aglomeracjabeskidzka.eu/>

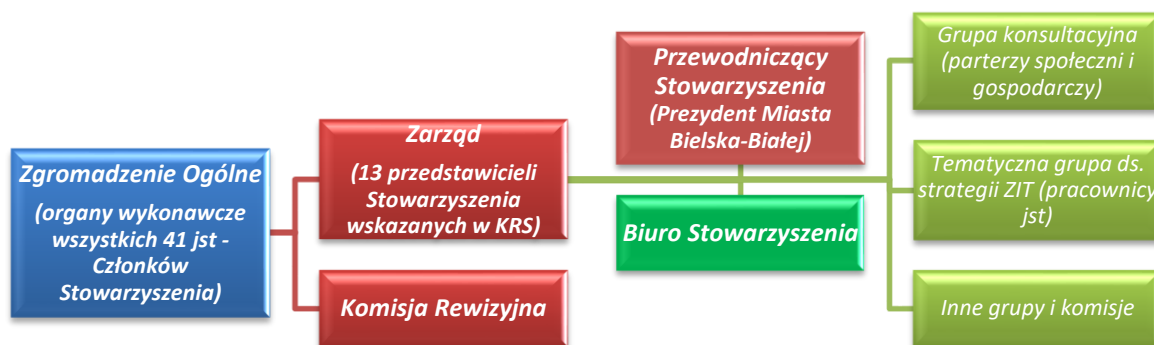
Decyzje organów Stowarzyszenia podejmowane są w formie uchwał, najczęściej zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy rzeczywistych członków Stowarzyszenia. Szczegółowe zasady funkcjonowania organów Stowarzyszenia określa statut oraz odpowiednie regulaminy, przyjęte uchwałami Zgromadzenia Ogólnego Stowarzyszenia⁴².

Statutowym Przewodniczącym Stowarzyszenia jest Prezydent Miasta Bielska-Białej, który reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz (m. in. w Komitecie Monitorującym FESL 2021-2027).

Dodatkowo, zgodnie ze statutem Zarząd Stowarzyszenia może powoływać komisje i grupy robocze, doradcze dla realizacji zadań Stowarzyszenia, w tym przygotowania strategii ZIT. W kontekście realizacji ZIT Zarząd Stowarzyszenia powołał:

- stałą Grupę roboczą ds. programowania strategii rozwoju subregionu południowego/ planu działań ZIT na lata 2021-2027, składającą się z przedstawicieli jst, pracowników merytorycznych kompetentnych w tym zakresie,
- Grupę konsultacyjną, jako ciało doradcze w rozumieniu zapisów „Umowy Partnerstwa”⁴³ oraz dokumentu „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”, wydanego przez ministra właściwego ds. funduszy UE i polityki regionalnej⁴⁴;
- inne tematyczne grupy robocze, których działania w określonych obszarach wiążą się z wdrażaniem ZIT Aglomeracji Beskidzkiej.

Rysunek 47 Układ hierarchiczny Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka w kontekście realizacji strategii

Źródło: opracowanie własne na podstawie statutu Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka

Zakres współpracy Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka (jako Związku ZIT) z Zarządem Województwa Śląskiego (jako Instytucją Zarządzającą programem FESL

⁴² <https://bip.aglomeracjabeskidzka.eu/>

⁴³ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/czym-jest-umowa-partnerstwa/>

⁴⁴ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>

2021-2027) określa zawarte Porozumienie⁴⁵. Zgodnie z jego treścią do zadań Stowarzyszenia należy m. in.:

- uzgadnianie i przedkładanie Instytucji Zarządzającej FESL 2021-2027 strategii terytorialnej oraz jej ewentualnych aktualizacji, zgodnie z ustawą wdrożeniową,
- realizacja lub wsparcie projektów zintegrowanych, przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów i skoordynowanego zaspakajania potrzeb obszaru ZIT,
- animowanie lub realizacja działań szkoleniowych i promocyjnych oraz indywidualne doradztwo, służące poprawie jakości projektów,
- sieciowanie projektów na obszarze geograficznym, którego dotyczy strategia terytorialna, w szczególności przedsięwzięć w ramach FESL 2021-2027,
- promocja zasady partnerstwa i włączania mieszkańców w procesy partycypacyjne w zakresie realizacji strategii terytorialnej, w tym animowanie jednostek samorządu terytorialnego będących członkami Związku ZIT,
- monitorowanie postępów w realizacji działań w ramach ZIT, w szczególności postępu finansowego, na podstawie przekazywanych przez IZ FESL 2021-2027 raportów z systemu informatycznego Programu,
- delegowanie do udziału w pracach Komitetu Monitorującego FESL 2021-2027 przedstawiciela ZIT,
- udział w opracowaniu kryteriów wyboru projektów zgodnie z zapisami Programu FESL 2021-2027,
- współpraca z IZ FESL 2021-2027 przy realizacji badań ewaluacyjnych, analiz, ekspertyz prowadzonych i/lub zleczanych przez instytucje zarządzające programami operacyjnymi, ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego, Komisję Europejską,
- przygotowania i utrzymania zdolności administracyjnej i technicznej do realizacji działań określonych w § 5, w tym zapewnienie odpowiedniego zatrudnienia, podnoszenia kwalifikacji pracowników, zapewnienia warunków technicznych i lokalowych do realizacji Porozumienia.

Z kolei do obowiązków IZ FESL 2021-2027 w stosunku do Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka pełniącego funkcję Związku ZIT należy m. in.:

- przekazywanie Związkowi ZIT danych dotyczących postępu finansowego realizacji projektów ZIT,
- udostępnianie Związkowi ZIT aktualnych zasad i materiałów dotyczących identyfikacji wizualnej znaku marki Fundusze Europejskie na lata 2021-2027,

⁴⁵ Porozumienie w sprawie przygotowania i realizacji instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, zawarte 15 maja 2023 r. w Katowicach

- współpraca ze Związkiem ZIT na zasadach partnerstwa, komunikacji i współdziałania,
- zapewnienie Związkowi ZIT udziału w opiniowaniu i przekazywaniu uwag do programu regionalnego FESL 2021-2027, Szczegółowego Opisu Priorytetów, a także harmonogramów naborów dedykowanych ZIT.

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko projekt Strategii Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (SOOŚ) oraz weryfikacji przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Katowicach i Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach. Konieczne jest opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko (stanowiącej załącznik do strategii), zawierającej informacje o oddziaływaniu zaplanowanych w strategii działań i przedsięwzięć na środowisko oraz charakterystykę działań i rozwiązań, ale także analizę i ocenę aktualnego stanu środowiska na terenie Aglomeracji Beskidzkiej. W lutym 2023 r. wystąpiono do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach o uzgodnienie zakresu prognozy.

7.2. Monitoring realizacji Strategii

Stosowanie zasady stałego monitorowania efektywności i skuteczności zaplanowanych działań jest podstawowym warunkiem właściwego zarządzania rozwojem Aglomeracji Beskidzkiej. Pod pojęciem monitorowania rozumieć należy zorganizowany sposób – zwykle ciągły i długoterminowy – określania aktualnej wartości przyjętych mierników. Proces monitorowania jest klasycznym procesem wspomagającym zarządzanie na wszystkich poziomach, na których zdefiniowano cele i służy systematycznemu zbieraniu, raportowaniu i interpretacji mierników, opisujących postęp i rezultaty dokonań zarówno w ich aspekcie rzeczowym, jak i finansowym.

Strategia Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 jako strategii ZIT obejmuje obecną perspektywę polityki spójności UE wraz z uwzględnieniem tzw. zasady n+2. Oznacza to, że w rzeczywistości zarządzanie rozwojem poprzez Strategię sięga powyżej roku 2027. Stąd w tytule dokumentu rozszerzono perspektywę do roku 2030.

Do oceny procesu, zachodzących zmian, a przede wszystkim stopnia realizacji celów rozwojowych oraz wskaźników produktu i rezultatu, wykorzystane zostaną działania monitoringowe prowadzone przez Biuro Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka, jako związek ZIT. Monitoring realizowany będzie na bieżąco, uwzględniając jako narzędzia niezbędne analizy porównawcze, bezpośredni kontakt z beneficjentami

(z wykorzystaniem ankiet monitoringowych), instytucją zarządzającą (korzystającą z bazy informatycznej dla FESL 2021-2027), oraz coroczną sprawozdawczość. Taki system pozwoli na skuteczne reagowanie na zachodzące zmiany i ewentualną modyfikację założeń uwzględnionych w Strategii.

W ogólnym kontekście rozwojowym monitoring umożliwi bieżącą analizę tendencji i procesów zachodzących na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej, wpływających bezpośrednio (pozytywnie bądź negatywnie) na możliwość osiągnięcia celów wyrażonych wskaźnikami, a dodatkowo pozwoli dokonać weryfikacji diagnozy rozwojowej w kontekście ewoluowania dokumentu w kierunku strategii ponadlokalnej, w rozumieniu przepisów o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, co stanowi cel działań Stowarzyszenia w perspektywie roku 2025.

Monitoring prowadzony przez Biuro Stowarzyszenia obejmował będzie dane z zakresu rzeczowej realizacji projektów: ponoszonych kosztów, terminów realizacji zadań inwestycyjnych, zgłaszane przez poszczególnych beneficjentów. W tym celu rozsyłane będą ankiety do poszczególnych samorządów – członków Stowarzyszenia. Na podstawie uzyskanych danych dokonana zostanie analiza ryzyka oraz ewentualna korekta listy projektów ZIT. Ponadto, na podstawie uzyskanych danych sporządzany będzie corocznie Raport monitoringowy ZIT, opiniowany przez Grupę konsultacyjną (partnerzy społeczno-gospodarczy), przekazywany do akceptacji Zarządowi i publikowany w BIP Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka. Założone narzędzia monitoringowe obejmują:

- ankiety prowadzone wśród beneficjentów ZIT,
- dane otrzymywane od Instytucji Zarządzającej FESL 2021-2027 oraz ewentualnie Instytucji Pośredniczących FEnIKS 2021-2027,
- dodatkowe informacje samorządów,
- analizy porównawcze materiału,
- coroczne sprawozdania z realizacji ZIT zatwierdzane przez Zarząd,
- rekomendacje IZ FESL 2021-2027, Zarządu, Grupy konsultacyjnej (złożonej z partnerów społeczno-gospodarczych), grup roboczych powołanych przez Zarząd oraz ewentualne rekomendacje zewnętrzne,
- aktualizację Strategii/ listy projektów ZIT.

STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)

8. Zaangażowanie partnerów w przygotowanie i wdrażanie Strategii

Zaangażowanie partnerów w przygotowanie Strategii Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 miało miejsce od momentu opracowywania diagnozy rozwojowej. Na etapie realizacji diagnozy miały miejsce spotkania w formie grupowych warsztatów diagnostycznych z udziałem panelu ekspertów. Adresatem jednego z nich były organizacje pozarządowe oraz instytucje otoczenia biznesu. Warsztaty odbyły się w listopadzie 2021 r. w dwóch turach, w formule online i zostały zarejestrowane. Prezentowano zagadnienia i problemy, a uczestnicy kolejno mieli możliwość oceny poszczególnych obszarów i tematów. W trakcie spotkań online omówiono wszystkie obszary i aspekty diagnozy. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z prezentacją przygotowaną na potrzeby spotkania przez moderatora. Wnioski zostały zarejestrowane i umieszczone w dokumencie diagnostycznym, a znaczna ich część wykorzystana została w Strategii. Równolegle do warsztatów diagnostycznych dla partnerów społecznych i gospodarczych zrealizowano podobne spotkania stacjonarne dla partnerów samorządowych – wszystkich członków Stowarzyszenia.

System instytucjonalny ZIT Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 uwzględnia także wymogi wskazane zarówno w „Umowie Partnerstwa”, ustawie z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, jak i w dokumencie pn. „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”, wydanym przez ministra właściwego ds. funduszy UE i polityki regionalnej. Aby je wypełnić, Zarząd Stowarzyszenia powołał Grupę konsultacyjną⁴⁶ jako ciało doradcze reprezentujące m.in. społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji, a także reprezentantów dziedzin objętych wsparciem w ramach ZIT.

Powołanie Grupy konsultacyjnej poprzedziła kilkustopniowa analiza potencjalnych partnerów przeprowadzona przez Biuro Stowarzyszenia. W ramach analizy wstępnie powstała baza kilkuset potencjalnych organizacji pozarządowych i innych partnerów, działających na terenie Aglomeracji Beskidzkiej. Na tym etapie Stowarzyszenie publicznie ogłosiło chęć współpracy z organizacjami pozarządowymi w kontekście

⁴⁶ Uchwała Zarządu Stowarzyszenia nr 91/II/2023 z dnia 21 lutego 2023 r. w sprawie powołania Grupy konsultacyjnej, pełniącej funkcje ciała doradczego dla Zarządu Stowarzyszenia w procesie planowania rozwoju obszaru Aglomeracji Beskidzkiej, <https://bip.aglomeracijabeskidzka.eu/>

przygotowywania Strategii na portalu ngo.pl. Następnie Zarząd Stowarzyszenia podjął decyzję⁴⁷ o ogłoszeniu otwartego naboru do udziału w Grupie konsultacyjnej, skierowanego do podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji, a także partnerów społecznych, gospodarczych oraz środowisko naukowe.

Działalność Grupy konsultacyjnej nie będzie ograniczać się do realizacji ZIT, lecz obejmie także proces opracowywania Planu Zrównoważonej Mobilności Aglomeracji Beskidzkiej 2040+⁴⁸ oraz proces opracowywania strategii rozwojowej w formie strategii ponadlokalnej (w rozumieniu przepisów ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy o samorządzie gminnym). Grupa konsultacyjna powołana została m. in. w celu opiniowania decyzji podejmowanych w związku z przygotowaniem Strategii, ale także oceną realizacji w ramach prowadzonych przez Biuro Stowarzyszenia działań monitoringowych.

Obok Grupy konsultacyjnej w ramach roboczych ciał doradczych włączonych w system instytucjonalny wdrażania ZIT funkcjonują grupy złożone z przedstawicieli samorządów – członków Stowarzyszenia oraz spółek komunalnych – interesariuszy działań ZIT, m. in.:

- Grupa robocza ds. transportu i zrównoważonej mobilności,
- Grupa robocza ds. programowania strategii rozwoju subregionu południowego/ planu działań ZIT na lata 2021-2027,
- Grupa robocza ds. obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją,
- Grupa robocza ds. Funduszu Sprawiedliwej Transformacji,
- Grupa robocza ds. projektów wspólnych z zakresu turystyki i dziedzictwa kulturowego,
- Grupa robocza ds. utworzenia sieci tras rowerowych,
- Grupa robocza ds. kształcenia zawodowego,
- Grupa robocza ds. energii odnawialnej i efektywności energetycznej.

Kolejny element partycypacyjny stanowią otwarte konsultacje społeczne, z których szczegółowy raport stanowi załącznik do Strategii.

⁴⁷ Uchwała Zarządu Stowarzyszenia nr 91/II/2023 z dnia 7 lutego 2023 r. w sprawie ogłoszenia naboru, powołania Komisji oceniającej i przyjęcia Regulaminu Grupy konsultacyjnej, pełniącej funkcje ciała doradczego dla Zarządu Stowarzyszenia w procesie planowania rozwoju obszaru Aglomeracji Beskidzkiej, <https://bip.aglomeracjabeskidzka.eu/>

⁴⁸ Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Stowarzyszenia nr 44/IV/22 z 22 kwietnia 2022 r., <https://bip.aglomeracjabeskidzka.eu/>

9. Analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Prognoza oddziaływania na środowisko wykazała, że niektóre z przedsięwzięć realizowanych w ramach projektu Strategii Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej mogą negatywnie wpłynąć na środowisko. Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych m.in. z rozbudową ciągów komunikacyjnych można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań.

Wykaz inwestycji zamieszczonych w Strategii Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej powinien być realizowany zgodnie z zaleceniami wynikającymi z wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dotyczy inwestycji, które rozpoczęły się w latach poprzednich i są obecnie kontynuowane). Podczas podejmowania nowych działań inwestycyjnych należy brać pod uwagę lokalizację form ochrony przyrody, zakazy i nakazy wynikające z aktów prawa miejscowego, uchwał powołujących dane formy ochrony przyrody lub planów zadań ochronnych i planów ochrony ww. obszarów. Każdorazowe podjęcie działań inwestycyjnych wymaga przeprowadzenia postępowania określającego wpływ na środowisko w drodze odrębnej procedury (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach).

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu;
- odpowiedni wybór lokalizacji inwestycji, uwzględniając zapisy dokumentów lokalnych oraz dokumentów wyższego szczebla.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów

przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

W wyniku realizacji projektu Strategii Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej może potencjalnie dojść do oddziaływania na obszary chronione, dlatego ważne jest, aby wszelkie przedsięwzięcia wynikające ze Strategii były przeprowadzone zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania na obszarach objętych prawną formą ochrony przyrody.

Minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko możliwa jest m.in. poprzez prowadzenie świadomej polityki przestrzennej popartej stosownymi zapisami w dokumentach prawa lokalnego oraz zachowanie walorów przyrodniczych gmin.

Poniżej przedstawiono propozycje zapobiegania, łagodzenia negatywnego wpływu na środowisko, będącego konsekwencją realizacji działań ujętych w Strategii na poszczególne komponenty środowiska:

Ochrona powierzchni ziemi i wód:

- Na etapie projektowania należy rozważać koncepcje organizacji placu budowy i jego zaplecza z uwzględnieniem zasady minimalizacji zajęcia terenu i przekształcenia jego powierzchni;
- Po zakończeniu prac budowlanych, w razie konieczności, należy przeprowadzać rekultywację;
- Prowadzenie robót budowlanych w sposób zapewniający ochronę wód;
- W projekcie i wykonawstwie należy minimalizować zakres robót powodujących zdejmowanie warstw próchnicznych gleby, a także zaplanować wykorzystanie nadmiarów ziemi pochodzącej z wykopów;
- Ograniczenie uszczelniania zlewni, np. poprzez planowanie rezerw terenu, które ma służyć zapewnieniu możliwości swobodnej infiltracji wód do ziemi;
- W opisach technicznych projektów budowlanych należy zaplanować miejsca przeznaczone do składowania substancji podatnych na migrację wodną;
- Na etapie realizacji i funkcjonowania inwestycji należy preferować technologie wodooszczędne;
- Prawidłowe przechowywanie substancji ropopochodnych oraz inne materiałów niebezpiecznych dla środowiska;

- Opracowanie procedury na wypadek wystąpienia awarii na placu budowy, by nie doprowadzić do zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego;
- Właściwe postępowanie z odpadami;
- Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów nadających się do odzysku lub unieszkodliwiania, a odpady niebezpieczne gromadzić w szczelnych, oznakowanych pojemnikach, w wydzielonym miejscu;
- Powstające podczas realizacji inwestycji oraz eksploatacji obiektu odpady należy przekazywać tylko wyspecjalizowanym jednostkom posiadającym zezwolenie na odzysk, utylizację, zbieranie i transport tych odpadów.
- Uregulowanie gospodarki wodami opadowymi - oczyszczenie ich oraz możliwości ich retencjonowania w celu ograniczenia spływu powierzchniowego, należy przy tym brać pod uwagę nie tylko dany obszar, ale i obszar położony niżej w zlewni
- Materiał pozostały po robotach ziemnych w miarę możliwości należy wykorzystywać na miejscu.

Ochrona powietrza:

- Wykonawcy wybierani do realizacji poszczególnych zadań powinni używać nowoczesnego sprzętu i wykazać się dbałością o prawidłową eksploatację i właściwą konserwację sprzętu i środków transportu (np. korzystanie z maszyn i urządzeń o wysokich normach spalin czy zraszanie materiałów pyłących). Takie zapisy mogą znaleźć się na odpowiednich etapach procedur przetargowych;
- Unikanie emisji głównie substancji pyłowych na etapie budowy, rozbudowy czy modernizacji obiektów;
- Niedopuszczalne jest palenie na terenie budowy papy, opon, rozpuszczalników, farb itp.;
- Pogłębiona analiza lokalizacji przedsięwzięcia;
- Zminimalizowaniu ryzyka awarii poprzez stosowanie sprawdzonych rozwiązań i nowoczesnego sprzętu;
- Prowadzenie prac budowlanych poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów;
- Prowadzenie prac budowlanych i rozbiórkowych w porze dziennej;
- Stosowanie przepisów BHP;
- Zastosowanie do budowy nowoczesnego sprzętu, który emituje mniejsze ilości spalin;
- Na etapie eksploatacji - prowadzenie monitoringu powietrza;
- Ograniczanie stosowania paliw wysokoemisyjnych.

Różnorodność biologiczna (w tym fauna, flora, obszary chronione):

- Minimalizacja negatywnych oddziaływań inwestycji infrastrukturalnych wymaga (oczywiście nie jest to konieczne w przypadku każdej inwestycji) wcześniejszych terenowych inwentaryzacji zasobów środowiska przyrodniczego. Inwentaryzacja pozwoli na precyzyjne dostosowanie ogólnych zaleceń do realiów danego zadania inwestycyjnego i uniknięcie spowodowania znaczących szkód w środowisku przyrodniczym i wiążących się z tym komplikacji w trakcie realizacji poszczególnych inwestycji;
- Stosowanie technologii w jak najmniejszym stopniu wpływającej na środowisko (ograniczającej emisję zanieczyszczeń i hałasu);
- W przypadku prac termomodernizacyjnych budynków czy remontów elewacji bądź pokrycia dachowego budynków należy przeprowadzić inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną;
- Stosowanie wszystkich możliwych środków związanych z ochroną zwierząt podczas prowadzenia prac remontowych i termomodernizacyjnych obiektów (np. zabezpieczanie lub przenoszenie gniazd, pozostawianie otwartych otworów stropodachowych);
- Wykorzystanie rozwiązań technologicznych umożliwiających zachowanie istniejących stosunków wodnych;
- Ograniczenie na etapie planowania i wykonawstwa wycinki drzew i krzewów oraz naruszania cennych siedlisk do minimum i stosowanie nowych nasadzeń wraz z ich późniejszym utrzymaniem;
- W przypadku braku możliwości nienaruszenia siedlisk rzadkich/chronionych gatunków, należy wziąć pod uwagę możliwość przeniesienia populacji;
- Stosowanie wszelkich możliwych środków technicznych w celu ochrony zwierząt w trakcie inwestycji liniowych (np. montaż siatek i pojemników w celu ochrony płazów i drobnych ssaków) o ile będzie to konieczne;
- Nie należy prowadzić robót budowlanych w okresie lęgowym ptaków, rozrodem płazów, hibernacji nietoperzy i tarła ryb, jeśli na obszarze inwestycji występują;
- W przypadku istotnego zagrożenia hałasem, mogącego płoszyć chronione gatunki zwierząt w okresie rozrodczym (i/lub powodujące ponadnormatywną emisję na terenach mieszkaniowych), należy rozważyć zastosowanie ekranów;
- Uwzględnianie wariantu lokalizacyjnego w sposób zgodny z dokumentami planistycznymi, przepisami i aktami prawnymi obowiązującymi dla poszczególnych form ochrony przyrody, a także biorąc pod uwagę potrzeby ochrony siedlisk przyrodniczych, siedlisk zwierząt i roślin oraz korytarze migracyjne i łączność ekosystemów.

Ochrona przed hałasem i drganiami:

- Ograniczenie prac związanych z wykorzystaniem głośnego sprzętu, do pory dziennej między 7:00 a 20:00;
- W miejscach szczególnie wrażliwych obok zabudowy mieszkaniowej należy ograniczyć prędkość pojazdów dowożących materiały budowlane ze względu na drgania przenoszące się na konstrukcje budynków oraz wpływ na klimat akustyczny otoczenia;
- Projektanci powinni zwrócić uwagę na propozycję lokalizacji baz zaplecza technicznego budowy tak, aby planować je możliwe z dala od okien budynków mieszkalnych;
- Na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej należy tak planować roboty budowlane w ramach poszczególnych zadań by prowadzić prace związane z emisją hałasu w tym samym czasie tylko po jednej stronie budynku, aby w mieszkaniu były pomieszczenia nienarażone na emisję hałasu;
- Organizacja pracy, ograniczająca liczbę osób i czas ekspozycji na hałas;
- Stosowanie harmonogramów prac, ograniczających narażenie na hałas;
- Stosowanie tzw. cichych nawierzchni;
- Ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko;
- Racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów;
- Sprawne przeprowadzenie prac;
- Ograniczenie do niezbędnego minimum usuwania drzew i krzewów będących w kolizji z planowaną inwestycją;
- Dobór gatunków roślin pełniących rolę dźwiękochronną dostosowanych do wymogów siedliska;
- Zastosowania odpowiednio szerokich pasów zieleni o zróżnicowanej wysokości tak, aby zapewnić maksymalne wartości pochłaniania i odbijania fali akustycznej.

Ochrona krajobrazu

W celu zmniejszenia negatywnego oddziaływania poszczególnych kierunków wsparcia na krajobraz konieczne jest odpowiednie planowanie inwestycji, uwzględniające konieczność wkomponowania planowanych obiektów w istniejący krajobraz.

Ochrona dziedzictwa kulturowego, zabytków, dóbr materialnych

Wszelkie działania mające na celu ochronę obiektów zabytkowych i utrzymanie ich w należyтым stanie należy planować i realizować zgodnie z wymogami i uzgodnieniami z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Podsumowanie

W ramach dokumentu sporządzono syntezę diagnozy dla obszaru Aglomeracji Beskidzkiej, następnie przedstawiono analizę problemów, potrzeb i potencjałów subregionu. Wykonano analizę SWOT oraz zdefiniowano cele i kierunki działań dla planowanych w Aglomeracji Beskidzkiej instrumentów terytorialnych polityki spójności UE.

Zdefiniowane zostały propozycje wskaźników oraz system zarządzania i finansowania Strategii.

Strategia Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 stanowi bazę wyjściową do dalszych prac związanych z planowaniem strategicznym w Aglomeracji Beskidzkiej. Zakłada się, że niniejszy dokument ewoluował będzie w kierunku tzw. strategii ponadlokalnej (na podstawie przepisów ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy o samorządzie gminnym).

Załączniki

Załącznik 1: Lista projektów realizujących cele Strategii Zintegrowanego Rozwoju Terytorialnego Aglomeracji Beskidzkiej na lata 2021-2027 (z perspektywą do roku 2030) przygotowana na podstawie art. 34, ust.15 pkt.3 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (zawiera projekty przewidziane do realizacji w ramach instrumentu ZIT, finansowanego ze środków programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027).

Załącznik 2: Lista projektów rezerwowych (dla których warunkiem finansowania w ramach ZIT jest umieszczenie projektu na podstawowej liście projektów ZIT).

Załącznik 3: Lista projektów strategicznych, finansowanych poza instrumentem ZIT ze środków programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko 2021-2027 oraz programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027.

Załącznik 4: Lista projektów przewidzianych do realizacji w ramach instrumentu OSI – gminy zagrożone trwałą marginalizacją, finansowanego ze środków programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027.

Załącznik 5: Prognoza oddziaływania na środowisko.

Załącznik 6: Sprawozdanie z konsultacji społecznych.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2010-2021	18
Tabela 2 Mieszkańcy Aglomeracji Beskidzkiej wg funkcjonalnych grup w miastach i na wsi w latach 2018-2021	20
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Aglomeracji Beskidzkiej na koniec 2021 r.....	21
Tabela 4 Liczba mieszkań ogółem w Aglomeracji Beskidzkiej na tle województwa śląskiego	21
Tabela 5 Dane dotyczące mieszkalnictwa społecznego i komunalnego w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021.....	21
Tabela 6 Beneficjenci pomocy społecznej w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021	22
Tabela 7 Liczba dzieci w żłobkach w Aglomeracji Beskidzkiej	23
Tabela 8 Liczba dzieci w przedszkolach w Aglomeracji Beskidzkiej	24
Tabela 9 Udział uczniów branżowych szkół I stopnia w ogólnej liczbie uczniów szkół ponadpodstawowych	24
Tabela 10 Kultura w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021	26
Tabela 11 Przyczyny zgonów mieszkańców Aglomeracji Beskidzkiej	30
Tabela 12 Podstawowa ochrona zdrowia w Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020	31
Tabela 13 Podmioty gospodarcze wg struktury własności w latach 2018-2021	34
Tabela 14 Dochody i wydatki ogółem gmin i powiatów oraz Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2020 (w zł).....	44
Tabela 15 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021 wraz z porównaniem do roku 2010	56
Tabela 16 Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej	57
Tabela 17 Długość czynnej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wraz z inwestycjami na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021	57
Tabela 18 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w % ogólnej liczby ludności na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej	57
Tabela 19 Ilość odpadów wytwarzanych przez 1 mieszkańca na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021.....	58
Tabela 20 Relacja ilości odpadów zebranych selektywnie do ilości odpadów ogółem na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2018-2021	58
Tabela 21 Planowanie przestrzenne na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej	60
Tabela 22 Podział powierzchni powiatów Aglomeracji Beskidzkiej według użytkowania gruntów	62
Tabela 23 Długość ścieżek rowerowych na terenie Aglomeracji Beskidzkiej w roku 2021 w przeliczeniu na liczbę mieszkańców i powierzchnię oraz porównanie do średniej dla województwa i całego kraju ..	68
Tabela 24 Obszary prawnie chronione, formy ochrony przyrody na terenie Aglomeracji Beskidzkiej ...	97

Tabela 25 Główne potencjały i wyzwania subregionu południowego wskazane w Strategii Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”	107
Tabela 26 Analiza SWOT dla obszaru Aglomeracji Beskidzkiej	109
Tabela 27 Główne wyzwania rozwojowe Aglomeracji Beskidzkiej	115
Tabela 28 Środki dedykowane na instrumenty terytorialne dla Aglomeracji Beskidzkiej w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027	133

Spis rysunków

Rysunek 1 Aglomeracja Beskidzka/subregion południowy województwa śląskiego	12
Rysunek 2 Ludność w Aglomeracji Beskidzkiej w 2022 roku	17
Rysunek 3 Graficznie przedstawiony przyrost naturalny w poszczególnych powiatach Aglomeracji Beskidzkiej	18
Rysunek 4 Prognoza liczby ludności Aglomeracji Beskidzkiej do 2030 r.	19
Rysunek 5 Saldo migracji w Aglomeracji Beskidzkiej w roku 2021	19
Rysunek 6 Miejsca noclegowe na 1 000 mieszkańców w powiatach województwa śląskiego w 2018 r.	27
Rysunek 7 Atrakcje turystyczne Aglomeracji Beskidzkiej	28
Rysunek 8 Dynamika zmian w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem oraz w przeliczeniu na 10 tysięcy osób w latach 2012-2021 na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej	33
Rysunek 9 Stopa bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych powiatach Aglomeracji Beskidzkiej na tle kraju i województwa	39
Rysunek 10 Dynamika zmian liczby bezrobotnych w powiatach Aglomeracji Beskidzkiej w latach 2012-2021	40
Rysunek 11 Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach Aglomeracji Beskidzkiej	40
Rysunek 12 Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin Aglomeracji Beskidzkiej	43
Rysunek 13 Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin Aglomeracji Beskidzkiej	44
Rysunek 14 Sytuacja gospodarcza w województwach, stan na kwiecień 2022	46
Rysunek 15 PKB w podregionach województwa śląskiego	46
Rysunek 16 Wskaźnik Rozwoju Terytorialnego (ogólny) w 2018 r. dla powiatów województwa śląskiego	47
Rysunek 17 Średnie roczne stężenie pyłu PM 10 na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w roku 2021 ...	49
Rysunek 18 Średnie roczne stężenie pyłu PM 2,5 na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej w roku 2021 ..	49
Rysunek 19 Formy ochrony przyrody w Aglomeracji Beskidzkiej	52
Rysunek 20 Ekologiczne korytarze spójności i obszary chronione w Aglomeracji Beskidzkiej	53

**STRATEGIA ZINTEGROWANEGO ROZWOJU TERYTORIALNEGO AGLOMERACJI BESKIDZKIEJ NA LATA 2021-2027
(Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030)**

Rysunek 21 Hydrografia Aglomeracji Beskidzkiej	55
Rysunek 22 Powierzchnia gminy objęta planami miejscowymi oraz liczba wydanych decyzji warunków zabudowy w gminach Aglomeracji Beskidzkiej	61
Rysunek 23 Ogólny zarys zagospodarowania Aglomeracji Beskidzkiej.....	62
Rysunek 24 Sieć dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze Aglomeracji Beskidzkiej	66
Rysunek 25 Sieć komunikacyjna Aglomeracji Beskidzkiej i powiązania funkcjonalne.	70
Rysunek 26 Ośrodki wzrostu zdiagnozowane na poziomie regionalnym	80
Rysunek 27 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w Polsce.....	81
Rysunek 28 Gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze w województwie śląskim	82
Rysunek 29 Obszary cenne przyrodniczo w województwie śląskim	83
Rysunek 30 Obszary problemowe w zakresie jakości powietrza w województwie śląskim	85
Rysunek 31 Gminy w transformacji górniczej	87
Rysunek 32 Podregiony objęte procesem transformacji w województwie śląskim.....	88
Rysunek 33 Tereny górnicze w Aglomeracji Beskidzkiej.....	89
Rysunek 34 Tereny przemysłowe i zdegradowane w Aglomeracji Beskidzkiej	90
Rysunek 35 OSI Górnicze w Aglomeracji Beskidzkiej	91
Rysunek 36 Ośrodki edukacji ekologicznej oraz przyrodnicze ścieżki piesze i rowerowe w Aglomeracji Beskidzkiej	98
Rysunek 37 Sieć szlaków turystycznych pieszych w Aglomeracji Beskidzkiej	99
Rysunek 38 Partnerstwo JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na tle Aglomeracji Beskidzkiej.	104
Rysunek 39 Gminy narażone na niebezpieczeństwo powodzi w województwie śląskim.....	106
Rysunek 40 Proces kształtowania kierunków działania w ramach niniejszej strategii.....	119
Rysunek 41 Cele strategiczne	120
Rysunek 42 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 1: Sprawiedliwa i zielona transformacja gospodarcza Aglomeracji Beskidzkiej.....	123
Rysunek 43 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 2: Zmniejszenie emisyjności oraz integracja transportu i mobilności Aglomeracji Beskidzkiej	125
Rysunek 44 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 3: Podniesienie jakości środowiska naturalnego Aglomeracji Beskidzkiej.....	127
Rysunek 45 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 4: Rozwój turystycznego i kulturowego potencjału Aglomeracji Beskidzkiej	128
Rysunek 46 Schematyczne przedstawienie celów operacyjnych i kierunków działań dla Celu strategicznego 5: Sprawne zarządzanie procesami rozwojowymi Aglomeracji Beskidzkiej.....	130
Rysunek 47 Układ hierarchiczny Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka w kontekście realizacji strategii	169

Spis zdjęć

Okładka

1. Wiśła – centrum; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Wiśle.
2. Beskid Sport Arena w Szczyrku; Źródło: Archiwum Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.
3. Rotunda św. Mikołaja w Cieszynie; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Cieszynie.
4. Teatr Polski w Bielsku-Białej; Autor: Dorota Koperska; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej.
5. Jezioro Żywieckie; Autor: Lucjusz Cykarski; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Żywcu.
6. Starówka w Żywcu; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Żywcu.

Strona 15

1. Panorama Bielska-Białej, Autor: Michał Kisiel Pics Studio; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej.
2. Panorama Cieszyna – rzeka Olza; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Cieszynie.
3. Panorama Żywca, Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Żywcu.
4. Panorama Czechowic-Dziedzic; Autor: Ariel Brończyk; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Czechowicach-Dziedzicach.

Strona 77

1. Oczyszczalnia ścieków Zasole Bielańskie; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
2. Przedszkole w Żywcu, Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
3. Zespół Szkolno-Przedszkolny, Gmina Świnna; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
4. Centrum Gminy Porąbka; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Porąbce.
5. Muzeum Fauny i Flory Morskiej i Śródlądowej w Jaworzu, Archiwum Urzędu Gminy Jaworze.
6. Centrum Edukacji Ekologicznej Ekosynteza w Bielsku-Białej; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
7. Miejska Biblioteka Publiczna w Czechowicach-Dziedzicach; Autor: Łukasz Piątek, Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Czechowicach-Dziedzicach.
8. Zespół Szkół nr 7 w Przyborowie w Gminie Jeleśnia; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.

9. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Mazańcowicach w Gminie Jasienica; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
10. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Gminie Lipowa; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.

Strona 113

1. Gmina Porąbka; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy Porąbka.
2. Jezioro Żywieckie; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
3. Stok Dębowa; Autor: Michał Kisiel Pics Studio; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej.
4. Panorama Beskid Mały; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Porąbce.
5. Jezioro Czernańskie; Autor: Grzegorz Szalbot; Źródło: Archiwum Urzędu Miasta w Wiśle.
6. Gmina Porąbka; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy Porąbka.
7. Gmina Istebna; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy Istebna.
8. Rzeką Soła; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy Radziechowy-Wieprz.
9. Stawy hodowlane w Ligocie; Autor: Paweł Młodkowski; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Czechowicach-Dziedzicach.
10. Gmina Wilamowice; Źródło: Archiwum Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.

Strona 131

1. Kolej linowa Skrzyczne; Źródło: Archiwum Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.
2. Centrum Edukacji Ekologicznej w Czechowicach-Dziedzicach; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
3. Park Habsburgów w Żywcu; Autor: Lucjusz Cykarski; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Żywcu.
4. Bulwary nad Olzą w Cieszynie; Autor: Wojciech Wandzel; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Cieszynie.
5. Jezioro Żywieckie; Autor: Lucjusz Cykarski; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Żywcu.
6. Kolej linowa na Szyndzielnię; Autor: Dorota Koperska; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej.
7. Ośrodek Rekreacji i Sportów Wodnych w Kaniowie w Gminie Bestwina; Źródło: Archiwum Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.
8. Ośrodek Przygotowań Olimpijskich w Szczyrku - skocznie narciarskie; Źródło: Archiwum Miasta Szczyrk.
9. Park Zdrojowy im. Józefa Piłsudskiego w Jaworzu; Źródło: Archiwum Gminy Jaworze.

10. Skoczów - Górny Bór; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.

Strona 137

1. Inteligentny System transportowy w Bielsku-Białej; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
2. Parking Park&Ride w Łodygowicach, Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
3. Most na Sole w Żywcu; Źródło: Archiwum Urzędu Miasta w Żywcu.
4. Wiadukt kolejowy nad potokiem Łabajów w Wiśle; Źródło: archiwum Urzędu Miejskiego w Wiśle.
5. Autobus Komunikacji Beskidzkiej SA na terenie Gminy Kozy; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
6. Centrum przesiadkowe w Cieszynie, Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
7. Autobus hybrydowy taboru Przedsiębiorstwa Komunikacji Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach Sp. z o.o.; Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Czechowicach-Dziedzicach.
8. Żelazny Szlak Rowerowy na terenie Gminy Zebrzydowice; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Zebrzydowicach.
9. Ścieżka edukacyjna pieszo-rowerowa nad Żylicą w Buczkowicach, Źródło: Archiwum Urzędu Gminy Buczkowice.
10. Centrum przesiadkowe Skaliste w Szczyrku; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.

Strona 167

1. Oficyny zamkowe w Łodygowicach, Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
2. Willa Theodora Sixta w Bielsku-Białej, Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
3. Teatr im. Adama Mickiewicza w Cieszynie; Autor: Wojciech Wandzel; Źródło: Archiwum Urzędu Miasta Cieszyna.
4. Pałac Habsburgów w Żywcu; Źródło: Archiwum Urzędu Miasta Żywiec.
5. Pałac Kotulińskich w Czechowicach-Dziedzicach; Autor: Szymon Olma, Źródło: Archiwum Urzędu Miejskiego w Czechowicach-Dziedzicach.
6. Zamek w Kończycach Małych; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Zebrzydowicach.
7. Ratusz w Bielsku-Białej, Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
8. Budynek Starostwa Powiatowego w Żywcu; Autor: Rafał Rymorz; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
9. Zamek w Grodźcu Śląskim; Źródło: Archiwum Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.

10. Pałac Czeczów w Kozach; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Kozach.

Strona 175

1. Gajdy, Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Istebnej.
2. Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego na Kubalonce, Gmina Istebna; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Istebnej.
3. Stara szkoła w Starej Wsi, Gmina Wilamowice; Źródło: Archiwum Starostwa Powiatowego w Bielsku-Białej.
4. Kościół pod wezwaniem św. Andrzeja Apostoła w Gilowicach; Autor: Krzysztof Okrzesik; Źródło: Urząd Gminy Gilowice
5. Koronka Koniakowska; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Istebnej.
6. Zawody Furmanów; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Istebnej.
7. Instrumenty ludowe; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
8. Stara Chałupa w Milówce; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Milówce.
9. Wypas owiec; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Milówce.
10. Zabawki drewniane; Źródło: Archiwum Urzędu Gminy w Jeleśni.

Strona 179

1. Grzybienie białe (*Nymphaea alba* L.); Autor: Tomasz Syldakt; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
2. Salamandra plamista (*Salamandra salamandra*); Autor: Aleksandra Kukioła; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
3. Czaple białe (*Ardea alba*); Autor: Adrian Bielec; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
4. Podróżniczek (*Luscinia svecica*); Autor: Wojciech Kaprzyk; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
5. Łąka kwietna, Autor: Wojciech Kaprzyk; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka, Autor: Tomasz Syldakt.
6. Pszczoła miodna (*Apis mellifera*); Autor: Karolina Lapczyk; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
7. Perkoz dwuczuby (*Podiceps cristatus*); Autor: Malwina Szweblik; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
8. Sarna (*Capreolus*); Autor: Antoni Piątek; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
9. Rzekotka drzewna (*Hyla arborea*); Autor: Malwina Szweblik; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.
10. Jeż (*Erinaceus*); Autor: Aleksandra Kukioła; Źródło: Archiwum Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka.